

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 116

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS, No. 116*

VILJELIJÄVÄESTÖN JA PALKANSAAJIEN
TULOEROJA SELVITTÄVÄ TUTKIMUS

OSA I. TULOKÄSITTEET, TILASTOT JA TULOJA
KOSKEVAT LASKELMAT

HELSINKI 1985

Maatalouden taloudellisen
tutkimuslaitoksen

TIEDONANTOJA N:o 116

The Agricultural Economics
Research Institute, Finland

RESEARCH REPORTS, No. 116

VILJELIJÄVÄESTÖN JA PALKANSAAJIEN TULOEROJA
SELVITTÄVÄ TUTKIMUS

OSA I. TULOKÄSITTEET, TILASTOT JA TULOJA
KOSKEVAT LASKELMAT

TUTKIJA MAIJA TOLVANEN

JOHTORYHMÄ	MATIAS TORVELA	MTTL, pj.
	ERIK HAGGRÉN	PTT
	PERTTI MARJOMAA	TILASTOKESKUS
	PERTTI PARMANNE	TTT
	LEENA SÖDER	TILASTOKESKUS

HELSINKI 1985

ISBN 951-9202-26-9

ISSN 0355-0877

ESIPUHE

Käsillä oleva tutkimus pyrkii vertaamaan viljelijäväestön ja palkansaajien tuloja ja tuloeroja. Viljelijäväestön osalta on ensisijaisesti pyritty määrittämään viljelijöiden maataloudesta saamat tulot, joskin samalla on tehty laskelmia myös viljelijöiden metsä- ja muista tuloista. Palkansaajien tulot on selvitetty teollisuustyöntekijöiden osalta ja ne on voitu määrittää verraten yksiselitteisesti. Sitä vastoin viljelijöiden tulojen määrittelyssä on ollut monia vaikeuksia. Maatalous on yritystoimintaa ja siinä palkkatuloa vastaavan tulonosan laskemisessa on monia ongelmia. Yritystoimintaan liittyvä pääomien käyttö vaikeuttaa osaltaan tulosten laskemista.

Tutkimus julkistetaan kahtena niteenä. Ensimmäisessä niteessä (osa I) on käsitelty tulokäsitteitä ja tilastojen käyttökelpoisuutta tulotasotutkimuksen suorittamisessa. Tähän osaan liittyy myös tilastojen kehittämistä koskevia toivomuksia. Samoin siihen on liitetty joukko tulotason laskemiseen liittyviä tilastotietoja. Osassa II on esitetty tulovertailulaskelmien muodostaminen ja varsinaiset tulovertailut.

Tutkimus on tehty Maatalouden taloudellisessa tutkimuslaitoksessa ja tutkijana on ollut agronomi Maija Tolvanen. Tutkimuksen johtoryhmään on kuulunut laitoksen ulkopuolisia edustajia Tilastokeskuksesta, PTT:sta ja TTT:sta. Tutkimusta suoritettaessa on mukana ollut myös muita asiantuntijoita. Tutkimusta varten on saatu määräraha maa- ja metsätalousministeriön yhteistutkimusvaroista. Tutkimuslaitos kiittää kaikkia tutkimukseen osallistuvia tahoja. Erityisesti haluamme kiittää tutkimukseen osallistuneita henkilöitä Maatalouden taloudellisessa tutkimuslaitoksessa. Samoin kiitämme Tilastokeskusta ja Maatilahallituksen tilastotoimistoa ystävällisestä avusta.

Nyt julkaistavat tiedot ovat ensimmäisiä tuloksia tästä vielä jatkuvasta projektista ja tutkimuksen suorittajat toivovat, että tämä työ herättää keskustelua myös tutkimuksen jatkoa ajatellen.

Helsingissä elokuun 15. päivänä 1985

Laitoksen johtaja Matias Torvela

VILJELIJÄVÄESTÖN JA PALKANSAAJIEN TULOEROJA

SELVITTÄVÄ TUTKIMUS

	Sivu
Sisällysluettelo	I
Kuvioluettelo	VI
Taulukkoluettelo	XI
OSA I	
I. JOHDANTO	1
II. TULOKÄSITTEET JA TILASTOT	5
A. Viljelijäväestön ja palkansaajien tuloja koskevat käsitteet	5
1. Tulokäsitteistä	5
2. Tulonjakotilastosuosituksen mukainen tulokäsitteistö	6
3. Tutkimuksessa käytettävät tulokäsitteet	9
B. Tuloselvityksessä käytettävät tilastot	10
1. Kokonaislaskelmatyyppiset tilastot	10
a) Maatalous kansantalouden tilinpidossa	10
b) Maatalouden kokonaislaskelmat	14
2. Verotusaineistoon perustuvat tilastot	17
a) Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto	17
b) Tulo- ja varallisuustilasto	23
3. Kannattavuustutkimuksen kirjanpitotilat	24
4. Kotitalouksien tuloja ja menoja kuvaavat tilastot	27
a) Kotitaloustiedustelu	28
b) Tulonjakotilasto	29
5. Palkkoja kuvaavat tilastot	33
a) Palkkatilasto	33
b) Teollisuustilasto	36
6. Väestö- ja asuntolaskennat	38

C. Työpanosta koskevat tilastot	41
1. Maatalouden työpanosta koskevat tilastot	41
a) Maatilahallituksen työpanostilasto	41
b) Kirjanpitotilojen työnkäyttö	44
c) Muut maatalouden työpanosta koskevat selvitykset	45
2. Muut työpanosta koskevat tilastot	47
a) Teollisuustilasto	47
b) Työvoimatutkimus ja siihen liittyvät muut selvitykset	47
D. Tilastojen käyttö tuloseselvityksessä	50
1. Tilastojen yhteen sovittaminen	50
2. Maataloustulo	51
a) Maataloustulo tilaa (viljelijäperhettä) kohti	51
b) Viljelijäperheen koon ja työpanoksen selvittäminen	55
c) Tulosten tulkintaan vaikuttavista muista tekijöistä	60
3. Teollisuustyöntekijöiden palkkatulo	68
4. Ansiotulot ja käytettävissä olevat tulot	70
III. VILJELIJÄVÄESTÖN TULOJA KOSKEVAT LASKELMAT	72
A. Maataloudesta saadut tulot	72
1. Tilastojen yhteensopivuus maataloustuloa laskettaessa	72
a) Maataloustulon laskeminen kokonaistasolla	72
b) Poistoihin liittyvät ongelmat	74
c) Maatalouden sisäisiin tulovertailuihin liittyvät ongelmat	77
d) Muut maataloustulon laskemiseen liittyvät ongelmat	79
2. Maataloustulo keskimäärin koko maassa	84
a) Maataloustulo keskimäärin kaikilla tiloilla	84
b) Maataloustulo keskimäärin luonnollisten henkilöiden tiloilla	86

3. Maatalouden sisäiset tulolaskelmat	90
a) Maataloustulo eri kokoisilla tiloilla	90
b) Maataloustulo eri alueilla	94
c) Maataloustulo eri tuotantosuunnissa luonnollisten henkilöiden tiloilla	99
4. Maataloustulo henkilöä kohti	108
a) Maataloustulo keskimäärin koko maassa	108
b) Maataloustulo eri tuotantosuunnissa	109
B. Viljelijäväestön ansiotulot	117
1. Ansiotulot keskimäärin koko maassa	117
2. Ansiotulot eri alueilla	119
3. Ansiotulot eri tuotantosuunnissa	121
4. Ansiotulot henkilöä kohti	125
C. Viljelijäväestön käytettävissä olevat tulot	126
1. Tulonjakotilaston ja kotitaloustiedustelun tulokset verrattuna MYTT:n vastaaviin tuloksiin	126
2. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot	129
IV. PALKANSAAJIEN TULOJA KOSKEVAT LASKELMAT	133
A. Palkkatulot	133
1. Palkansaaajien tulot	133
2. Teollisuustyöntekijöiden palkkatulot	135
a) Teollisuustyöntekijöiden palkkatulot keskimäärin koko maassa	135
b) Palkkatulot eri alueilla	137
c) Kotitaloustiedustelun ja tulonjakotilaston mukaiset palkkatulot	141
3. Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot	142
B. Teollisuustyöntekijöiden ansiotulot	146
C. Käytettävissä olevat tulot teollisuustyöntekijä- kotitalouksissa	147

V. TILASTOJEN KEHITTÄMINEN	149
A. Maatalouden tilastot	149
1. Kokonaislaskelmatyyppiset tilastot	149
2. Maatalouden yritys- ja tulotilasto	150
3. Kannattavuustutkimuksen kirjanpitotilat	155
4. Maatilahallituksen työpanostilasto	158
B. Palkansaajia koskevat tilastot	162
1. Palkkatilastot	162
2. Teollisuustilasto	163
C. Kotitalouksien tuloja ja menoja koskevat tilastot	165
1. Tulonjakotilasto ja kotitaloustiedustelu	165
Kirjallisuusluettelo	XIV
Liiteluettelo	XVIII
Liitteet	

OSA II

VI VERTAILURYHMIEN MUODOSTAMINEN	169
A. Rationaalisesti hoidetut ja viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavat tilat	169
1. Vertailuryhmien rajaamiseen liittyvät ongelmat	169
2. Rationaalinen maataloustuotanto	171
3. Viljelijäperheen täystyöllisyys	175
a) Keskimäärin kaikilla tiloilla	175
b) Täystyöllisyys eri tuotantosuunnissa	178
4. Viljelijäperheelle pääasiallisen toimeentulon antavat tilat	184
5. Tulovertailun laatiminen viljelijäväestön osalta	192
B. Ammattitaitoiset teollisuustyöntekijät	195
VII TULOVERTAILUT	197
A. Maataloustulo verrattuna ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon	197
1. Maataloustulo viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavissa tilaryhmissä	197
a) Maataloustulo laskennallista täystyöllistä henkilöä kohti keskimäärin kaikilla tiloilla	197
b) Maataloustulo keskimäärin luonnollisten henkilöiden tiloilla	200
c) Maataloustulo eri tuotantosuunnissa	203
2. Maataloustulo pääasiallisen toimeentulon antavilla tiloilla	215
a) Maataloustulo keskimäärin	215
b) Maataloustulo eri tuotantosuunnissa	217
3. Viljelijäpuolisoiden maataloustulo verrattuna teollisuustyöntekijäpuolisoiden palkkatuloon	221
4. Yhteenvedo tuloeroista eri vertailuryhmissä	228
B. Viljelijäväestön ja teollisuustyöntekijöiden ansiotulot	232
C. Viljelijä- ja teollisuustyöntekijäkotalouksien käytettävissä olevat tulot	236

KUVIOLUETTELO

OSA I

	Sivu
Kuvio 1. Tulokäsitteet.	6
Kuvio 2. Viljelijäperheen varsinaiset maataloustyöt tilaa kohti MTH:n työpanostilaston mukaan vuosina 1978-1982.	59
Kuvio 3. Viljelijäperheen maatalouden juoksevat työt ja johtotyöt keskimäärin kirjanpitotiloilla vuosina 1978-1982 sekä varsinaiset maataloustyöt vuonna 1981 Maatilahallituksen työpanostilaston mukaan	59
Kuvio 4. Viljeltyjen tilojen lukumäärät tilakokoluokittain vuosina 1978-1982.	62
Kuvio 5. Luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärä eri tuotantosuunnissa vuonna 1981.	64
Kuvio 6. Luonnollisten henkilöiden tilojen tuotantosunnittainen %-jakauma eri alueilla.	65
Kuvio 7. Kokonaissato vuosina 1960-1983.	67
Kuvio 8. Kansantulolaskelman (KTT), kokonaislaskelman (MTTL) ja verotustilaston (MYTT) mukaisen maataloustulon kehitys vuosina 1973-1982.	72
Kuvio 9. KTT:n kasvinviljelyn kokonaistuotos ja MYTT:n kasvinviljelytuotteiden myyntitulot vuosina 1973-1982.	73
Kuvio 10. Maatalouden kokonaislaskelmien mukaiset poistot ja MYTT:n hankintamenojen poistot vuosina 1973-1982.	73
Kuvio 11. Maataloustulo tilaa kohti vuosina 1980-1982 kaikilla tiloilla (MYTT), luonnollisten henkilöiden tiloilla (MYTT) ja peltoalalla painotettujen kirjanpitotilojen tulosten mukaan.	89
Kuvio 12. Maataloustulo tilaa kohti luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevilla tiloilla ja kaikilla tiloilla vuosina 1980-1982.	89
Kuvio 13. Verotustilastoon perustuva maataloustulo vuosina 1978-1982.	91
Kuvio 14. Verotustilastoon perustuva maataloustulo ja peltoalalla painotettu kirjanpitotilojen maataloustulo tilaa kohti maan eri osissa vuosina 1978-1982.	97

Kuvio 15.	Tuet ja maatalouden puhdas tulo lääneittäin 10-15 hehtaarin lypsykarjatiljoilla vuonna 1981.	97
Kuvio 16a-f.	Maataloustulo maan eri osissa keskimäärin vuosina 1978-1982.	98
Kuvio 17-19.	Maataloustulo tilaa ja työtuntia kohti tuotanto-suunnittain Etelä-Suomessa vuosina 1980-1982.	112
Kuvio 20.	Maataloustulo nautakarjatiljoilla keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.	113
Kuvio 21a-c.	Maataloustulo nautakarjatiljoilla tilaa kohti maan eri osissa vuosina 1980-1982.	113
Kuvio 22.	Maataloustulo nautakarjatiljoilla työtuntia kohti maan eri osissa vuonna 1981.	113
Kuvio 23.	Maataloustulo sikatiljoilla keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.	114
Kuvio 24.	Maataloustulo siipikarjatiljoilla keskimäärin tilaa kohti vuonna 1982.	114
Kuvio 25.	Maataloustulo viljatiljoilla ja muilla kasvinviljelytiljoilla keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.	114
Kuvio 26.	Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiljoilla keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.	115
Kuvio 27a-c.	Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiljoilla maan eri osissa vuosina 1980-1982.	115
Kuvio 28.	Maataloustulo työtuntia kohti monipuolisen tuotannon tiljoilla vuonna 1981.	115
Kuvio 29a-c.	Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti (mk/henkilö) eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiljoilla vuosina 1980-1982.	116
Kuvio 30.	Viljelijän ja puolison ansiotulot keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.	118
Kuvio 31a.	Viljelijän ja puolison ansiotulot tilaa kohti maan eri osissa vuonna 1982.	123
Kuvio 31b.	Viljelijän ja puolison ansiotulot tilaa kohti nautakarjatiljoilla maan eri osissa vuonna 1982.	123
Kuvio 32a-c.	Viljelijän ja puolison ansiotulot tilaa kohti tuotantosuunnittain Etelä-Suomessa vuosina 1980-1982.	123 124

Kuvio 33.	Viljelijän ja puolison ansiotulot henkilöä kohti vuosina 1980-1982.	124
Kuvio 34.	Viljelijäkotitalouksien ansiotulot tulonjakotilaston mukaan ja viljelijäpuolisoiden ansiotulot MYTT:n mukaan vuonna 1980.	131
Kuvio 35.	Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti vuosina 1980-1981.	131
Kuvio 36.	Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulo ja tehty työaika henkilöä kohti vuosina 1973-1982.	143
OSA II		
Kuvio 37.	Varsinaisten maataloustöiden jakautuminen viljelijäpuolisoiden ja avustavien perheenjäsenten kesken keskimäärin kaikilla tiloilla.	181
Kuvio 38.	Viljelijäperheen työpanos keskimäärin kaikilla tiloilla vuonna 1981 ja täystyöllisten henkilöiden tarve.	181
Kuvio 39a-d	Viljelijäperheen varsinaiset maataloustyöt keskimäärin eri tuotantosuunnissa ja täystyöllisten henkilöiden tarve.	182
Kuvio 40.	Luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärät maatilatalouden nettotulojen osuuden vaihdellessa viljelijän ja puolison veronalaisista kokonaistuloista.	188
Kuvio 41.	Luonnollisten henkilöiden tilojen %-jakauma eri tuotantosuunnissa maatilatalouden nettotulojen osuuden vaihdellessa viljelijän ja puolison kokonaistuloista.	188
Kuvio 42.	Viljelijäpuolisille pääasiallisen toimeentulon antavien tilojen jakautuminen tilakokoluokittain ja tuotantosuunnittain.	189
Kuvio 43.	Maataloustulo tilaa kohti keskimäärin luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982, kun maatilatalouden nettotulojen osuus viljelijän ja puolison veronalaisista kokonaistuloista vaihtelee.	189

- Kuvio 44. Maataloustulo tilaa kohti eri alueilla viljelijäpuolisoiden pääasiallisen toimeentulon antavilla tiloilla vuonna 1982. 190
- Kuvio 45. Maataloustulo tilaa kohti eri tuotantosuunnissa viljelijäpuolisoiden pääasiallisen toimeentulon antavilla tiloilla vuonna 1982. 190
- Kuvio 46. Maataloustulo maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavia viljelijää ja puolisoa kohti ja vastaavat tulokset keskimäärin kaikkien luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982. 191
- Kuvio 47. Maataloustulo maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavia viljelijää ja puolisoa kohti eri tuotantosuunnissa vuonna 1982. 191
- Kuvio 48. Tilojen jakautuminen yritysmuodon mukaan ja tulovertailussa mukana olevat tilat sekä niiden lukumäärät vuonna 1982 192
- Kuvio 49a-b. Maataloustulo laskennallista täystyöllistä henkilöä kohti ja viljelijäperheen työtuntia kohti keskimäärin kaikilla 5-100 ha:n viljellyillä tiloilla verrattuna ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1978-1982. 199
- Kuvio 50a-b. Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti ja viljelijäperheen työtuntia kohti keskimäärin viljelijäpuolisoiden täystyöllisyyden antavilla 5-100 ha:n luonnollisten henkilöiden tiloilla verrattuna ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982. 202
- Kuvio 51. Viljelijäpuolisoiden täystyöllisyyden antavat tilat ja luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärät maatilatalouden tulojen mukaisessa tilaryhmityksessä eri tuotantosuunnissa vuonna 1982. 203
- Kuvio 52a-b. Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti ja viljelijäperheen työtuntia kohti 5-100 ha:n nautakarjatiloiden verrattuna ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982. 212
- Kuvio 53a-b. Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti ja viljelijäperheen työtuntia kohti 10-100 ha:n sikatiloilla verrattuna ammattitaitoisen teolli-

	suustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982.	213
Kuvio 54a-b.	Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti ja viljelijäperheen työtuntia kohti keskimäärin 10-100 ha:n monipuolisen tuotannon tiloilla verrattuna ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982.	214
Kuvio 55.	Maataloustulo maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavia viljelijää ja puolisoa kohti ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo vuonna 1982.	225
Kuvio 56-59.	Maataloustulo maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavia viljelijää ja puolisoa kohti eri tuotantosunnissa ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo vuonna 1982.	225
Kuvio 60.	Maatalouden yrittäjätulo viljelijäkotaloutta kohti ja teollisuustyöntekijän ja hänen puolisonsa palkkatulot vuonna 1981.	227
Kuvio 61.	Maataloustulo viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavissa tilaryhmissä ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo vuonna 1982.	230
Kuvio 62.	Maataloustulo viljelijäpuolisoille pääasiallisen toimeentulon antavissa tilaryhmissä ja ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo vuonna 1982.	230
Kuvio 63a-b.	Viljelijäväestön ja teollisuustyöntekijöiden ansiotulot henkilöä kohti vuonna 1980 ja 1981.	234

TAULUKKOLUETTELO

OSA I

Sivu

Taulukko	1. Tilojen %-jakauma ja lukumäärät yritysmuodoittain ja tilakokoluokittain vuonna 1981.	61
Taulukko	2. Tuotantosuunnittainen tilojen %-jakauma eri alueilla ja tilaluvut vuonna 1981.	66
Taulukko	3. Verotustilastoon (MYTT) perustuva maataloustulo ja poistot suhteessa vastaaviin maatalouden kokonaislaskelmien mukaisiin tuloksiin vuosina 1980-1982.	76
Taulukko	4. Maataloustulon, hehtaarisadon ja maitotutoksen kehitys vuosina 1978-1982.	85
Taulukko	5. Maataloustulo keskimäärin tilaa kohti eri tuotantosuunnissa Etelä-Suomessa vuosina 1980-1982 ja tilaluvut vuonna 1982.	100
Taulukko	6. Siipikarjatilojen maataloustulo, tilaluvut ja peltoala vuonna 1982.	104
Taulukko	7. Ansiotulot tilaa kohti keskimäärin maan eri osissa vuonna 1982.	120
Taulukko	8. Ansiotulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiloilla Etelä-Suomessa vuonna 1982.	121
Taulukko	9. Viljelijän ja puolison henkilöluku MYTT:ssa ja viljelijäkotitalouksien koko tulonjakotilaston mukaan vuonna 1980.	128
Taulukko	10. Teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut ja palkkatulo vuosina 1978-1982.	136
Taulukko	11. Teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut, palkkatulo ja tehdyt työtunnit maan eri osissa vuonna 1981.	138
Taulukko	12. Matala- ja korkeapalkkaisten toimialojen yleisyys maan eri osissa vuonna 1981.	138
Taulukko	13. Vaatetusteollisuuden, paperiteollisuuden ja metalli- ja konepajatuotteiden valmistuksen työntekijöiden keskimääräiset vuosipalkat maan eri osissa vuonna 1981.	140

Taulukko 14.	Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot ja työtunnit vuosina 1979-1982.	143
Taulukko 15.	Ammattikoulutuksen saaneiden ja ammattikoulutamattomien teollisuustyöntekijöiden %-jakauma ja palkkatulot vuosina 1978-1981.	144
Taulukko 16.	Teollisuustyöntekijöiden ansiotulot vuosina 1978-1981.	146
Taulukko 17.	Teollisuustyöntekijäkotitalouksien henkilöluvut ja käytettävissä olevat tulot vuosina 1978-1981.	147
OSA II		
Taulukko 18.	Maataloustulo laskennallista täystyöllistä henkilöä kohti 5-100 ha:n tiloilla suhteessa ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1978-1982.	198
Taulukko 19.	Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti 5-100 ha:n luonnollisten henkilöiden tiloilla suhteessa ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982.	201
Taulukko 20.	Luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärät ja %-jakauma vuonna 1982.	205
Taulukko 21.	Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti 5-100 ha:n nautakarjatiiloilla suhteessa ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982.	206
Taulukko 22.	Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti 10-100 ha:n sikatiiloilla suhteessa ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982.	208
Taulukko 23.	Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti monipuolista tuotantoa harjoittavilla 10-100 ha:n tiloilla suhteessa ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatuloon vuosina 1980-1982.	211
Taulukko 24.	Maataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavien luonnollisten henkilöiden tilat ja niiden %-jakauma vuonna 1982.	216

- Taulukko 25. Teollisuustyöntekijän ja puolison palkkatulo päätoimesta ja päätoimisen maatalousyrittäjän ja puolison yrittäjätulot maataloudesta kotitaloustiedustelun mukaan vuonna 1981. 223
- Taulukko 26. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti suhteessa teollisuustyöntekijäkotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin vuosina 1978-1981. 237
- Taulukko 27. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot ammatissa toimivaa henkilöä kohti suhteessa teollisuustyöntekijäkotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin vuosina 1978-1981. 238
- Taulukko 28. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot kuluttajayksikköä kohti suhteessa teollisuustyöntekijäkotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin vuonna 1981. 239

VILJELIJÄVÄESTÖN JA PALKANSAAJIEN TULOEROJA
SELVITTÄVÄ TUTKIMUS

OSA I

I. JOHDANTO

Viljelijäväestön ja palkansaajien tuloeroja selvittävän tutkimuksen lähtökohtana on saada tietoja viljelijöiden ja palkansaajien tuloista ja niiden kehityksestä maatalouspoliittisten päätösten taustaksi. Maataloustulolakeja sovellettaessa jo pitkään on pyritty seuraamaan viljelijöiden tulojen kehitystä suhteessa palkansaajien tuloihin. Viime vuosiin saakka on rajoitettu pääasias-
sa tulokehityksen seurantaan. Nyt voimassa olevassa vuoden 1982 maataloustulolaissa on kuitenkin ensimmäisen kerran mainittu tavoitteena olevan verrata viljelijöiden ja palkansaajien tuloja keskenään. Lähempiä ohjeita on annettu tämän lain perusteluissa ja sen kuudennessa pykälässä. Niissä esitetään mm., että maataloustuloneuvotteluissa tulee ottaa huomioon rationaalisesti hoidetulta ja viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavalta viljelmältä maataloudesta saatu vuositulo sekä sen kehitys. Tässä tarkoituksessa maa- ja metsätalousministeriö ja maataloustuloneuvottelujen muut osapuolet esittivät toivomuksen tutkimuksen suorittamiseksi tästä aiheesta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää käytettävissä olevien tilastojen pohjalta viljelijäväestön ja palkansaajäväestön välisiä tuloeroja sekä tilastojen käyttöä ja kehittämistarpeita vastaavien tuloseelvityksien kannalta. Tutkimustehtävää suoritettaessa tulovertailu on pyritty tekemään laajemmaksi kuin mitä maataloustulolaki ahtaasti tulkittuna olisi edellyttänyt.

Tutkimus aloitettiin syksyllä 1982 ja sitä suoritetaan eräiltä osin neljän laitoksen yhteistyönä. Tutkimuksessa mukana olevat laitokset ovat Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos, Tilastokeskus, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos ja Työväen taloudellinen tutkimuslaitos. Tutkimusta johtaa prof. Matias Torvela, M TTL. Muut tutkimuksen johtoryhmän jäsenet ovat osasto-

päällikkö Pertti Marjomaa, Tilastokeskus, tutkimusjohtaja Erik Haggren, PTT ja tutkimuksen alkuvaiheessa erikoistutkija Pertti Parmanne, TTT. Asiantuntijajäsenenä tutkimuksen alkuvaiheessa on ollut erikoistutkija Kalevi Hemilä, MMM. Pääosa tutkimuksesta ja varsinaiset tulotasovertailut on suoritettu MTTL:ssa käsillä olevan projektin puitteissa. Tutkijana on ollut agronomi Maija Tolvanen. Ensimmäisinä kohtina tutkimuksessa on selvitetty mm. tilastojen käyttökelpoisuutta. Työhön ovat osallistuneet valt.lis. Seppo Laaksonen, valt.kand. Leo Kolttola ja yliaktuaari Leena Söder. Leena Söder on myöhemmin toiminut asiantuntijajäsenenä tutkimuksen johtoryhmässä. TTT:llä ja PTT:llä on tutkimukseen liittyen erilliset projektit, joista ilmestyvät omat raportit. Tutkimuksen ensimmäinen vaihe pyritään saattamaan päätökseen MTTL:n toimesta vuoden 1985 loppuun mennessä. Tutkimuksen rahoitus on järjestetty MMM:n yhteistutkimusmäärärahoista. Tutkimuksesta annetaan väliraportteja työn kestäessä.

Tutkimusryhmän ratkaistavana on ollut eräitä varsin monitahoisia ongelmia. Yksistään tulotason ilmaiseminen ei ole yksiselitteinen. Tilastojen puutteellisuuden ohella ongelmalliseksi on nähty täystyöllisen ja rationaalisesti hoidetun viljelmän sekä toisaalta ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän määrittäminen. Niinikään vuositulojen määrittäminen varsinkin viljelijöiden osalta ei ole kiistaton ja on vaatinut selvitystyötä ja kannanottoja.

Näitä ongelmia on pyritty ratkomaan mm. taloustieteen tuloteorioiden ja aikaisempien tutkimusten pohjalta sekä käytännön kannalta katsottuna. Tällöin lähtökohtana on mm. YK:n kansainvälinen tulonjakotilastosuositus, jossa eri tulolajit on pyritty tekemään mahdollisimman vertailukelpoiksi. Tutkimuksen menettelytapoihin ovat vaikuttaneet myös aikaisempien tulotasojen selvittäneiden komiteoiden ja toimikuntien kannanotot. Käytännössä tulojen laskeamista rajoittavat käytettävissä olevat tilastot. Tilastotietojen puute ja niiden epäyhtenäisyys ovat vaikeuttaneet monin tavoin tulotasovertailujen suoritusta.

Tutkimuksessa pyritään muodostamaan yrittäjätulon ja palkkatulon käsitteet kaikki viljelijät ja vastaavasti kaikki teollisuustyön-

tekijät kattavina. Tutkimuksessa on lähdetty siitä, että on tarpeellista selvittää koko maan keskiarvojen ohella myös viljelijäväestön vuosituloja tilasuuruusluokittain, tuotantosuunnittain ja alueittain. Palkkatulot vastaavasti selvitetään kaikkien teollisuustyöntekijöiden ja muodostetun vertailuryhmän osalta erikseen. Tavoitteena vertailuryhmien rajaamisessa viljelijäpuolella on mm. täystyöllisyyden antavien tilojen määrittäminen ja palkansaaja-puolella ammattitaitoisten työntekijöiden erottaminen muista teollisuustyöntekijöistä.

Viljelijöiden tuloja selvitettäessä ensisijaisena tavoitteena on maataloudesta saadun tulon seuranta. Niiltä osin kuin käytettävissä olevien tilastojen perusteella on mahdollista, tutkimuksessa pyritään lisäksi tarkastelemaan vertailtavien väestöryhmien ansiotuloja ja käytettävissä olevia tuloja (kuvio 1, s.6). Ansiotuloihin sisältyvät yrittäjä- ja palkkatulojen lisäksi myös metsätulot ja muut sivutulot. Käytettävissä olevan tulon käsitteeseen pääsemiseksi ansiotuloihin tulee lisätä omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot sekä vähentää verot ja muut maksetut tulonsiirrot. Ansiotulot ja käytettävissä olevat tulot on jouduttu selvittämään yleisemmällä tasolla ja eri tilastojen perusteella kuin maatalouden yrittäjätulo ja palkansaajien palkkatulot. Ansiotulojen ja käytettävissä olevien tulojen selvitys poikkeaa kohdejoukoltaan, tilastoyksiköiltään ja luokituksiltaan yksityiskohtaisemmasta yrittäjätulo- ja palkkatuloselvityksestä.

Edellä esitetyt tulokäsitteet ovat ns. suppeamman tulokäsitteen mukaisia. Ns. laajemmassa tulokäsitteessä tulisi ottaa huomioon edellä esitettyjen tekijöiden lisäksi myös varallisuuden arvonmuutokset sekä oman pääoman vaihtoehtoiskäyttö. Tässä yhteydessä tutkimuksessa on rajoitettu suppeamman tulokäsitteen mukaisiin tarkasteluihin.

Päähuomio tutkimuksessa on kiinnitetty maatalouden yrittäjätuloa ja palkansaajapuolella palkkatuloa vastaaviin käsitteisiin. Keväällä 1983 järjestetyssä informaatiotilaisuudessa tutkimuksen keskeisimmät intressiryhmät edellyttivät mahdollisimman laajaa selvitystä varsinkin viljelijäväestön osalta. Tutkimuksessa on

pyrityt laatimaan siinä määrin laajat tulolaskelmat, jotta niiden pohjalta pystyttäisiin tekemään mahdollisimman monipuolisia tulovertailuja myös myöhemmin. Laskelmissa on selvitetty viljelijäväestön osalta maatalouden yrittäjätulo (=maataloustulo) vuosilta 1978-82 ja viljelijäperheen työpanos tilasuuruusluokittain ja alueittain. Vastaavat tuotantosuunnittaiset laskelmat on laadittu vuosilta 1980-1982. Palkansaajien osalta on selvitetty ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot keskimäärin samalta ajanjaksolta.

Varsinaisten tulotasolaskelmien ohella tutkimuksessa on tarkasteltu viljelijäväestön ja palkansaajien ansiotuloja ja käytettävissä olevia tuloja niillä ryhmityksillä kuin tulotiedot on ollut mahdollista olemassa olevista tilastoaineistoista saada. Sekä ansiotulojen että käytettävissä olevien tulojen kohdalla tarkasteluperiodi on alkanut vuodesta 1981. Ansiotulojen ja käytettävissä olevien tulojen tarkastelu on jouduttu tarvittavien tilastojen puutteellisuudesta johtuen tekemään maataloustuloa ja palkkatuloja koskevaa selvitystä yleisemmällä tasolla. Tutkimukseen liittyy myös selvitys niistä puutteellisuuksista, joita on havaittu viljelijöiden ja palkansaajien tuloja esittävässä tilastoissa tulovertailujen kannalta. Samalla on esitetty eräitä toivomuksia tilastojen kehittämiseksi.

II. TULOKÄSITTEET JA TILASTOT

A. Viljelijäväestön ja palkansaajien tuloja koskevat käsitteet

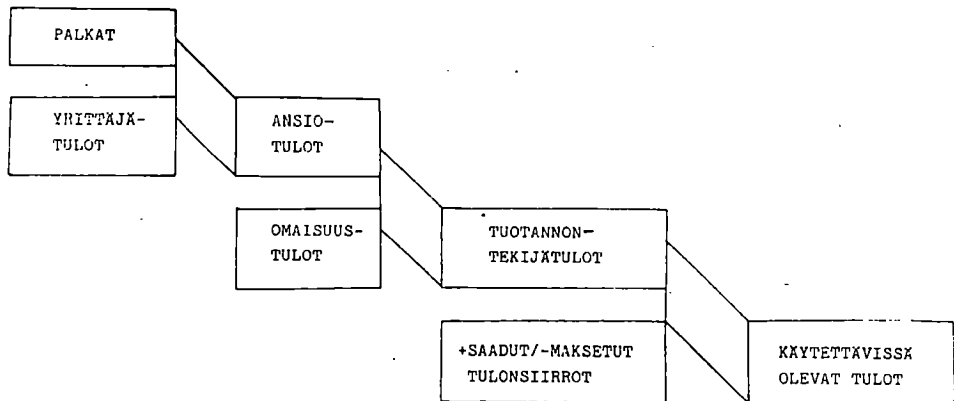
1. Tulokäsitteistä

Eri väestöryhmien tulojen vertailussa keskeisenä ongelmana on löytää yhdenmukaisesti määritellyt tulokäsitteet. Toistaiseksi ei juuri liene olemassa tilastoja, joissa tulokäsitteet olisi määritelty täysin identtisesti. Tällöin tulee ensin löytää sellaiset käsitteet, jotka määrittelevät vertailtavien tulonsaajaryhmien eri tulolähteistä saamat tulot mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla, minkä jälkeen tilastoista pyritään mahdollisuuksien mukaan kokoaamaan kyseisiä käsitteitä vastaavat tulotiedot. Koska tulokäsitteitä on tarkasteltu aiempien tulotasotutkimusten yhteydessä varsin perusteellisesti, lähtökohtana seuraavassa tulokäsitteiden tarkastelussa on ainoastaan olemassa olevista tilastoista saatavien yhdenmukaisten tulokäsitteiden löytäminen ja niiden soveltaminen tutkimuksessa omaksutun tavoitteen mukaisessa tulovertailussa.

Vuonna 1966 valmistuneessa tulotasokomitean mietinnössä (Kom.miet. 1966:B 94) on perehdytty vastaavanlaisissa tuloksetyksissä käytettävään tulokäsitteistöön sekä vertailtavien väestöryhmien muodostamiseen. Varsinaiset tulotasovertailut olisi mainitun komitean käsityksen mukaan suoritettava mahdollisimman laajalta tilastopohjalta käyttämällä samanaikaisesti useampia eri tulokäsitteitä. Seuraavassa viljelijäväestön ja palkansaajien tulotasoa ja tulokehitystä koskevat selvitykset ovatkin rakentuneet suurelta osin tulotasokomitean mietinnössään esittämille perusteille. Yhtenäisten tulokäsitteiden löytäminen olemassa olevista tilastoista on kuitenkin vaikeuttanut tulotasomääritysten ja -vertailujen suorittamista käytännössä. Tilastot ovat myös muuttuneet jossain määrin mainitusta ajankohdasta lähtien.

2. Tulonjakotilastosuosituksen mukainen tulokäsitteistö

Merkittävästi tilastojen laadintaa selkeyttäneenä tekijänä voidaan pitää YK:n kansainvälistä tulonjakotilastosuositusta vuodelta 1977 (Provisional Guidelines on Statistics of the Distribution of Income, Consumption and Accumulation of Households, Series M no 61). Suositus antaa mahdollisimman yhdenmukaisen käsitteistön tarkastella eri tulonsaajaryhmiä sekä näiden eri tulolähteistä saamia tulolajeja. Suomessa tätä kansainvälistä tilastosuositusta on pyritty soveltamaan tulonjakotilastossa ja kotitaloustiedustelussa. Tietojen saanti rajoittaa käsitteiden muodostamista tilastoissa. Mm. yrittäjätulon muodostaminen perustuu tulotilastoissa pääosin verotusaineistoon ja on siten sidoksissa verosäädösten mukaiseen tulojen ryhmittelyyn. Keskeisin tulokäsite tulonjakotilastosuosituksen mukaisissa tilastoissa on käytettävissä olevat tulot, joiden muodostuminen on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Tulokäsitteet

Palkat on suosituksessa määritelty seuraavasti: palkkojen tulee kattaa kaikki maksut, jotka työntekijät saavat työstään joko rahana tai luontoisetuna ennen verojen ja vakuutetun itsensä maksamien sosiaalivakuutusmaksujen ja muiden vastaavien suoritus-
vähentä-

mistä. Palkkoihin tulee sisällyttää erilaiset provisiot sekä eriliset palkkiot, päivärahat, juomarahat ja bonukset. Myös lomaajalta, vapaapäiviltä ja sairausajalta maksetut palkat, muulta lyhyeltä poissaololta maksetut korvaukset sekä johtokunnan jäsenten ym. vastaavien palkkiot tulee lukea palkkoihin. Ei-palkattujen perheenjäsenten laskennallisia työpalkkoja ei ole pyritty erottelemaan, sillä heidän tulonsa sisältyvät sen yrityksen yrittäjätuloon, jossa he työskentelevät. Myöskään kotitalouden sisäisiä taloustoimia ei pääsääntöisesti oteta huomioon.

Yrittäjätulo määritetään kaksivaiheisesti, toisaalta tuotannon alaa koskevan rajauksen avulla, toisaalta tuloslaskelman tulojen ja menojen erotuksena. Suosituksen mukaan tuotannon alan tulee kattaa kaikki tavarat ja palvelukset (ml. sekä kulutushyödykkeet että investointihyödykkeet), jotka on tuotettu markkinoille, luovutettu työntekijöille alennettuun hintaan tai tuotettu omaan käyttöön. Yrittäjätoiminnasta saatuna tulona pidetään yleensä tulosta, joka syntyy bruttotulojen ja tulonhankkimis- ja ylläpitämismenojen erotuksena, nimitetään sitä sitten voitoksi, ylijäämäksi tai yrittäjätuloksi. Yrittäjätulo voidaan käsittää myös yrityksestä saaduksi korvaukseksi siihen sijoitetulle omalle työlle ja pääomalle sekä mahdollisesti myös yrittämisen myötä otetulle riskille.

Tulonjakotilastosuosituksessa yrittäjätulon määrittely tehdään myös kaksivaiheisesti. Ensin määritellään bruttoyrittäjätulo, joka sisältää muiden kuin yhteisömaisten yritysten saamat voitot maataloudesta, liikkeestä, ammatista ja yhtymästä. Näistä kotitalouksien saamista voitoista tulee vielä yrittäjätuloon pääsemiseksi vähentää yrityksen toimintaan liittyvät saadut ja maksetut omaisuustulot. Omaisuustulot sisältävät tällöin korot, vuokrat ja käyttöoikeusmaksut. Maksettuja omaisuustuloja ovat yritystoimintaan saaduista luotoista tai kauppaluotoista maksetut korot ja saatuja tuloja mm. kuluttajille myönnettyistä luotoista saadut korot. Maksettuina omaisuustuloina käsitellään myös yritystoimintaan hyödynnettyistä rakennuksista ja maasta maksetut vuokrat. Käyttöoikeusmaksuja maksetaan mm. patenttien, tekijänoikeuksien ja toimiluvan käytöstä.

Ansiotulot ovat tulonsaajien (kotitalous tai yksittäinen henkilö) palkka- ja yrittäjätulojen summa.

Omaisuustuloja ovat kotitalouksien saamat vuokra-, korko- ja osinkotulot, käyttöoikeusmaksut sekä laskennallinen nettovuokra omistusasunnosta. Kuitenkin omaan yritykseen sijoitetulle pääomalle saatu korvaus luetaan yrittäjätuloon kuuluvaksi.

Tuotannontekijätulot ovat ansiotulojen ja omaisuustulojen summa.

Käytettävissä oleviin tuloihin päästään, kun tuotannontekijätuloihin lisätään kotitalouksien saamat tulonsiirrot ja niistä vähennetään kotitalouksien maksamat tulonsiirrot. Saatuja tulonsiirtoja ovat sosiaaliturvaetuudet (esim. ansio- ja kansaneläkkeet sekä virkaeläkkeet), sosiaaliavustukset (esim. perheavustukset) ja työttömyyskorvaukset sekä muut saadut tulonsiirrot. Maksetut tulonsiirrot koostuvat välittömistä veroista ja sosiaaliturvamaksuista.

Edellä esitettyjä tulokäsitteitä, palkkatuloja lukuunottamatta, voidaan tarkastella suppeampina tai laajempina sen mukaan, onko varallisuuden arvomuutokset ja oman pääoman vaihtoehtoiskustannukset otettu huomioon käsitteessä. Inflaation vallitessa reaalivarojen arvo voi muuttua eri tavoin kuin yleinen hintataso. Rahoitusvaroista erityisesti talletukset ja velat menettävät reaalista arvoaan, ellei niitä ole sidottu yleiseen hintakehitykseen. Pääomakannan arvon määrittämiseen liittyvien epävarmuustekijöiden johdosta näistä pääomavoitoista ja -tappioista ei ole voitu esittää numeraalisia arvioita tutkimuksessa.

Pääoman vaihtoehtoiskustannuksilla tarkoitetaan lähinnä vaihtoehtoisen sijoituskohteen tuoton menetystä. Maataloudessa joudutaan sitomaan omaa pääomaa, joka ei ole käytettävissä tällöin muihin kohteisiin. Palkkatulojen kohdalla vastaavaa ongelmaa ei ole. Maataloudessa pääomavoittojen ja (-tappioiden) ja vaihtoehtoiskustannusten voidaan ajatella vaikuttavan osittain vastakkaisiin suuntiin. Numeraalisiin arvioihin laajempien tulokäsitteiden osalta ei

ole tässä yhteydessä mahdollista mennä olemassa olevan tietoineiston pohjalta¹⁾. (Vrt. jäljempänä kansantalouden tilinpidossa ja maatalouden kokonaislaskelmassa käytetyt tulokäsitteet).

3. Tutkimuksessa käytettävät tulokäsitteet

Tutkimuksessa pyritään muodostamaan yrittäjätulon ja palkkatulon käsitteet kaikki viljelijät ja vastaavasti kaikki teollisuustyöntekijät kattavina. Tutkimuksessa on pidetty tarpeellisena koko maan keskiarvojen ohella viljelijäväestön vuositulojen selvittämistä tilasuuruusluokittain, tuotantosuunnittain ja alueittain. Vastaavasti palkkatulot selvitetään kaikkien teollisuustyöntekijöiden ja vertailuryhmän osalta erikseen. Vertailuryhmien rajaamisen tavoitteena eräänä kriteereinä viljelijöiden kohdalla on viljelijäperheelle täystyöllisyyden antava tuotannon laajuus eri tuotantosuunnissa ja palkansaajien kohdalla ammattitaitoisten työntekijöiden erottaminen muista teollisuustyöntekijöistä.

Viljelijöiden tulotasoa selvitettäessä ensisijaisena tavoitteena on maataloudesta saadun tulon seuranta. Niiltä osin kuin käytettävissä olevien tilastojen perusteella on mahdollista, tutkimuksessa pyritään lisäksi tarkastelemaan molempien osapuolien ansiotuloja ja käytettävissä olevia tuloja (kuvio 1, sivu 14). Ansiotuloihin sisältyvät maatalouden yrittäjä- ja palkkatulojen ohella myös metsätulot ja muut sivutulot. Käytettävissä olevilla tuloilla pyritään selvittämään lähinnä eri osapuolten kulutusmahdollisuuksia. Ansiotulojen ja käytettävissä olevien tulojen tarkastelu joudutaan tarvittavien tilastotietojen puutteellisuuksista johtuen tekemään edellä mainittua selvitystä yleisemmällä tasolla.

¹⁾ Inflaation huomioonottamisesta tulojen määrittelyssä on tehty erilliselvitys tutkimuksessa (SÖDER, 1984). Selvitys koskee lähinnä kokonaistason laskelmia.

B. Tuloselvityksessä käytettävät tilastot

1. Kokonaislaskelmatyyppiset tilastot

Maatalouden tulosten laskemista koko kansantalouden tasolla on seuraavassa tarkasteltu kansantalouden tilinpidon, maatalouden kokonaislaskelmien ja maatalouden verotustietoihin perustuvan maatilatalouden yritys- ja tulotilaston avulla. Jäljempänä tulotasolaskelmia käsittelevässä osassa (s.79) näiden kolmen tilaston tulokäsitteitä on verrattu keskenään ja pyritty yhtenäiseen kokonaislaskelman mukaiseen maataloustulokäsitteeseen. Samalla on selvitetty markkamääräinen maataloustulo kokonaistasolla ja tutkimuksessa laskettujen tilatason tulosten suhde kokonaistason laskelmiin.

a) Maatalous kansantalouden tilinpidossa

Maatalous toimialaluokituksessa

Kansantalouden tilinpito (KTT) sisältää kaikkien tulonsaajayksiköiden niin rahana kuin luontoisetuna saamat tulot sekä laskennalliset tulot omaan käyttöön tuotetuista hyödykkeistä. Maatalous liittyy kansantalouden tilinpidossa osana paitsi tuotannon myös työllisyyden ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskemiseen. Lisäksi sillä on yhteyksiä tulo- ja tulonkäyttötilieriin sekä kulutuksen estimointiin.

Kansantalouden tilinpidon funktionaalisessa sektoriluokituksessa maatalous on osa yrittäjätoimintaa. Eri sektorit jakautuvat edelleen funktionaalisin perustein toimialoihin. Kullakin maatalouden toimialalla on mukana sille luonteenomaisten hyödykkeiden tuotanto ja tästä tuotannosta aiheutuvat kustannukset. Kyseisten hyödykkeiden tuotantoa harjoittavien talousyksiköiden muu toiminta ei ole mukana. Toimialaluokituksessa maatalous (TOL 111) sisältää varsinaisen maatalouden (TOL 1111) ja muun maatalouden (TOL 1112-1115). Tilinpidossa varsinainen maatalous sisältää maanviljelyn,

kotieläintalouden, puutarhaviljelyn ja -hoidon (pl. koristekasvien viljely) sekä maatalouspalvelukset. Maatalouspalvelukset sisältävät maatalouskoneiden vuokraustoiminnan, joka on luettu osaksi kasvinviljelyn kokonaistuotosta, sekä keinosiemennyksen ja karjantarkkailun, jotka on luettu kotieläintalouteen. Vuonna 1984 tehdyn tasotarkistuksen yhteydessä maatalouden palvelukset erotettiin omaksi alatoimialakseen. Eläinlääkintä kuuluu nykyisin yksityisiin palveluksiin, joten se on maatalouden toimialoilla ainoastaan kustannuksissa mukana. Turkeiseläinten hoito, koristekasvien viljely, porotalous ja mehiläisten hoito, jotka kuuluvat muuhun maatalouteen, on tässä yhteydessä jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

Maatalouden tuotantotilien rakenne ja tulokäsitteet

Maatalouden tuottoja, kustannuksia ja tulonmuodostusta kuvataan pääasiassa maatalouden tuotantotileillä. Tuotannon laskennassa lähtökohtana on kokonaistuotos, joka lasketaan hyödykkeittäin kertomalla hyödykkeen määrä hinnalla. Kokonaistuotos sisältää tilikauden aikana, joka on kalenterivuosi, tuotettujen markkinahyödykkeiden arvon sekä keskeneräisten ja tuottajien omaan käyttöön tarkoitettujen tuotteiden arvon. Myös toimialan sisäiset siirrot ovat tällöin kokonaistuotoksessa mukana. Välituotekäytöllä tarkoitetaan kokonaistuotoksen aikaansaamiseen tilikauden aikana käytettyjen tavaroiden ja palvelusten arvoa. Kokonaistuotos arvostetaan tuottajahintaan ja välituotekäyttö ostajan hintaan. Näiden erotuksena saadaan tuottajahintainen arvonlisäys.

Kun arvonlisäyksestä vähennetään toimialan työntekijöille ja toimihenkilöille maksetut palkat, työnantajien maksamat sosiaalivakuutusmaksut ja mahdolliset välituotekäyttöön lukeutumattomat muut välilliset verot sekä lisätään, maatalouden ollessa kysymyksessä, lähinnä julkiselta sektorilta toimialalle maksetut tukipalkkiot, päädytään bruttotoimintaylijäämään. Tuotantotilin lopputulos toimintaylijäämä saadaan, kun bruttotoimintaylijäämästä vähennetään vielä kiinteän pääoman kuluminen. Kansantalouden tilinpidossa kiinteän pääoman kuluminen eli poistot pyritään laskemaan kunkin vuoden reaalista

kulumisen arvoa vastaavana. Kuluminen lasketaan tasapoistomenetelmällä. Koneiden ja laitteiden poistoaika on 11 vuotta ja asuin- ja tuotantorakennusten 40 vuotta. Maa- ja vesirakennukset sisältävät salaojat, sähköistyksen, vesihuollon ja tiet. Näiden osalta kuluminen lasketaan 60 vuoden investointikertymästä. Käypähintainen kuluminen lasketaan kiinteisiin hintoihin lasketuista investointikertymistä hintaindeksien avulla.

Seuraavassa on esitetty kaaviona edellä selvitetyn käypähintaisen tuotantotilin rakenteen ohella myös kiinteähintaisena laskettavan tuotantotilin rakenne. Kiinteähintaisilla laskelmilla voidaan tarkastella mm. tuotannon määrän muutoksia sekä tehdä eri ajankohtia koskevia vertailuja hintatason muutosten vaikuttamatta tuloksiin. Kiinteähintaisissa laskelmissa keskeisenä tuloksena on tuottajahintainen arvonlisäys, joka ilmaisee tuotannon määrän ja sen vuosittaiset muutokset. Kun arvonlisäykseen lisätään tukipalkkiot ja vähennetään kiinteän pääoman kuluminen, päädytään tuotannon tekijätuloihin, jotka ovat tuotannosta saatua korvausta siihen sijoitetulle työlle ja pääomalle.

Tuotantotilin rakenne

Käypiin hintoihin	Kiinteisiin hintoihin
Kokonaistuotos tuottajahintaan	Kokonaistuotos tuottajahintaan
- välituotekäyttö ostajan hintaan	- välituotekäyttö ostajan hintaan
= arvonlisäys tuottajahintaan	= arvonlisäys tuottajahintaan
- palkat (työntekijöiden, toimihenkilöiden)	
- työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	
- muut välilliset verot	- muut välilliset verot
+ muut tukipalkkiot	+ muut tukipalkkiot
= bruttotoimintaylijäämä	= arvonlisäys tuotannon tekijähintaan
- kiinteän pääoman kuluminen	- kiinteän pääoman kuluminen
= toimintaylijäämä	= kotimaiset tuotannon tekijätulot

Kansantulolaskelmissa erotetaan funktionaalisen tilinpidon lisäksi institutionaalinen tilinpito. Funktionaalisilta tileiltä saatava maatalouden toimintaylijäämä sisältää sekä kotitalouksien että yhteisömaisten yritysten osuudet tulosta. KTT:n institutionaalisia tilejä varten toimintaylijäämä jaetaan maatilatalouden yritys- ja tulotilaston (MYTT) avulla kotitalouksien ja yhteisömaisten yritysten osuuksiin. Varsinainen maatalouden yrittäjätulo kotitalouksille saadaan vähentämällä kotitalouksien toimintaylijäämäosuudesta kotitalouksien maksamat korot ja maanvuokrat.

Kansantalouden tilinpidon laskelmissa on vuonna 1979 siirrytty noudattamaan uusittua YK:n tilinpidon suositusta SNA (System of National Accounts, United Nations 1968). Uudistuksen yhteydessä on tarkistettu tilaston laadintamenetelmät ja käsitteet sekä tehty muita sisällöllisiä tarkistuksia. Uudistuksesta aiheutuneet muutokset on tehty aikasarjoihin vuoteen 1960 saakka. Vuonna 1984 tehdyn tasotarkistuksen jälkeen tilinpidon kiinteähintaisten lukujen perusvuosi on 1980.

Kansantalouden tilinpidossa tuloksia lasketaan neljännesvuosittain ja koko kalenterivuotta koskevinä. Koko vuotta koskevat luvut laaditaan nykyisin eri menetelmin ja yksityiskohtaisempia tietoja käyttäen kuin neljännesvuotta koskevat luvut. Suppeampien neljännesvuosittaisten laskelmien tavoitteena on lähinnä tuottaa nopeaa tietoa kansantalouden muutoksista. Tilastokeskus julkaisee tilinpidon tulokset Tilastotiedotuksien KT-sarjassa. Neljännesvuositiedot julkaistaan kolmen kuukauden viiveellä ja näistä kootut vuositiedot tilinpitokautta seuraavan vuoden helmikuussa. Vuositilinpidon tietosisällöllä tulokset julkaistaan ennakkollisina kahdeksan kuukauden viiveellä ja lopullisina runsaan puolentoista vuoden kuluttua. Tilinpidon rakennetta, käsitteitä ja laskentamenetelmiä on selvitetty mm. Tilastokeskuksen Tutkimuksia-sarjan julkaisuissa. Maatalouden osalta KTT:n laskentamenetelmiä on tarkasteltu mm. Tilastokeskuksen Tutkimuksia-sarjan julkaisussa no. 61 (MÄKELÄ & NURMINEN, 1980).

b) Maatalouden kokonaislaskelmat

Kokonaislaskelman laadinta

Maatalouden kokonaislaskelmat on kehitetty palvelemaan maataloustulolain soveltamista. Kokonaislaskelmissa tarkastellaan maatalouden tuloja periaatteessa kansantulolaskelmien tapaan, joskin kokonaislaskelmaa on kehitetty enemmän päätöksentekijöiden tarpeisiin soveltuvaksi. Kokonaislaskelmissa seurataan koko maan maatalouden tuoton ja kustannusten kehitystä kalenterivuoden aikana. Laskelmat koskevat ainoastaan varsinaista maataloutta ja näin ollen niihin ei sisälly viljelijöiden harjoittama metsätalous, sivuansio- tai yksityistalous. Myöskään metsästys, turkiseläinten ja mehiläisten hoito, poronhoito tai kalatalous eivät kuulu kokonaislaskelmien piiriin. Puutarhatalous on sisältynyt laskelmiin vuoteen 1974 asti ainoastaan viljelmillä pienemmässä mitassa harjoitetun juurikasvien ja vihannesten viljelyn osalta. Vuodesta 1975 lähtien myös nk. kauppapuutarhatalous koristekasvien viljelyä lukuunottamatta on otettu huomioon kokonaislaskelmissa.

Kansantalouden tilinpidon tapaan kokonaislaskelmat perustuvat pääasiassa kauppaliikkeiltä ja eri tilastonlaatijoilta kerättyihin määrä- ja hintatietoihin, joiden ohella otetaan huomioon myös viljelijäperheiden omassa ruokataloudessaan käyttämät tuotteet. Maatalouden sisällä tapahtuvia siirtoja sitävastoin ei oteta huomioon. Siten maatalouden eri tuotannonhaarojen väliset siirrot sekä maatalouden harjoittajien keskenään suorittamat taloustoimet (siemenkauppa yms.) eivät kuulu kokonaislaskemien piiriin.

Laskelman rakenne ja tulokäsitteet

Kokonaislaskelmissa selvitetään maatalouden tuotto ja kustannukset vuosittain käypiin hintoihin ja lisäksi kulloinkin käytetyn perusvuoden kiinteisiin hintoihin. Tuotto muodostuu kasvinviljely-, puutarha- ja kotieläintuotosta. Lisäksi tuottoon luetaan maatalouden valtiolta

saamat tuet ja satovahinkojen korvaukset. Eläinten vienti sekä eläinkannan muutoksista aiheutuvat arvon lisäykset ja vähennykset otetaan huomioon laskelman tuottopuolella. Tuotannon määrä sisältää kauppaan tulleet maataloustuotteet ja viljelijöiden omassa ruokataloudessaan käyttämät sekä tiloilta suoraan kuluttajille myydyt tuotteet. Osa maatalouden valtiolta saamasta tuesta sisältyy kansantulolaskelmien tapaan tuotteiden hintoihin. Erillisenä ryhmänä laskelmassa otetaan huomioon viljelmäkoon ja lypsylehmien luvun mukaiset tuet sekä ostorehujen hinnanalennuskorvaus. Tuet, kuten myös satovahinkojen korvaus, ovat laskelmassa sen suuruisina kuin viljelijät ovat ne kunakin vuonna saaneet.

Kustannuksiin on luettu kasvituotannon aikaansaamiseksi käytetyt ostotarvikkeet ja kotieläintalouden osalta lähinnä ostorehut sekä maataloudessa käytetyt poltto- ja voiteluaineet sekä sähkö. Palkkakustannuksista mukana ovat viljelijäperheen ulkopuolisille työntekijöille maksetut palkat ja sosiaalikulut. Rakennuksista, koneista ja kalustosta aiheutuvina kustannuksina on otettu huomioon korjaus, kunnossapito sekä poistot. Maatalouden osuus maksetuista koroista muodostaa korkokustannuksen. Eläinten viéntituottoa vastaavana kustannuseränä on otettu huomioon eläinten tuonnista aiheutuvat kustannukset. Yleiskustannus perustuu lähinnä yritys- ja tulotilastoon.

Sekä tuotot että kustannukset lasketaan käypiin ja kiinteisiin hintoihin Nykyisten kiinteähintaisten laskelmien perusvuosi on 1975. Kun tuotoista vähennetään kustannukset, saadaan maatataloustulo, joka jää maatalouden harjoittajille korvaukseksi omasta työstä ja koroksi maatalousyritykseen sijoitetulle omalle pääomalle.

Maatalouden kokonaislaskelmat laaditaan Maatalouden taloudellisessa tutkimuslaitoksessa. Tulokset on julkaistu vuosina 1960-1978 sato vuotta kohden laskettuina ja vuodesta 1969 lähtien kalenterivuotta koskevinä. Siirryttäessä kalenterivuositaiseen tilastointiin on tehty muutoksia myös laskelmaperusteisiin, joten vuodesta 1969 lähtien julkaistu sarja ei ole täysin vertailukelpoinen aikaisemman sarjan kanssa.

Maatalouden kokonaislaskelmat on uudistettu vuodesta 1975 lähtien. Uudistuksessa on lisätty muutamia uusia ryhmiä laskelman tuotto- ja kustannuseriin sekä otettu maatilatalouden yritys- ja tulotilasto eräiden kustannuserien laskentaperusteeksi. Laskelmien yksityiskohtia koskevat tarkennukset lasketaan edellisten kiinteähintaisten laskelmien perusvuoteen asti, joten eri vuosien laskelmat saadaan tarkennuksista huolimatta keskenään vertailukelpoisiksi. Viimeisten kiinteähintaisten laskelmien perusvuosi on 1975. Aikaisemmat kiinteähintaisten sarjat ovat satovuosilta 1960/61 - 1969/70, joka on laskettu satovuoden 1961/62 hintatasossa ja kalenterivuosilta 1969-1975 vuoden 1970 hintatasossa.

Kokonaislaskelmat ja niiden laatimisperusteet on julkaistu Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tiedonantoja-sarjassa. Lisäksi laitos toimittaa vuosittain ennakkotietoja ja puolentoista vuoden viiveellä myös lopullisia tietoja kokonaislaskelmista päätöksentekijöiden ja eri intressiryhmien käyttöön.

Maatalouden kokonaislaskelmien ja kansantulolaskelmien eroista

Maatalouden kokonaislaskelmilla on monia yhtymäkohtia kansantalouden tilinpidon varsinaisen maatalouden laskelmiin. Kuitenkin kokonaislaskelmien laadinnassa on ensisijaisesti otettu huomioon maataloustulolaeissa laskelmille asetetut vaatimukset, kun taas KTT:n varsinaisen maatalouden laskelmia on kehitetty kiinteänä osana koko kansantalouden tilinpitojärjestelmää. Erilaisten lähtökohtien takia näiden kahden laskelman laadinnassa on joitakin eroja.

Kokonaislaskelmien maatalouden tuottokäsite vastaa karkeasti soveltaen varsinaisen maatalouden kokonaistuotosta KTT:n tuotantotileillä. Kuitenkin tukipalkkiot ja satovahinkokorvaukset, jotka kokonaislaskelmissa luetaan maatalouden tuottoon, eivät sisälly KTT:n kokonaistuotokseen. KTT:ssä tukipalkkiot otetaan huomioon vasta tuotantotilin ylijäämää laskettaessa ja satovahinkokorvaukset koko-

naan tuotantotilin ulkopuolella pääomatileillä. Vastaavasti KTT:n kokonaistuotos sisältää eriä (mm. tuotantovälineiden vuokrat), joita ei oteta huomioon maatalouden kokonaislaskelmissa (liite 4c).

Kansantalouden tilinpidossa tuotanto kirjataan sille ajanjaksolle, jona se on aikaansaatu. Tästä aiheutuva tuottojen ja kustannusten jaksotus ilmenee varsinaisen maatalouden tuotantotileillä kasvituotannon kohdalla. Sadot kirjataan kokonaan korjuuvuoden (1.8.-31.7.) tuotannoksi, kun taas lannoitteiden käyttö kirjataan vastaavasti lannoitevuoden (1.7.-30.6.) loppupuoliskon osoittamalle kalenterivuodelle. Tällöin mm. syysviljoille käytetyt lannoitekustannukset tulevat kirjatuksi saadun satotuotoksen kanssa saman vuoden tileille. Kokonaislaskelmissa sen sijaan kasvinviljelytuotto ja kustannukset kirjataan ostojen ja myyntien mukaan (kauppaantulo) kuten muutkin erät.

Kun KTT:n varsinaisen maatalouden toimintaylijäämistä vähennetään maksetut korot ja maanvuokrat, päästään edellä esitetyt erot huomioon ottaen kokonaislaskelmien maataloustuloa vastaavaan yrittäjätulon käsitteeseen. KTT:ssa lasketaan vielä erikseen kotitalouksien osuus yrittäjätulosta, mitä taas kokonaislaskelmissa ei tehdä. Koska yhteisömäisten yritysten osuus yrittäjätulosta on varsin pieni, voidaan KTT:n varsinaisen maatalouden yrittäjätuloa kotitalouksille ja kokonaislaskelmien maataloustuloa pitää keskenään lähestulkoon vertailukelpoisina käsitteinä.

2. Verotusaineistoon perustuvat tilastot

a) Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto

Tilaston laadinta

Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto (MYTT) sisältää maatilatalouden verotuksen mukaiset tiedot tiloista, joilla on viljelyksessä peltoa tai puutarhaa vähintään 2 ha ja joita verotetaan maatilatalouden tuloverolain perusteella maatilatalouden verolomakkeella numero 2 (liite 2). Tilaston otoskehikko muodostetaan Maatilahalli-

tuksen maatilarekisteriin kuuluvista tiloista. Tilastoaineisto jakautuu kahteen osaan: toinen perustuu 2-lomakkeen pohjalta tehtyyn otokseen ja toinen maatilarekisterin ja verotusrekisterin yhdistämisen tuloksena syntyvään kokonaisaineistoon. 2-lomakeotoksella kootaan maatilataloutta koskevat yksityiskohtaiset tulo- ja kustannustiedot. Kokonaisaineisto sisältää henkilöverotuksen tiedot, joissa maatilatalouden osalta esiintyvät ainoastaan 2-lomakkeen lopputulokset.

MYTT:n tilaotos poimitaan ositettuna satunnaisotoksena maatilarekisteristä lääneittäin ja tilasuuruusluokittain. Otoksen koko on noin 15 000 tilaa. Vuodesta 1976 alkaen otoksesta on vaihdettu vuosittain 20 % tiloista. Vaihdeettavat tilat poimitaan tilastovuotta edeltävänä vuonna maatilarekisteristä. Maatilarekisteri valmistuu runsaan vuoden viiveellä. Näin ollen maatilarekisterin osalta MYTT:n tiedot perustuvat tilastovuodesta kaksi vuotta aiempaan vuodenvaihteen tilanteeseen.

MYTT:n lomakeotosta koskeva perusjoukko käsittää periaatteessa kaikki maatilatalouden tuloverolain mukaisesti verotettavat yli kahden pellohehtaarin viljellyt tilat. Koko perusjoukon ohella MYTT:ssä on selvitetty erikseen nk. luonnollisten henkilöiden tilojen maatilatalouden tulo- ja varallisuustiedot. Ulkopuolelle jäävät tällöin perikuntien, yhtiöiden, säätiöiden ja seurakuntien sekä valtion ja kuntien hallinnassa olevat tilat.

Veronalaiset kokonaistulot ja varallisuus on selvitetty kokonaisaineiston perusteella. Kokonaisaineiston muodostavat maatilarekisterin luonnollisten henkilöiden tunnuksella varustetuut tilat, jotka on voitu yhdistää verorekisteriin henkilötunnuksen avulla. Pelkästään verorekisterin perusteella on tulostettu veronalaiset kokonaistulot niiden luonnollisten henkilöiden osalta, joilla on ollut ansiotuloa maatilataloudesta tai maatilatalouden muuta tuloa. Tällöin kyseeseen voivat tulla myös alle 2 ha:n tilat, joilla on ollut maatalouden tuloja. Metsätalouden tulojen perusteella on vastaavasti selvitetty metsätilan omistajien henkilöittäisiä tulo- ja verotustietoja.

Tulokäsitteet

Maatilatalouden yritys- ja tulotilaston tulo- ja varallisuuskäsitteistö perustuu kokonaisuudessaan maatilatalouden verotussäädöksiin. Keskeisimmät tulokäsitteet tilastossa ovat maatalouden puhdas tulo ja metsätalouden laskennallinen puhdas tulo sekä näiden summana muodostuva maatilatalouden tulo. Samalla tilalla harjoitettu maatalous ja siihen liittyvä muu toiminta, ellei sitä ole pidettävä eri liikkeenä, sekä metsätalous luetaan samaksi tulonlähteeksi.

Maatalouden puhdas tulo on maataloudesta sekä siihen liittyvästä muusta toiminnasta rahana tai rahanarvoisena etuutena verovuonna saatujen tulojen ja tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneiden menojen erotus. Tuloihin ei lueta verovelvollisen ja hänen perheensä yksityistaloudessa käytettyjen tilalta saatujen maatalous- ja puutarhatuotteiden luovutusta eikä verovapaita tukieriä.

Metsätalouden puhdas tulo koostuu metsän puhtaasta tuotosta sekä verovelvollisen ja hänen puolisonsa puutavaran hankintamyynnin yhteydessä suorittaman työn arvosta vähennettynä metsänhoitomaksuilla ja metsäteiden rakentamismenojen poistoilla. Metsätaloudesta saatuna puhtaana tuottona pidetään tuottoa, jonka samanlaatuisen metsämaan arvioidaan kunnassa päättyneenä verovuonna ja kahtena sitä edeltäneenä hakkuuvuotena keskimäärin hehtaaria kohti antaneen. Tällöin otetaan huomioon puun hintataso ja metsään kohdistuvat tavalliset hoito- ja hallintakustannukset sekä kohtuulliset arvovähennykset.

Maatilatalouden tulo on maatalouden ja metsätalouden puhtaiden tulojen summa vähennettynä maatilataloudesta johtuneen velan koroilla sekä indeksi- ja kurssitappioilla. Maatalouden ollessa tappiollista vähennetään tappio metsätalouden puhtaasta tulosta. Koko maatilatalouden osoittaessa tappiota vahvistettu tappio vähennetään valtion verotuksessa verotettavasta kokonaistulosta ja kunnallisverotuksessa maatilatalouden tulosta tappiovuotta seuraavan 5 verovuoden aikana. Lisäksi maatilatalouden puhdasta tuloa laskettaessa valtionverotuksessa vähennetään vielä erikseen mahdollinen vapaa-ajan asuntotulo.

Tilastoyksiköt ja luokitukset

MYTT:ssä perusjoukkoa koskevat tulokset on laskettu tilaa kohti, jolloin tilastoyksikkönä on verovelvollisen hallinnassa oleva maatala tai maatilat, jos samalla verovelvollisella on useampia tiloja. Tulokset koskevat tällöin pelkästään maatilataloutta ja perustuvat 2-lomakeotokseen.

Henkilöverotuksen osalta tilastoyksikkönä on viljelijä ja puoliso. Henkilöverotuksen tulokset saadaan ainoastaan luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevilta tiloilta. Henkilöverotuksessa tarkastellaan viljelijän ja hänen puolisonsa veronalaisia kokonaistuloja, joista osa kuuluu yhteisverotuksen piiriin. Erillisverotus kohdistuu ainoastaan ansiotuloihin. Maatilatalouden puhtaasta tulosta katsotaan vuosittain vahvistettava markkamäärä verovelvollisen ja hänen puolisonsa ansiotuloksi, joka jaetaan henkilöverotusta varten puolisoitten kesken heidän maatilatalouden verolomakkeella tekemän veroilmoituksen perusteella. Ansiotulorajan ylimenevä osa maatilatalouden puhtaasta tulosta on muuta tuloa, joka luetaan yhteisverotuksen piiriin kuuluvaksi pääomatuloksi. Omaisuustuloja verotetaan valtion verotuksessa puolisoitten yhteenlasketun varallisuuden perusteella sen mukaan kuin kumpikin heistä sitä hallitsee. Koska veronalaiset kokonaistulot kuuluvat osin yhteisverotuksen piiriin, puolisoitten tulo-osuuksia ei ole MYTT:ssä voitu erotella eikä jakaa tuloja henkilöä kohden verotuksen tietojen perusteella.

Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto julkaistaan vuosittain kahdessa osassa, joista toisessa tarkastellaan pääasiassa 2-lomakeotoksen perusteella yksityiskohtaisesti maatilatalouden tuloksia ja toisessa pelkästään henkilöverotuksen rekisterin perusteella maatilatalouden harjoittajien henkilöverotuksen tulo- ja verotustietoja.

Maatilatalouden verolomakeotukseen perustuvat tulokset

Maatalouden keskimääräiset tulot ja menot sekä varat ja velat on ryhmitelty kunakin vuonna maatilatalouden verolomakkeen mukaisesti. Tulokset on julkaistu kokonaissummoina lääneittäin ja tilaa kohden tilasuuruusluokittain ja tuotantosuunnittain. Viljelyn peltoalan hehtaarimäärään perustuvia tilasuuruusluokkia on seitsemän. Tuotantosuuntarajaus perustuu kunkin tuotantosuunnan osuuteen maatalouden bruttotuloista. Tuotantosuunnan mukaan tilat on jaettu kaikkiaan kuuteen ryhmään; nautakarja-, sika-, siipikarjataloutta harjoittavat tilat, viljanviljelyä ja muuta kasvinviljelyä harjoittavat tilat sekä nk. muut tilat, jotka harjoittavat monipuolista tuotantoa. Kultakin tuotantosuunnalta on tilastoitu tulokset tiloilta, joilla ao. tuotantosuunnan osuus maatalouden bruttotuloista on 60-100 % ja 80-100 %. Monipuolista tuotantoa harjoittavien muiden tilojen ryhmä muodostuu koko aineiston ja 60-100 %:n bruttotuloosuudella rajattujen tilaryhmien erotuksena.

Eri tuotantosuuntia edustavien tilojen tulokset on julkaistu lääneittäin ja koko maan osalta myös tilasuuruusluokittain. Nautakarjatilojen (60-100 %:n bruttotuloosuudella) osalta on lisäksi esitetty lääneittäin tilasuuruusluokittaiset tulokset. Sekä em. tilasuuruusluokittaiset että tuotantosuunnittaiset tulokset on esitetty pääasiassa kaikkia tiloja koskevinä. Luonnollisten henkilöiden tiloilta on taulukoitu tuotantosuunnittaiset tulokset ainoastaan koko maata koskevinä.

Maatilatalouden tulot, menot, varat ja velat on tilastoitu myös maatilatalouden nettotulojen osuuden mukaan luokiteltuna. Nettotuloilla tarkoitetaan maa- ja metsätalouden puhtaitten tulojen summaa maatilatalouden korkomenoilla vähennettynä. Nettotulojen osuus on laskettu viljelijän ja puolison kokonaistuloista. Tuloja osoittava taulukko perustuu maatilatalouden tulosten osalta 2-lomakeotukseen, joskin nettotulojen mukainen tilaryhmitys on muodostettu vastaavien henkilöverotuksen tietojen pohjalta. Taulukko koskee luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksia ja siitä on esitetty ainoastaan aluejaotus.

Edellä mainituin luokituksin julkaisussa on esitetty erikseen tietoja maatalouden hankinta- ja perusparannusmenoista. Lisäksi siinä on esitetty verotuksen mukaiset kotieläinten lukumäärät ja tulotaulukoihin liittyvät tilaluvut. Viljeltyjen tilojen lukumäärä- ja pinta-alatiedot perustuvat edellisen verovuoden loppuun päivitettyyn maatilarekisteriin.

Kokonaisaineistoon perustuvat tulokset

MYTT:n tulo- ja verotustietoja sisältävässä julkaisussa tarkastellaan henkilöverotuksen rekisteristä saatavia viljelijän ja puolison kokonaistuloja ja maatilatalouden varoja sekä verotuksen täytäntöönpanoon liittyviä tulo-, vähennys- ja verotustietoja. Henkilöverotusta varten maatilatalouden tulot jaetaan vuosittain vahvistettavien perusteiden mukaisesti erikseen maatalouden ja metsätalouden osalta puolisoiden ansiotuloiksi ja muiksi tuloiksi. Verotuksen kannalta ansiotulojen ja muiden tulojen erottelulla on keskeinen merkitys. Henkilöverotuksessa ansiotulot jaetaan puolisoiden kesken ja muut tulot ovat yhteisverotuksen alaista tuloa. Tulolähteittäin on erotettu maatilatalouden tulot, palkka-, eläke- yms. tulot, jotka on selvitetty viljelijän ja puolison osalta erikseen, sekä kiinteistö-, liike-, varallisuus- yms. yhteisverotettavat tulot. Veronalaisten tulojen ohella on julkaistu myös puolisoiden verotettavat tulot, joissa asianomaiset vähennykset on otettu huomioon. Viljelijän ja puolison veronalaiset tulot ja varallisuus on taulukoitu tilasuu-ruusluokittain läänijaolla.

Maatilatalouden verotusmenettelyä on tarkasteltu erikseen maataloudesta ja metsätaloudesta tuloa saaneiden luonnollisten henkilöiden henkilöverotuksen tietojen avulla. Tiedot tuloista, vähennyksistä ja veroista on esitetty tuloluokittain koko maata koskevana. Verotusmenettelyn tarkastelussa kohdejoukko on varsinaisesti MYTT:n kohdejoukosta poikkeava. Tässä yhteydessä mukana ovat kaikki maataloudesta ja/tai metsätaloudesta tuloa saaneet henkilöt, kun taas MYTT:n kohdejoukko koskee kaikkia yli kahden peltohehtaarin tiloja. Samassa julkaisussa on lisäksi taulukoitu kunnittain mm. pinta-alat, tulo- ja verotustie-

dot sekä tilojen velkaisuutta koskevia tietoja. Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto on julkaistu vuodesta 1973 lähtien. Tilastokeskus julkaisee maatalouden yritys- ja tulotilaston vuosittain Suomen virallisen tilaston sarjassa XXXIX noin puolentoista vuoden viiveellä. MYTT:n tulo- ja verotustiedot Tilastokeskus julkaisee Tilastotiedotuksissa KT-sarjassa. Tulo- ja verotustiedot valmistuvat niin ikään puolentoista vuoden viiveellä.

b) Tulo- ja varallisuustilasto

Tilaston laadinta

Tulo- ja varallisuustilasto perustuu pääasiassa välittömän verotuksen ATK-rekisteriin. Se jakautuu luonnollisten henkilöiden ja yhteisöjen tilastoihin ja sisältää maksuunpanotiedot kaikista verovelvollisista ja henkilöverolomakkeen tiedot luonnollisista henkilöistä. Tulo- ja varallisuustilastoa voidaan pitää ensisijaisesti veroprosessin kuvaajana. Veronalaisten tulojen osalta tilasto kuvaa mm. palkka- ja yrittäjätuloja. Varallisuuden osalta on selvitetty jakaantumista ja varallisuusverotusta. Maatalouden tulokset on tilastossa yhdistetty maatilataloutta koskeviin tuloksiin. Tilastosta on saatavissa luokituksia mm. lääneittäin, ikäluokittain ja sukupuolen mukaan. Tulojen jakautumista kuvataan tilastossa mm. kvintiilitarkastelulla, jossa tulonsaajat jaetaan tulojen mukaan lukumäärältään viiteen yhtä suureen ryhmään, joiden avulla tarkastellaan kunkin viidenneksen osuutta koko tulosummasta.

Tulo- ja varallisuustilasto on eräs vanhimmista verotusaineistoon perustuvista tilastoista. Siitä on saatavissa verosäännösten muutokset huomioon ottaen yhtenäisiä sarjoja 1920-luvulta lähtien. Nykyisin se ilmestyy Suomen virallisen tilaston IV B-sarjassa. Välittömän verotuksen ATK-rekisteri, johon MYTT sekä tulo- ja varallisuustilasto osin tai kokonaan perustuvat, valmistuu normaalisti tulovuotta seuraavan marraskuun aikana, jolloin Tilastokeskus saa sen käyttöönsä. Tilastokeskus saa valmiiksi verotusaineistoon perustuvat tilastot

seuraavan helmi-maaliskuun aikana. Tämän jälkeen verotusrekisteriin tulee vielä eri syistä tarkennuksia, jotka voivat aiheuttaa poikkeavuutta eri tilastoissa. Tulo- ja varallisuustilasto julkaistaan puolentoista vuoden viiveellä.

3. Kannattavuustutkimuksen kirjanpitotilat

Tilaston laadinta ja rakenne

Kannattavuustutkimuksen kirjanpitotila-aineisto koostuu yksityisten viljelijöiden hallinnassa ja hoidossa olevista tiloista. Koska kirjanpitotoiminta perinteisesti ja erikoisluonteensa vuoksi on vapaaehtoisuuteen perustuvaa, kohdejoukkoa ei ole voitu valita tilastollisin menetelmin. Tila-aineisto on painottunut keskimääräistä suurempiin tilakokoluokkiin. Kirjanpitotiloilta selvitetään varsin yksityiskohtaisesti maatalouden tuotto ja kustannukset sekä niihin liittyvät maatalouden rahaliike, työnkäyttö ja pääomasuhteet sekä varallisuus. Tulokset lasketaan keskimäärin kirjanpitotiloja kohti. Lisäksi varsinaista maataloutta koskevista hehtaarikohtaisista tuloksista lasketaan peltoalan jakautumisella painotetut keskiarvot, joiden voidaan katsoa paremmin edustavan eri alueiden ja koko maan maatalouden keskimääräistä tasoa. Viime vuosina tiloja on ollut vuosittain hieman vaihdellen yhteensä noin 1 000 kpl eri puolilta maata. Tilat on ryhmitelty alueittain, tilasuuruusluokittain ja tuotantosuunnittain.

Kannattavuustutkimuksessa maa on jaettu maatalouskeskusten aluerajoja noudattaen neljään tutkimusalueeseen; jotka ovat Etelä-Suomi, Sisä-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Suomi (liite 1). Tilakokoluokkia on käytössä olevan peltoalan perusteella kaikkiaan kuusi. Näistä kuitenkin Etelä-Suomessa kaksi pienintä ja muilla alueilla lisäksi kaksi suurinta tilakokoluokkaa on jouduttu yhdistämään tilaluvun jäädessä muutoin liian pieneksi. Ryhmittelyssä eri tuotantosuuntiin tilat on jaettu ensin kotieläintiloihin ja kasvinviljelytiloihin sen mukaan, kumman osuus kokonaistuotosta on suurempi.

Kotieläintilat on jaettu edelleen nautakarjatiloihin, sikatiloihin ja muihin kotieläintiloihin. Nautakarjatilat jakautuvat vielä I- ja II-ryhmiin nautakarjatuoton osuuden mukaan. I-ryhmässä osuus on 80-100 % ja II-ryhmässä 60-80 % kokonaistuotosta. Sikatiloilla sikataloustuoton osuus on vähintään 35 % kokonaistuotosta. Muut kotieläintilat, jotka jäävät edellä mainittujen ryhmien ulkopuolelle, ovat pääasiassa monipuolista kotieläintuotantoa harjoittavia tiloja.

Kasvinviljelytilat on jaettu viljatiloihin ja muihin kasvinviljelytiloihin. Viljatioilla rehu- ja leipäviljatuoton osuus kokonaistuotosta on vähintään 45 %. Näiden ryhmien lisäksi on aineistosta poimittu omiksi ryhmikseen siipikarjataloutta ja naudanlihan tuotantoa harjoittavat tilat, jotka muutoin sisältyvät edellä selvitettyyn tilaryhmittelyyn. Tuotantosuunnittaisia tuloksia alueittain tarkasteltaessa tilakokoluokkia on jouduttu yhdistämään liian pienen tilaluvun takia. Mm. Pohjois-Suomen osalta aineisto on riittänyt ainoastaan keskimääräisten tulosten esittämiseen eri tuotantosuunnissa.

Tulokäsitteet

Kirjanpitoiltojen laskelmissa keskeiset tulokäsitteet ovat maatalousylijäämä, liikeylijäämä ja kannattavuuskerroin. Maatalousylijäämä on viljelijäperheen palkaksi ja maatalouteen sijoitetun pääoman koroksi jäävä osa kokonaistuotosta. Kokonaistuoton ja liikeylijäämän erotuksena saadaan maatalouden verotettava puhdas tuotto, koska maatalouden osuutta veroista ei ole sisällytetty maatalouden liikeylijäämään. Näin ollen maatalouden verojen ylimenevältä osalta liikeylijäämä voidaan katsoa koroksi maatalousomaisuuteen sijoitetulle pääomalle. Verotuksen puhtaan tulon käsitettä vastaa kirjanpitoiltoilla lähinnä maatalousylijäämä. Verotuksen puhdas tulo on kassaperusteinen. Maatalousylijäämää laskettaessa otetaan sen ohella huomioon tilikauteen kuuluva koko tuotto ml. viljelijäperheen omaan kulutukseen käytetyt maataloustuotteet ja

varastomuutokset. Maatalousylijäämä sisältää maatalouden vero-
vapaat tuet, maksetut kiinteistövuokrat ja -eläkkeet sekä velkojen
korot. Maatalouden yrittäjätuloon (maataloustulo) pääsemiseksi
kirjanpitotilojen maatalousylijäämästä vähennetään em. vuokrat
ja eläkkeet sekä maatalouden osuus korkomenoista. Kannattavuusker-
roin on maatalousylijäämä jaettuna pääoman korkovaatimuksen ja
viljelijäperheen arvioidun palkan summalla. Kannattavuuskerroin on
siis suhdeluku, joka ilmaisee saadun taloudellisen tuloksen suh-
teessa asetettuihin tavoitteisiin. Eri liiketulosten avulla voidaan
tehdä päätelmiä maatalouden kannattavuudesta kirjanpitotiloilla ja
etenkin kannattavuuskertoimen avulla voidaan vertailla erilaisten
tilojen tuloksia keskenään.

Kirjanpitotiloilta on selvitetty kokonaistuoton ja liikekustannuk-
sen laskemiseksi maatalouden rahaliike. Maatalouden rahaliikkeessä
tarkastellaan samoja tulo- ja menoeriä kuin 2-verolomakkeella ja
näin ollen myös MYTT:ssä. Verokirjanpidon kassaperiaatteesta poi-
keten kirjanpitotilojen rahaliikkeessä otetaan huomioon myös tili-
saatatavat vuoden alussa ja lopussa. Sivunsiotalous erotetaan kir-
janpitotiloilla maataloudesta tarkemmin kuin verokirjanpidossa.
Poistot lasketaan kirjanpitotiloilla verokirjanpidon mukaisesti.
Maatalouden rahaliike sisältyy kokonaistuottoon ja liikekustannuk-
seen, minkä lisäksi näitä laskettaessa otetaan huomioon mm. varas-
tojen muutos ja viljelijäperheen työn arvo. Kirjanpitotiloilta saa-
daan myös tiedot viljelijäperheen ja palkkaväen työnkäytöstä, johon
palataan jäljempänä työpanosta selvittävien tilastojen yhteydessä.
Kirjanpitotiloilla saadaan muihin maatalouden tilastoihin verrat-
tuna yksityiskohtaisimmat tiedot maatalouden harjoittamista koske-
vista taloudellisista tuloksista. Kirjanpitotilojen tulosten yleis-
tämistä vaikeuttavat kuitenkin aineiston pienuus ja vapaaehtoisuu-
desta johtuva valikoituneisuus.

Maatalouden kannattavuustutkimus on aloitettu vuonna 1912, joten
aineisto antaa mahdollisuuden maatalouden tulosten tarkastelulle
varsin pitkällä ajanjaksolla. Tulokset on julkaistu 1950-luvun
loppuun asti pääasiassa silloisen Maataloushallituksen julkaisuja-
sarjassa. 1960-luvun alusta lähtien kirjanpitotulokset on julkaistu

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja-sarjassa, jossa ne on esitetty nimikkeellä "Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta". Julkaisuja-sarjassa on keskeisimpien tulosten ohella selvitetty kirjanpitotilojen tulosten laskentaperusteet.

Kirjanpitotilojen tuloksia julkaistaan nykyisin myös Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tiedoantoja-sarjassa. Sarjan nimikkeellä "Ajankohtaista maatalousekonomiaa" kirjanpitotilojen tulokset julkaistaan kahdessa osassa, jotka ilmestyvät tulosvuodesta runsaan vuoden kuluttua. Toisessa julkaisussa tarkastellaan varsin yksityiskohtaisesti tilasuuruusluokittain ja alueittain mm. kokonaistuottoa, liikekustannusta ja maatalouden rahaliikettä. Toisessa julkaisussa taas on keskitytty maatalouden rahaliikettä lukuunottamatta vastaaviin tuotantosunnittaisiin tuloksiin. Myös tiedot viljelijäperheen ja palkkaväen työnkäytöstä on esitetty em. julkaisuissa muita tuloksia vastaavilla luokituksilla.

4. Kotitalouksien tuloja ja menoja kuvaavat tilastot

Kotitalouksien tuloja ja tulon käyttöä on selvitetty vuodesta 1966 lähtien viiden vuoden väliajoin tehdyillä kotitaloustiedusteluilla. Vuonna 1977 perustettiin tulonjakotilasto, jolla pyritään korvaamaan lähinnä tulonmuodostukseen liittyvät osat kotitaloustiedustelusta. Vuoden 1981 kotitaloustiedustelussa on painotettu tulojen käytön ja kulutuksen rakenteen selvittämiseen, joskin kotitalouksien käytettävissä olevat tulot on selvitetty kulutuksen taustatiedoiksi. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen yksityiskohmainen selvittely kuuluu vuosittain laadittavalle tulonjakotilastolle.

a) Kotitaloustiedustelu

Tilaston laadinta

Kotitaloustiedusteluilla tuotetaan tietoa kotitalouksien ja yksityisten henkilöiden kulutuksen rakenteesta. Kulutusmenojen lisäksi siinä selvitetään elintarvikkeiden kulutusmäärät, kestokulutushyödykevaranto ja kotitalouksien saamat ilmaisupalvelut. Kotitalouksien tulot selvitetään eri rekistereistä ainoastaan kulutuksen taustatietoina käytettäviksi. Kotitaloustiedusteluja laaditaan viiden vuoden väliajoin. Viimeisimmässä kotitaloustiedustelussa vuodelta 1981 on painotettu lähinnä kulutuksen rakenteen selvittelyä. Vastaavat aikaisemmat kotitaloustiedustelut ovat vuosilta 1966, 1971 ja 1976. Niissä on kulutustietojen ohella kysytty myös tietoja kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista.

Kotitaloustiedustelu perustuu erilliseen otokseen, joka vuoden 1981 tiedustelussa on poimittu väestön keskusrekisteristä noin 10 000 henkilön osittena satunnaisotantana. Otoksen poiminnassa ja perusjoukon estimoinnissa noudatetaan jäljempänä esitettyjä tulonjakotilaston mukaisia periaatteita. Tiedot kerätään haastattelemalla, tilinpidolla ja suoraan rekistereistä. Otokskotitaloudet pitävät tilikirjaa menoistaan kahden viikon ajan. Tilinpitojaksot ajoittuvat tasaisesti koko tutkimusvuoden ajalle. Haastatteluilla kerätään taustatietojen lisäksi tiedot erilaisista maksuista ja suurehkoista hankinnoista. Tulotiedot kerätään kotitaloustiedustelussa nykyisin suoraan eri ATK-rekistereistä. Tästä johtuen tulotiedot on kotitaloustiedustelussa esitetty yleisemmällä tasolla kuin nimenomaan kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja selvittämään perustussa tulonjakotilastossa.

Kotitaloustiedustelussa lasketaan tulonjakotilastosuosituksessa esitetyn määritelmän mukaiset käytettävissä olevat tulot sillä tarkkuudella kuin se rekisteristä saatavien tietojen avulla on mahdollista. Kotitalouksien kulutuksen rakennetta tarkasteltaessa

käytettävissä olevat tulot vastaavat yhteenlaskettuja kulutusmenoja ja säästämistä. Tilastoyksikkönä kotitaloustiedustelussa on kotitalous, joka jaetaan edelleen kulutusta tarkasteltaessa kuluttajayksiköiksi. Ensimmäisen aikuisen kulutus kotitaloudessa on 1.0 ja seuraavien aikuisten 0.7 yksikköä. Lasten, joita ovat alle 18-vuotiaat, kulutus on vastaavasti 0.5 yksikköä. Tilastokeskus on julkaissut lopulliset tiedot vuoden 1981 kotitaloustiedustelusta vuoden 1984 aikana Tilastollisia tiedonantoja-sarjassa kahdessa osassa. Osa I sisältää kotitalouksien kulutusmenot ja samalla myös käytettävissä olevat tulot. Luokittelumuuttujina ovat läänit ja suuralueet, kotitalouksien sosioekonominen asema, rakenne ja elinvaiheet sekä kotitalouksien käytettävissä olevat tulot tulonjakotilaston tyyppisesti desiileittäin ryhmiteltynä. Osassa II on väestöryhmittäisiä poikkileikkaustarkasteluja kulutustiedoista.

b) Tulonjakotilasto

Tilaston laadinta

Tulonjakotilaston tarkoituksena on antaa tietoa yksityisten kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista ja ansiotulonsaajien palkka- ja yrittäjätuloista sekä näiden tulojen jakautumisesta ja rakenteesta. Tilasto pohjautuu käsitteistöltään YK:n tulonjakotilastosuosituksen. Ensimmäinen tulonjakotilasto on vuodelta 1977. Tilasto on otospohjainen ja tiedot siihen kootaan postitiedusteluilla, haastatteluilla ja hallinnollisista rekistereistä. Tilaston perusjoukko käsittää kaikki yksityiset kotitaloudet. Laitoskotitaloudet eivät kuulu tilaston piiriin. Osa tulotiedoista ja kotitalouksien luokittelutiedot kerätään otantaperusteisilla postitiedusteluilla ja haastatteluilla. Suurin osa tulotiedoista saadaan suoraan hallinnollisista rekistereistä.

Tulonjakotilasto on iältään varsin nuori, minkä takia sen laadintamenetelmät eivät ole vakiintuneet. Otoskehikko poimitaan väestön keskusrekisteristä. Otosyksikkönä on ollut asuntokunta. Asuntokun-

nan muodostavat samassa asunnossa asuvat henkilöt, jotka voivat kuulua yhteen tai useampaan kotitalouteen. Vuodesta 1979 lähtien otosyksikkönä on ollut yksittäinen henkilö ja hänen kotitaloutensa. Perusjoukon kotitalouksien lukumäärä on estimoitu yksityisiin kotitalouksiin kuuluvan väestön määrän ja otoskotitalouksien keskikoon perusteella. Aikaisemmin kotitalouksien lukumäärä on estimoitu vuoden 1975 asunto- ja elinkeinotutkimuksen perusteella. Otoksen koko on ollut vuoteen 1981 asti runsaat 40 000 asuntokuntaa/kotitaloutta, joista mm. vuonna 1979 oli noin 25 000 postitiedustelua ja 7 000 haastattelukotitalouksia. Kato on ollut noin 8 000 kotitaloutta. Tilastovuonna 1982 on postitiedustelu jätetty kokonaan pois ja siirrytty 10 000 kotitalouden haastatteluotokseen. Vuonna 1983 haastatteluotoksen koko on nostettu 14 000 kotitalouteen.

Tilastoyksiköt, luokitukset ja tulokäsitteet

Tulonjakotilaston tilastoyksiköitä ovat kotitalous ja ansiotulonsaaja. Kotitalouden muodostavat yhdessä asuvat henkilöt, joilla on yhteinen ruokatalous tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan. Kotitalouksien tulojen jakautumisessa keskeisimpiä muuttujia ovat sosioekonominen asema, desiili, kotitalouden koko ja rakenne sekä ammatissa toimivien jäsenten luku, suuralue ja kuntamuoto. Luokittelutiedot on muodostettu kotitalouden päämiehen tietojen perusteella.

Sosioekonomisen aseman mukainen luokitus kuvaa väestön jakautumista sosiaaliselta ja taloudelliselta asemaltaan erilaisiin ryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta ja elinkeinosta sekä työpaikan juridisesta muodosta. Sosioekonomista asemaa määritettäessä ammatissa toimivaksi on luokiteltu pääsääntöisesti kaikki tutkimusvuonna vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet. Ammatissa toimivat on edelleen ryhmitelty yrittäjiin ja palkansaajiin. Yrittäjät on jaettu maatalousyrittäjiin ja muihin yrittäjiin. Palkansaajat on ryhmitelty ammatin ja toimialan mukaan maa- ja metsätalouden, teollisuuden ja rakennustoiminnan sekä palvelualojen toimihenkilöihin ja työntekijöihin. Sosioekonominen asema,

kuten useimmat muutkin luokittelutekijät, perustuvat otoshenkilöiltä kysytyihin tietoihin. Sosioekonomista asemaa koskevia perustietoja tarkistetaan lisäksi tulotietojen avulla. Desiiliryhmittäisellä tarkastelulla kuvataan tulosumman jakautumista tulojen mukaan järjestetyssä joukossa, joka on jaettu tilastoyksiköittäin kymmeneen yhtäsuureen ryhmään. Tulotasoa on kuvattu paitsi aritmeettisella keskiarvotulolla myös mediaanitulolla, jolla tarkoitetaan tulojen mukaan suuruusjärjestykseen järjestetyn aineiston keskimäisen tilastoyksikön tuloa. Alueluokituksen suuralueet ovat Helsinki, Etelä-Suomi, Väli-Suomi ja Pohjois-Suomi (liite 1).

Tulonjakotilaston keskeisin tulokäsitemuoto on käytettävissä olevat tulot, joiden muodostumista on kuvattu edellä (s. 16) tulonjakotilastosuosituksen mukaisia tulokäsitteitä tarkasteltaessa. Käytettävissä olevat tulot on selvitetty kotitalouskohtaisesti. Kotitalouksien tulotasoa tilastossa on kuvattu käsitteillä ansiotulot, tuotantontekijätulot ja käytettävissä olevat tulot. Kaikki käsitteisiin kuuluvat tuloerät on voitu saada ainoastaan haastatteluotokseen kuulneiden kotitalouksien tiedoista. Näin ollen myös kotitalouskohtaisesti järjestettyyn aineistoon perustuvat tulokset, kuten desiiliryhmitys ja tulotasoa kuvaavien taulujen mediaaniluvut, perustuvat yksinomaan haastatteluotokseen. Tulokset on taulukoitu kotitaloutta ja keskimäärin kotitalouden jäsentä kohden. Kotitalouden sosioekonominen asema määräytyy kotitalouden päämieheksi ilmoitetun jäsenen tietojen perusteella. Kotitalouden muiden tulonsaajien osalta ei sosioekonomista asemaa ole otettu vastaavasti huomioon kotitalouden tuloja tarkasteltaessa.

Tulonsaajakohtaisissa tiedoissa tarkastellaan henkilöä kohti laskettuja ansiotulonsaajien palkka- ja yrittäjätuloja sekä näistä muodostuvia ansiotuloja edellä selvitetyin luokituksin. Käytettävissä olevan tulon käsitteeseen ei tulonsaajakohtaisessa tarkastelussa päästä, sillä käytettävissä olevien tulojen jako kotitalouden jäsenten kesken on mm. omaisuustulojen osalta ongelmallinen. Tulonsaajakohtaiset tiedot perustuvat kokonaisuudessaan verotusrekiste-

reistä saataviin tulotietoihin. Teollisuustyöntekijät on ryhmitelty koulutuksen mukaan ammattikoulutuksen saaneisiin ja muihin teollisuustyöntekijöihin. Tulonjakotilastossa teollisuuden työntekijöihin on luettu kaivos- ja kaivannaistoiminnan, tehdasteollisuuden ja sähkö-, kaasu- ja vesihuollon toimialoilla (TOL 2-4) työskentelevät henkilöt. Ammattikoulutuksella tarkoitetaan päätoimeksi ilmoitetulle alalle valmistavan koulun tai kurssin suorittamista.

Viljelijäväestön tuloja on tarkasteltu sosioekonomisen aseman mukaisissa luokitteluisissa maatalousyrittäjinä ja erikseen viljelijätaloukskohtaisesti. Tulonjakotilastossa maatilat on ryhmitelty viljelijän hallinnassa olevan viljellyn peltopinta-alan mukaan seuraavasti: 2-4.99 ha, 5-9.99 ha, 10-19.99 ha ja yli 20 ha. Viljelijätaloukskohtaisissa tauluissa ovat mukana kaikki kotitaloudet, joilla on yli 2 pellohehtaaria viljeltyä. Viljelijätaloudet on jaettu yrittäjiin, palkansaajiin ja ammatissa toimimattomiin. Yrittäjät on edelleen jaettu maatalousyrittäjiin ja muihin yrittäjiin pääasiallisen toiminnan mukaan. Yli 2 pellohehtaarin viljelijöistä muut kuin varsinaiset maatalousyrittäjät muodostavat osaviljelijöiden ryhmän. Tuotantosuuntaryhmityksensä viljelijöiden tulotarkasteluissa ovat kotieläintalous, kasvinviljely, puutarhanviljely (erikoisviljely), metsätalous ja muu maatalous.

Tulonjakotilasto laaditaan Tilastokeskuksessa. Se julkaistaan Suomen virallisen tilaston XLI-sarjassa. Tilaston valmistumisen julkaisuksi asti vaihtelee ja on toistaiseksi vienyt jopa runsaat kolme vuotta. Vuonna 1984 tilastosta on ollut saatavissa lopulliset tulokset vuosilta 1977-80 ja ennakkolliset tulokset vuodelta 1981. Jatkossa pyrkimyksenä on tilaston valmistumisviiveen supistaminen puoleentoista vuoteen.

5. Palkkoja kuvaavat tilastot

a) Palkkatilasto

Tilaston laadinta

Palkkoja voidaan tarkastella joko palkanmaksajan tai palkansaajan näkökulmasta. Ensin mainitulla tavalla tarkasteltuna kyse on palkkamennoista, joihin sisältyvät myös työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Tarkasteltaessa palkkoja palkansaajan kannalta käytetään niistä yleisesti ansio-nimikettä. Palkkatilasto perustuu sopimusaloittaisiin tietoihin palkansaajien tunti-, päivä- ja kuukausiansioista. Palkkatilasto koostuu valtio-, kunta- ja yksityisen sektorin palkkatilastoista. Valtion ja kuntien palkansaajia koskevat tilastot perustuvat rekisterityyppisiin kokonaisaineistoihin. Valtiosektorissa on erikseen virkamiehiä, työsuhteisia kuukausipalkkaisia ja tuntipalkkaisia koskevat rekisterit. Valtiokonttori kerää perusaineiston : valtion kuukausipalkkaisten ryhmien osalta ja Tilastokeskus muilta osin.

Yksityisen sektorin palkkatilastot sisältävät toimi- ja sopimusaloittaiset tiedot työntekijöiden ja toimihenkilöiden saamista ansioista. Työntekijät ovat pääasiassa tuntipalkkaisia ja toimihenkilöt kuukausipalkkaisia. STK ja LTK laativat jäsenyritystensä palveluksessa olevia työntekijöitä ja toimihenkilöitä koskevat palkkatilastot. Sellaisilla aloilla, joilla työnantajien järjestäytymisaste on alhainen, näin saatuja tietoja täydennetään Tilastokeskuksen otantatiedusteluilla. Teollisuuden työntekijöitä ja toimihenkilöitä koskevat palkkatilastot perustuvat STK:n jäsenyrityksiltään keräämään aineistoon. Teollisuuden työntekijöihin palkkatilastossa on luettu kokoaikaiset työntekijät ja aputyöntekijät lukuunottamatta harjoittelijoita ja opiskelijoita.

Tuntipalkkaisia työntekijöitä koskevat tilastot laaditaan neljännesvuosittain ja kuukausipalkkaisia koskevat kerran vuodessa yhdeltä kuukaudelta. Tilastokuukausi on viime vuosina ollut yksityisessä sektorissa elokuu ja valtio- ja kuntasektoreissa tavallisesti lokakuu.

Palkkakäsitteet

Palkkatilastossa ansiot tilastoidaan tuntipalkkaisilla ryhmillä tehtyä työtuntia kohti ja kuukausipalkkaisilla kuukautta kohti. Keskeisimmät ansiokäsitteet tuntipalkkaisten työntekijöiden osalta ovat säännöllisen työajan ansio ja kokonaisansio. STK:n jäsenyrityksiltään kokoamat keskituntiansiot on ilmoitettu erikseen ilman arkipyhäkorvauksia ja arkipyhäkorvauksineen.

Arkipyhäkorvauksia lukuunottamatta säännöllisen työajan ansioon ei sisälly tehtyyn työtuntiin kohdistumattomia lisiä tai palkkiota. Näin ollen loma-ajan palkka ja lomarahaa, koulutus- ja sairausajan palkka, päivärahat, tuotantopalkkiot, työvälinekorvaukset, työnantajalle maksetut äitiys- ja sairausajan sairaskorvaukset eivät kuulu keskituntiansion piiriin. Ja koska tuntiansio sisältää ainoastaan rahana saadut palkat, siihen ei lueta myöskään luontoisetuja. Palkkausmuodoittain tehdyn työajan ansio käsittää aika-, urakka- ja palkkiotyön. Kokonaisansio muodostuu säännöllisen työajan ansioista lisättyinä yli- ja hätätyöansioilla sekä pyhätyön korotusosilla.

Yksityisen sektorin toimihenkilöillä ansiokäsitteenä on käytetty sellaista säännöllisen työajan ansiota, johon sisältyvät erilaiset henkilökohtaiset lisät, vuoro-, ilta- ja säännöllisestä sunnuntaityöstä maksetut korotukset, luontoisedut rahaksi arvioituna ja provisiot sekä lomarahaa lukuunottamatta myös eräät kerran vuodessa maksettavat erät.

Valtion ja kuntien kuukausipalkkaisilla palkansaajilla käytetään kolmea ansiokäsitettä, jotka ovat varsinainen palkka, säännöllisen työajan ansio ja kokonaisansio. Varsinaiseen palkkaan luetaan palkkatalukon mukainen peruspalkka ikä- ja kalliinpaikanlisineen sekä palkkaluokkien erotuksena maksettavat lisät. Työsopimussuhteisilla käytetään ns. ohjepalkkaa. Säännöllisen työajan ansioon luetaan varsinaisen palkan lisäksi säännölliseltä työajalta maksetut lisät ja lisäpalkkiot. Kokonaisansio muodostuu säännöllisen työajan ansioista ja ylityö- tai vastaavista korvauksista.

Palkkatilastojen tietojen perusteella lasketaan ansiotasoindeksi, jolla pyritään mittaamaan säännöllisen tehdyn työajan ansion muutosta, jolloin ansiotasoindeksin ansiokäsitteeseen eivät sisälly arkipyhäkorvaukset eivätkä ylityökorvaukset. Kausipalkkaisten kohdalla ansiotasoindeksi mittaa käytännössä maksetun työajan mukaista palkkakehitystä. Palkansaajien ansiotasoindeksin viimeisimmät perusvuodet ovat 1975 ja 1980. Perusvuonna mm. indeksin painorakenne tarkistetaan toimialoittain kansantalouden palkkasummapainoja vastaavaksi.

Tilastokeskus julkaisee eri alojen palkkatilastot Tilastotiedotussarjassaan. Neljännesvuositilastot julkaistaan yleensä noin 4 kk:n kuluttua tilastoneljänneksen päättymisestä. Vuositilastoissa viive on noin 8-12 kk. Kaikkien palkansaajien ansiokehitystä kuvaava ansiotasoindeksi julkaistaan neljännesvuosittain. Lisäksi palkkatilastosta julkaistaan vuosittain yhteenveto samassa Tilastotiedotussarjassa. Yhteenvetoon on koottu tiedot sopimuspalkka- ja ansiotasoindeksien kehityksestä, miesten ja naisten keskiansioista ja ansiokehityksestä sekä keskiansiot toimialoittain ja ammattiryhmittäin eri sektoreiden palkansaajista.

b) Teollisuustilasto

Tilaston laadinta

Teollisuustilastossa kuvataan teollisuustuotannon arvoa ja sen aikaansaamiseksi käytettyjä panoksia. Tilasto sisältää tiedot myös teollisuuden piirissä työskentelevistä henkilöistä, tehdyistä työtunneista ja maksetuista palkoista. Teollisuustilasto kattaa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaisen varsinaisen teollisuuden (TOL 2-4), johon kuuluvat kaivos- ja muu kaivannaistoiminta, tehdasteollisuus sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuolto. Tilastotiedot kerätään kaikista työpaikoista, joissa on vähintään viisi henkeä henkilökuntaa toimihenkilöt sekä työhön osallistuvat omistajat mukaanluettuina.

Tilastoyksiköt, luokitukset ja käsitteet

Tilastoyksikkönä teollisuustilastossa on hyödykkeitä ja palveluksia ulkopuolisille tuottava toimipaikka, joka on toiminnan lajin tai kohteen mukaan määritelty yksikkö. Alueellisena yksikkönä on pääsääntöisesti kunta, joskin käytännössä saman kunnan alueella eri osoitteissa toimivat yksiköt ja aputoiminnot pyritään saamaan tilastoon erillisinä toimipaikkoina. Kuitenkin toimipaikan harjoittaessa laajassa mitassa useampiin eri toimialoihin kuuluvia toimintoja samassa laitoksessa, toiminnot erotetaan lopputuotteiden perusteella erillisiksi toimipaikoiksi. Pää- ja keskuskonttorit viedään siihen toimialaluokkaan, mikä on yrityksen päätoiminta, joskaan toimipaikkojen lukumäärään pääkonttoreita ei lueta mukaan.

Henkilökunnan lukumäärään lasketaan kaikki palkatut henkilöt ml. osa-aikaiset ja harjoittelijat sekä vuosiloman, sairauden, lakon, lomautuksen tms. syyn vuoksi työpaikalta poissa olevat henkilökunnan jäsenet. Henkilöluvut ilmoitetaan vuoden keskimääräisinä lukuina. Henkilökunta ryhmitellään omistajiin, toimihenkilöihin ja työntekijöihin. Työntekijöihin luetaan valmistustyöntekijät ja apuosastojen työntekijät sekä välittömästi valmistusprosessin tai apuosastojen työnjohtotehtävissä olevat henkilöt.

Teollisuustilaston peittävyttä koko teollisuudessa on selvitetty mm. vertaamalla teollisuustilaston tietoja yritysrekisterin suoritettamaan tiedusteluun liikevaihtoverovollisista yrityksistä. Toimipaikkojen kohdalla peittävyys vaihtelee alan pienyrittäjävaltaisuudesta riippuen. Henkilökunnan osalta teollisuustilasto kattaa yli 90 %:sesti teollisuuden palkansaajat. Palkkatilastoon verrattuna teollisuustilasto on mm. LTK:n alaisten teollisuustyöntekijöiden osalta kattavampi, sillä palkkatilastossa teollisuuden toimialat sisältävät ainoastaan STK:n jäsenyritysten työntekijät. Myös pienehköt yritykset ovat teollisuustilastossa paremmin edustettuina. Teollisuustyöntekijöiden lukumäärä palkkatilastossa on noin 65 % teollisuustilaston kattamasta työntekijäluvusta.

Teollisuustilaston palkkakäsite on laajempi kuin edellä tarkasteltu ansiotasoindeksin tai palkkatilaston ansiokäsite. Teollisuustilaston palkkakäsite sisältää kaikki rahana tai luontoisena maksetut palkat. Palkkatilaston mukaisen tehdyn säännöllisen työajan palkan lisäksi teollisuustilaston maksettuihin palkkoihin kuuluvat ylityö- ja arkihäikorvaukset, lomarahana ja loma-ajan palkka, koulutus- ja sairausajan palkka sekä päivärahat, palkkiot ja bonukset ja työnantajan kustantamat luontoisedut. Teollisuustilaston palkkakäsite on tulonjakotilastosuosituksen mukainen. Teollisuustilastossa luontoisedut ovat useimmiten verotusarvoisina, kun ne tulonjakotilaston palkoissa on pyritty kyselyn avulla saattamaan markkina-arvoisiksi. Palkkasummat ilmoitetaan erikseen toimihenkilöiden ja työntekijöiden osalta sekä erikseen vielä valmistusprosessiin osallistuvien työntekijöiden osalta.

Teollisuustilasto sisältää tiedot myös työtunneista. Tilaston työtunneilla tarkoitetaan kuten palkkatilastossa tehtyjä työtunteja, jolloin vuosiloman, sairausloman tms. poissaolon ajalta ei ole laskettu työtunteja. Ylityötunnit sisältyvät tilastoon sellaisenaan ilman korotuksia. Teollisuudessa työskentelevien henkilöluvut, palkat ja tehdyt työtunnit saadaan teollisuustilastosta toimialoitain ja alueittain luokiteltuina. Toimialaluokitus noudattaa TOL:n 5-numerotasoa, mikä sisältää varsin tarkan alaryhmituksen. Alueluokituksessa toimipaikat on ryhmitelty lääneittäin ja kunnittain.

Teollisuustilasto julkaistaan Suomen virallisessa tilastossa sarjanumerolla XVIII A. Tilastokeskus on vuodesta 1979 lähtien julkaissut teollisuustilaston kolmena osana, joista ensimmäisessä on toimialatietoja, toisessa tuotetietoja ja kolmannessa energian tuotantoon ja käyttöön liittyviä tietoja. Teollisuuden henkilö-, palkka- ja työaikatietoja on julkaistu teollisuustilastossa 1950-luvun puolivälistä lähtien. Nykyisin ne on esitetty toimialatietoja sisältävässä teollisuustilaston I-osassa. Teollisuuden toimipaikkoja koskeva kysely on Tilastokeskuksen käytettävissä tilastovuotta seuraavan vuoden keväällä. Tilasto valmistuu ja julkaistaan tilastoinnin suorittamisajankohdasta puolentoista vuoden viiveellä.

6. Väestö- ja asuntolaskennat

Tilaston laadinta

Väestö- ja asuntolaskentoja on tehty vuodesta 1950 lähtien kymmenen vuoden väliajoin. Näiden piiriin voidaan lukea myös vuoden 1975 asunto- ja elinkeinotutkimus. Viimeisin väestö- ja asuntolaskenta (VAL 80) on vuodelta 1980. Väestö- ja asuntolaskennoilla pyritään selvittämään koko maan väestön määrä ja rakenne.

Vuoden 1980 väestölaskennassa keskeisinä selvityskohteina ovat henkilöt, perheet ja asuntokunnat, asunnot, toimitilat sekä rakennukset. Osa näitä perusjoukkoja koskevista tiedoista on kysytty postitiedusteluina ja osa on saatu eri rekistereistä ja tiedostoista. Mm. väkilukutiedot, väestön jakaumatiedot, tulotiedot ja eläkkeensaajia koskevat tiedot on saatu eri rekistereistä. Eräät tiedot on taas muodostettu kyselytietojen ja rekisteritietojen yhdistämisen tuloksena. Tällaisia lähinnä luokittelutietoina käytettyjä muuttujia ovat mm. pääasiallinen toiminta, ammattiasema, asuntokunnan päämiestä koskevat tiedot ja käytettävissä olevat tulot.

Käsitteet ja luokitukset

Väestölaskennan tulotietojen kokoamisessa henkilöverotuksen rekisterillä on ollut keskeinen asema. Väestölaskennassa on pyritty muodostamaan tulonjakotilastosuosituksen mukaiset tulokäsitteet (ks. s. 6) käytettävissä oleviin tuloihin asti sillä tarkkuudella kuin eri tuloerät ovat ATK -rekistereistä saatavissa. Lähtökohtana tällöin ovat valtionveronalaiset tulot, jotka väestölaskennassa rinnastetaan tuotannontekijätuloihin. Valtionveronalaiset tulot on VAL:ssa ryhmitelty tuotannontekijätulojen alaryhmityksellä yrittäjätulot, palkkatulot ja muut tulot. Valtionveronalaisista tuloista puuttuu kuitenkin osa tuotannontekijätuloihin luettavista eristä, kuten verovapaat palkkatulot, osa maatilatalouden yrittäjätuloista ja suuri osa korkotuloista. Osa valtionveronalaisista tuloista on laskennallisia, kuten esimerkiksi luontoisedut, metsätalouden puhdas tuotto ja asuntotulo omasta asunnosta.

VAL 80:ssa on laskettu myös käytettävissä olevat tulot. Tuotannontekijätulojen lisäksi tällöin on selvitetty eri rekistereistä saadut ja maksetut tulonsiirrot. Käytettävissä olevat tulot esiintyvät VAL:ssa ainoastaan eri perhetyyppien jakautuman eräänä luokittelutekijänä.

Tulotietoja VAL:ssa on käytetty pääasiassa luokittelumuuttujina, jolloin tarkastelukulmana on henkilöiden, perheiden ja asuntokuntien jakauma eri tulosuuruusluokkiin. Tulonsaajien perusjoukon muodostavat ammatissa toimivat ja toimimattomat, joilla on ollut valtionveronalaista tuloa. Ammatissa toimivaan väestöön on luettu kaikki yli 15-vuotiaat henkilöt, jotka laskentavuonna olivat työllisiä ja/tai työttömiä vähintään 6 kk. Elinkeinoittainen luokitus noudattaa Tilastokeskuksen toimialaluokitusta. Ammattiaseman mukaan henkilöt on jaettu yrittäjiin, yrittäjäperheen jäseniin ja palkansaajiin. Elinkeino ja ammattiaseman mukaisissa ryhmityksissä tulojen mukaisen henkilöjakauman lisäksi on saatavissa myös tulosummat valtionveronalaisista tuloista, joista voidaan laskea myös henkilöittäiset tulot jaotuksella yrittäjätulo, palkkatulo ja muu tulo. Yrittäjä- ja omaisuustulojen osalta jako tapahtuu tällöin henkilöverotuksen säädösten mukaisesti.

Viljelijäväestön tuloja koskevissa tulostuksissa varsinaista maataloutta harjoittavat tilat on ryhmitelty yrittäjän hallinnassa olevan peltoalan mukaan kahdeksaan tilakokoluokkaan. Jakauma- ja tulotiedot on esitetty tilojen, maatalousyrittäjien ja tiloilla palkansaaajina työskentelevien osalta erikseen. Koska maatalouden ammatissa toimiviin on luettu kaikki po. vuonna yli 6 kk alalla työskennelleet, kyse on päätoimisemmista viljelijöistä ja maataloustyöntekijöistä kuin esimerkiksi maatilatalouden yritys- ja tulotilaston perusjoukossa. VAL:ssa osa-aikaviljelijät lukeutuvat pääsääntöisesti muille toimialoille.

Teollisuuden eri toimialoilta on saatavissa valtionveronalaiset tulot vastaavasti yrittäjiä ja palkansaaajia kohti. Palkansaaajiin lukeutuvat erittelemättä sekä toimihenkilöt että työntekijät. Toimihenkilöiden ja työntekijöiden osalta eriteltyjä tulotietoja VAL:ssa saadaan ainoastaan perheen päämiehen ammattiaseman mukaisista luokituksista. Ammattiaseman mukainen luokitus perustuu siihen työhön, mitä henkilö työpaikallaan tekee. Valtionveronalaiset tulot näissä luokituksissa on esitetty perhettä koskevana.

Väestö- ja asuntolaskennan tulokset julkaistaan Suomen virallisessa tilastossa sarjanumerolla VIC. Vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskennan tuloksia on yhteensä 19 osaa ja 23 nidettä. Tulotietoja on selvitetty III-osassa, jossa A-niteessä tarkastellaan ammatissa toimivan väestön jakautumista elinkeinoittain valtionveronalaisten tulojen mukaan. B-niteessä tarkastellaan asuntokuntien ja perheiden jakautumista mm. päämiehen ammattiaseman huomioon ottavalla tavalla pääasiassa valtionveronalaisten tulojen ja osin myös käytettävissä olevien tulojen mukaan.

Viljelijäväestöä koskevat tarkemmat tiedot on esitetty erillisessä osassa XV, jossa on yhteensovitettu VAL:n ja maatilarekisterin tiedot. Siinä on käytetty luokittelutekijöinä iän, peltoalan, pääelinkeinoon ja tulotietojen lisäksi myös viljelijöiltä kysyttyä maa- ja kalataloustöihin käytettyä työaika. Osan XV tulokset koskevat lähinnä viljelijäväestön jakautumista eri luokittelutekijöiden mukaan.

Väestö- ja asuntolaskennan tulokset laaditaan Tilastokeskuksessa. Kertaluonteisena tilastona väestölaskenta valmistuu eri osiltaan erilaisella viiveellä. Hakemisto (osa XVIII), joka on ensimmäisiä VAL 80:n julkaisuja, julkaistiin runsaan vuoden kuluttua laskennasta, kun taas viimeisimpinä ilmestyneet erityisryhmiä koskevat osat ovat vieneet keskimääräistä kauemmin. Kaikki VAL-80:n julkaistavat osat valmistuivat vuoden 1984 aikana.

C. Työpanosta koskevat tilastot

1. Maatalouden työpanosta koskevat tilastot

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 1980 asettama työpanostoimikunta on mietinnössään (Kom.miet. 1981:5) tarkastellut varsin perusteellisesti maatalouden työpanosta selvittäviä tilastoja. Toimikunta laati selvityksen maatalouden työpanoksen suuruudesta ja siitä, miten sen kehitystä voidaan aiempaa paremmin seurata. Tarkastellessaan maatalouden työpanostilastojen kehittämismahdollisuuksia, toimikunta on laatinut yksityiskohtaiset selvitykset näiden tilastojen laadintamenetelmistä ja tietosisällöstä. Maatalouden työpanostilastoja on viime vuosina kehitetty osin työpanostoimikunnan mietinnössään esittämien ehdotusten mukaisesti. Seuraavassa maatalouden työpanostilastoja on tarkasteltu ainoastaan viittauksenomaisesti em. mietinnön perusteella ja samalla pyritty kiinnittämään huomiota tilastoissa viime vuosina tapahtuneisiin muutoksiin lähinnä tulotasoselvityksen kannalta.

a) Maatilahallituksen työpanostilasto

Tilaston laadinta

Maatilahallituksen työpanostilastossa pyritään selvittämään maataloilla työskentelevien tekemä koko työpanos maatilatalouden ulkopuoliset työt mukaan lukien. Työpanostilasto perustuu nykyisellään

noin 12 600 tilan ositettuun satunnaisotokseen, joka tavallisesti vaihdetaan uuteen joka kolmas vuosi. Edellisen kerran otos on vaihdettu tilastovuonna 1981 ja sen jälkeen poikkeuksellisesti jo tilastovuonna 1983. Otos poimitaan maatilarekisteriin tiloista, joilla viljelijän hallinnassa on vähintään 1 ha peltoa ja/tai puutarhaa. Tila-aineisto sisältää myös viljelemättömät ja nk. pakettitilat. Maatilarekisterin valmistusviiveen ja tilaston laadintatekniikan takia otostilat poimitaan työpanostilaston ensimmäistä tilastovuotta kolme vuotta aikaisempaan ajankohtaan päivitetystä maatilarekisteristä.

Työpanostiedustelu suoritetaan postitiedusteluna, jossa jokaiselta otostilalta kysytään kerran kahdessa kuukaudessa kyselyviikon aikana tehdyt työt. Kyselyä varten otostilat on jaettu neljään yhtäsuureen ryhmään. Tiedustelulomake lähetetään joka toinen viikko yhdelle ryhmälle. Näin ollen jokainen otostila joutuu vastausvuoroon vähintään 6 ja osa otostiloista 7 kertaa vuodessa. Työpanostietojen saanti on vuodesta 1981 lähtien pyritty varmentamaan uusintatiedusteluihin. Lisäksi kaikilta otostiloilta kysytään työpanostiedot kaksi kertaa vuodessa haastattelemalla samalla kun kysytään satotietoja, kotieläinten tuotoksia ym. maatilahallituksen tilastotietoja. Työpanostilaston laadinnassa otetaan kuitenkin huomioon ainoastaan kyseisenä ajankohtana kyselyvuorossa olleiden haastattelutilojen tulokset.

Tilastoyksiköt ja luokitukset

Työpanostilastoa varten viljelijöiltä tiedustellaan laskentaviikon aikana tehdyt työtunnit maatilalla ja ansiotyöt maatilalan ulkopuolella. Työtunnit kysytään työlajeittain viljelijän ja puolison, muiden viljelijäperheen jäsenten ja sukulaisten, palkatun työvoiman sekä lomittajan osalta erikseen sukupuolen mukaan eriteltyinä. Töiden ryhmittelyissä työlajeittain on tapahtunut eräitä tarkennuksia otoksen vaihdoksen yhteydessä vuonna 1981. Keskeisin muutos varsinaisten maataloustöiden kohdalla on maatalouden johto-, suunnittelu- ja kirjanpittotöiden sekä koneiden ja talousrakennusten vuosittaisten korjaustöiden erottaminen omaksi ryhmäkseen nimikkeellä

"muut varsinaiset maataloustyöt". Aiemmin tilanjohto- yms. työt kuuluivat erittelemättömiin muihin maatalan töihin ja em. korjaustyöt varsinaisten maataloustöiden kasvinviljely- tai kotieläinhoidotöiden ryhmiin.

Työpanostilastossa kysytään tehdyt työtunnit henkeä kohden. Työtunnit tilastoidaan 8-tuntisina työpäivinä erillään henkilöluvusta. Tilastointivaiheessa joka 8. viikko samalta tilalta kysytyt työtunnit käsitellään työpäivinä. Tällöin viikon aikana tilalla tehdyt työtunnit voidaan lukea suoraan kahden kuukauden aikana tehdyiksi työpäiviksi. Työpanostiedot julkaistaan koko maata koskevinä kyselylomakkeen (liite 3) mukaisesti työlajeittain ryhmiteltynä. Viljelijäperheen ja palkatun työvoiman osalta työlajeittaiset työpanossummat julkaistaan maatalouskeskuksittain ja koko maata koskevinä myös tilakokoluokittain. Vastaavat työhön osallistuneiden henkilöiden lukumäärät on julkaistu maataloilla työskentelevien osalta ainoastaan maatalouskeskuksittain. Henkilöiden työhön osallistumista ei ole tilastossa tarkemmin määritetty.

Lisäksi tilastosta on saatavissa viime vuosilta julkaisemattomana tietona työpanossummat ja työhön osallistuneiden henkilöiden lukumäärät läänitasolla tilasuuruusluokittain sekä työpanoksen kausivaihtelua kuvaavat selvitykset. Tuotantosuunnittaisena ryhmittelynä on vuodesta 1981 lähtien käytetty jakoa lypsykarjatilat, muut karjatilat ja karjattomat tilat. Tuotantosuunnittain on tulostettu mm. tilakoon ja eläinmäärien mukaisia luokituksia tilastosta. Vuonna 1983 on tuotantosuuntajakoa tarkennettu lähinnä maataloustuotannon rajoitustoimia koskevia erityis selvityksiä varten. Lypsykarjataloista on erotettu tilat, joilla on 30 lehmää tai sitä enemmän. Muista kotieläintiloista on erotettu tilat, joilla on sikoja yli 200 ja/tai kanoja yli 1 000 kpl. Edelleen karjattomista tiloista on erotettu perunan tuotantoon erikoistuneet tilat, joilla on yli 7 ha perunalla. Työpanostiedot kuitenkin tulostetaan aikaisemmalla tuotantosuuntajaotuksella myös vuotta 1983 koskevan otannan osalta.

Maatilahallitus julkaisee työpanostilaston tietoja Maataloustilastollisessa kuukausikatsauksessa ja maatalouden vuositilastossa virallisen tilaston sarjassa III. Kuukausikatsauksessa julkaistaan

koko maata koskevat työpanostiedot työntekijäryhmittäin ja työla-
jeittain. Vuositilastossa on esitetty em. tietojen lisäksi työpa-
nossummat myös alueittain ja tilakoon mukaan skeä tiloilla työs-
kennelleiden henkilöiden lukumäärät. Maatalouden työpanoksen
kehitystä on vuositilastossa seurattu 1960-luvun alusta lähtien,
joskin lähes yhtenäinen sarja työpanoksesta on saatavissa vasta
vuodesta 1972 lähtien.

b) Kirjanpitotilojen työnkäyttö

Luokitukset ja julkaisu

Kannattavuustutkimukseen kuuluvilta kirjanpitotiloilta selvitetään
maatalouden tuottoa, kustannuksia ja rahaliikettä koskevien tieto-
jen ohella viljelijäperheen ja aikapalkkaisten työntekijöiden
työnkäyttö. Kirjanpitotilojen työnmenekkiluvut perustuvat varsin
yksityiskohtaiseen työkirjanpitoon, jossa tehdyt työtunnit merkitään
päivittäin muistiin paitsi ihmisten myös hevosten ja koneiden osalta.
Ihmistyönkäyttö tilastoidaan erikseen viljelijäperheen ja palkkaväen
miesten, naisten ja lasten kohdalta ihmistyötunteina, joita lasket-
taessa alle 15-vuotiaiden lasten tekemistä työtunneista kaksi työ-
tuntia vastaa yhtä aikuisen tekemää työtuntia.

Tehdyt työt jaotellaan työlajeittain kirjanpitotiloilla seuraavasti:

Maatilatalouden juokseva työ: Kasvinviljelytyöt

Kotieläintaloustyöt

Muut maatalouden juoksevat työt

Maatalouden johtotyöt

Uudisviljelytyöt

Salaojitusten yms. uudistustyöt

Sivuansiotyöt

Kotitaloustyöt

Metsätyöt

Asuinrakennusten uudistustyöt

Taloussrakennusten uudistustyöt

Kirjanpitotiloilla ja maatilahallituksen työpanostilastossa on useita yhtymäkohtia töiden jaottelussa työlajeihin. Kirjanpitotiloilla maatalouden työt on jaoteltu yksityiskohtaisemmin kuin työpanostilastossa. Käsitteellisesti kirjanpitotilojen maatalouden juokseva työ yhdessä johtotyön kanssa vastaa lähinnä työpanostilaston varsinaisia maataloustöitä (vrt. liite 3). Siviansiotöiden osalta taas työpanostilastosta on saatavissa useampia ryhmittelyjä.

Kirjanpitotiloilla maatalouden liikutulosten laskemiseksi on ollut tarpeen erottaa maatalous korostetusti muista viljelijöiden ja perheenjäsenten harjoittamista taloudenaloista. Maatilahallituksen työpanostilastossa jako työlajeittain on tehty pikemminkin maatalan rajojen mukaan. Kirjanpitotilojen sivuansiotalouden työt vastaavat käsitteellisesti työpanostilaston yhteenlaskettuja maatilalla tehtyjä maatalouden sivuelinkeinoihin ja muuhun yritys- ja tuotantotoimintaan liittyviä töitä ja maatalan ulkopuolisia ansiotöitä.

Kirjanpitotilojen työpanostiedot julkaistaan maatalouden kannattavuustutkimuksen muiden tulosten yhteydessä MTTL:n tiedonantojasarjassa. Viljelijäperheen ja palkattujen työntekijöiden koko työpanoksen erittely työlajeittain on julkaistu alueittaisia ja tilasuuruusluokittaisia tuloksia käsittelevässä tiedonannossa. Maatalouden juoksevat työt lasketaan myös tuotantosuunnittain ja julkaistaan muiden tuotantosuunnittaisten tulosten yhteydessä.

c) Muut maatalouden työpanosta koskevat selvitykset

Maatalouden työnormit

Työtehoseura ry:n laatimat maatalouden työnormit kuvaavat tehtyihin havaintoihin perustuen mallinomaisesti työnmenekkiä maatalouden eri työvaiheissa. Normit perustuvat työajan jaotteluun eri tapahtumaluokkiin ja työskentelyn eri vaiheita koskeviin käytännön työaikatutkimuksiin. Normeja laskettaessa on jouduttu vakioimaan joukko tärkeimpiä työnmenekkiin vaikuttavia tekijöitä. Vakioituja laskenta-

perusteita ovat mm. työmenetelmät ja -olosuhteet, eri työvaiheisiin kuluvat lisäajat ja työn kulku. Normit on pyritty laskemaan tyyppillisten olosuhteiden mukaisesti. Olosuhteiden vaihtelun vaikutus työmenekkiin voidaan ottaa osittain huomioon erilaisten korjauskertoimien avulla.

Maatalouden eri työvaiheiden normeista voidaan laatia työketjuja, kun tunnetaan joukko työketjun kulkuun vaikuttavia tekijöitä. Työnormisto sisältää maatalouden varsinaiset tuotantotyöt, joten normien ja niistä valmiiksi laskettujen työketjujen avulla voidaan laskea periaatteessa myös tilakohtaisia työmenekkilukuja. Mm. MTTL:n laatimissa viljelmämalleihin perustuvissa tavoitehintatuotteiden tuotantokustannuslaskelmissa työmenekkiluvut maatalouden tuotantotöiden osalta on laskettu työnormien pohjalta. Maatalouden työnormit on laadittu lähinnä suunnittelun apuvälineeksi arvioitaessa työmenekkiä vakioiduissa olosuhteissa. Maatalouden työnormit ja niistä lasketut työketjut on esitetty Työtehosseura ry:n julkaisuissa (vrt. esim. julkaisu 222, 1980). Työnormeihin perustuva maatalouden työmenekki tulee yleensä todellista pienemmäksi. Tämä aiheutuu siitä, että normit on laskettu vakioiduissa olosuhteissa. Käytännön olosuhteissa esiintyy aina häiriötekijöitä, jotka lisäävät työn tarvetta. Päivittäisissä töissä työn tehokkuus keskimäärin lienee vähäisempi kuin työntutkimuksissa on todettu. Kuitenkin työnormeja voidaan käyttää vertailukohtana eri lähteistä saatuja työpanostietoja käytettäessä.

VAL -80:n työaikaselvitys

Vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskennassa on viljelijöiden ja heidän perheenjäsentensä osalta selvitetty maa- ja kalataloustöihin käytetty aika ja eri ikäisten henkilöiden jakauma työajan suhteen. Myös tilakoko on otettu huomioon samassa yhteydessä. Mukana tarkastelussa ovat tällöin kaikki yli yhden peltohehtaarin tiloilla yrittäjinä tai avustavina perheenjäseninä maa- tai kalataloustöitä tehneet yli 15-vuotiaat henkilöt. Myös kauppapuutarhat on laskettu tällöin maatiloiksi.

Maa- ja kalataloustyöt on kysytty vuoden aikana näihin töihin yhteensä käytettyinä päivinä seuraavasti: 1-9, 10-49, 50-99, 100-149, 150-199 tai vähintään 200 päivää. Maataloustöihin on luettu kasvinviljely, puutarhanviljely ja kotieläinten hoito. Kalataloustöihin kuuluvat ammattimainen meri-, rannikko- ja sisävesikalastus sekä kalanviljely. Maa- ja kalataloustöihin käytetyn ajan mukaan ryhmitellyt henkilöluvut on esitetty erikseen maanviljelijöitä ja avustavia perheenjäseniä koskevana. Tiedot on julkaistu läänijaotuksella VAL -80:n viljelijöitä koskevassa osassa XV (SVT VIC).

2. Muut työpanosta koskevat tilastot

a) Teollisuustilasto

Teollisuustilasto sisältää palkkatietojen ohella tiedot myös varsinaisen teollisuuden työntekijöiden tekemistä työajoista. Työaikaan teollisuustilastossa on luettu ainoastaan tehdyt työtunnit. Jaettaessa teollisuustilaston maksetut palkat tehdyillä työtunneilla, päädytään ao. sopimusalojen keskimääräistä tuntiansiota jonkin verran korkeampaan tuntipalkkaan, koska teollisuustilastossa vuosija sairasloman yms. poissaolon osalta ei ole laskettu työtunteja. Tehdyt työtunnit on teollisuustilastossa selvitetty kuten palkkasummatkin toimialoittain kaikkia työntekijöitä ja erikseen valmistustyöntekijöitä koskevana.

b) Työvoimatutkimus ja siihen liittyvät muut selvitykset

Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimuksella selvitetään eri väestöryhmien osalta kuulumista työvoimaan, työoloja, työttömyyttä ja työvoiman tarjontaa. Työvoimatutkimus käsittää nykyisellään tietosisällöltään laajemman vuosihaastattelun ja suppean kuukausihaastattelun. Vuosihaastattelu vastaa aiempaa erillistä työvoimatutkimusta. Kuukausihaastat-

telulla tarkoitetaan aikaisempaa postikyselyyn perustunutta työvoimatiedustelua. Kuukausikyselyissä keskitytään työllisyyden, työttömyyden ja työpanoksen mittaamiseen työllisyyteen liittyvien kausi- ja suhdannevaihteluiden selville saamiseksi. Työvoimatiedustelun muututtua vuonna 1983 haastattelututkimukseksi sen tietosisältöä on samalla hieman laajennettu ja kysymyksenasettelua täsmennetty.

Uudistetun työvoimatutkimuksen kokonaisotos on 60 000 henkilöä. Otos koskee 15-74 vuotiaita henkilöitä ja se poimitaan väestön keskusrekisteristä puoleksitoista vuodeksi kerrallaan. Kokonaisotos vaihtuu jatkuvasti asteittain uuteen. Otoksesta on kuukausittain mukana tutkimuksessa 12 000 henkilöä, joista yksi viidennes on haastattelukierroksella ensimmäistä kertaa, yksi viidennes toista kertaa jne. Yksi viidennes on mukana viidettä eli viimeistä kertaa. Kukin otoshenkilö on täten haastattelussa mukana kaikkiaan viisi kertaa puolentoista vuoden aikana. Työvoimatutkimuksen vuosihaastattelu tehdään syys-joulukuun kuukausihaastattelun yhteydessä tutkimuksessa silloin ensimmäistä kertaa mukana oleville henkilöille. Vuosihaastattelun kohdejoukko on 15-64-vuotias väestönosa. Vuosihaastattelun piiriin kuuluu noin 2 300 henkeä kuukaudessa eli kaikkiaan noin 9 000 henkeä. Tutkimusaika on sekä kuukausi- että vuosihaastattelussa kuukauden toinen viikko.

Työllisten työaikaa koskevat tiedot perustuvat pääasiassa kuukausihaastatteluihin. Vuosihaastattelussa tarkastellaan pikemminkin työllisyyteen ja työaikaan vaikuttavia muita tekijöitä. Työllisiksi luokitellaan henkilöt, jotka tutkimusviikon aikana tekivät yhtenäkin päivänä työtä palkkaa tai voittoa saadakseen tai työskentelivät avustavina perheenjäseninä vähintään kolmanneksen alan normaalista työajasta tai olivat työpaikastaan tilapäisesti poissa. Kuukausihaastattelussa kysytään kaikilta työllisiltä mm. ammattia, säännöllistä normaalia työaikaa tunteina viikossa, kyselyviikolla tehtyä työaikaa ylityötunnit mukaan luettuina sekä sivutöiden määrää. Maatiloilla työskentelevien osalta on kysytty lisäksi pääasiallisesti tehdyn työn työlaji jaotuksella maatalous-, metsätaloustyö ja muu työ.

Tilastokeskus julkaisee työvoimatutkimuksen tulokset Tilastotiedotuksia-sarjassa. Kuukausittain julkaistavia tietoja ovat mm. työvoimaosuus koko väestöstä, työttömien osuus työvoimasta, työllisten työssäoloaika sekä eri toimialoilla tehdyt työpäivät ja -tunnit. Vastaavasti tiedot julkaistaan neljännesvuosittain myös läänitason aluejaotuksella. Vuosiyhteenvedo kuukausitiedusteluista (vuodesta 1983 lähtien kuukausihaastatteluilta) julkaistaan yleensä seuraavan vuoden syksyllä Suomen virallisen tilaston sarjassa XL. Tiedonkeruun uudistuksen takia aikaisemman työvoimatiedustelun tietoja vuosilta 1976-1982 korjattiin vertailukelpoisiksi vuoden 1983 työvoimatutkimuksen kuukausihaastattelun tietojen kanssa. Korjatut aikasarjat on julkaistu samassa SVT:n sarjassa.

Ajankäyttötutkimus

Vuonna 1979 työvoimatutkimuksen yhteydessä tehtiin myös erillinen ajankäyttötutkimus, jolla pyrittiin selvittämään ihmisten elinoloja päivittäisen ajankäytön jakautumisella työn, kotityön, vapaa-ajan, opiskelun ja nukkumisen osalle. Ajankäyttöä koskevat tiedot kysyttiin päiväkirjan avulla kahden peräkkäisen vuorokauden ajalta työvoimatutkimuksen yhteydessä haastatelluilta henkilöiltä. Päiväkirjan täytti hyväksyttävästi runsaat 6 000 vastaajaa. Kun haastatteleamalla kerättyjä henkilötietoja käytetään taustaselittäjinä, voidaan ajankäyttötutkimuksen avulla selvittää, miten eri väestöryhmien ja erilaisissa olosuhteissa elävien ihmisten ajankäyttö jakautuu eri toimintoihin ja miten eri ryhmien ajankäyttö eroaa toisistaan.

Ajankäyttötutkimuksilla saataneen verraten tarkka kuva mm. ansiotyöhön käytetystä ajasta eri väestöryhmien keskuudessa. Kuitenkin niillä aloilla, joilla työaika vaihtelee eri vuodenaikoina, kuten esim. maataloudessa, kausivaihtelun huomioonottamiseksi tulisi tehdä useita em. tyyppisiä ajankäyttötutkimuksia. Syksyn 1979 ajankäyttötutkimuksen suoritti Tilastokeskus ja tulokset on julkaistu Tilastokeskuksen Tutkimuksia-sarjassa no. 65. Yleisradio on aiemmin tehnyt postikyselynä vastaavantyyppisiä ajankäyttötutkimuksia. Viimeisin niistä on vuodelta 1975.

D. Tilastojen käyttö tuloseselvityksessä

1. Tilastojen yhteensovittaminen

Viljelijäväestön ja palkansaajien tulotietoja on esitetty samoilla perusteilla ainoastaan tulonjakotilastossa, kotitaloustiedustelussa ja väestölaskennassa. Tutkimustavoitteessa mainittujen tekijöiden huomioon ottamiseksi näiden tilastojen luokitukset eivät ole riittävät ja viljelijöiden ja palkansaajien tuloja joudutaan tarkastelemaan eri tilastoista saatavin tiedoin. Luokituksiltaan laajin viljelijäväestön tuloja käsittelevä tilasto on MYTT, kun taas kannattavuustutkimuksen kirjanpitotilojen tulokset ovat tietosisällöltään laajimmat. Teollisuustyöntekijöiden osalta ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän tuntiansio saadaan palkkatilastosta, mutta mm. vuosiansion laskemiseksi teollisuustilasto on käyttökelpoisempi.

Sekä maatalouden yrittäjätulon että palkkatulon käsitteisiin pääsemiseksi on jouduttu käyttämään useampaa eri tilastolähdettä. Tulovertailussa tarvittavaa viljelijöiden maataloustuloa tai ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden vuosiansiota ei ole suoraan saatavissa mistään edellä kuvatuista tilastoista (vrt. liite 4). Yhdisteltävien tuloerien suuruutta on pyritty tarkastelemaan kokonaisuudella vertaamalla niitä kansantalouden tilinpidon vastaaviin eriin. Eri tilastoista peräisin olevien tietojen yhdistelemistä vaikeuttavat kohderyhmien, tilastoyksiköiden ja luokitusten poikkeavuudet toisistaan. Nämä osin erilaisista tilastointimenetelmistä aiheutuvat erot tulevat esille varsinkin, kun joudutaan yhdistämään tietoja eri aihepiireihin kuuluvista tilastoista.

Tutkimuksen kannalta keskeiset tulo- ja työpanostiedot on tilastoitu samassa tilastossa viljelijäväestön osalta ainoastaan kannattavuustutkimuksen kirjanpitotiloilla ja palkansaajien osalta teollisuustilastossa. Yhdistettäessä eri tilastoista peräisin olevia tietoja, tilastojen kohdejoukon ja tilastoyksiköiden tulee olla mahdollisimman hyvin yhteensovittavissa. Kahden tai useamman eri tilaston yhdistelmätietojen käyttöä rajoittavat lisäksi näistä

tilastoista saatavien yhteisten luokitusten niukkuus. Sekä viljelijäväestön että palkansaajien kohdalla tulotiedot on tilastoitu laajemmin ja runsaammin ryhmityksin kuin tiedot vastaavan tulon saamiseksi tehdystä työpanoksesta. Mm. viljelijäväestön osalta tulo- ja työpanostietoja tarkasteltaessa ongelmaksi on muodostunut se, että MYTT:n laajaa tuotantosuuntaluokitusta vastaavalla tavalla luokiteltuja työpanostietoja ei ole olemassa.

2. Maataloustulo

a) Maataloustulo tilaa (viljelijäperhettä) kohti

Koko maan tasolla viljelijäväestön tuloja kuvataan kansantalouden tilinpidon (KTT) ja MTTL:n kokonaislaskelman sekä maatalouden yritys- ja tulotilaston (MYTT) tietojen perusteella. Kokonaistason tarkastelulla halutaan muodostaa eräänlaiset puitteet tilaryhmittäisille selvityksille. Vastaavaa menettelyä käytetään myös palkansaajakohteisissa tarkasteluissa.

Viljelijöiden tulotason selvittäminen perustuu tässä tutkimuksessa pääosiltaan maatilatalouden verotilastoon, MYTT:ön. MYTT:sta saadaan keskeisenä tulokäsittienä maatalouden verotettava puhdas tulo, jota yrittäjätuloon pääsemiseksi joudutaan täydentämään muilla tiedoilla (vrt. liite 4a). Viljelijöiden tulonselvitystä tehtäessä MYTT:n ohella tarkastellaan myös maatalouden kannattavuustutkimuksen kirjanpitotilojen vastaavia tuloksia. Sekä MYTT:ssa että kirjanpitotiloilla tulon saajina ovat viljelijä ja puoliso sekä ne avustavat perheenjäsenet, joiden työskentelyä tilalla ei ole otettu huomioon palkkamenoina maatalouden verotuksessa.

Maatilatalouden verotilasto antaa laajan otannan ansiosta verraten hyvän lähtökohdan maatalouden yrittäjätulon selvittämiseksi. Tutkimusta varten MYTT:sta on tehty Tilastokeskuksessa lisätulosteita, joissa otetaan huomioon tilastosta nykyisellään saatavien luokitusten lisäksi mm. alueittain ja tilakoon mukaan yhdistetty luokitus kuudelta eri tuotantosuunnalta. Lisätulosteissa on tarkasteltu luonnollisten henkilöiden tilojen osalta maatalouden veronalaisten

tulojen ohella myös henkilöverotuksen piiriin kuuluvia muita tuotantontekijätuloja. Lisätulosteiden avulla on ollut mahdollista selvittää myös alle 65-vuotiaiden viljelijöiden tuloja erillään kokonaisaineistosta. Tuotantosuunnittaiset lisätulosteet on tehty vuosilta 1980, 1981 ja 1982.

Maatalouden yrittäjätulo, josta jatkossa käytetään myös nimitystä maataloustulo, on laskettu verotuksen puhtaasti tulon käsitteen perusteella. MYTT:n mukaiseen maatalouden puhtaaseen tuloon on lisätty maatalouden verovapaat tuloerät ja vähennetty arvioitu maatalouden osuus maatilatalouden korkomenoista. Verovapaata tuloa ovat maatiloilla omaan käyttöön otetut maataloustuotteet ja verovapaat tukipalkkiot.

Maatalouden puhdas tulo (MYTT)
+ maatilalla omaan käyttöön otettujen
maataloustuotteiden arvo
+ verovapaat tukipalkkiot
- maatalouden osuus korkomenoista
Maatalouden yrittäjätulo (maataloustulo)

Maatiloilla omaan käyttöön otettujen maataloustuotteiden arvo on arvioitu kirjanpitotiloilta saatavien tietojen perusteella. Näiden tuotteiden osalta verotilastossa ovat mukana ainoastaan niiden tuottamisesta aiheutuneet rahamenot. Omien tuotteiden kulutus riippuu lähinnä harjoitetusta tuotantosuunnasta. Koska tuotantosuunnittainen tilajakauma kirjanpitotila-aineistossa poikkeaa MYTT:n vastaavasta, tilasuuruusluokittaisissa ja alueittaisissa selvityksissä kirjanpitotilojen omien tuotteiden kulutus on painotettu tuotantosuunnittain MYTT:n perusjoukon tilaluvuilla. Omien tuotteiden kulutus on tulostettu tuotantosuunnittain kirjanpitotiloilta ainoastaan vuodelta 1981. Vuosittainen omien tuotteiden kulutuksen muutos on estimoitu kirjanpitotilojen keskimääräisten tulosten perusteella.

Verovapaat tukipalkkiot, joilla tässä yhteydessä tarkoitetaan pinta-alalisiä, on otettu huomioon Maatilahallituksen toimesta tehtyjen selvitysten mukaisina ja lisätty niihin vastaava tulovero-

osuus. Aluetukia koskevassa mallissa (GRANBERG ym., 1982) on laskettu eri tilaryhmien keskimäärin saamat pinta-alalisät MYTT:n tila-aineiston tietojen perusteella. Koska pinta-alalisä on itse asiassa nettotuloa, tulee siihen lisätä laskennallinen vero-osuus, jotta se olisi muiden veronalaisten tuloerien kanssa yhteismitallinen. Vero-osuus on lisätty ao. tilaryhmän tuloksiin keskimääräisen tulovero-osuuden mukaisena.

Verotuksessa maatalouden korkomenot on yhdistetty muihin maatalouden korkomenoihin, joihin kuuluvat lisäksi metsätalouden ja jossain määrin myös maatilalla harjoitettavan muun toiminnan velkojen korot. Maatalouden osuus maatilatalouden korkomenoista on arvioitu kokonaistasolla kansantalouden tilinpidon varsinaisen maatalouden korkomenojen suhteena MYTT:n mukaisiin maatilatalouden korkomenoihin. Kansantalouden tilinpidossa maatalouden korkosumma perustuu pankkien maataloudelle myöntämien erityyppisten lainojen määriin ja niistä aiheutuviin korkokustannuksiin. Samaa suhdelukua on käytetty myös tilaryhmittäisissä tarkasteluissa.

Verotusaineistossa maatalouteen sisältyy verosäännösten mukaisesti myös muuta tilalla harjoitettua tuotantotoimintaa silloin, kun sitä ei voida katsoa erilliseksi liikkeeksi (liite 2). Tämän muun tilalla harjoitetun tuotantotoiminnan (mm. turkistarhaus, soran myynti ja koneiden vuokraus vähäisessä määrin) erottaminen kokonaisuudessaan maatalouden tuloksista edellyttäisi yksityiskohtaista kirjanpitoa eikä sitä normaalin verokirjanpidon puitteissa ole mahdollista varsinkaan menojen osalta eritellä.

Kirjanpitotiloilta saadaan vastaavat tulokset kuin MYTT:sta, joskin kirjanpitotiloilla maataloudesta on erotettu tarkemmin viljelijän omalla tilallaan harjoittama sivuansiotalous. Maataloustuloon pääsemiseksi kirjanpitotilojen maatalousylijästä vähennetään tilalta maksetut korot, vuokrat ja eläkkeet. Kirjanpitotiloilla maatalouden osuus korkomenoista on arvioitu vastaavin perustein kuin MYTT:ön perustuvaa maataloustuloa tarkasteltaessa. Vuokrilla tarkoitetaan maasta ja talousrakennuksista maksettuja vuokria ja eläkemenoilla tilalta maksettuja syytinkiluonteisia

eläkkeitä. Kirjanpitotilojen maataloustulo kuvaa siten puhtaammin maatalouden tuloksia kuin verotilaston perusteella laskettu maataloustulo. Tarkasteltaessa kirjanpitotilojen tuloksia yhdessä MYTT:n vastaavien tulosten kanssa tulee ottaa huomioon, että kirjanpitotilat poikkeavat mm. keskimääräiseltä tilakooltaan ja eräiltä osin myös tuotantosuuntajaotukseltaan MYTT:sta. Tilakoosta johtuvaa eroa kirjanpitotilacilla on pyritty eliminoimaan laskemalla peltopinta-aloilla painotettuja keskiarvoja.

Maataloustuloa koskevat tuotantosuunnittaiset laskelmat on tutkimuksessa laadittu tilasuuruusluokittain seuraavalla tuotantosuunta- ja aluejaotuksella:

Nautakarjatilat	Koko maa	
	Etelä-Suomi	
	Sisä-Suomi	
	Etelä-Pohjanmaa	
	Pohjois-Suomi	
Sikätilat	Etelä- ja Väli-Suomi	
Siipikarjatilat	}	
Viljatilat		} Etelä-Suomi
Muut kasvinviljelytilat		
Muut tilat	Koko maa	
	Etelä-Suomi	
	Väli- ja Pohjois-Suomi	

Tutkimuksessa käytetty aluejako on selvitetty tarkemmin liitteessä 1. Erikoistuotannon alojen harjoittaminen muualla kuin Etelä-Suomessa on niin vähäistä, että MYTT:n sellaisenaan laajaan otantaan ei tule kaikkien tilakokoluokkien osalle riittävää määrää tiloja. Sikatilojen ja monipuolista tuotantoa harjoittavien tilojen osalta aluejakoa rajoittaa lähinnä vastaavien työpanosten saatavuus.

b) Viljelijäperheen koon ja työpanoksen selvittäminen

Maatalouden sisäisten tuloerojen selvittämiseksi ja eri väestöryhmien tulojen vertailemiseksi joudutaan selvittämään myös tulojen ansaitsemiseksi tehty työpanos. MYTT:ssa tulon saajina ovat viljelijä ja puoliso, joskin tulon hankkimiseksi tehtyä työpanosta tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon myös maataloustöihin osallistuneiden muiden perheenjäsenten tekemä työpanos. Tutkimuksessa tarvittavat tilastollisesti edustavat maatalouden työpanostiedot ja vastaavat viljelijäperheen henkilöluvut on mahdollisuus saada ainoastaan Maatilahallituksen työpanostilastosta. Ongelmalliseksi muodostuu tällöin työpanostietojen ja vastaavien henkilölukujen jakaminen tuotantosuunnittain MYTT:n mukaisten bruttotulo-osuuksien perusteella. Tutkimuksessa tulotietojen osalta tuotantosuuntarajauksena on, että vähintään 60 % maatalouden bruttotuloista on peräisin ao. tuotantosuunnalta. Useissa ryhmissä keskimääräinen erikoistuminen on kuitenkin mainittua rajaa selvästi korkeampi.

Eräänä mahdollisuutena tuotantosuunnittaisten tietojen laskemiseksi on ollut MTH:n työpanostiedustelun vuosiotokselle ja MYTT:n otokselle yhteisten tilojen tarkastelu. Otoksista on löytynyt samoja tiloja 1 420 kpl vuodelta 1981. Molemmista otosaineistoissa tilojen tunnuksena on MTH:n maatilatunnus. Aineistot on voitu yhdistää mainitun tunnuksen avulla ja tulostaa mm. tuotantosuunnittaisen luokituksen kannalta tärkeät muuttujat. Työpanostiedot on saatu 1 322 otoksille yhteiseltä tilalta. Otantojen poimintatavasta johtuen yhteisiä tiloja on löytynyt suhteessa eniten keskimääräistä suuremmista tilakokoluokista. Puuttuvien työpanostietojen osalta tulostuksia on korjattu korvaamalla puuttuva tieto ao. tuotantosuunnan ja tilasuuruusluokan keskiarvotuloksella. Tutkimuksessa on käytetty otoksille yhteisten tilojen korottamattomia keskimääräisiä tuloksia. Otannoille yhteisten tilojen lukumäärä ei riitä sellaisenaan MYTT:n alueittaista tuotantosuunnittaista luokittelua vastaavaan tarkasteluun. Sitäpaitsi tulokset tulisi saada useammalta vuodelta, johon taas tutkimukselle varatut resurssit ovat asettaneet rajoituksia.

Tuotantosuunnittain tapahtuvassa viljelijäperheen työpanoksen tarkastelussa joudutaan lisäksi tukeutumaan suurelta osin kirjanpito-tilojen tuloksiin. Kirjanpito-tiloilta on saatavissa eräin lisätulostuksin jopa kuukausittain ja työlajeittain jaoteltu kokonaistyöpanos eri tuotantosuuntia edustavilla tiloilla, joskin kirjanpito-tilojen tietojen käyttöä tutkimuksessa rajoittaa aineiston pienuus ja valikoituneisuus. Viljelijää, puolisoa ja avustavia perheenjäseniä koskevia henkilölukuja ei kirjanpito-tiloilta kuitenkaan saada. Perheviljelmien kokoa ja viljelijöiden tulolähteitä selvittävän tutkimuksen (HEIKKILÄ 1984) yhteydessä kirjanpito-tiloilta on tulostettu työpanostiedot vuosilta 1979-1981 MYTT:n kanssa identtisillä tuotantosuuntarajauksilla.

Mainitussa perheviljelmätutkimuksessa kirjanpito-tilojen työpanostiedot on laskettu kolmen vuoden keskiarvoina. Myös perheviljelmätutkimuksen tila-aineisto on yhdistetyn alue-, tuotantosuunta- ja tilasuuruusluokituksen kannalta pienekö eikä siitä ole saatavissa MYTT:n monipuolista tuotantoa harjoittavien nk. muiden tilojen tulotietoja, vastaavia työpanostietoja. Vuotta kohti työpanos on saatu noin 670 kirjanpito-tilalta. "Muiden tilojen" työpanostiedot saadaan kuitenkin edellä tarkastelluilta MYTT:n ja työpanostilaston otannoille yhteisiltä tiloilta, joissa näitä monipuolista tuotantoa harjoittavia tiloja on yhteensä 558 kpl. Tutkimuksen tulokset on pyritty perustamaan kaikilta osin vähintään 30 tilan tuloksiin tai vastaavaan määrään vuosihavaintoja.

Alueittainen ja tilakokoluokittainen työpanos on otettu tutkimuksessa Maatilahallituksen työpanostilastosta. Myös tuotantosuunnittaisten työpanostietojen tulisi olla työpanostilaston tason mukainen. Tältä osin tutkimuksessa on päädytty ratkaisuun, jossa eri tuotantosuuntien väliset työpanoslukujen suhteet on saatu em. otoksille yhteisiltä tiloilta ja kirjanpito-tiloilta ja työpanoksen taso työpanostilastosta. Työpanostilaston mukainen tilasuuruusluokittainen työpanoksen kokonaismäärä on jaettu eri tuotantosuunnille em. otoksille yhteisten tilojen ja kirjanpito-tilojen tuotantosuunnittaisten työpanostietojen perusteella lasketuilla suhdeluvuilla.

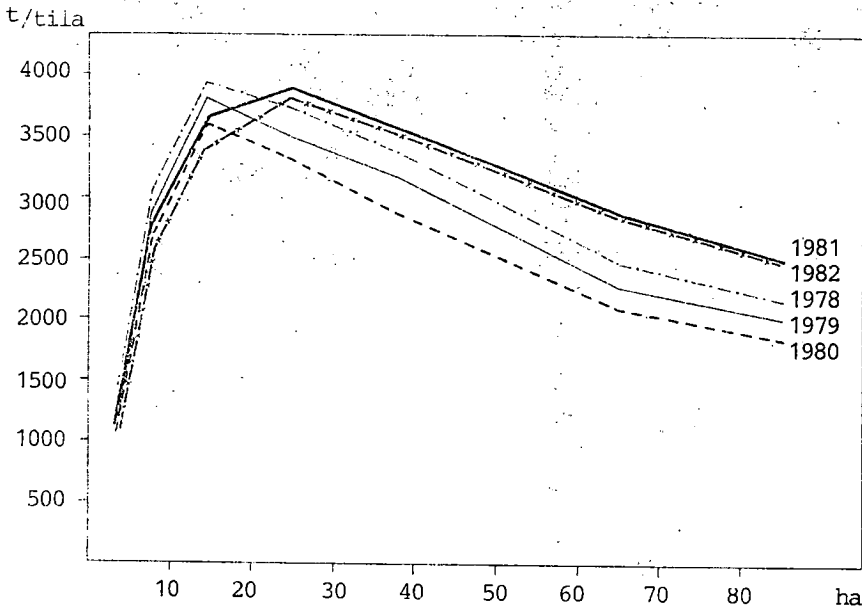
Riittävän tila-aineiston saamiseksi em. yhteisten tilojen työpanos-tiedot on yhdistetty perheviljelmätutkimuksen kirjanpitotilojen tulosten kanssa. Koska kirjanpitotilojen tilakohtainen työpanos (kuvio 3) ei ole juuri vaihdellut viime vuosina, vuosilta 1979-1981 lasketun keskimääräisen työpanoksen voidaan katsoa kuvaavan sellaisenaan vuoden 1981 työpanosta. Näin lasketut tuotantosuunnittaiset työpanosluvut on kussakin tilasuuruusluokassa kerrottu MYTT:n perusjoukon tilaluvuilla ja laskettu edelleen tuotantosuunnittaisen työpanoksen %-jakauma, jonka suhteessa työpanostilaston vastaavan tilasuuruusluokan työpanossumma on jaettu eri tuotantosuunnille.

Tuotantosuunnittainen työpanos on laskettu erikseen neljältä suuralueelta ja lisäksi koko maasta. Laskelman tarkkuutta on selvitetty vertaamalla kunkin tuotantosuunnan alueittain yhteenlaskettuja tuloksia vastaaviin koko maan tuotantosuunnittaisiin tuloksiin. Keski- ja Pohjois-Suomen erikoistuotannonaloilla työpanoksen suhdeluvut on jouduttu laskemaan riittämättömällä aineistolla ja osin Etelä-Suomen vastaavien lukujen perusteella. Tästä on aiheutunut jossain määrin virhettä laskelmaan, joskin keskeisimmissä tuotantosuunnissa ja tilakokoluokissa virhe on jäänyt muutamaan prosenttiin.

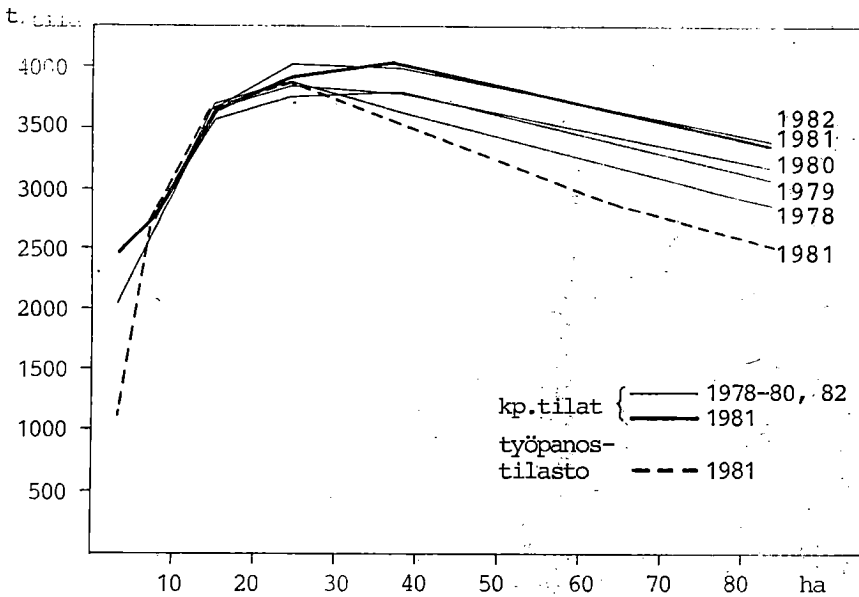
Tutkimuksessa tilakohtainen työpanos on laskettu viljeltyjä tiloja kohti jakamalla työpanosluvut MYTT:n perusjoukon keskimääräisellä tilaluvulla ao. tilastovuonna. Työpanosta kohti lasketun maataloustulon kannalta ongelmalliseksi on muodostunut viljeltyjä tiloja kohti lasketun työpanoksen poikkeuksellinen kasvu vuonna 1981. Työpanos on lisääntynyt suhteessa eniten suuremmilla tiloilla (kuvio 2). Vuoteen 1980 asti työpanos on laskenut vuosittain kaikissa tilakokoluokissa. Koska vuonna 1981 on vaihtunut uusi otos ja kyselytoimenpiteitä on tehostettu, kyseessä voi olla pelkästään tilastoinnin muuttumisesta aiheutunut tasomuutos. Kirjanpitotilojen tulosten mukaan mitään vastaavanlaista muutosta työnkäytössä ei ole tapahtunut (kuvio 3), vaan viljelijäperheen

työpanos on vaihdellut vuosittain mm. sääolojen mukaan. Koska työpanostilastossa on viime vuosina pyritty tarkentamaan tilastointia mm. kyselykaavaketta tarkentamalla ja kadon pienentämiseen tähtävin toimenpitein, viimeisimpään otokseen perustuvia työpanostietoja on voitu pitää luotettavimpina.

Tulovertailujen kannalta tilakohtaisten työpanostietojen ohella keskeisiä tietoja ovat maataloustöihin osallistuneiden viljelijäperheen jäsenten henkilöluvut tiloilla. MYTT:n mukaisella tuotantosuuntajaotuksella viljelijäperheen henkilöluvut on mahdollista saada työpanostietoja vastaavasti ainoastaan MYTT:n ja työpanostilaston otoksille yhteisiltä tiloilta. Ongelmana tällöin on henkilölukujen tilastointi työpanostilastossa. Siinä työhön osallistumista ei ole määritelty tarkemmin ja toisaalta tilaston kato vaikeuttaa tulosten tarkastelua. Maatalouden vuosittaisten vaihtelujen huomioonottamiseksi tulotiedot kunakin tutkimusvuonna tulisi suhteuttaa saman ajanjakson työpanos- ja henkilötietoihin. Kuitenkin maatalouden työpanoksen ja samalla viljelijäperheen henkilölukujen tilastointiin liittyvistä ongelmista johtuen tutkimuksessa on päädytty käyttämään vuoden 1981 työpanostietoja sekä viideltä vuodelta laadituissa tilakokoluokittaisissa ja alueittaisissa tarkasteluissa että kolmelta vuodelta laadituissa tuotantosuunnittaisissa tarkasteluissa. Tällöin ei tehtäne suurta virhettä, sillä viljelijäperheen työpanos ei ole sanottavimmin muuttunut viime vuosina. Maatilahallituksen työpanostilaston mukainen kokonaistyöpanos on laskenut vuosittain maatalojen lukumäärän vähenemisestä johtuen, mutta tilaa kohti laskettuna säännöllistä työpanoksen pienenemistä ei ole ollut havaittavissa viime vuosina (vrt. kuviot 2 ja 3). Viljelijäväestöä koskevat työpanostiedot on esitetty tulotietojen ohessa liitteissä 5-9.

Kuvio 2. Viljelijäperheen varsinaiset maataloustyöt tilaa kohti Maatilahallituksen työpanostilaston mukaan vuosina 1978-1982.

Kuvio 3. Viljelijäperheen maatalouden juoksevat työt ja johtotyö keskimäärin kirjanpitotiloilla vuosina 1978-1982 sekä varsinaiset maataloustyöt vuonna 1981 Maatilahallituksen työpanostilaston mukaan.

c) Tulosten tulkintaan vaikuttavista muista tekijöistä

Viljeltyjen tilojen lukumäärä

Tutkimuksessa maataloustuloa koskevat laskelmat on laadittu kaikkien tilojen osalta vuosilta 1978-81. Tuotantosuunnittainen tarkastelu on tehty kolmelta vuodelta ja se koskee ainoastaan luonnollisten henkilöiden tiloja. Tilat on ryhmitelty molemmissa tarkasteluissa alueittain tilakoon mukaan. Laskelmien yhteydessä käytetty aluejako ilmenee liitteestä 1. Vastaavat työpanostiedot on esitetty ainoastaan vuodelta 1981. Tulosten tulkinnassa on otettu huomioon pääsääntöisesti yli 30 otantatilaa käsittävien tilaryhmien tulokset, joskin maataloustuloon muista tilastoista otettavien pienempien erien ja työpanostietojen osalta tästä on jouduttu joissakin kohdin tinkimään.

Tuotantosuunnittainen luonnollisten henkilöiden tilojen tarkastelu poikkeaa jo lähtökohdiltaan kaikkien tilojen tarkastelusta, sillä siitä on eliminoitu mm. perikuntien, yhtymien, kuntien ja valtion tilat. Luonnollisten henkilöiden hallinnassa on vuonna 1981 ollut noin 152 500 tilaa, perikunnilla 27 300 tilaa ja yhtymillä ym. yhteisöillä, valtiolla ja kunnilla yhteensä noin 1 000 tilaa. Taulukossa 1 on esitetty maatilatalouden yritys- ja tulotilaston mukainen kaikkien viljeltyjen tilojen lukumäärä ja sen jakautuminen yritysmuodoittain vuonna 1981. MYTT:n viljeltyjen tilojen luku puolestaan perustuu pari vuotta aiempaan ajankohtana päivitettyyn maatilarekisteriin. Luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevien tilojen osuus kaikista tiloista vaihtelee tilakokoluokittain 65-90 %:iin. Alle 5 ha:n tilat ja toisaalta taas yli 100 ha:n tilat ovat keskimääräistä useammin muiden kuin luonnollisten henkilöiden omistuksessa. Perikunnat hallitsevat keskimäärin 15 %:a tiloista. Perikuntien omistus on yleisintä pienimmissä tilakokoryhmissä. Yhtiöt, yhtymät, valtio ja kunnat omistavat tiloja runsaimmin suurimmissa tilakokoryhmissä. Keskimäärin niiden osuus jää kuitenkin vajaaseen prosenttiyksikköön kaikista tiloista. Yli 100 ha:n tiloista on yhtymien ja yhtiöiden hallinnassa 10.3 % ja valtion ja kuntien hallinnassa 8.3 %. Toimintatavoitteet näillä yhteisöjen ja julkisen tahon hallinnassa olevilla tiloilla poikkeavat useissa tapauksissa (vrt. mm. valtion tutkimus- ja koulutilat) varsin paljon yksityisen viljelijän tavoitteista.

Taulukko 1. Tilojen %-jakauma ja lukumäärät yritysmuodoittain ja tilasuuruusluokittain vuonna 1981.

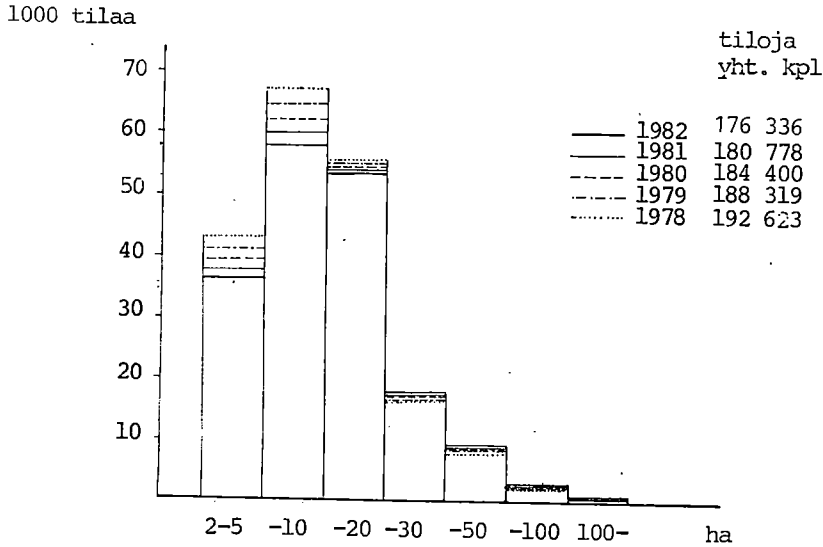
Yritysmuoto	Tilakokoluokka, viljelyksessä olevaa peltohehtaaria ¹⁾							Keski- määrin
	2-4.9 %-jakauma	5-9.9	10-19.9	20-29.9	30-49.9	50-99.9	100-	
Luonnollinen henkilö	78.4	83.2	87.6	89.7	88.7	82.6	64.6	84.3
Verotusyhtymä, kuolinpesä	21.0	16.4	12.1	9.8	10.3	13.6	16.8	15.1
Osakeyhtiö, osuusk., avoin yhtiö yms., yhdistys, säätiö, seurakunta, valtio, kunta, kuntainliitto	0.6	0.4	0.3	0.5	1.0	3.8	18.6	0.6
Yht. %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Tiloja yht.,1000 kpl	37.8	60.0	54.1	17.3	8.6	2.5	0.4	180.8

¹⁾ Vuokrapelto mukaan luettuna

Kaikki yli 100 peltohehtaarin tilat sisältyvät MYTT:n otantaan. Yli 100 ha:n tilat sijaitsevat pääasiassa maan eteläosissa, joten niiden tuloksista on voitu tehdä päätelmiä ainoastaan Etelä-Suomen ja koko maan osalta. Tuotantos suunnittaisissa tarkasteluissa yli 100 ha:n tiloista ovat mukana ainoastaan viljeltilat ja monipuolista tuotantoa harjoittavat tilat. Alueiden ja eri tuotantos uuntien keskimääräisissä tuloksissa yli 100 ha:n tilat ovat kuitenkin mukana kaikissa liitelaskelmien mukaisissa tarkasteluissa.

Kuviossa 4 on esitetty MYTT:n mukaiset kaikkien yli 2 peltohehtaarin viljeltyjen tilojen lukumäärät ja niiden muutokset viiden vuoden tarkasteluajanjaksolla. Viljeltyjen tilojen lukumäärä on vähentynyt noin 16 300 kpl vuodesta 1978 vuoteen 1982. Tilat jakautuivat vuonna 1981 tilakokoluokkiin keskimäärin seuraavasti:

2- 5 ha	21.4 %	30- 50 ha	4.6 %
5-10 "	33.7 %	50-100 "	1.3 %
10-20 "	29.6 %	Yli 100 "	0.2 %
20-30 "	9.2 %	Yht.100.0 %	

Kuvio 4. Viljeltyjen tilojen lukumäärät tilakokoluokittain vuosina 1978-1982. Koko maan kaikki yli 2 peltihehtaarin tilat.

Tutkimusajanjaksona pieniä tiloja on jäänyt viljelystä pois ja/tai ne ovat hankkineet lisäpeltoa viljelykseen ja siirtyneet suurempiin tilakokoluokkiin. Alle 20 ha:n tilakokoluokissa on tapahtunut tilaluvun laskua ja yli 20 ha:n luokissa taas tilaluku on kasvanut. Keskipeltoala on kasvanut vajaalla hehtaarilla ollen vuonna 1978 11.98 ha ja vuonna 1982 12.94 ha. Tilakokoluokkien sisällä vuosittaiset keskipeltoalojen muutokset ovat siinä määrin vähäisiä, että tilakoon muutoksilla tuskin on merkitystä vastaaviin tuloksiin. Sitävastoin eri alueiden ja tuotantosuuntien keskimääräisten tulosten tulkinnessa tulee jo kiinnittää huomiota myös tapahtuneeseen tilakoon kasvuun. Tilaluvut ja keskipeltoalat on esitetty tulolaskelmien yhteydessä liitteessä 5.

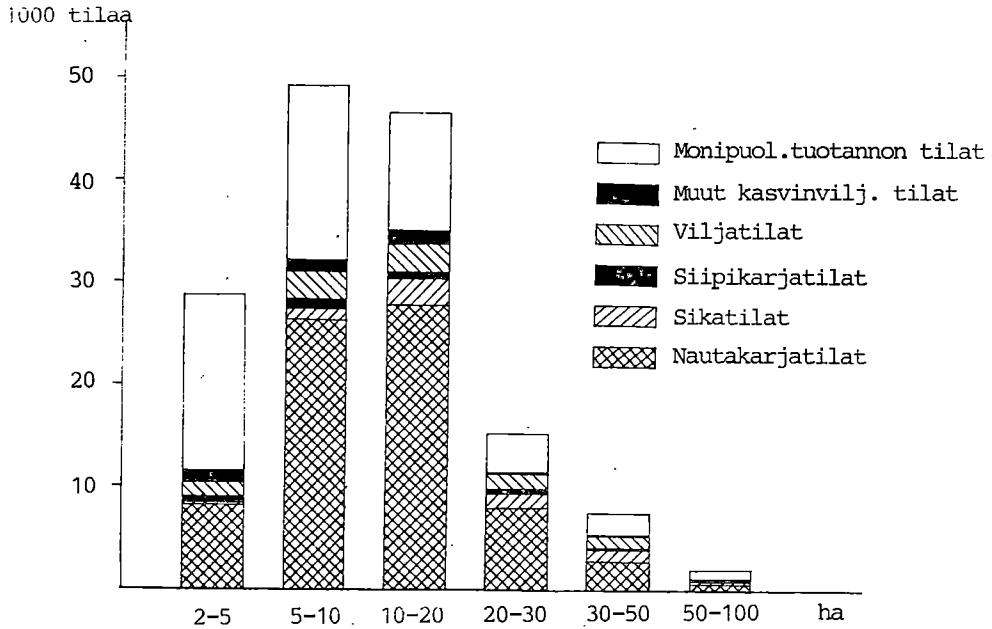
Luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärät eri tuotantosuunnissa

Eri tuotantosuuntia edustavien tilojen tarkastelu perustuu luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevien tilojen tuloksiin. Luonnollisten henkilöiden hallinnassa oli vuonna 1981 MYTT:n mukaan 152 400 tilaa, joista otoksen perusteella on voitu ryhmitellä eri tuotantosuuntiin 150 100 kpl. Tilojen jakautumista eri tuotantosuuntiin on selvitetty kuviossa 5. Tilojen ryhmittely eri tuotantosuuntiin on tehty rajauksella, missä maatalouden veronalaisista bruttotuloista on 60-100 % asianomaisesta tuotannosta peräisin. Näin rajattujen tuotantosuuntien ulkopuolelle jäävät tilat muodostavat monipuolista tuotantoa harjoittavien tilojen ryhmän. Koska tilojen lukumäärä eri tuotantosuunnissa vaihtelee ainoastaan vähän vuosittain, seuraavassa on rajoituttu tarkastelemaan lähinnä vuoden 1981 tilalukuja.

Lähes puolet (48.8 %) luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevista tiloista on nautakarjatilaja. Vuonna 1981 oli yli 2 peltohehtaarin nautakarjatilaja 73 300 kpl. Noin 3/4 nautakarjatilaja sijoittuu tilakooltaan 5-20 peltohehtaarin tilaryhmiin (kuvio 5). Seuraavaksi yleisintä on monipuolisen tuotannon harjoittaminen, jossa mikään kuviossa 5 mainituista tuotantosuunnista ei yksin yllä 60 %:iin tilan veronalaisista maatalouden bruttotuloista.

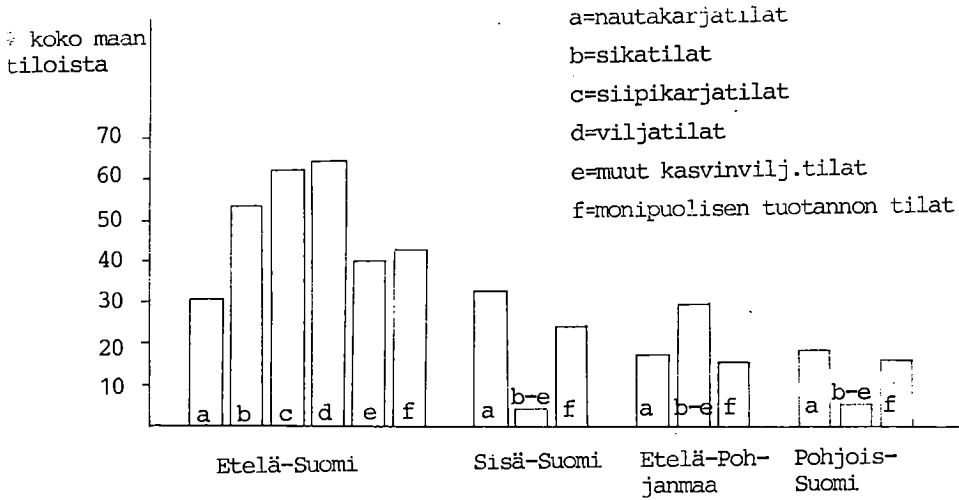
Monipuolista tuotantoa harjoittavia tiloja on 53 700 kpl eli 35.8 % tiloista. Monipuolisen tuotannon harjoittaminen on yleisintä pienissä tilakokoluokissa, sillä 64.4 % näistä tiloista on 2-10 ha:n tiloja ja 86.6 % alle 20 ha:n tiloja.

Muita tuotantosuuntia harjoittavia tiloja on 23 100 kpl eli 15.4 %. Sikatalouteen erikoistuneita tiloja on 6 700 kpl, josta noin 60 % on 10-30 ha:n tiloja. Siipikarjatilaja on 2 500 kpl ja niistä yli 3/4 on alle 20 ha:n tiloja. Viljatilaja on 10 000 kpl eli lähes 7 % luonnollisten henkilöiden tiloista. Yli 80 % viljatilaja kuuluu alle 30 ha:n tilaryhmiin. Muita kasvinviljelytilaja on 3 800 kpl ja myös nämä kuuluvat lähinnä pienempiin tilakokoryhmiin.

Kuvio 5. Luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärä eri tuotantosuunnissa vuonna 1981.

Kuviossa 6 on tarkasteltu eri tuotantosuuntia edustavien tilojen jakautumista alueittain maassa. Tutkimuksessa käytetty aluejako on esitetty liitteessä 1. Nautakarjatilat ovat jakautuneet varsin tasaisesti yli koko maan; 30.7 % niistä on Etelä-Suomessa, 32.8 % Sisä-Suomessa, 17.5 % Etelä-Pohjanmaalla ja 19.0 % Pohjois-Suomessa. Erikoistuotannon tilat sijaitsevat pääasiassa Etelä-Suomessa, jossa on 58.5 % sikatiloista, 63.3 % siipikarjatilastoista, 64.3 % viljatilastoista ja 40.0 % muista kasvinviljelytiloista. Myös Etelä-Pohjanmaalla erikoistuotannolla on keskeinen sija, sillä 32.7 % sikatiloista, 24.5 % siipikarjatilastoista, 26.9 % viljatilastoista ja 34.1 % muista kasvinviljelytiloista sijaitsee Vaasan läänin alueella. Sisä-Suomessa näistä tiloista sijaitsee yhteensä 4.1 % ja Pohjois-Suomessa 5.8 %. Pohjois-Suomen erikoistuotantotiloista suurin osa sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla. Monipuolista tuotantoa harjoittavista tiloista 43.0 % on Etelä-Suomessa, 24.2 % Sisä-Suomessa, 16.0 % Etelä-Pohjanmaalla ja 16.8 % Pohjois-Suomessa.

Kuvio 6. Luonnollisten henkilöiden tilojen tuotantosuunnittainen %-jakauma eri alueilla.

Tutkimuksessa nautakarjatilojen tulokset on esitetty erikseen kaikilta neljältä alueelta. Erikoistuotannon aloilta tulokset on esitetty ainoastaan Etelä-Suomen osalta, sillä näitä tiloja on niin vähän, että MYTT:n otos ei riitä kaikilta osin tilakoon mukaiseen tarkasteluun muilla alueilla. Sikatilojen tuloksia on tarkasteltu Pohjois-Suomea lukuunottamatta koko maan osalta. Monipuolisen tuotannon tilojen tulokset on tutkimuksessa esitetty Etelä-Suomen ja muun Suomen osalta erikseen.

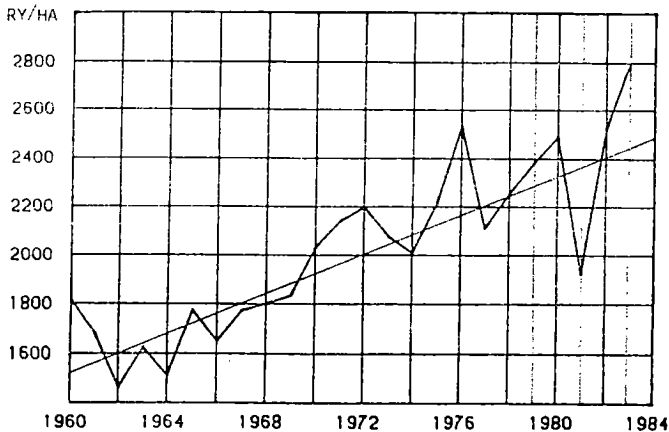
Taulukko 2. Tuotantosuunnittainen tilojen %-jakauma eri alueilla ja tilaluvut vuonna 1981.

Tuotantosuunta	Etelä-Suomi	Sisä-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjois-Suomi	Kokoma
Nautakarjatilat	38.3	61.9	45.4	57.3	48.8
Sikatilat	6.1	} 4.5	7.8	} 5.5	4.5
Siipikarjatilat	2.7		2.1		1.7
Viljatilat	11.0		9.5		6.7
Muut kasvinviljelytilat	2.6		4.6		2.5
Monipuol.tuotannon tilat	39.3	33.6	30.4	37.2	35.8
Yhteensä, %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Tiloja, kpl	58 700	38 788	28 277	24 277	150 082

Taulukossa 2 on kuvattu keskimääräistä tuotantosuuntarakennetta eri alueilla. Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla maatalouden tuotantorakenne on monipuolisempi verrattuna Sisä- ja Pohjois-Suomeen. Sikatalouteen ja viljanviljelyyn erikoistuneiden tilojen osuus on varsin merkittävä molemmilla alueilla. Viljan viljelyyn erikoistuneiden tilojen rajaamisessa on otettu huomioon ainoastaan neljän pääviljalajin myyntitulojen osuus maatalouden bruttotuloista. Öljykasvien, herneen, sokerijuurikkaan, perunan yms. kasvien viljely kuuluu nk. erikoiskasvituotantoa harjoittaville muille kasvinviljelytiloille. Erikoiskasvituotantoa harjoittavia tiloja on suhteessa alueen koko tilalukuun enemmän Etelä-Pohjanmaalla kuin Etelä-Suomessa. Erikoistuotanto Pohjanmaalla on yleisintä pienillä tiloilla. Sisä- ja Pohjois-Suomessa nautakarjataloudella on vahva asema. Monipuolista tuotantoa harjoittavia tiloja on Sisä-Suomessa ja Pohjanmaalla noin kolmannes alueen tiloista ja Etelä- ja Pohjois-Suomessa lähes 40 % tiloista. Monipuolisen tuotannon tiloilla on kysymyksessä useimmiten nautakarjatalouden ohella harjoitettu viljan tai erkoiskasvien myyntituotanto.

Tuotanto-olot

Viime vuodet ovat maatalouden kannalta olleet tuotanto-oloiltaan melko edullisia. Peruslaskelmien kattama ajanjakso sisältää sääolosuhteiltaan enimmäkseen ns. hyviä vuosia. Viiden vuoden ajanjakso on kuitenkin niin lyhyt, että sääolosuhteiltaan hyvien ja huonojen vuosien vaikutukset eivät välttämättä peitä toisiaan. Tuotantosuunnittaisissa tarkasteluissa varsinkin kasvintuotantoa harjoittavien tilojen tulokset ovat alttiita tuotanto-olosuhteiden muutoksille. Valtion maksamat satovahinkokorvaukset tasoittavat osaltaan poikkeuksellisten vuosien vaikutuksia. Satovahinkokorvaukset ovat veronalaista tuloa ja tulevat MYTT:n mukaisissa tuloksissa otetuiksi huomioon sen vuoden tulona, minä viljelijä on ne saanut. Mm. vuotta 1981 koskevien satovahinkokorvausten osalta on huomattavaa, että ne maksettiin pääosin vuoden 1982 puolella ja ilmenevät vuotta 1982 koskevissa tuloksissa.

Kuvio 7. Kokonaissato ilman olkia, ry/ha, vuosina 1960-83 (Maatalushallituksen kuukausikatsauksien perusteella KETJUNEN, 1984).

Vuosittaisia tuotanto-olosuhteiden vaihteluita on verrattu kokonaisrehuysikkösadon kehitykseen (vrt. kuvio 7). Satokehityksestä laskettu trendi kuvaa keskimääräistä satokehitystä ja tätä kautta myös keskimääräisiä tuotanto-oloja. Suhteutettaessa tarkasteluajanjakson vuodet tuotanto-olosuhteiltaan toisiinsa, voitaneen vuotta 1978 luonnehtia lähinnä keskimääräiseksi, vuotta 1979 edellistä hieman paremmaksi, 1980 hyväksi, 1981 katovuodeksi ja 1982 vähintäänkin hyväksi. Pitemmän ajanjakson satotrendiin verrattuna tarkasteluajanjakso kokonaisuudessaan edustaa keskimääräistä parempia sääoloja. Siihen sattuu yksi huono, yksi keskinkertainen ja kolme parempaa vuotta. Tuotantosunnittaisten tulosten tarkasteluvuosina 1980-82 kokonaissato jää poikkeuksellisesta vuodesta 1981 johdettua keskimäärin hieman trendiarvon alapuolelle. Poikkeuksellisten sääolojen vaikutus taloudelliseen tulokseen eri alueilla ja tuotantosunnissa ei yleensä ole yhtä selväpiirteinen kuin sääolojen vaikutus kokonaissatoon. Varsinkin kotieläintuotannossa poikkeuksellisten vuosien tulokset riippuvat osaltaan myös mm. ostorehun ja tilalla tuotetun rehun kustannuseroista.

3. Teollisuustyöntekijöiden palkkatulo

Teollisuustyöntekijöiden keskimääräisiä palkkatuloja on tarkasteltu tutkimuksessa lähinnä teollisuustilaston avulla. Vuoden 1981 tulosten osalta on lisäksi tarkasteltu kotitaloustiedustelun mukaisia vastaavia palkkatuloja ja verrattu niitä teollisuustilaston mukaisiin (vrt. liite 4 b). Vertailulla on pyritty selvittämään kotitaloustiedustelun soveltuvuutta teollisuustyöntekijöiden tulojen selvitykseen, sillä kotitaloustiedustelusta on ollut mahdollista laatia lisätulosteita ja tarkastella varsin monipuolisin ryhmittäisin teollisuustyöntekijöiden tulotaso.

Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden vuosipalkat on tutkimuksessa laskettu palkkatilaston ja teollisuustilaston avulla. Teollisuustilasto sisältää toimialoittain teollisuuden piirissä tehdyt työtunnit, palkkasummat ja vastaavat työntekijöiden lukumäärät.

Teollisuustilasto sisältää myös välittömästi työnjohtotehtävissä toimivat, osa-aikaiset työntekijät sekä harjoittelijat, joskin näiden määrä on suhteellisen pieni. STK:n palkkatilastossa seurataan ainoastaan ammattitaitoisten kokoaikaisten työntekijöiden palkkoja sopimus- ja toimialoittain. Teollisuustilastosta saadaan laskettua työntekijää kohden tehdyt työtunnit ja palkkatilastosta saadaan vastaavat tuntipalkat.

Teollisuustilasto kattaa kaivannaisteollisuuden, tehdasteollisuuden sekä sähkö-, kaasu- ja vesijohtalojen työntekijät, joista varsinaisia valmistustyöntekijöitä on noin 78 %. Runsas 20 % on apuosastojen työntekijöitä, joihin luetaan apuosastoina toimivien korjaamoiden ja työpajojen työntekijät, lastaus-, kuljetus- ja varastotyöntekijät sekä lämmittäjät, vartijat, siivoojat yms. työntekijät. Tässä tutkimuksessa teollisuustyöntekijöiden vuosipalkan laskelmassa on tehdyt työtunnit otettu teollisuustilastosta kaikkia työntekijöitä koskevana.

STK:n palkkatilasto koostuu STK:n jäsenyrityksistä ja se kattaa noin 67 % teollisuustilaston työntekijöistä. Sen ulkopuolelle jäävät LTK:n työntekijät, joista yhteistutkimuksen vertailuasetelman kannalta keskeisimpiä ovat Elintarvikealan työnantajaliiton alaiset työntekijät. Viimeksi mainittujen työntekijöiden palkkataso on hieman keskimääräistä alempi, joskin elintarvikealan työntekijöitä on siinä määrin vähän, ettei sillä ole juuri vaikutusta STK:n palkkatilaston mukaiseen keskituntiansioon.

Työtuntien mukainen vuosipalkka on tutkimuksessa laskettu kertomalla teollisuustilaston mukaiset tehdyt työtunnit STK:n palkkatilaston mukaisella ammattitaitoisten kokoaikaisten työntekijöiden keskituntiansiolla. Näin saatuun työtuntien mukaiseen vuosipalkkaan on lisätty vastaava loma-ajan palkka ja lomarahat. Vuosiloma-ajan palkat on laskettu keskimääräisen vuosilomaoikeuden mukaan ja lomarahat STK:n ilmoittamina prosentteina vuosipalkoista.

4. Ansiotulot ja käytettävissä olevat tulot

Ansiotuloihin sisältyvät sekä yrittäjätulot että palkkatulot. Viljelijäväestön ansiotuloja voidaan selvittää MYTT:n, kirjanpittotilojen, tulonjakotilaston ja kotitaloustiedustelun sekä väestö- ja asuntolaskennan avulla. Teollisuustyöntekijöiden kohdalla ansiotulot saadaan kolmesta viimeksimainitusta tilastosta. Kaikissa näissä tilastoissa ansiotuloja on tarkasteltu eri näkökulmista.

Viljelijäväestön ansiotulot saadaan muita tuloslaskelmia vastaavilla luokituksilla parhaiten MYTT:n luonnollisten henkilöiden tiloja koskevista lisätulostuksista. Ansiotulot MYTT:ssä on tilastoitu maatilatalouden verotuksen ja viljelijän ja puolison henkilöverotuksen perusteella. Maatilatalouden yrittäjätuloon kuuluvat metsätalouden tulot ovat ansiotulojen tarkastelussa mukana laskennallisina verotusarvoina. Viljelijän ja puolison ansiotulot on tutkimuksessa laskettu lisäämällä maatalouden yrittäjätuloon (maataloustuloon) metsätalouden puhdas tulo ja viljelijän ja puolison palkkatulot.

Teollisuustyöntekijöiden osalta ansiotulojen tarkastelu perustuu tulonjakotilastoon ja kotitaloustiedusteluun. Näistä tilastoista saadaan ammattikoulutettujen ja muiden teollisuustyöntekijöiden tulonsaajakohtaiset ansiotulot palkka- ja yrittäjätuloihin eriteltyinä. Myös viljelijäväestön osalta tulonjakotilastosta on saatavissa yrittäjäkohtaiset ansiotulot, joskin MYTT:n luokittelumahdollisuuksiin verrattuna suppeammassa muodossa. Tulonjakotilaston viimeiset ennakkotulokset ovat vuodelta 1981. Teollisuustyöntekijöiden kohdalla vuotta 1981 koskevat ansiotulotiedot on saatu lisäksi erillistulostuksena samalle vuodelle osuneesta kotitaloustiedustelusta. Viljelijäväestön osalta ansiotulot saadaan MYTT:sta vuosilta 1980-82. Teollisuustyöntekijöiden ansiotietoja vuonna 1982 ei ole ollut vielä saatavissa. Ansiotulojen osalta työpanostiedot on jätetty molempien ryhmien kohdalla tarkastelun ulkopuolelle, sillä vaikkakin viljelijäväestön kohdalla Maatilahallituksen työpanostilasto ja kirjanpittotilojen tulokset sisältävät myös sivuansiotyöt, teollisuustyöntekijöiden kohdalla vastaavia työpanostietoja ei ole tilastoista saatavissa.

Käytettävissä oleviin tuloihin ansiotuloista päästään lisäämällä niihin omaisuustulot ja ottamalla huomioon saadut ja maksetut tulonsiirrot. Käytettävissä olevat tulot saadaan ennakkollisina tulonjakotilastosta vuoteen 1981 asti ja lisäksi kotitaloustiedustelusta vuodelta 1981. Kotitaloustiedustelussa käytettävissä olevat tulot on tilastoitu yleisemmällä tasolla kuin tulonjakotilastossa. Kotitaloustiedustelussa käytettävissä olevat tulot perustuvat pelkästään ATK-rekistereistä kerättyyn tietoaaineistoon. Tulonjakotilastossa osa tulotiedoista on kysytty postitiedustelulla ja haastattelulla. Käytettävissä olevien tulojen selvityksessä tulonsaajayksikkönä molemmissa tilastoissa on kotitalous, jolloin myös tarkastelulähtökohta muuttuu vertailuosapuolten kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia selvitteleväksi. Kotitalouskohtaiset luokiteltutiedot on muodostettu perheen päämiehen ammattiaseman mukaan. Teollisuustyöntekijöiden osalta molemmista on saatavissa ammattikoulutuksen mukaiset ryhmitykset. Myös maatalousyrittäjäkotitalouksien luokitus on yhtenäinen. Näiden lisäksi kotitaloustiedustelusta on ollut mahdollista tulostaa erillisryhmiä koskevia tuloksia.

Viljelijäväestön ja palkansaajien ansiotulojen ja käytettävissä olevien tulojen selvittäminen jää vertailukelpoisten tilastotietojen niukkuudesta johtuen maataloustuloseelvitystä ja teollisuustyöntekijöiden palkkatuloseelvitystä yleisemmälle tasolle. Tulosten vertailtavuus vaikeutuu, koska eri tulokäsitteitä joudutaan tarkastelemaan eri tilastolähteistä käsin. Ansiotuloihin asti tulotiedot saadaan henkilöä tai puolisoja kohti laskettuina, mutta käytettävissä olevat tulot ovat jo käsitteenä perhe- ja kotitalouskohtaisia. Käytettävissä olevat tulot sisältävät tällöin myös muiden kuin tutkimuksen toimeksiannossa mainittujen alojen yrittäjä- ja palkkatuloja. Tutkimuksen tulovertailuissa pääpaino on kuitenkin viljelijäväestön osalta maataloustulon ja teollisuustyöntekijöiden osalta palkkatulojen tarkastelussa. Näiltä osin molempia vertailuosapuolia koskevat tulokset ovat myös tilastoista edustavimpina saatavissa ja käsitteisisällöltään lähinnä maataloustulolaissa esitetyn mukaiset.

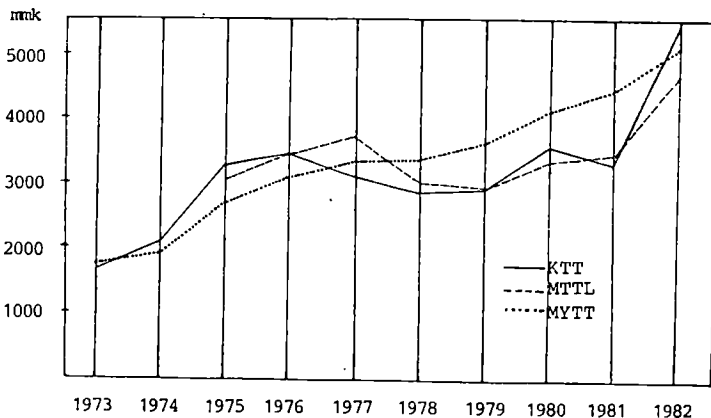
III VILJELIJÄVÄESTÖN TULOJA KOSKEVAT LASKELMAT

A. Maataloudesta saadut tulot

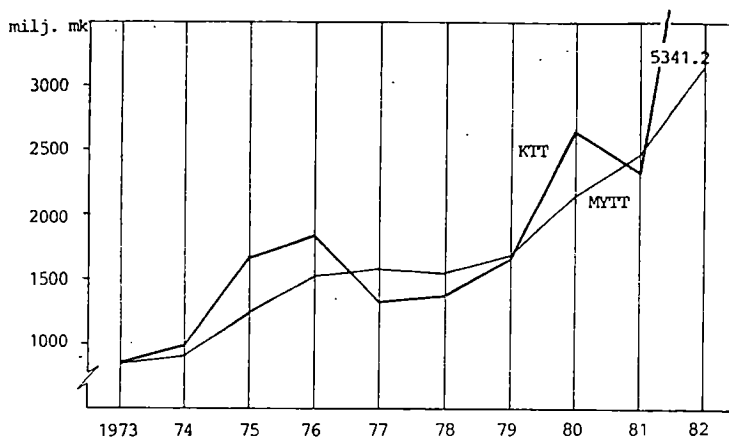
1. Tilastojen yhteensopivuus maataloustuloa laskettaessa

a) Maataloustulon laskeminen kokonaistasolla

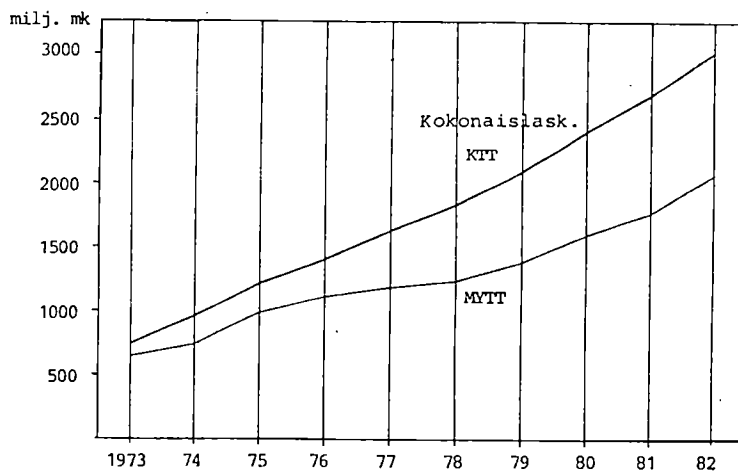
Koko maatalouselinkeinon osalta on tarkasteltu maataloustulon suuruutta ja kehitystä MTTL:n maatalouden kokonaislaskelman, kansantulolaskelmien (KTT) ja maatilatalouden yritys- ja tulotilaston (MYTT) mukaisesti. Tarkastelussa on pyritty kokonaislaskelman mukaiseen maataloustuloon myös KTT:n ja MYTT:n osalta (kuvio 8). KTT:n kokonaistuotto ja kustannukset on korjattu käsitteellisesti kokonaislaskelmaa vastaaviksi. Myös MYTT:n mukaiseen maatalouden puhtaaseen tuloon on tehty s.53 ilmenevät korjaukset maataloustulon käsitteeseen pääsemiseksi. Täten tulokset ovat paremmin vertailukelpoisia ja laskettu maataloustulo käsitteellisesti vastaa sitä maataloustuloa, jota vuosien mittaan on käytetty maataloustulolakeja sovellettaessa.

Kuvio 8. Kansantulolaskelman (KTT), kokonaislaskelman (MTTL) ja verotustilaston (MYTT) mukaisen maataloustulon kehitys vv. 1973-1982. KTT:n tulot ja menot korjattu jaksotusta lukuunottamatta käsitteellisesti kokonaislaskelmaa vastaaviksi. MYTT:n mukaiseen maatalouden puhtaaseen tuloon tehty maataloustuloon pääsemiseksi tarvittavat korjaukset. Kokonaislaskelmien ja verotustilaston mukaisessa maataloustulossa poistot laskettu erilaisin perustein.

Kuvio 9. KTT:n kasvinviljelyn kokonaistuotos (korj.) ¹⁾ ja MYTT:n kasvinviljelytuotteiden myyntitulot vuosina 1973-1982.

Kuvio 10. Maatalouden kokonaislaskelmien mukaiset poistot (KTT:n kiinteän pääoman kuluminen) ja MYTT:n hankintamenojen poistot vuosina 1973-1982.

¹⁾ Vähennetty tuotantovälineiden vuokra, oma kulutus ja siemenet.

KTT:n varsinaisen maatalouden kokonaistuotosta ja kustannuksista on pyritty erottamaan pois MTTL:n kokonaislaskelman ulkopuoliset erät kuten maatalouden palvelukset ja saamaan eri tuotto- ja kustannuserät samansisältöisiksi (liite 4c). KTT:n kasvinviljelytuoton ja vastaavien kustannusten jaksotusta ei ole voitu poistaa ja se aiheuttaa näin ollen eroa verrattaessa KTT:n tuloksia MTTL:n kokonaislaskelman ja MYTT:n mukaisiin tuloksiin (kuvio 9). Kokonaislaskelmaa vastaavaan maataloustulon käsitteeseen pääsemiseksi MYTT:n maatalouden puhtaaseen tuloon on lisätty tiloilla yksityistaloudessa tapahtunut omien tuotteiden kulutus ja pinta-alalisät sekä vähennetty maatalouden osuus maatilatalouden velkojen koroista. MYTT:n ja KTT:n perusteella laskettuja tuottoja ja kustannuksia kokonaislaskelmiin verrattaessa eroa aiheuttaviksi tekijöiksi jää vielä KTT:n kasvituotannon jaksotusperiaatteen lisäksi MYTT:n ja KTT:n sisältämä viljelijöiden välinen kauppa. Koko maatalouden tasolla tuottojen ja kustannusten erotusta tarkasteltaessa näiden maatalouden sisäisten siirtojen mukanaolo ei sellaisenaan aiheuta eroja tuloksiin.

b) Poistoihin liittyvät ongelmat

Tulotasotutkimuksen kannalta toinen ongelmallinen ero KTT:n, MTTL:n kokonaislaskelman ja MYTT:n välillä ovat poistot. Kokonaislaskelmissa käytetään KTT:n mukaisia kiinteähintaisesta investointikertymästä laskettuja poistoja. Rahan arvon muutokset kiinteähintaisissa poistoissa otetaan huomioon erikseen lasketulla poistojen hintaindeksillä. Verotuksen poistomenettely eroaa olennaisesti KTT:n ja kokonaislaskelman reaali-pääoman kulumista kuvaavasta tasapoistomenetelmästä. Verotuksessa poistot tehdään verosäännösten mukaisina prosenttiosuuksina nimellisestä hankintahintaisesta menojäännöksestä. Erilaisista poistomenetelmistä johtuen KTT:n ja kokonaislaskelman mukaiset poistot ovat olleet verotuksen poistoja huomattavasti suuremmat (kuvio 10).

Verotuksen poistojen ja KTT:n kiinteän pääoman kulumista vastaavien poistojen keskeisimpiä eroja ovat seuraavat:

- Arvostusero: Verotuksen poistot lasketaan nimellisestä hankintahinnasta ja KTT:n kiinteän pääoman kulumisen jälleenhankintahinnasta.
- Jaksotusero: Verotuksen poistot lasketaan jäännöspoistoina poistamattomasta nimellisestä hankinta- ja perusparannusmenojen summasta (menojäännös) ja KTT:n kiinteän pääoman kulumisen tasapoistoina kiinteähintaisesta investointikertymästä.
- Poiston peruste-ero: Verotuksen poistot lasketaan hankintamenosta ja KTT:n kiinteän pääoman kulumisen koko investoinnin arvosta.
- Poiston ajoitusero: Verotuksen poistoja tehdään yleensä siitä lähtien, kuin esim. rakennus on otettu käyttöön, kun taas pääoman kulumista lasketaan sitä mukaa kuin rakennus edistyy ts. myös keskeneräiselle rakennukselle.

Arvostus- ja jaksotuserot KTT:n ja verotuksen mukaisissa poistoissa koskevat kaikkia investointitavaroita (rakennukset, salaojat, sillat yms. rakennelmat sekä koneet, kalusto ja laitteet). Sen sijaan poistojen peruste-erot ja ajoituserot koskevat ainoastaan rakennuksia, salaojia, siltoja yms. rakennelmia. KTT:ssa rakennusinvestoinnit lasketaan keskimääräisinä kokonaiskustannuksina, kun taas verotuksessa otetaan huomioon ainoastaan rakentamisesta aiheutuneet rahamenot. Tällöin mm. rakennuttajan oman työn arvo tulee KTT:n mukaisissa investoinneissa huomioon otetuksi palkatun työn kustannuksia vastaavalla tavalla. Maatalouden verotuksessa viljelijän oman työn osuutta sekä omien koneiden käyttöä koskevia kustannuksia ei oteta mukaan investointimenoihin. Toisaalta myöskään viljelijän oman työn arvoa ei ole laskettu verotuksessa tuloksi. Lisäksi verotuksen poistojen perustana oleva investointimenon käsite on KTT:n investointikustannuksia suppeampi myös vakuutuskorvausten ja investointiavustusten osalta. Verotuskäytännössä poistoja ei yleensä tehdä ennenkuin rakennus tai rakennelma on valmis ja otettu käyttöön. Tästä aiheutuu ajoituseroa KTT:n ja verotuksen mukaisien poistojen välille.

Taulukossa 3 on esitetty maatalouden kokonaislaskelman mukainen maataloustulo ja vastaava verotustilastoon perustuva maataloustulo. MYTT:oon perustuva maataloustulo on ollut vuonna 1980 746.5 milj. mk, vuonna 1981 945.1 milj. mk ja vuonna 1982 394.0 milj. mk korkeampi kuin kokonaislaskelman mukainen maataloustulo. Näiden kahden tilaston välinen ero johtuu pääosin edellä mainituista verotuksen alemmista poistoista KTT:n mukaisiin kiinteän pääoman kulumista vastaaviin poistoihin verrattuna. Lisäksi verotuksen poistokäytäntö antaa mahdollisuuden veronalaisen tulon vuosittaisten vaihtelujen tasoittamiseen tietyissä rajoissa poistojen määrää muuttamalla. Tuotanto-oloiltaan poikkeuksellisena vuonna 1981 verotuksen mukaiset poistot ovat olleet normaalia pienemmät ja näin ollen maataloustulo suhteessa kokonaislaskelman maataloustuloon on ollut korkeampi. Normaalia parempana vuonna, kuten vuonna 1982, maatalouden verotuksessa on tehty keskimääräistä suuremmat poistot, jolloin verotustilastoon perustuva maataloustulo suhteessa kokonaislaskelman maataloustuloon on muodostunut pienemmäksi kuin edellisinä vuosina. Vuoden 1981 satovahinkokorvaukset (426.8 mmk) maksettiin viljelijöille vuoden 1982 puolella, joten ne ovat osaltaan korottamassa sekä kokonaislaskelmien mukaista että verotusperusteista maataloustuloa suhteessa vuoden 1981 tuloksiin.

Taulukko 3. Verotustilastoon (MYTT) perustuva maataloustulo ja poistot suhteessa vastaaviin maatalouden kokonaislaskelmien mukaisiin tuloksiin vuosina 1980-1982.

	1980	1981	1982
<hr/>			
Maataloustulo, mmk			
MYTT:oon perustuva	4 150.8	4 452.8	5 120.7
kokonaislask. mukainen	3 404.3	3 507.7	4 726.7
erotus	746.5	945.1	394.0
Poistot, mmk			
MYTT:oon perustuva	1 590.2	1 758.0	2 110.5
kokonaislask. mukainen	2 398.8	2 684.0	2 986.0
erotus	-808.6	-926.0	-875.5

Maataloustulon tarkastelussa on viime vuosina päädytty karkeasti samoihin lukemiin molempien kokonaislaskelmien ja em. poistojen ero huomioon ottaen myös verotustilaston kautta. Kuitenkin jokaisessa näistä laskelmista maataloustuloa on tarkasteltu varsin erilaisista lähtökohdista. Tulosten yhdenmukaisuus vahvistanee sitä käsitystä, että mainittuja tilastoja voidaan perustellusti käyttää maataloustulon suuruutta ja kehitystä arvioitaessa (kuvio 8).

c) Maatalouden sisäisiin tulovertailuihin liittyvät ongelmat

Tilaryhmittäisten laskelmien yhteensopivuus kokonaistason laskelmien kanssa

Tutkimuksessa on lähdetty siitä, että kokonaistason laskelmat muodostavat puitteet maataloustulon tarkastelulle myös tilaryhmittäin ja antavat kuvan tilastojen käyttökelpoisuudesta tulotasovertailussa. Mm. maatalouden korkomenojen kohdalla on menetelty siten, että maatalouden osuudeksi on erotettu KTT:n varsinaisen maatalouden korkojen osuus MYTT:n maatilatalouden koroista ja käytetty samaa suhdetta myös kaikissa tilaryhmittäisissä tarkasteluissa. Poistojen kohdalla vastaavan menettelyn käyttämiseksi tarvittaisiin yksityiskohtaisempia selvityksiä tuotantosunnittaisten ja tilakokoluokittaisten tilaryhmien investoinneista ja pääomista. Poistojen kohdalla on tältä osin tyydytty käyttämään verotuksen mukaisia poistoja sellaisenaan.

Verotustietoihin perustuvien tilaryhmittäisten maataloustulolaskelmien summautumista MYTT:n kokonaistasolta lähtevään laskelmaan on tarkasteltu liitteessä 4d. Siinä MYTT:ön perustuva kokonaistason maataloustulo on jaettu yli 2 ha:n viljeltyjen tilojen luvulla ja päädytty lähes samaan tilakohtaiseen maataloustuloon kuin keskimäärin tilaryhmittäisissä laskelmissa. Eroa aiheuttavia tekijöitä ovat pinta-alalisät ja omien tuotteiden kulutus tiloilla. Pinta-alalisät ovat kokonaistasolla maksuunpanoperusteiset ja tilaryhmittäisissä laskelmissa maa-

talouden tukia koskevan selvityksen (GRANBERG ym. 1982) mukaiset. Omien tuotteiden kulutus perustuu kokonaistasolla Maatilahallituksen vuositilastoon ja tilaryhmittäin tarkasteltuna kirjanpito-tilojen tuloksiin. Maatalouden osuus maksetuista koroista perustuu osin kansantalouden tilinpitoon myös tilatason laskelmissa. Erilaisista tilastolähteistä huolimatta erot keskimäärin tilaa kohti lasketussa maataloustulossa jäävät varsin vähäisiksi. Tilaryhmittäisissä laskelmissa verotuksen erilainen poistomenettely on keskeisin eroa aiheuttava tekijä maatalouden kokonaislaskelmaan ja kansantalouden tilinpidon varsinaisen maatalouden tuloksiin verrattuna.

Maataloustulo korvauksena viljelijäperheen työ- ja pääomapanokselle

Perinteisessä maataloudessa kuten yritystoiminnassa yleensä tulokset lasketaan ensisijaisesti yritystä kohti. Toisaalta tilaa kohti laskettua maataloustuloa sellaisenaan voidaan pitää ainoastaan lähtökohtana tulon jakamiseksi edelleen sen saamiseksi tehtyjen uhrauksien ja toisaalta viljelijäperheen jäsenten kesken. Maataloustulo sisältää korvauksen viljelijäperheen työlle ja maatalouteen sijoitetulle pääomalle sekä myös yrittämisen myötä otetulle riskille. Eri tilaryhmissä maataloustulo jakautuu työn, pääoman ja riskin suhteen eri tavoin. Tutkimuksen tässä vaiheessa ei ole kuitenkaan lähdetty erittelemään tarkemmin tulon hankkimiseksi tehtyjä uhrauksia.

Maataloudesta saadun vuositulon vertailun kannalta maataloustuloa on katsottu voitavan tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Toisaalta yrittäjätulo suppeasti käsiteltynä ei kata kaikilta osin pääomatuottoa. Inflaatiotilantessa reaali-pääoman arvonnousu ja velkojen reaaliarvon lasku voivat osaltaan korvata viljelijän maatalouteen sijoittamalle pääomalle laskettavaa korkoa ja poistojen reaaliarvon jälkeensä jääneisyyttä. Kuitenkin reaali-pääoman arvonnoususta viljelijän voidaan ajatella hyötyvän lähinnä tilaa myytäessä, jolloin kohonneet pääoma-arvot koituvat taas tilaa ostavan, useimmiten toisen viljelijän, kustannukseksi.

Normaalitilanteessa, ja silloinkin pitemmällä ajanjaksolla tarkasteltuna, reaali-pääoman arvonnousulla on viljelijälle merkitystä lähinnä kasvaneena velan vakuutena ja siten mahdollisesti luotonsaantia helpottavana tekijänä. Velkojen reaaliarvon lasku korvaa pääomatuottoa ja poistojen reaaliarvon jälkensä jääneisyyttä tilan velkaisuudesta riippuen. Myös tältä osin suppean maataloustulokäsitteen laajentaminen olemassa olevien tilastotietojen avulla on nähty ongelmallisena.

Verotuksen poistot on todettu kokonaistason selvityksissä reaali-poistoja pienemmiksi. Verotusaineistoon perustuva maataloustulo muodostuu tällöin todellista suuremmaksi. Verotuksen poistojen korjaaminen tilaryhmittäisissä laskelmissa on nähty niinkään varsin ongelmallisena, eikä siihen ole tutkimuksen tässä vaiheessa katsottu voitavan mennä. Pääoman tuottoa korvaavat tai sitä alentavat inflaation vaikutukset kohdistuvat eniten pääomavaltaisiin tilaryhmiin, esim. vilja- ja sikatiloihin. Suurinta osaa viljelijäistä maataloista, mm. nautakarjatilat, voidaan kuitenkin pitää varsin työvaltaisina ja niillä maataloustulon voidaan katsoa olevan lähinnä työtuloa.

d) Muut maataloustulon laskemiseen liittyvät ongelmat

Viljelijäperheen työpanos ja henkilöluvut

Viljelijäperheen työpanos on keskeisellä sijalla tutkimuksessa lähinnä viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavien tilaryhmien rajaamisessa tutkimuksen tulovertailuosassa. Palkansaajien osalta tulotiedot saadaan lähes yksiselitteisesti työtuntia ja henkilöä kohti. Viljelijäväestön osalta tilakohtaisen maataloustulon jakaminen edelleen viljelijäperheen jäsentä ja työtuntia kohti on osoittautunut ongelmallisemmaksi. Viljelijäperheen työpanostiedot eri tuotantosuunnissa ja verotusperusteisia tulotietoja vastaavat tulonsaajina kysymykseen tulevat henkilöluvut ovat edellyttäneet perusteellista tilastonselvitystä ja erillistulostuksia keskeisimmistä maatalouden tulo- ja työpanostilastoista.

Maataloustulo tilaa kohti on tutkimuksessa laskettu MYTT:n perusteella kahdella toisistaan hieman poikkeavilla tila-aineistoilla; kaikki yli kahden peltohehtaarin viljeltyt tilat sisältävällä ja ainoastaan luonnollisten henkilöiden omistuksessa olevat tilat sisältävällä tila-aineistolla. Luonnollisten henkilöiden tilojen joukko koostuu lähinnä tyypillisten viljelijäperheiden omistuksessa olevista tiloista. Kaikkien tilojen joukosta on tällöin jätetty pois perikuntien, yhtymien, kuntien yms. yhteisömaisessä omistuksessa olevat tilat, joita esim. vuonna 1982 on ollut noin 29 800 tilaa eli noin 17 % kaikista tiloista.

Maatilahallituksen työpanostilaston mukaiset työpanostiedot vastaavat lähinnä kaikkien tilojen tuloksia. Henkilöverotukseen perustuvat viljelijäpuolisoiden kokonaistulot eri tuotantosuunnissa on saatu ainoastaan luonnollisten henkilöiden tiloilta. Luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksiin perustuvien tuotantosuunnittaiten tarkastelujen osalta vaikeutena on ollut saada MYTT:n tuotantosuuntaluokitusta vastaavia työpanostietoja. Viljelijäperheen työpanos on saatu suhdelukuina eri tuotantosuunnissa työpanostilaston ja MYTT:n otoksille yhteisten tilojen tuloksien ja vastaavalla tuotantosuuntajaotuksella ryhmiteltyjen kirjanpilottilojen tuloksien perusteella. Tuotantosuunnittaisen työpanoksen selvittämiseen käytetty tila-aineisto koostuu tällöin mahdollisesti muutamia perikuntien hallinnassa olevia kirjanpilottiloja lukuunottamatta luonnollisten henkilöiden tiloista. Tila-aineisto koostuu osin satunnaisotannalla valituista tiloista ja osin vapaaehtoisesti kirjanpilottoimintaan liittyneistä tiloista. Suhteuttamalla tulokset työpanostilaston mukaiseen tasoon on pyritty vähentämään melko pienistä tilaryhmistä ja aineiston valikoituneisuudesta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua tuloksissa.

Toisaalta työpanostilaston on voitu katsoa varsin laajaan otokseen perustuvana tilastona kuvaavan parhaiten maatalouden työpanoksen tasoa eri tilakokoluokissa. Saman kokoisilla ja samaa tuotantosuuntaa harjoittavilla tiloilla voidaan työnmenekki olettaa suunnilleen yhtäsuureksi tilan omistusmuodosta riippumatta. Työpanoksen osalta kaikkia tiloja kohti lasketut

työpanostilaston tulokset eroavat vastaavista luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksista ainoastaan sellaisten yhteisömaisessä omistuksessa olevien tilojen kohdalla, joilla mitään viljelijäperhettä ei ole osoitettavissa. Tällaisia ovat mm. yhtiöiden, valtion ja kuntien tilat, joista aiheutuu eroa lähinnä kaikkein suurimmissa tilakokoluokissa. Viljelijäperheen työpanoksen laske-
mista eri tuotantosuunnissa on tarkasteltu alustavasti myös sivuilla 56-59.

Tutkimuksessa on pyritty laskemaan maataloustulo henkilöä kohti, jotta se olisi oikeutetummin verrattavissa tilastoista henkilöä kohti saatavaan teollisuustyöntekijän palkkatuloon. Maataloustulon ensisijaisina jakajina tulevat tällöin kysymykseen maataloustöihin osallistuneet viljelijä ja puoliso. Heidän lisäksi myös muut maataloustöihin vakinaisesti osallistuneet perheenjäsenet, jotka eivät muuta kautta saa työnsä palkkaa, tulisi ottaa huomioon maataloustulon jakajina. Toisaalta tilan omistajat ovat myös osallisia maataloustuloon. Luonnollisten henkilöiden tiloilla tilan omistavat pääsääntöisesti viljelijä ja puoliso, jotka myös ensisijaisesti osallistuvat maataloustöihin tilalla. Muita maataloustöihin vakituisesti osallistuvia viljelijäperheen jäseniä ovat viljelijän vanhemmat ja/tai työikäiset lapset, joista jatkajan työpanos yleensä on merkittävin. Alaikäisten lasten ja muiden tässä kysymykseen tulevien henkilöiden työskentely tiloilla on enemmän satunnaisluonteista.

Viljelijäperheen henkilölukujen osalta kysymykseen tulevat lähinnä Maatilahallituksen työpanostilasto ja verotustilasto. Työpanostilastossa viljelijäperheen henkilöluvut on kysytty pääasiassa taustatiedoiksi maatalouden työpanokselle. Työpanostilaston mukainen viljelijäperheen henkilöluku kuvaa tilan töihin osallistuvien viljelijäperheen jäsenten ja avustavien henkilöiden lukumäärää eräänlaisina vuosityöntekijöinä. Koska työhön osallistumista ei ole tilastoissa tarkemmin määritelty, siitä saatava vuosityöntekijöiden lukumäärä voitaneen tulkita eräänlaiseksi

laskennalliseksi maatalouden käytettävissä olevaa työvoimaa kuvaavaksi luvuksi. Verotustiedoista saadaan ainoastaan tilaa juridisesti hallitsevia viljelijäpuolisoita koskeva henkilöluku. Verotustilastossa (MYTT) näitä henkilölukuja sellaisenaan ei ole varsinaisesti tilastoitu, mutta ne on voitu laskea henkilöverotuksen tuloksista avioparien ja yksinäisviljelijöiden tilalukujen perusteella.

Työpanostilaston henkilöluvut ovat kaikkien tilojen keskimääräisiä lukuja. Luonnollisten henkilöiden tilojen osalta vastaavia tuloksia on saatu ainoastaan työpanostilaston ja MYTT:n otoksille yhteisiltä tiloilta. Kirjanpitotiloilla viljelijäperheen jäsenet on ryhmitelty eri tavoin ja niiltä ei siten ole saatavissa vastaavia tuloksia. Em. otoksille yhteisiltä tiloilta (noin 1300 tilaa) on tutkimuksessa tulostettu työpanostilaston mukaiset henkilöluvut MYTT:n mukaisella tuotantosuuntajaotuksella. Henkilölukuja on tarkasteltu tila tilalta erikseen kaikilta vuolta 1981 koskevilta työpanostilaston kyselykierroksilta. Työpanostilaston kato (keskimäärin noin 30 %) on osaltaan vaikeuttanut henkilölukujen selvittämistä. Toisaalta se, että henkilöiden työhön osallistumista ei ole tarkemmin määritelty tilastossa, on aiheuttanut ongelmia työpanostilaston mukaisten henkilölukujen tulkinnessa; henkilöluvut eivät ole kaikilta osin olleet sovitettavissa yhteen mm. vastaavien tulo- ja työpanostietojen kanssa.

Työpanostilaston mukaan maataloustöihin on osallistunut vuosi-työntekijöinä laskien vuonna 1981 keskimäärin 1.5 viljelijää ja puolisoa. Heidän työpanoksensa on ollut noin 2300 tuntia tilaa kohti. Lisäksi maataloustöihin on osallistunut muita viljelijäperheen jäseniä ja avustavia henkilöitä keskimäärin noin 0.6 henkilöä, joiden työpanos on ollut noin 500 tuntia tilaa kohti. Tiloilla työskentelevien ja varsinaisiin maataloustöihin osallistuvien viljelijäperheen jäsenten henkilöluvut eivät juuri poikkea toisistaan. Tiloilla työskentelevät osallistuvat lähes poikkeuksetta jossakin määrin myös maataloustöihin. Jos maatilalla vakinaisesti työskentelevän perheenjäsenen työpanokseksi

oletetaan teollisuuden aloilla keskimääräiseksi muodostunut 1700 työtuntia vuodessa, viljelijän ja puolison työpanos vastaisi keskimäärin noin 1.4 vakinaisen työntekijän työpanosta. Avustavien perheenjäsenten työpanos vastaisi noin 0.3 vakinaisen työntekijän työpanosta.

Viljelijää ja puolisoa koskevat henkilöluvut luonnollisten henkilöiden tiloilla eri tuotantosuunnissa on saatu luotettavimmin vastaavista MYTT:n lisätulosteista. Ongelmalliseksi tällöin muodostuvat tiloilla vakinaisesti työskentelevien avustavien perheenjäsenten lukumäärät, joiden osalta tuotantosuunnittaisia henkilölukutietoja on ollut saatavissa ainoastaan MYTT:n ja työpanostilaston otoksille yhteisiltä tiloilta. Työpanostiedot eri tuotantosuunnissa perustuvat tutkimuksessa yhteisten tilojen lisäksi kirjanpitotilojen tuloksiin, joilta taas ei ole saatavissa avustavien perheenjäsenten työpanostietoja erikseen. Näin ollen myöskään työpanostietojen kautta ei ole saatavissa viitteitä viljelijäperheen jäsenten työskentelyn vakinaisuudesta luonnollisten henkilöiden tiloilla eri tuotantosuunnissa. Verotuksen mukainen viljelijää ja puolisoa koskeva henkilöluku luonnollisten henkilöiden tiloilla on ollut vuosina 1980-1982 keskimäärin 1.82 henkilöä tilaa kohti.

Työpanostilaston mukaisissa henkilöluvuissa havaittujen puutteiden takia tutkimuksessa on kaikkien tilojen tulosten osalta rajoitettu esittämään tulotietojen ohella ainoastaan viljelijäperheen työpanostiedot ja työpanoksen jakautuminen viljelijäperheen eri henkilöiden kesken (liite 5). Tulovertailujen kannalta keskeisimpinä tutkimuksessa on nähty luonnollisten henkilöiden tilojen tulotiedot. Näiltä on esitetty verotustietoja vastaavat viljelijää ja puolisoa koskevat henkilöluvut vuosilta 1980-1982. kyseisten tulotietojen yhteydessä (liitteet 6-8). Laskettaessa viljelijäväestön tuloja henkilöä kohti tutkimuksessa on käytetty näitä verotuksen mukaisia viljelijää ja puolisoa koskevia henkilölukuja. Työpanostiedot on selvitetty ainoastaan vuodelta 1981. Viljelijäperheen työpanos luonnollisten henkilöiden tiloilla on esitetty niinikään kyseisten tulotietojen yhteydessä.

2. Maataloustulo keskimäärin koko maassa

a) Maataloustulo keskimäärin kaikilla tiloilla

Kaikkien yli kahden peltohehtaarin viljeltyjen tilojen verotustietoihin perustuva maataloustulo on ollut keskimäärin koko maassa vuonna 1978 noin 17 800 mk/tila ja vuonna 1982 30 400 mk/tila (liite 5, taulukko 1). Maataloustulo on noussut vuosittain, joskin nousu on ollut varsinkin pienimmissä tilakokoluokissa ainoastaan nimellistä. Maatalouden tulokehityksen tarkastelu edellyttäisi tuloksia varsin pitkältä ajanjaksolta. Tässä tarkastellut muutokset viiden vuoden tuloksissa osoittavat pikemmin maatalouden vuosivaihteluiden suuruutta kuin todellista tulokehitystä. Tulojen suhteelliset muutokset riippuvat paljolti ajanjakson valinnasta ja sen alku- ja loppuvuoden tuloksista. Kuitenkin jonkinlaisen kuvan saamiseksi vuotuisista tulovaihteluista eri tilaryhmissä maatalouden reaalista tulokehitystä on pyritty arvioimaan seuraavassa kuluttajahintaindeksin avulla. Vuosina 1978-1982 kuluttajahintaindeksillä mitattu inflaatio on ollut keskimäärin noin 10 % vuodessa, johon verrattuna maataloustulon reaalinousu on ollut keskimäärin noin kaksi prosenttia vuodessa. Tilakoko on kasvanut samanaikaisesti keskimäärin lähes yhdellä hehtaarilla. Vuonna 1978 peltoala on ollut keskimäärin 12.0 ha ja vuonna 1982 12.9 ha. Viljeltyjen tilojen lukumäärä on laskenut runsaalla 16 000 tilalla po. vuosina. Tilojen lukumäärä on supistunut eniten pienimmissä tilakokoluokissa. Tilaa kohti lasketun maataloustulon kasvu on osin aiheutunut pienten tilojen vähenemisestä ja keskimääräisen tilakoon kasvusta. Toisaalta tarkasteltava ajanjakso sisältää vuotta 1981 lukuunottamatta tuotanto-olosuhteitaan keskimääräistä parempia satovuosia.

Kuvattaessa tuotanto-olosuhteiden vaihteluja kokonaissadon vuosittaisilla muutoksilla suhteessa pitemmän ajanjakson keskimääräiseen satokehitykseen (vrt.kuvio 7, s.67), voidaan vuotta 1978 pitää lähinnä normaalina. Vuosina 1979, 1980 ja 1982 on saatu keskimäärin hehtaaria kohti pitempiaikaista satokehitystä kuvaa-

vaa trendiarvoa parempi sato ja vuonna 1981 lähes viidenneksen normaalina pidettävää trendiarvoa pienempi sato. Kotiläintuotanto tasapainottaa kasvituotannon vuosittaisten vaihtelujen heijastumista maatalouden keskimääräisiin tuloksiin (taulukko 4). Mm. lehmien keskituotokset ovat pysyneet poikkeuksellisesta vuodesta 1981 huolimatta pitemmän ajanjakson kehitystä kuvaavien lukujen kanssa lähes samana.

Taulukko 4. Maataloustulon, hehtaarisadon ja maitotuotoksen kehitys vuosina 1978-1982.

	Maataloustulo		Keskimääräinen		Maitotuotos	
	keskimäärin	sl.	ha-sato	sl. ¹⁾	l/lehmä	sl. ¹⁾
	mk/tila		ry/ha			
1978	17 800	100	2 254	100	4 260	100
1979	19 700	110	2 379	104	4 336	100
1980	23 400	131	2 492	107	4 478	99
1981	25 100	141	1 925	81	4 450	99
	(27 500)	(154)				
1982	30 400	171	2 526	105	4 493	98
	(28 000)	(157)				

1) Kehitystä kuvaavat suhdeluvut on laskettu poikkeamina pitemmän ajanjakson tuloksia kuvaavista trendiarvoista

Tuotanto-olosuhteiden vuosittaisen vaihtelun vaikutuksia viljelijöiden tuloihin on pyritty vähentämään mm. viljelijöille maksettavilla satovahinkokorvauksilla. Satovahinkokorvauksia on maksettu merkittävimmin vuodelta 1981. Viljeltyä tilaa kohti korvaus on ollut keskimäärin noin 2 400 mk, jonka viljelijät ovat saaneet vuoden 1982 puolella. Näin ollen vuoden 1982 tuloksissa on poikkeuksellisesti mukana osa edellistä vuotta koskevaa maataloustuloa. Vastaavasti vuonna 1981 on voitu tehdä keskimääräistä pie-

nemmät ja vuonna 1982 keskimääräistä suuremmat poistot verotuksessa, mikä osaltaan on tasoittanut tulovaihtelua. Vähennettäessä vuotta 1981 koskevat satovahinkokorvaukset vuoden 1982 tuloksista ja lisättäessä ne ao. poikkeusvuoden tuloksiin (suluissa olevat luvut taulukossa 4) päädytään vuonna 1982 vajaan kahden prosentin nimellistulon nousuun edelliseen vuoteen verrattuna. Näin laskien nimellinen maataloustulo on noussut vuosina 1978-1982 keskimäärin noin 12 % tilaa kohti vuodessa.

Työpanostiedot on otettu tutkimukseen ainoastaan vuodelta 1981, mutta kuten kirjanpitotilojen tuloksista on voitu todeta (kuvio 3, s.59), tilakohtainen työpanos ei ole merkittävästi muuttunut viime vuosina. Varsinaisia maataloustöitä on vuonna 1981 tehty viljelijäperheen toimesta keskimäärin noin 2 820 tuntia tilaa kohti (liite 5). Tästä miespuolinen viljelijä on tehnyt 1 380 tuntia, naispuolinen viljelijä tai viljelijän puoliso 930 tuntia ja avustavat perheenjäsenet 510 tuntia. Maataloustulo viljelijäperheen työtuntia kohti on ollut vuonna 1978 keskimäärin 6.30 mk, josta se on noussut vuoteen 1982 mennessä 10.80 mk:aan. Sekä tilaa että työtuntia kohti laskettu maataloustulo on korvausta viljelijäperheen työlle ja maatalouteen sijoitetulle omalle pääomalle. Pääomatulon osuus on suurempi suurilla tiloilla ja eräissä tuotantosuunnissa. Palkkatyövoimalla hoidetuilla yhteisöomaisessa omistuksessa olevilla tiloilla koko maataloustulo on pääomatuloa.

b) Maataloustulo keskimäärin luonnollisten henkilöiden tiloilla

Luonnollisten henkilöiden tilat ovat yksityisten viljelijöiden hallinnassa olevia tiloja. Ne edustavat tässä lähinnä perhevilmätyyppistä maatilataloutta. Niiden tulokset muodostavat pohjan viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavien ja rationaalisesti hoidettujen tilojen lähemmälle tarkastelulle tutkimuksen tulovertailuosassa. Ainoastaan luonnollisten henkilöiden tiloilta on voitu tulostaa MYTT:sta maatilatalouden veronalaisten tulojen lisäksi myös muut valtionveronalaisten tulot varsin monipuolisin

tilaryhmytyksin. Henkilöverotuksen tietojen liittäminen MYTT:n otostiloilta kerättäviin maatilatalouden verotustietoihin on mahdollista ainoastaan luonnollisten henkilöiden tilojen kohdalla. Näistä tilastoteknisistä syistä mm. perikuntien ja perheyhtymien hallinnassa olevat tilat jäävät muiden yhteisömaisessä omistuksessa olevien tilojen mukana pois tarkastelusta.

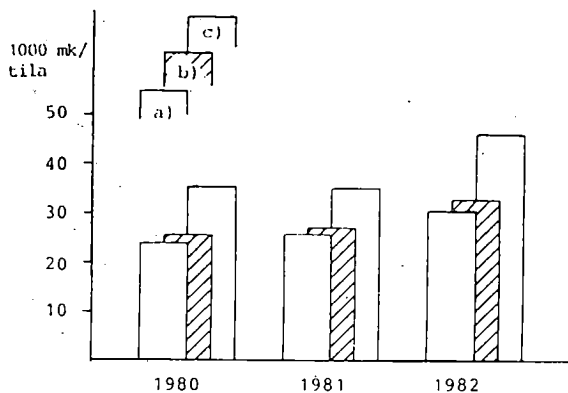
Maataloustulo luonnollisten henkilöiden tiloilla on ollut vuonna 1980 keskimäärin noin 25 000 mk/tila, vuonna 1981 26 600 mk/tila ja vuonna 1982 32 400 mk/tila. Maataloustulo luonnollisten henkilöiden tiloilla on noin 2 000 mk tilaa kohti korkeampi kuin keskimäärin kaikilla tiloilla (kuvio 11). Luonnollisten henkilöiden tilat ovat peltoalaltaan keskimäärin noin 12.5 ha, mikä on vajaan hehtaarin suurempi kuin kaikkien tilojen keskimääräinen peltoala kyseisenä ajanjaksona. Tilojen tuotantosuuntajakauma voi olla myös erilainen. Maataloustulo pienimmissä tilakokoluokissa on luonnollisten henkilöiden tiloilla suunnilleen sama kuin keskimäärin kaikilla tiloilla (kuvio 12). Erot näiden kahden tila-aineiston tuloksissa kasvavat tilakoon myötä. Kaikkia tiloja koskevassa tarkastelussa pienissä tilakokoluokissa on mukana paljon perikuntien hallinnassa olevia tiloja ja suuremmissa tilakokoluokissa muita yhteisömaisessä omistuksessa olevia tiloja. Perikuntien tilojen tulokset eivät juuri poikkea luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksista. Sitä vastoin muiden yhteisömaisessä omistuksessa olevien tilojen osalta useiden tilojen tappiolliset tulokset pienentävät varsinkin suurimmissa tilakokoluokissa kaikkien tilojen keskimääräistä maataloustuloa.

Kirjanpitotilojen painotettu maataloustulo on vuonna 1980 ollut 34 800 mk/tila, vuonna 1981 35 000 mk/tila ja vuonna 1982 45 900 mk/tila (kuvio 11). Alueittaisella peltoalan jakautumalla painotettu kirjanpitotilojen tilakoko on lähes sama kuin luonnollisten henkilöiden tilojen keskikoko. Näin ollen peltoalan jakautumalla painotetut kirjanpitotilojen tulokset kuvaavat peltoalaltaan keskikokoisten, mutta maataloustuotannoltaan keskimääräistä tehokkaammin hoidettujen tilojen tuloksia. Kirjanpitotilat ovat lähes kaikki luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevia tiloja, jos-

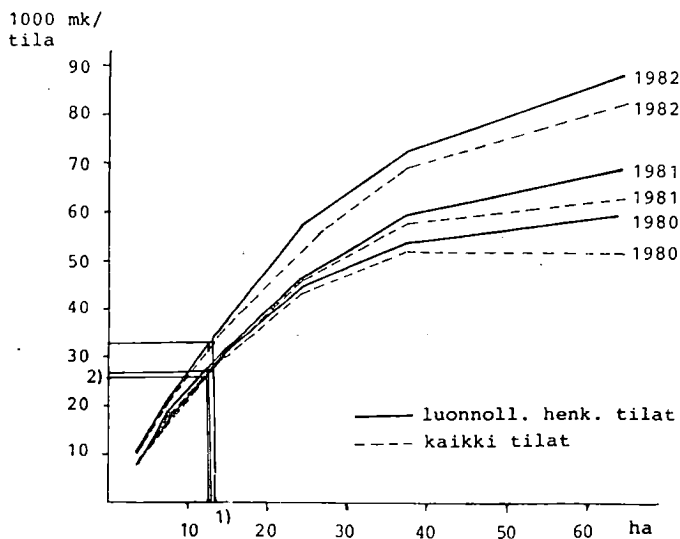
kin joitakin perikuntien ja perheyhtymien tiloja on kannattavuustutkimuksessa mukana. Sitävastoin valtion, kuntien yms. yhteisöjen tiloja ei kannattavuustutkimukseen kuulu. Myös näiltä osin painotetut kirjanpitotilojen tulokset ovat lähempänä luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksia kuin kaikkien tilojen tuloksia.

Työtuntia kohti laskettu maataloustulo luonnollisten henkilöiden tiloilla on ollut vuonna 1980 keskimäärin noin 9.00 mk, vuonna 1981 9.40 mk ja vuonna 1982 11.50 mk (liite 6-8, taulukko 1). Vastaavat peltoalalla painotetut kirjanpitotilojen tulokset ovat olleet vuonna 1980 noin 11.50 mk, vuonna 1981 11,80 mk ja vuonna 1982 15.60 mk (liite 9, taulukko 2).

Peltoalalla painotettu viljelijäperheen työpanos kirjanpitotiloilla on ollut vuonna 1981 2 970 t/tila. Vastaava työpanostilaston mukainen työpanos on ollut keskimäärin 2 820 t/tila. Työpanostilaston mukaiset tulokset kuvaavat lähinnä kaikkien tilojen tuloksia. Sovitettaessa luonnollisten henkilöiden tulotiedot kaikkia tiloja koskevien työpanostietojen kanssa yhteen, saattaa suurimmissa tilakokoluokissa, joissa yhteisömäinen omistus on yleisempää, viljelijäperheen työpanos jäädä todellista pienemmäksi (liite 5, taulukko 1). Kirjanpitotilojen tuloksissa vastaavanlaista ristiriitaa ei ole, koska tulo- ja työpanostiedot saadaan samoilta tiloilta. Viljelijäväestön sisäisissä tulotarkasteluissa on laskettu työpanostilastoon suhteutettu viljelijäperheen työpanos eri tuotantosuunnissa. Kun otetaan huomioon tuotantosuunta ja tilakokoluokka, päädytään suunnilleen yhtä suureen työpanokseen sekä kirjanpitotilojen keskimääräisten tulosten että työpanostilaston kautta. Kirjanpitotilojen työpanostietojen käyttöä sellaisenaan eri tuotantosuuntien tuloksien tarkastelussa on vaikeuttanut kuitenkin tilojen vähälukuisuus ja eräiden tuotantosuuntien osalta myös erilainen tuotantosuuntarajaus.

Kuvio 11. Maataloustulo tilaa kohti vuosina 1980-1982
 a) kaikilla tiloilla (MYTT)
 b) luonnollisten henkilöiden tiloilla (MYTT)
 c) peltoalalla painotettujen kirjanpitoiltojen tulosten mukaan

Kuvio 12. Maataloustulo tilaa kohti luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevilla tiloilla ja kaikilla tiloilla vuosina 1980-1982.

1) Peltoala keskimäärin
 2) Maataloustulo keskimäärin

3. Maatalouden sisäiset tulolaskelmat

a) Maataloustulo eri kokoisilla tiloilla

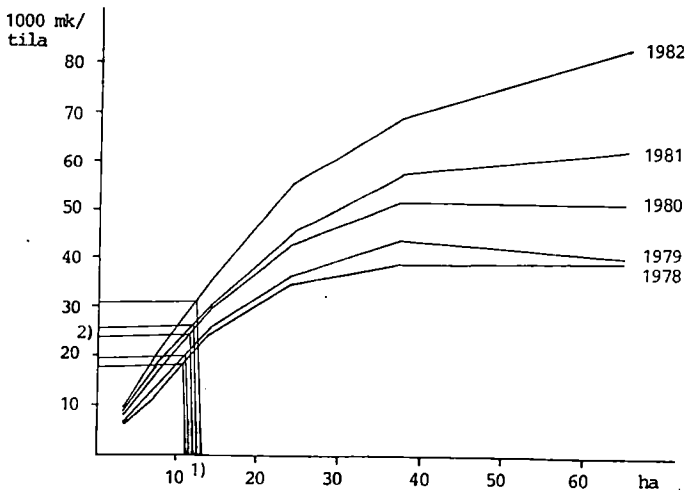
Yrityskoon vaikutuksia maatalouden tuloihin voidaan tarkastella keskeisimpien maatalouden tilastojen perusteella ainoastaan peltoalan mukaan luokiteltujen tulosten avulla. Tilan peltoala ei sellaisenaan kuvaa varsinkaan kotieläintuotannossa yrityskokoja, sillä peltoalaltaan samankokoisilla tiloilla voidaan pitää hyvin erilaisia eläinmääriä. Yrityskokoja kuvaavista muista luokittelutekijöistä tulee tässä kysymykseen mm. maatalouden liikevaihto. Tältä osin tutkimuksessa on tehty MYTT:sta siipikarjatilaja koskeva koeluonteinen tulostus, jossa tilat on ryhmitelty siipikarjatalouden bruttotulojen mukaan. MYTT:n koko tila-aineiston uudelleen ryhmittely vastaavalla tavalla ei ole ollut kuitenkaan tässä yhteydessä mahdollista. Toisaalta tutkimus perustuu useampaan eri tilastolähteeseen ja mm. maataloustulon ja työpanoksen osalta tilastotietojen yhteensovittaminen on ollut mahdollista ainoastaan peltoalaluokitusten puitteissa.

Maataloustuloa eri kokoisilla tiloilla on tässä tarkasteltu kaikkien yli kahden peltohehtaarin tilojen keskimääräisten tuloksien perusteella. Myös alueittaisten tuloerojen tarkastelu seuraavassa perustuu kaikkien tilojen keskimääräisiin tuloksiin. Tuotantosuunnittaiset tulokset sitävastoin perustuvat ainoastaan luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksiin. Kuitenkin erot näiden kahden tila-aineiston tuloksissa mm. tilakoon ja maataloustulon osalta ovat keskeisimmässä tilakokoluokissa varsin vähäiset (vrt. kuvio 12).

Pienimmässä tilakokoluokassa 2-5 ha:n tiloilla maataloustulo on ollut vuonna 1978 noin 5 800 mk/tila ja vuonna 1982 noin 9 600 mk/tila (kuvio 13). Viljelijäperheen työpanos varsinaisissa maataloustöissä on ollut noin 1 130 tuntia vuodessa. Sekä tulo- että työpanostiedot viittaavat selvästi osa-aikaviljelmätyyppiseen maatalouteen näillä tiloilla. 2-5 ha:n tilaryhmään on kuulunut

noin viidennes kaikista tiloista. Yli 2/3 näistä tiloista on ollut MYTT:n mukaisessa tuotantosuntaajaotuksessa monipuolista tuotantoa harjoittavia nk. muita tiloja. Lisäksi pienimuotoinen nautakarjatalouden harjoittaminen on melko yleistä tässä tilaryhmässä.

5-10 ha:n tiloilla maataloustulo on ollut tarkasteluajanjakson alussa noin 11 500 mk/tila ja lopussa 20 500 mk/tila, mikä työtuntia kohti laskettuna vuonna 1978 on ollut noin 4.20 mk ja vuonna 1982 7.50 mk. Vuosittainen nimellistulon nousu on ollut noin 17 % tarkasteluajanjaksolla lukuunottamatta vuotta 1981, jolloin nimellistulo nousi edellistä vähemmän. Viljelijäperheen työpanos maataloudessa on ollut noin 2 720 tuntia. 5-10 ha:n tilojen ryhmä on suurin MYTT:n mukaisessa tilaryhmässä. Siihen on kuulunut vuosittaisesta tilaluvun supistumisesta huolimatta yli 30 % kaikista tiloista. Suurin osa 5-10 peltohehtaarin tiloista on nautakarjataloutta harjoittavia tiloja.

Kuvio 13. Verotustilastoon perustuva maataloustulo vuosina 1978-1982. Koko maa, kaikki viljellyt tilat eri tilakokoluokissa.

- 1) Peltoala keskimäärin
- 2) Maataloustulo keskimäärin

10-20 ha:n tiloja voidaan luonnehtia tuloksiltaan lähinnä maan keskiarvoa vastaavaksi tilaryhmäksi. Maataloustulo on vuonna 1978 ollut 24 300 mk/tila ja vuonna 1982 35 300 mk/tila. Maataloustulon vuosittaiset muutokset ovat olleet varsin epäsäännöllisiä näillä tiloilla. Vuonna 1979 maataloustulo on kasvanut nimellisesti 6.4 % ja vuonna 1980 14.0 % edellisvuodesta. Vuonna 1981 maataloustulo on pysynyt nimellisesti edellisen vuoden tasossa, kun taas vuonna 1982 tulot nousivat runsaat 18 % edellisvuoden poikkeuksellisen alhaisesta tuloksesta johtuen. Varsinaisia maataloustöitä on tehty noin 3 640 t/tila. Työtuntia kohti maataloustulo tiloilla on ollut vuonna 1978 6.70 mk ja vuonna 1982 9.70 mk. Lähes kolmannes viljellyistä tiloista on kuulunut tähän tilakokoluokkaan. Myös tässä tilakokoryhmässä nautakarjatalous on hallitseva tuotantosuunta.

20-30 ha:n tilaryhmään kuuluu noin 10 % kaikista tiloista. Maataloustulo on vuonna 1978 ollut keskimäärin 34 900 mk tilaa ja 9.00 mk työtuntia kohti ja vastaavasti vuonna 1982 55 700 mk tilaa ja 14.00 mk työtuntia kohti. Viljelijäperheen työpanos on ollut suurempi kuin muissa tilakokoryhmissä, noin 3 870 t/tila. Myös tässä tilaryhmässä tulokehitys on ollut vaihteleva. Noin puolet tilakokoryhmästä on nautakarjatilaja ja erikoistuotannon suunnat kuten mm. sikatalous ja kasvinviljely ovat yleisempiä tässä tilaryhmässä kuin edellä kuvatuissa tilaryhmissä.

30-50 ha:n tiloja on ollut vuonna 1978 noin 4 % ja vuonna 1982 yli 5 % kaikista tiloista. Tilojen lukumäärä on lisääntynyt sekä absoluuttisesti että suhteessa kokonaistilalukuun. Maataloustulo näillä tiloilla on vuonna 1978 ollut 39 100 mk/tila ja vuonna 1982 69 000 mk/tila. Viljelijäperheen työpanos on ollut noin 3 570 tuntia tilaa kohti, joten työtuntia kohti maataloustulo on ollut em. vuosina vastaavasti noin 11.00 ja 19.30 mk. Maataloustulon vuosittainen kehitys on ollut tasaisempaa kuin kahdessa viimeksi kuvatussa tilaryhmässä. Nautakarjatalouden ohella monipuolisen tuotannon harjoittaminen on yleistä näillä tiloilla ja tilakoon kasvun myötä enenevässä määrin myös kasvituotantoon erikoistuminen.

50-100 ha:n tiloja on vajaa puolitoista prosenttia kaikista tiloista. Nämä ovat enimmäkseen monipuolista tuotantoa tai viljan viljelyä harjoittavia tiloja. Maataloustulo näillä tiloilla on vuonna 1978 ollut noin 39 500 mk/tila ja vuonna 1982 noin 82 500 mk/tila. Viljelijäperheen työpanos maataloudessa on ollut noin 2870 t/tila. Kasvituotantoon erikoistuneilla tiloilla työpanoksen kausiluontoisuus on huomioon otettava erityispiirre. Työtuntia kohti laskettu maataloustulo on ollut ensin mainittuna ajankohdantana 13.70 mk ja neljä vuotta myöhemmin 28.70 mk. Vuosittaiset tuotanto-olojen vaihtelut heijastuvat voimakkaana tulokehitykseen näillä tiloilla.

Yli 100 peltihehtaarin tiloja on ainoastaan 0.2 % kaikista tiloista ja noin kolmannes niistä on muiden kuin yksityisten viljelijöiden hallinnassa. Tuloksiltaan yli 100 ha:n tilat poikkeavat olennaisesti muista tiloista, mikä osaltaan johtuu yhteisömäisen omistuksen yleisyydestä tässä tilaryhmässä. Luonnollisten henkilöiden tiloilla maataloustulo on ollut vuonna 1980 noin 61 100 mk, vuonna 1981 51 500 mk ja vuonna 1982 51 800 mk tilaa kohti (liitteet 6-8). Yhteisömäisessä omistuksessa olevien yli 100 ha:n tilojen tulokset ovat olleet keskimäärin tappiolliset; vuonna 1980 tappiota on ollut noin 41 800 mk, vuonna 1981 73 000 mk ja vuonna 1982 noin 14 000 mk. Maataloustulo keskimäärin yli 100 ha:n tiloilla vaihtelee vuosittain tappiollisesta positiiviseen tulokseen (liite 5).

Yli 100 ha:n tiloja on maassamme hyvin vähän ja ne ovat monessa suhteessa poikkeuksellisia. Tutkimuksessa niiden tuloksia on tarkasteltu erikseen ainoastaan sellaisten tilaryhmitysten osalta, joissa MYTT:n otostilojen lukumäärä on katsottu riittäväksi (yli 30 kpl). MYTT:n otanta sisältää periaatteessa kaikki yli 100 ha:n tilat, joskin tulokset on saatu ainoastaan osalta otostiloista. Yli 100 ha:n tilojen tulokset on useissa tapauksissa poikkeavuutensa vuoksi jätetty pois, joskin liitteissä ne on esitetty muiden tilojen tuloksia vastaavalla tavalla. Liitteissä esitetyt

koko maata, eri alueita ja tuotantosuuntia koskevat keskiarvo-
tulokset sisältävät yli 100 ha:n tilojen tulokset ja myös sel-
laisten tilaryhmien tulokset, joissa otostilojen lukumäärä on
ollut edellä mainittua pienempi.

Tilaa kohti lasketulla maataloustulolla mitattuna tulot eri ko-
koisilla tiloilla muodostuvat varsin erilaisiksi ja viljelijöiden
tuloerot huomattaviksi. Maataloudessa, kuten yleensä yritystoi-
minnassa, tulot riippuvat paljolti yritysten koosta. Kuitenkin
pienillä tiloilla maataloustulo muodostaa ainoastaan osan vil-
jelijäperheen tuloista ja maatalouteen liittyvä työpanos osan
viljelijäperheen tekemästä työpanoksesta. Toisaalta pienillä
tiloilla on yleensä vähemmän tulonhankkijoita, sillä nämä tilat
ovat keskimääräistä useammin tilaa yksin pitävien viljelijöiden
hoidossa. Keskimääräisillä ja sitä suuremmilla tiloilla yksinäis-
viljelijöiden osuus on vähäisempi ja tavallisesti molemmat vil-
jelijäpuolisot osallistuvat maataloustöihin (liite 5). Lisäksi
näillä tiloilla on maataloustöissä avustavia perheenjäseniä kes-
kimääräistä enemmän ja heidän työpanoksensa osuus on suurempi.

b) Maataloustulo eri alueilla

Maataloudessa tuotannon luontaisissa edellytyksissä on selviä
eroja maan eri osien kesken. Tästä syystä eri tuotantosuuntien
yleisyys vaihtelee huomattavasti eri alueilla. Myös tilakoko
vaihtelee alueittain. Seuraavassa on esitetty kaikkien tilojen
keskimääräinen peltoala ja maataloustulo tilaa ja peltohehtaaria
kohti sekä tilaluku eri alueilla vuonna 1982:

	Maataloustulo		Peltoala ha/tila ¹⁾	Tilaluku kpl
	mk/tila	mk/ha		
Etelä-Suomi	33 900	2 090	16.2	68 700
Sisä-Suomi	26 800	2 630	10.2	46 100
Etelä-Pohjanmaa	32 500	2 580	12.6	31 800
Pohjois-Suomi	25 300	2 560	9.9	29 700
Koko maa keskim.	30 400	2 360	12.9	176 300

¹⁾ Viljellyn pellon ala vuokratpelto mukaan luettuna

Maataloustulo tilaa kohti on ollut Etelä-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla keskimäärin korkeampi kuin muualla maassa. Alueiden väliset erot tilaa kohti lasketun maataloustulon osalta ovat kuitenkin ainoastaan näennäisiä, sillä tilakoko etelässä on keskimäärin runsaat kuusi hehtaaria suurempi kuin pohjoisessa. Peltohehtaaria kohti laskettu maataloustulo Etelä-Suomessa on jäänyt keskimäärin muita alueita pienemmäksi. Etelä-Suomen alemmat tulokset aiheutuvat mm. kasvinviljelytilojen yleisyydestä alueella. Peltohehtaaria kohti lasketut tulot jäävät kasvinviljelytiloilla pienemmiksi kuin kotieläintiloilla.

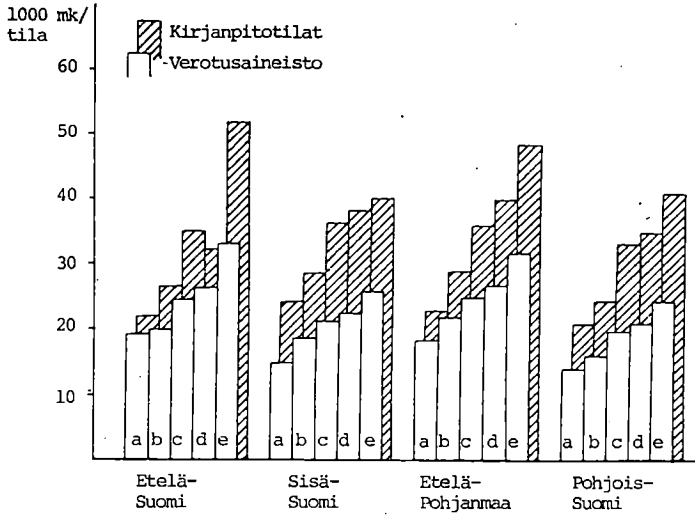
Kuviossa 14 on esitetty maataloustulo vuosina 1978-1982 maan eri osissa MYTT:ön perusteella ja lisäksi kirjanpitoluokkien mukaan. Tilakokoluokittain peltoalalla yhteen painotetut kirjanpitoluokkien tulokset kuvaavat tässä keskimääräistä tehokkaampien yksityisten viljelmien tuloja. MYTT:ön perustuvat tulokset kuvaavat sekä yhteisömaisessä että yksityisessä hallinnassa olevien kaikkien tilojen keskimääräisiä tuloja. Maataloustulo on nimellisesti noussut tarkasteluajanjaksolla vuosittain kaikilla alueilla. Vuonna 1981 tulon nousu on jäänyt varsin vähäiseksi ja kirjanpitoluokkien tulosten mukaan nimellistulot ovat laskeneet edellisvuodesta. Vuosi 1982 on ollut sitävastoin kasvituotannon kannalta olosuhteiltaan edullinen. Etelä-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla maataloustulo on noussut vuonna 1982 keskimääräistä enemmän. Verotustietojen perusteella maataloustulon nimellinen nousu edellisvuodesta on jäänyt vuosina 1979 ja 1981 keskimäärin 4-7 %:iin. Reaalitulosten osalta tällöin on tapahtunut suoranaista tulon laskua. Nautakarjavaltaisilla Sisä- ja Pohjois-Suomen alueilla vuosittaiset tulonmuutokset ovat olleet tasaisempia.

Tuotannon luontaisissa edellytyksissä olevia eroja on aikojen kuluessa pyritty tasaamaan hintapoliittisilla tukitoimilla ja muilla tukimuodoilla. Maatalouden tukia koskevassa selvityksessä vuodelta 1981 (GRANBERG ym. 1982) tukien on arvioitu muodostaneen 10-15 ha:n lypsykarjatiloihin Pohjois-Suomessa yli puolet maataloudesta saadusta tulosta (kuvio 15). Keski-Suomessa aluetuki ja

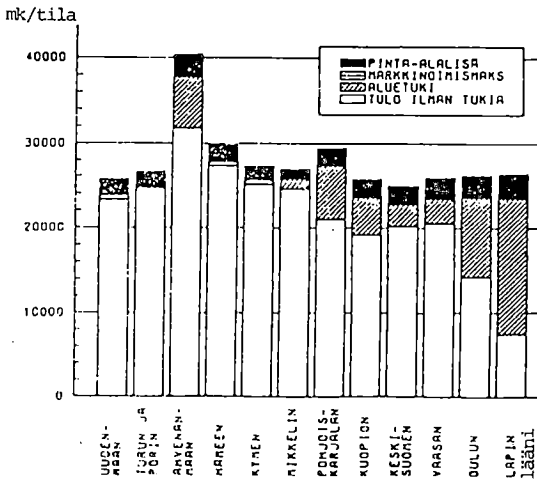
pinta-alalisät yhdessä ovat muodostaneet noin viidenneksen maatalouden tuloista. Etelä-Suomessa Ahvenanmaata lukuunottamatta maataloutta on tuettu ainoastaan pinta-alalisillä. Tukia koskevan selvityksen mukaan maatalouden hintapoliittinen tuki on tasoittanut ilmeisen hyvin tuloja maan eri osissa.

Tilakoon mukaan tarkasteltuna vuosina 1978-1982 maataloustulo on ollut alle 20 ha:n tiloilla keskimäärin sama kaikilla alueilla (kuviot 16a-f). Myös tuotanto-oloiltaan poikkeuksellisenä vuonna 1981 tuloerot alle 20 ha:n tiloilla ovat olleet vähäisiä. Yli 20 ha:n tiloilla Etelä-Pohjanmaalla on päästy keskimäärin muita alueita parempiin tuloksiin. Etelä-Suomessa yli 20 ha:n tilaryhmissä kasvinviljelytilat ovat yleisempiä kuin muilla alueilla. Koska maataloustulo tilaa kohti on pienempi viljatiloilla kuin kotieläintaloudessa, maataloustulo on jäänyt keskipokokaa suuremmilla tiloilla Etelä-Suomessa pienemmäksi kuin maan muissa osissa. Suurimpien tilojen tulokset vaihtelevat alueittain mm. yhteisömäisen omistuksen yleisyyden ja poikkeuksellisen tuotantorakenteen takia.

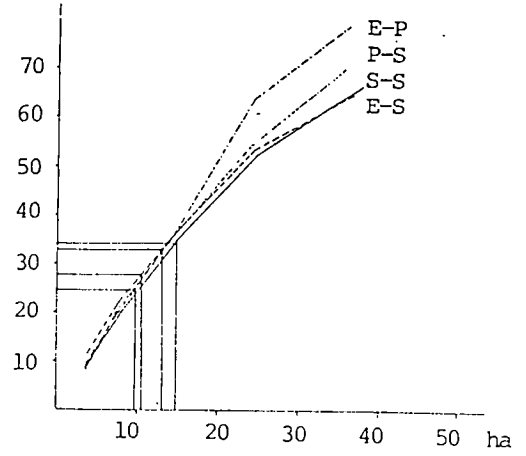
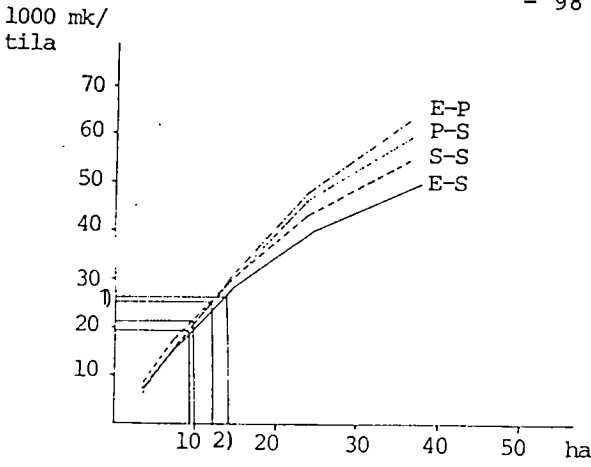
Se, että Etelä-Suomessa päädytään tilakoko huomioon ottaen keskimäärin suunnilleen samaan maataloustuloon kuin Pohjois-Suomessa, aiheutuu useista eri tekijöistä. Toisaalta asiaan on vaikuttanut harjoitettu tuki- ja hintapolitiikka. Mutta toisaalta taas tilojen tuotantosuuntajakauma Etelä-Suomessa on sellainen, että alueen keskimääräiset tulokset painottuvat lähelle koko maan keskimääräisiä tuloksia. Erikoistuotannonalojen korkeammat tulot peittävät mm. viljatilojen alempien tulojen vaikutuksen. Keskiarvotulokset jäävät tällöin lähelle muualla maassa ylesimpien nautakarjatilojen tuloksia.

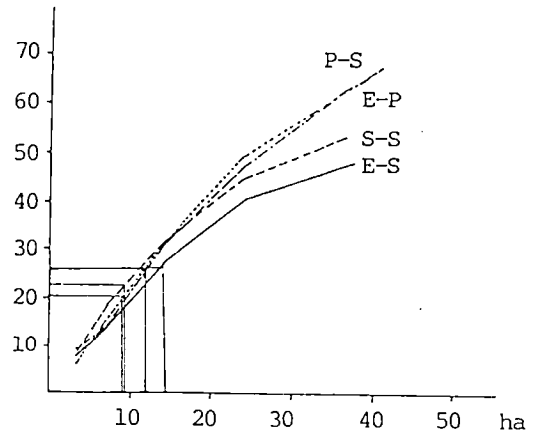
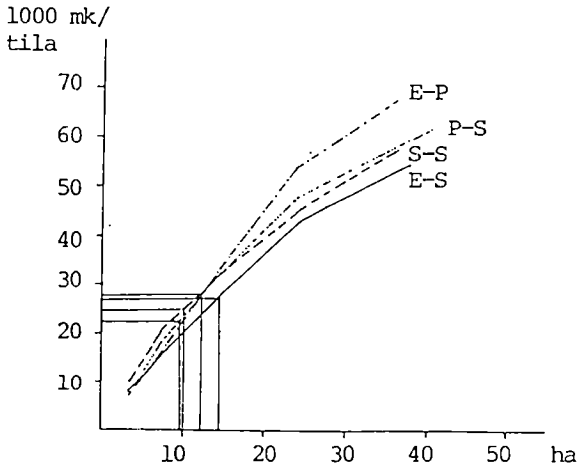
Kuvio 14. Verotusaineistoon perustuva maataloustulo ja peltoalalla painotettu kirjanpito-tilojen maataloustulo tilaa kohti maan eri osissa vuosina 1978-1982. a=1978, b=1979, c=1980, d=1981, e=1982.

Kuvio 15. Tuet ja maatalouden puhdas tulo lääneittäin 10-15 hehtaarin lypsykarjatiljoilla vuonna 1981 (GRANBERG ym. 1982).

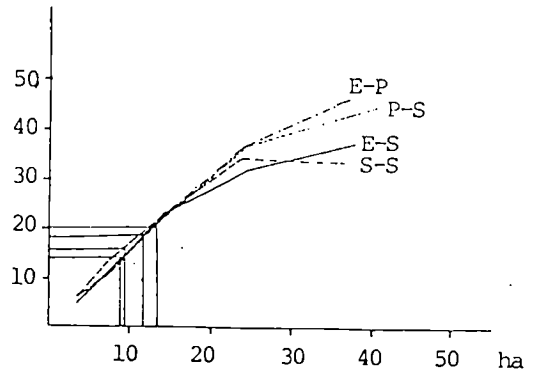
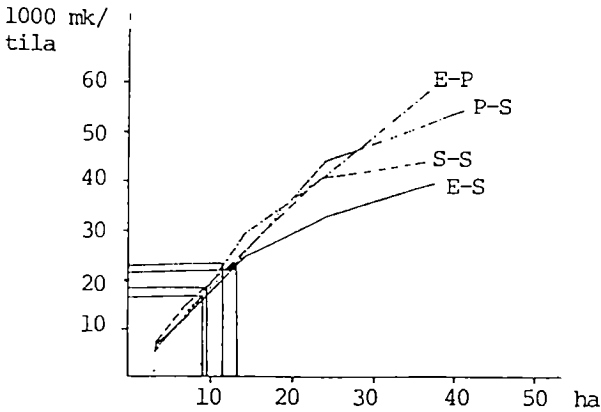

Kuvio 16a. Maataloustulo maan eri osissa keskim. vv. 1978-1982. 16b. Maataloustulo vuonna 1982.

Kuvio 16c. Maataloustulo vuonna 1981.

16d. Maataloustulo vuonna 1980.

Kuvio 16e. Maataloustulo vuonna 1979.

16f. Maataloustulo vuonna 1978.

1) Maataloustulo ja 2) peltoala keskimäärin eri alueilla

c) Maataloustulo eri tuotantosuunnissa luonnollisten henkilöiden tiloilla

Maataloustulon erot eri tuotantosuunnissa ilmenevät selkeimmin Etelä-Suomessa, missä tuotanto-olosuhteet sallivat myös riskialttiin erikoistuotannon harjoittamisen laajemmassa mitassa kuin muilla alueilla. Nautakarjatilojen tuloksia voidaan luonnehtia lähinnä keskimääräistä tulotasoa osoittaviksi (kuviot 17a-19a, s.112). Monipuolista tuotantoa harjoittavien nk. muiden tilojen ja viljatilojen tulokset ovat jääneet keskimääräistä pienemmiksi. Sika- ja siipikarjatilojen sekä muiden kasvinviljelytilojen maataloustulo ei juuri poikkea alle 20 ha:n tiloilla nautakarjatilojen tuloksista. Suurimmilla erikoistuotantoa harjoittavilla tiloilla maataloustulo nousee kuitenkin selvästi muiden tilojen tuloja korkeammaksi. Erikoistuotannonaloilla otostiloja ei ole ollut riittävästi kaikissa tilakokoluokissa, joten eri tilakokoluokkien ja alueiden tuloksia on jouduttu yhdistämään.

Nautakarjatilat

Etelä-Suomen nautakarjatiloilta maataloustulo on vuosina 1980-1982 ollut keskimäärin 33 700 mk, 35 800 mk ha 43 200 mk tilaa kohti (taulukko 5). Tilaluku on Etelä-Suomessa vähentynyt 2800 tilalla ja keskimääräinen peltoala kasvanut samalla 14.2 hehtaarista noin 15 hehtaariin mainittuna aikana. Viljelijäperheen työpanos nautakarjatiloilta on ollut noin 4 300 tuntia vuodessa. Maataloustulo viljelijäperheen työtuntia kohti on ollut Etelä-Suomessa vuonna 1980 7.90 mk, vuonna 1981 8.40 mk ja vuonna 1982 10.10 mk. Nautakarjataloudessa maataloustulo on varsinkin pienillä tiloilla pääasiassa työtuloa. Pääomatulon osuus jää työtuntia kohti laskettuna varsin vähäiseksi. Nautakarjatilojen maataloustulo työtuntia kohti jää monipuolista tuotantoa harjoittavien tilojen tulosten ohella pienemmäksi kuin muissa tuotantosuunnissa (kuviot 17b-19b, s.112).

Nautakarjatilojen maataloustulo on vaihdellut eri tilakokoryhmissä vuonna 1982 noin 18 000 mk:sta 97 500 mk:aan peltoalasta ja eläinmäärästä riippuen. Poikkeuksellisten tuotanto-olojen takia maataloustulo on jäänyt kaikissa tilakokoryhmissä vuonna 1981 lähes edellisvuoden tasolle. Vuonna 1982 on tapahtunut nimellistä tulonnousua, mistä osa on edellisvuodelta siirtyneitä satovahinkokorvauksia (kuvio 20, s.113). Alueittain tarkasteltuna tilaa kohti laskettu maataloustulo alle 20 ha:n nautakarjatioilla on ollut hyvin samansuuruinen maan eri osissa (kuviot 21a-c). Yli 20 ha:n tiloilla eri alueiden väliset erot vaihtelevat vuosittain ja kasvavat tilakoon myötä. Työtuntia kohti laskettu maataloustulo vaihtelee alueittain työpanoksesta riippuen (kuvio 22). Viljelijäperheen työpanos on pieni Etelä-Pohjanmaalla (3 340 t/tila) ja suurin Pohjois-Suomessa (4 380 t/tila). Pienimmillä nautakarjatioilla työtuntia kohti saatu maataloustulo on vuonna 1982 ollut keskimäärin 8.10 mk/t ja suurimmilla tiloilla 19.30 mk/t (liitteet 6-8, taulukot 2-6).

Taulukko 5. Maataloustulo keskimäärin tilaa kohti eri tuotantosuunnissa Etelä-Suomessa vuosina 1980-1982 ja tilailuvut vuonna 1982.

	1980	1981	1982	Tilaluku
	mk/tila	mk/tila	mk/tila	kpl
Nautakarjatilat	33 700	35 800	43 200	20 750
Sikatilat	52 100	54 100	63 800	3 250
Siipikarjatilat	26 500	33 100	43 100	1 380
Viljatilat	16 900	17 300	24 600	5 900
Muut kasvinvilj.tilat	27 300	32 000	41 300	1 590
Monipuolisen tuotannon tilat	18 100	19 700	27 400	23 920
Keskimäärin	26 800	29 000	36 000	56 790

Sikatilat

Maataloustulo tilaa kohti on ollut sikatiloilla vuonna 1980 keskimäärin noin 48 200 mk, vuonna 1981 46 800 mk ja vuonna 1982 55 800 mk. Sikatilojen nimellinen maataloustulo on poikkeuksellisenä vuonna 1981 jäänyt keskimäärin 1 500 mk tilaa kohti edellisvuotta pienemmäksi. Reaalitulon osalta tulonlasku on ollut huomattavasti suurempi. Maataloustulo on pysynyt varsinkin pienimmillä sikatiloilla vuoden 1980 tasossa koko kolmen vuoden ajanjakson. Suurimmilla sikatiloilla nimellinen maataloustulo on noussut vuosittain (kuvio 23, s.114). Sikatilojen keskikoko on ollut noin 21.0 ha peltoalalla mitattuna. Eri tilakokoryhmien eläinmääriä ei ole voitu selvittää. Sikataloudessa peltoala ei täysin kuvaa tuotannon laajuutta tiloilla, sillä peltoalaltaan samankokoisilla tiloilla voidaan pitää hyvinkin erilaisia eläinmääriä. Tutkimuksessa ei ole kuitekaan lähdetty sikatilojen kohdalla tässä vaiheessa muuttamaan MYTT:sta saatavaa peltoalan mukaista tilakokoluokitusta.

Sikatiloja on runsaimmin Etelä-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla. Sikatilojen tarkasteluun on otettu mukaan myös vastaavat Sisä-Suomen tulokset, jotta tulotiedot on voitu sovittaa paremmin työpanostietoja vastaaviksi. Työpanostiedot on voitu laskea sikatiloilla ainoastaan koko maan osalta. Etelä-Suomessa on keskimäärin päästy Sisä-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan sikatiloja jonkin verran parempiin tuloksiin. Maataloustulo etelän sikatiloilla (taulukko 5) on ollut vuosina 1980-1982 keskimäärin noin 8 400 - 17 000 mk tilaa kohti korkeampi kuin maan keskiosissa. Toisaalta etelän sikatilat ovat myös peltoalaltan ja mahdollisesti myös eläinmääriltään keskimäärin suurempia kuin sikatilat muualla maassa.

Maataloustulo alle 20 ha:n sikatiloilla on ollut suunnilleen sama kuin vastaavan kokoisilla nautakarjatilajoilla. Yli 20 ha:n sikatiloilla on päästy nautakarjatilajoja parempiin tuloksiin (kuviot 17-19a, s.112) Viljelijäperheen työpanos sikatiloilla on ollut vuonna 1981 keskimäärin 3 280 tuntia tilaa kohti. Pienten tilojen vähäisestä lukumäärästä johtuen työpanostiedot on saatu sikati-

loille ainoastaan 10-100 ha:n tilakokoluokissa. Viljelijäperheen työpanos vaihtelee näissä tilakokoluokissa melko vähän. Sikatiloilla työpanos on ollut keskimäärin noin 700 t/tila pienempi kuin nautakarjatiloilta.

Sikatiilojen maataloustulo työtuntia kohti on ollut vuonna 1980 keskimäärin 14.70 mk, vuonna 1981 14.30 mk ja vuonna 1982 17.00 mk. Työtuntia kohti laskien sikatiloilla on päästy vastaavan kokoisia nautakarjataloja jonkin verran parempiin tuloksiin (kuviot 17-19b). Työtuntia kohti laskettu maataloustulo riippuu toisaalta kullekin tuotantosuunnalle tyypillisestä työnmenekistä ja toisaalta myös työn ja pääoman toisiaan korvaavasta suhteesta eri tuotantosuunnissa.

Siipikarjatilat

Siipikarjatilat sijaitsevat pääasiassa Etelä-Suomessa. Siipikarjatalouden tulo-osuudesta riippuen niitä on Etelä-Suomessa po. vuosina ollut noin 1 380- 1 600 tilaa. Koska siipikarjatiilojen ryhmä on pieni, niiden tulokset vaihtelevat vuosittain suhteellisesti enemmän kuin muiden tuotantosuuntien tulokset. Näyttää siltä, että siipikarjatiloilta on keskimäärin tilaa kohti päästy nautakarjatiilojen tuloja vastaavalle tasolle (kuviot 17-19). Myös keskimääräiseltä tilakoolta siipikarjatilat ovat nautakarjatiilojen kanssa suunnilleen samankokoisia. Viljelijäperheen työpanos, 2 560 t/tila, on muihin kotieläintaloutta harjoittaviin tiloihin verrattuna pienempi. Maataloustulo viljelijäperheen työtuntia kohti on ollut vuonna 1980 10.30 mk, vuonna 1981 13.00 mk ja vuonna 1982 16.80 mk. Tilojen vähäisen lukumäärän takia maataloustulo työtuntia kohti on voitu laskea ainoastaan keskimäärin kaikille siipikarjatiloilta.

Siipikarjatiilojen tietoja on tarkasteltu Etelä-Suomen osalta 2-20 ha:n ja 20-100 ha:n tilakokoryhmissä. Pienimmät siipikarjatilat ovat keskimäärin noin kahdeksan peltihehtaarin kokoisia ja niillä maataloustulo on ollut vuosina 1980-1982 12 000 - 22 400 mk/tila.

Suuremmissa tilakokoryhmissä peltoala on ollut runsaat 30 ha ja maataloustulo on vaihdellut 83 300 mk:sta 110 000mk:aan tilaa kohti (liitteet 6-8, taulukko 8). Vuonna 1981 suurimpien siipikarjatilojen tulokset ovat jääneet poikkeuksellisen alhaisiksi. Kasvinviljelylle epädullisena vuotena siipikarjatiloihin on ilmeisesti lukeutunut MYTT:ssa tiloja, jotka normaalivuosina olisivat kuuluneet maatalouden bruttotulojakaumansa perusteella lähinnä kasvinviljelytiloihin ja monipuolista tuotantoa harjoittaviin muihin tiloihin.

Kotieläintuotannossa ja varsinkaan siipikarjatiloiilla peltoala ei aina ole sopiva yrityksen kokoa kuvaava mittari. Yrityksen kokoon vaikuttaa paljolti myös tilalla pidettävä eläinmäärä. Eläinmäärät saadaan verotustiedoista ainoastaan vuoden lopun tilanteen mukaisina, mikä useilla kotieläintuotannon aloilla saattaa antaa liikevaihtoon verrattuna ristiriitaisen kuvan tuotannon laajuudesta. Eläinmääriin, liikevaihtoon tms. perustuvia kotieläintuotannon laajuutta kuvaavia luokituksia ei ole ilman erillistulostuksia saatavissa mistään keskeisestä maatalouden tilastosta.

Tutkimuksen yhteydessä on koeluonteisesti tulostettu vuodelta 1982 siipikarjatilojen tulotiedot siipikarjatalouden myyntitulojen mukaisella tilaryhmityksellä. Siinä kunkin tilaryhmän tulokset perustuvat 30 otostilan tulotietoihin. Koko maan osalta on saatu viisi tilaryhmää. Liikevaihdoltaan pienimmässä tilakokoryhmässä peltoala on noin viisi hehtaaria ja suurimmassa 33.5 hehtaaria. Maataloustulo on noussut vastavasti noin 7 800 mk:sta runsaaseen 120 000 mk:aan liikevaihdon kasvun ja osin myös peltoalan suurenemisen myötä (kuvio 24, s.114). Maataloustuloa laskettaessa yksityistalouteen tuotettujen maataloustuotteiden arvo ja pinta-alalisät on jouduttu arvioimaan tilakokoluokittaisten tulosten perusteella. Nämä tuloerät ovat olleet keskimäärin noin 9 000 mk/tila. Myyntitulojen mukaan ryhmiteltyjen siipikarjatilojen tuloksia on seuraavassa (taulukko 6) tarkasteltu yhdessä vastaavien tilakokoluokittaisten tulosten kanssa.

Taulukko 6. Siipikarjatilojen maataloustulo, tilaluvut ja peltoala keskimäärin koko maassa vuonna 1982.

Tilaryhmittely	Maataloustulo mk/tila	Tiloja kpl	Peltoala ha
Liikevaihdon mukaan:			
alle 57 000 mk/tila	13 600	841	6.4
57 000-163 000 "	32 700	709	10.1
163 000-410 000 "	66 100	465	18.2
yli 410 000 "	121 600	233	33.5
Peltoalan mukaan:			
2-10 ha:n tilat	22 400	1 172	5.7
10-30 "	51 300	907	15.7
yli 30 "	122 800	170	46.5
Keskimäärin	43 700	2 249	12.8

Siipikarjatilojen tulokset keskimäärin koko maassa eivät sanottavasti poikkea Etelä-Suomen tuloksista jo siitä syystä, että yli 60 % siipikarjataloista sijaitsee Etelä-Suomessa. Toisaalta myös Etelä-Pohjanmaa on siipikarjatalouden kannalta merkittävä alue, sillä siellä sijaitsee noin 30 % kaikista siipikarjataloista. Etelä-Pohjanmaan siipikarjatilat ovat peltoalaltaan keskimääräistä pienempiä. Bruttotulot ja tulotaso vaihtelevat varsinkin pienillä tiloilla liikevaihdosta ja eläinten lukumäärästä riippuen. Kahdessa liikevaihdoltaan pienimmässä siipikarjatilaryhmässä peltoala on keskimäärin 6.4 ha ja maataloustulo 13 600 mk/tila. Peltoalan mukaisessa ryhmityksessä vastaavan kokoisilla tiloilla maataloustulo on ollut vuonna 1982 keskimäärin 22 400 mk tilaa kohti. Suuremmilla siipikarjataloilla maataloustulon nousu näyttää olevan jo enemmän yhteydessä peltoalan kasvuun. Siipikarjatilojen tuloksia on tarkasteltu liitteissä 6-8. Liikevaihdon mukaiset tulokset on esitetty liitteen 8 taulukossa 8b.

Viljatilat ja muut kasvinviljelytilat

Viljatilaille ja muille kasvinviljelytiloille luonteenomaista on koko tuotannon ja pääosiltaan myös maataloustöiden ajoittuminen noin puolen vuoden ajalle kasvukauteen. Tuotannon kausiluonteisuus heijastuu osaltaan myös tulotasoon. Toisena kasvituotannolle tyypillisenä piirteenä on tuotanto-olosuhteiden vuosittaisten vaihteluiden välitön vaikutus tilojen tuloksiin. Viljatilalla maataloustulo on ollut vuosina 1980, 1981 ja 1982 keskimäärin 16 900 mk, 17 300 mk ja 24 600 mk tilaa kohti. Erikoiskasvien tuotantoa harjoittavilla muilla kasvinviljelytiloilla maataloustulo on ollut vastaavina ajanjaksoina 27 300 mk, 32 000 mk ja 41 300 mk tilaa kohti. Viljatilojen keskikoko on ollut noin 21 ha ja muiden kasvinviljelytilojen 15 ha. Erikoiskasvien tuotannossa on päästy keskimäärin lähes nautakarjatilojen tuloksia vastaavaan maataloustuloon (kuviot 17-19a). Viljelijäperheen työpanos viljatilalla on ollut noin 1 065 tuntia vuodessa. Erikoiskasvien tuotantoa harjoittavilla muilla kasvinviljelytiloilla viljelijäperheen vuosittainen työpanos on ollut 1 790 tuntia. Pienemmästä tilakoosta huolimatta viljelijäperheen työpanos on erikoiskasvien tuotannossa keskimäärin suurempi kuin viljanviljelyssä:

Etelä-Suomessa viljatilat jakautuvat muiden tuotantosuuntien tiloja tasaisemmin eri tilakokoluokkiin. Maataloustulo muodostaa varsinkin pienillä viljatilalla ainoastaan osan viljelijäperheen tuloista. Vuonna 1980 viljatilojen maataloustulo vaihteli 4 700 mk:sta runsaaseen 63 000 mk:aan tilakoosta riippuen. Vuonna 1981 viljatilojen maataloustulo on nimellisesti pysynyt suunnilleen edellisvuoden tasossa. Vuonna 1982 maataloustulo on noussut nimellisesti varsinkin suurilla viljatilalla, mikä on ollut osittain seurausta poikkeuksellisen hyvistä tuotanto-oloista ja osittain myös edelliseltä vuodelta siirtyneistä satovahinkokorvauksista (kuvio 25, s.114). Erikoiskasvien viljely, joka Etelä-Suomessa sisältää lähinnä sokerijuurikkaan, perunan ja rypsin viljelyn, on keskittynyt viljatilaja huomattavasti pienemmille tiloille. Maataloustulo tilaa kohti on kasvanut erikoiskasvien tuotannossa jyrkemmin tilakoon myötä kuin viljatilalla. Esimerkiksi vuonna 1982 5-10 ha:n erikoiskasvien tuotannon

tiloilla maataloustulo tilaa kohti on ollut 23 400 mk ja 10-20 ha:n tiloilla 43 300 mk. Vastaavat viljatilojen tulokset ovat olleet 10 400 mk ja 17 600 mk/tila.

Viljelijäperheen työtuntia kohti laskettu maataloustulo on ollut viljatiloilla vuosina 1980 15.90 mk, 1981 16.20 mk ja 1982 23.10 mk. Maataloustulo keskimäärin työtuntia kohti muodostuu erikoiskasvien tuotannossa suunnilleen samaksi kuin viljatioilla, vaikkakin erikoiskasveja tuottavat tilat ovat peltoalaltaan pienempiä ja viljelijäperheen työpanos niillä on suurempi kuin viljatiloilla. Tilakoko huomioon ottaen viljelijäperheen työtuntia kohti laskettu maataloustulo viljatiloilla on kasvituotannolle poikkeuksellisen hyvänä vuotena 1982 ylittänyt mm. sikatilojen vastaavat tulokset. Kahtena edellisessä vuotena tulokset ovat olleet päinvastaiset (kuvio 17-19b). Viljelijäperheen työpanoksen ja pääoman kesken suhde kasvituotannon tiloilla on kotieläintuotantoon verrattuna ilmeisen erilainen. Jos maataloustulo jaettaisiin edelleen työn ja pääoman kesken, voidaan olettaa, että kasvinviljelytiloilla pääoman osuus on suurempi kuin vastaavan kokoisilla kotieläintiloilla. Toisaalta kasvinviljelytiloilla maatalouden tuotantopanosten käyttö on keskitynyt lähes kokonaan kasvukauteen. Vaikka koko maataloustulo huomioon ottaen työtuntia kohti päästään kohtuulliseen tuloon, viljelijäperheen maataloudesta saama koko vuoden tulo jää etenkin pienillä kasvinviljelytiloilla varsin vaatimattomaksi.

Monipuolisen tuotannon tilat

Tilat, joilla minkään edellä tarkasteltujen tuotantosuuntien osuus ei yllä 60 %:iin maatalouden bruttotuloista, kuuluvat monipuolista tuotantoa harjoittaviin nk. muihin tiloihin. Tämä tilaryhmä on nautakarjatilojen jälkeen toiseksi suurin tilaryhmä. Tilaluku siinä on kasvanut runsaalla 1 000 tilalla tarkasteltavan kolmen vuoden aikana. Tilakooltaan monipuolisen tuotannon tilat ovat keskimäärin vain noin hehtaarin verran nautakarjatiloina pienempiä. Niiden maataloustulo jää kuitenkin huomattavasti nautakarjatilojen tuloksia pienemmäksi. Maataloustulo tilaa kohti niillä on ollut vuonna 1980 keskimäärin 13 700 mk/tila, vuonna

1981 noin 15 000 mk/tila ja vuonna 1982 20 300 mk/tila. Tilaa kohti lasketut tulot ovat monipuolisessa tuotannossa Etelä-Suomessa lähempänä viljatilojen tuloksia (kuviot 17-19a). Kuitenkin työtuntia kohti laskettujen tulosten osalta monipuolinen tuotanto lähestyy enemmän nautakarjatilojen tuloksia (kuviot 17b-19b). Viljelijäperheen työpanos on ollut Etelä-Suomessa runsaat 2 000 tuntia/tila. Muualla maassa viljelijäperheen työpanos on ollut vähäisempi.

Suurin osa maatalouden bruttotuloista monipuolisen tuotannon tiloilla on peräisin nautakarjataloudesta, minkä lisäksi merkittävä osa maatalouden myyntituloista saadaan viljasta ja isoimilla tiloilla myös muusta kasvinviljelystä. Monipuolisen tuotannon tilojen tuloksiin kuuluu enemmän kuin muilla tuotannon aloilla myös mm. turkiseläintarhausta, puutarhatuotantoa, lasinalaisviljelystä ja koneiden vuokrausta. Nämä maatalouden liitännäiselinkeinot ovat MYTT:ssa mukana toiminnan laadusta ja laajuudesta riippuen silloin, kun tällaista tuotantoa ei ole verotussäännösten mukaan pidetty erillisenä liikkeenä. Tuotanto-olojen vuosittaiset muutokset ovat vaikuttaneet monipuolisen tuotannon tiloilla enemmän maataloustuloon kuin nautakarjatiloihin. Maataloustulo on alle 30 ha:n tiloilla pysynyt vuosina 1980 ja 1981 nimellisesti muuttumattomana, mutta tätä suuremmilla tiloilla se on noussut vuosittain (kuvio 26, s.115). Vuonna 1982 maataloustulo on noussut myös pienimmillä tiloilla. Pienillä tiloilla harjoitetaan enimmäkseen kotieläintuotantoa, kun taas suurimmilla tiloilla on erikoistuttu pääasiassa kasvientuotantoon.

Monipuolisen tuotannon tiloja on maan eri osissa varsin paljon. Niiden tuloksia on voitu tarkastella Etelä-Suomen lisäksi myös muun maan osalta kaikissa tilakokoryhmissä. Kuitenkin monipuolisen tuotannon tilojen tulokset painottuvat varsinkin isoimpien tilojen osalta lähelle Etelä-Suomen tuloksia (kuviot 27a-c). Monipuolisen tuotannon tilojen keskikoko on etelässä noin 16 ha, kun se muualla maassa jää vajaaseen yhdeksään peltihehtaariin. Tilaa kohti saatu tulo ja viljelijäperheen työpanos vaihtelevat eri kokoisille tiloille ominaisen tuotantorakenteen mukaan maan

eri osissa. Esimerkiksi Etelä-Suomessa kasvinviljelyn myyntitulojen osuus maatalouden bruttotuloista on ollut pienimmillä tiloilla noin viidennes, josta se on noussut tilakoon kasvun myötä noin 60 %:iin. Sisä-Suomessa kasvinviljelytulojen osuus on ollut alle 20 ha:n tiloilla noin 12 % ja suurimmilla tiloillakin ainoastaan noin 40 % bruttotuloista. Kotieläintalouden tulot ja muut maatalouden tulot, joista koneiden vuokraus ja valtiolta saadut avustukset ovat keskeisimpiä eriä, muodostavat Sisä-Suomessa huomattavan osan maatalouden bruttotuloista. Pienimmissä tilakokoluokissa puutarhatuotannolla on ollut keskeinen merkitys. Monipuolinen tuotanto muodostuu maan etelä- ja länsiosissa lähinnä kasvinviljelyn ja kotieläintalouden yhdistelmänä ja itä- ja pohjoisosissa kotieläintalouden ja tiloilla harjoitettavien useiden muiden toimintojen tuloksena.

4. Maataloustulo henkilöä kohti

a) Maataloustulo keskimäärin koko maassa

Maataloustulo henkilöä kohti on seuraavassa laskettu jakamalla se tilaa hallitsevien viljelijän ja puolison kesken. Avustavien perheenjäsenten mahdollista tulo-osuutta ei ole voitu vähentää maataloustulosta. Toisaalta luonnollisten henkilöiden tiloilla viljelijä ja puoliso ovat maataloustulon jakajina ensisijaisesti kysymykseen tulevat viljelijäperheen jäsenet. Edellä on tuotu korostetusti esille, että maataloudesta saatu tulo on korvausta viljelijäperheen työlle ja maatalouteen sijoittamalle pääomalle. Luonnollisten henkilöiden tiloilla viljelijä ja puoliso omistavat tilan ja ovat siten osallisia pääomatuloon tilalta. Toisaalta heidän työpanoksensa osuus maataloudessa on yleensä huomattavasti suurempi kuin muiden perheenjäsenten. Luonnollisten henkilöiden tilojen viljelijää ja puolisoa koskevat henkilöluvut maataloudessa keskimäärin ja eri tuotantosuunnissa on saatu luotettavimmin verotuksen tulotietoja vastaavista MYTT:n lisätulosteista.

Jaettaessa maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti tulee ottaa huomioon, että kasvintuotannossa tilan työnmenekki ei riitä työllistämään täysiaikaisesti varsinkaan pienimmillä tiloilla edes toista puolisoa. Vastaavasti taas keskeisissä kotieläintuo-

tannon tilakokoryhmissä tilan työnmenekki edellyttää viljelijän ja puolison työpanoksen lisäksi myös avustavien perheenjäsenten säännöllistä työhön osallistumista. Kuitenkin keskimäärin viljelijäperheen työpanos vastaa pienimpiä tiloja lukuunottamatta varsin hyvin molempien viljelijäpuolisoiden vakinaista työskentelyä maataloudessa.

Verotuksen mukainen viljelijää ja puolisoa koskeva henkilöluku luonnollisten henkilöiden tiloilla on ollut vuosina 1980-1982 keskimäärin 1.82. Vastaava viljelijää ja puolisoa kohti laskettu maataloustulo luonnollisten henkilöiden tiloilla on ollut vuonna 1980 keskimäärin 13 900 mk, vuonna 1981 14 600 mk ja vuonna 1982 17 800 mk/henkilö. Viljelijää ja puolisoa kohti laskettu maataloustulo (mk/henkilö) (kuvio 29a-c, s.116) kohoaa tilakoon myötä hitaammin kuin tilaa kohti laskettu maataloustulo, koska yksinäisten viljelijöiden lukumäärä pienimmissä tilakokoluokissa on keskimääräistä suurempi. Henkilöä kohti lasketussa maataloustulossa myös tuotantosuuntien väliset erot tasoittuvat tilaa kohti laskettuihin tuloksiin verrattuna. Kotieläintiloista keskimäärin 88 %:lla tilaa hallitsevat molemmat puoliset. Sitä vastoin viljatililla yksinäisten viljelijöiden osuus on suurempi. Kotieläintaloudessa saavutettua korkeampaa tilakohtaista tuloa on näin ollen jakamassa useampi tulonsaaja kuin kasvituotannossa.

b) Maataloustulo eri tuotantosuunnissa

Nautakarjatiloiilla on tilakoosta riippuen keskimäärin 1.85 - 1.94 viljelijää ja puolisoa tilaa kohti. Heidän maataloustulonsa on ollut vuonna 1980 keskimäärin 17 200 mk, vuonna 1981 18 300 mk ja vuonna 1982 22 100 mk/henkilö. Viljelijäperheen työpanos nautakarjatiloiilla on ollut keskimäärin noin 4 000 tuntia tilaa kohti. Jos se jaetaan tulotietoja vastaavasti viljelijää ja puolisoa kohti, päädytään 2 120 vuotuiseen työtuntiin henkilöä kohti. 20-50 ha:n tiloilla viljelijän ja puolison työpanos olisi vastavasti laskien jo yli 2 500 tuntia/henkilö. Näitä tiloja on noin 15 % nautakarjataloista. Kotieläintiloilla tuotannon luonteeseen kuuluu maataloustöiden tekeminen myös viikonloppuisin, mikä ai-

heuttaa varsin merkittävän lisän viljelijäperheen työpanokseen. Verotuksen mukaiset viljelijän ja puolison henkilöluvut ovat pysyneet suunnilleen samoina koko tarkasteluajanjakson. Myös alueittainen vaihtelu henkilöluvuissa on vähäistä ja johtuu lähinnä tilakoon vaihteluista. Näin ollen viljelijää ja puolisoa kohti lasketut nautakarjatilojen tulokset vaihtelevat alueittain ja vuosittain suunnilleen samoin kuin tilaa kohti lasketut vastaavat tulokset.

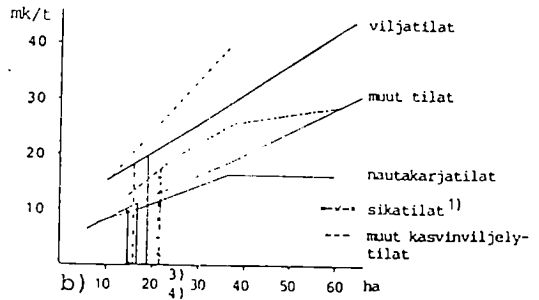
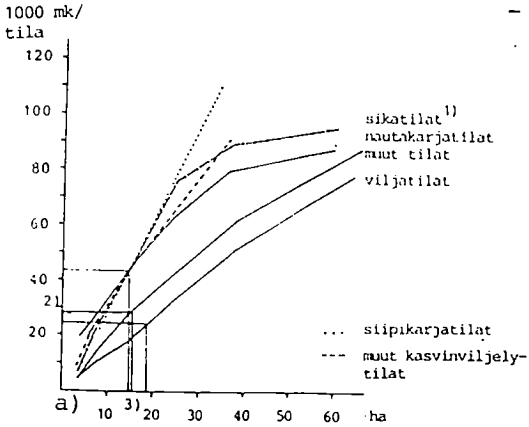
Verotuksen mukaiset viljelijän ja puolison henkilöluvut sikatiiloilla ovat olleet suunnilleen samat kuin nautakarjatiiloilla. Viljelijää ja puolisoa kohti laskettu maataloustulo on sikatiiloilla vaihdellut vuosina 1980-1982 25 300 mk:sta 29 100 mk:aan henkilöä kohti. Työpanos on ollut vastaavasti viljelijää ja puolisoa kohti laskettuna 1 730 tuntia/henkilö. 20-30 ha:n tiiloilla työpanos on ollut noin 2 000 tuntia/henkilö. Myös maataloustulo henkilöä kohti on keskimääräistä suurempi viimeksi mainitussa tilaryhmässä. Pienimpiä tiloja lukuunottamatta maataloustulo henkilöä kohti sikatiiloilla ylittää nautakarjatiiloilla ja muissa tuotantosuunnissa saadun maataloustulon (kuvio 29, s.116).

Siipikarjatilojen viljelijää ja puolisoa kohti laskettu maataloustulo Etelä-Suomessa on vaihdellut vuosina 1980-1982 14 200 mk:sta 23 100 mk:aan/henkilö. Vastaava viljelijäperheen työpanos viljelijää ja puolisoa kohti on ollut keskimäärin 1 380 tuntia/henkilö. Suuri osa siipikarjatiiloista on tilan ulkopuolelta osan toimeentulostaan saavia osa-aikaviljelmia.

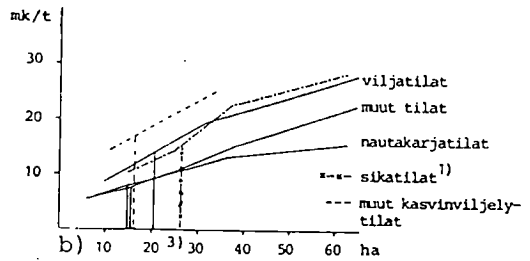
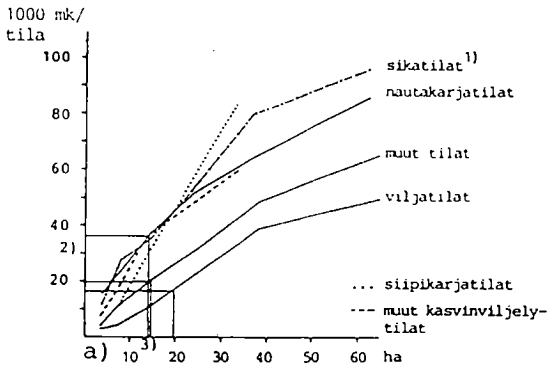
Viljatilojen maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti jää muiden tuotantosuuntien tuloksia huomattavasti alemmalle tasolle. Erikoiskasvien tuotantoa harjoittavilla muilla kasvinviljelytiloilla sitä vastoin on päästy nautakarjatilojen tulotasoa vastaaviin tuloksiin myös henkilöä kohti laskien. Viljelijän ja puolison keskimääräinen henkilöluvuksi Etelä-Suomessa on ollut viljatiiloilla 1.78-1.81 ja muilla kasvinviljelytiloilla hieman suurempi 1.78-1.84 henkilöä tilaa kohti. Viljatiiloilla maataloustulo henkilöä kohti on tarkasteltavina vuosina vaihdellut 9 300 mk:sta 13 600 mk:aan. Muilla kasvinviljelytiloilla maata-

loustulo on vaihdellut vastaavasti 15 100 mk:sta 22 800 mk:aan /henkilö. Viljelijäperheen työpanos viljatiloilla vastaa yhden henkilön kokovuotista työskentelyä vasta yli 50 ha:n tiloilla. Tämän kokoisia tiloja on vain noin 8 % viljatiloista. Muilla kasvinviljelytiloilla viljelijäperheen työpanos keskimäärin vastaa suunnilleen yhden vuosityöntekijän työpanosta (liite 7, taulukot 9 ja 10). Kasvinviljelytiloilla työn tarve painottuu etupäässä noin puolen vuoden mittaiseen kasvukauteen ja täl- löinkin lähinnä kevääseen ja syksyyn keskittyen.

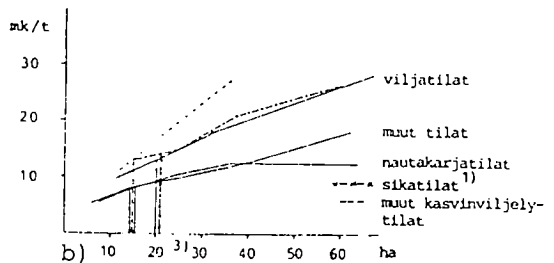
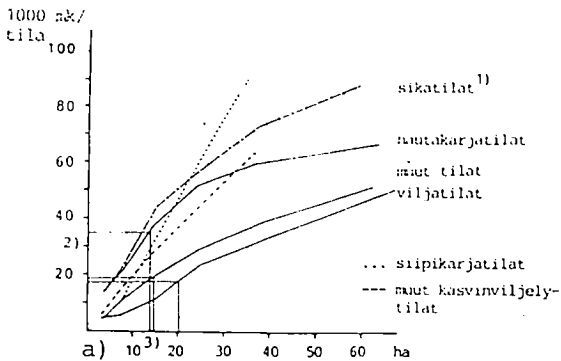
Monipuolisen tuotannon tiloilla viljelijää ja puolisoa koskeva henkilöluku on ollut keskimäärin 1.76-1.77 henkilöä tilaa kohti. Niillä viljelijää ja puolisoa koskeva henkilöluku on ollut keski- määrin hieman pienempi kuin muissa tuotantosunnissa. Henkilöä kohti laskettu maataloustulo on noussut vuoden 1980 7 800 mk:sta 11 400 mk:aan vuonna 1982. Maataloustulo, kuten myös viljelijä- perheen työpanos, ovat monipuolisen tuotannon tiloilla suuremmat kuin viljatiloilla, mutta esimerkiksi nautakarjatilojen tuloksiin monipuolisessa tuotannossa ei kuitenkaan ole ylletty.

Kuvio 17. Maataloustulo tilaa ja työtuntia kohti tuotantosuunnit-
tain Etelä-Suomessa vuonna 1982.

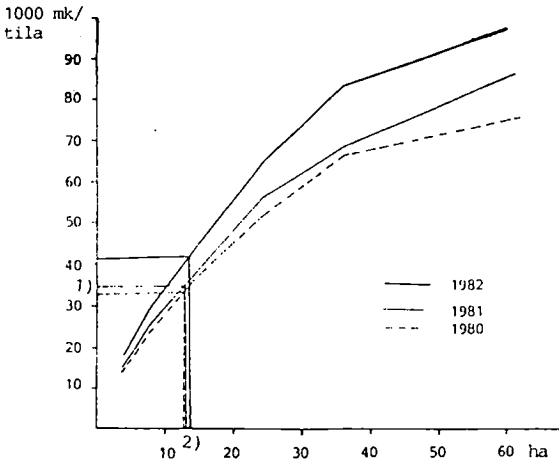

Kuvio 18. Maataloustulo tilaa ja työtuntia kohti tuotantosuunnit-
tain Etelä-Suomessa vuonna 1981.

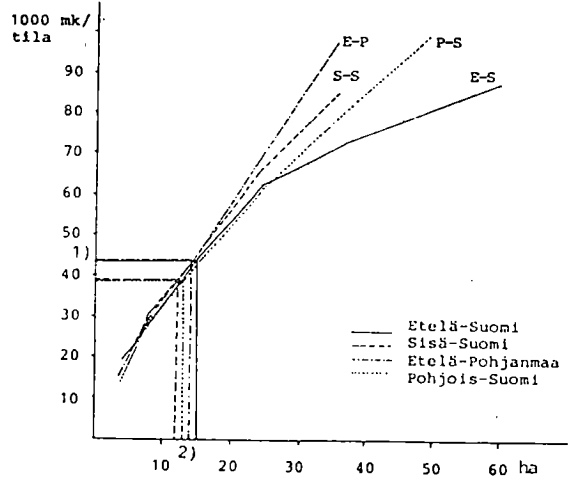

Kuvio 19. Maataloustulo tilaa ja työtuntia kohti tuotantosuunnit-
tain Etelä-Suomessa vuonna 1980.

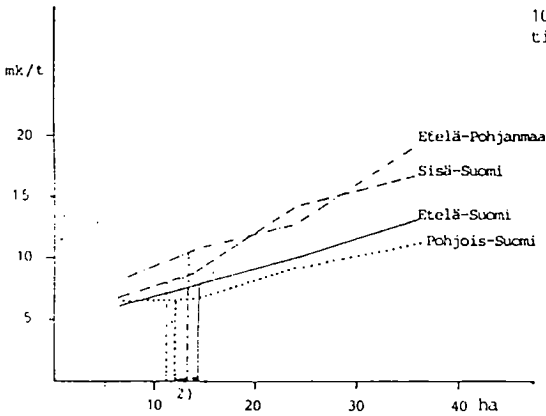
- 1) Sikatilojen tulokset Etelä- ja Sisä-Suomessa sekä Etelä-Pohjanmaan alueelta.
- 2) Maataloustulo ja
- 3) peltoala keskimäärin eri tuotantosuunnissa.
- 4) Tulokeskiarvon laskenta vaikeutunut puuttuvien työpanostietojen takia

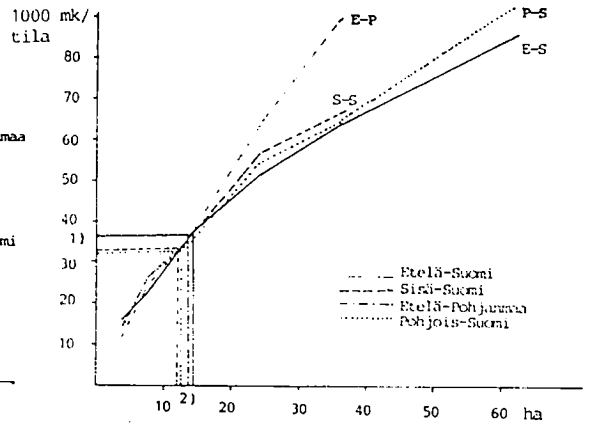
Kuvio 20. Maataloustulo nautakarjatiiloilla keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.

Kuvio 21a. Maataloustulo nautakarjatiiloilla tilaa kohti maan eri osissa vuonna 1982.

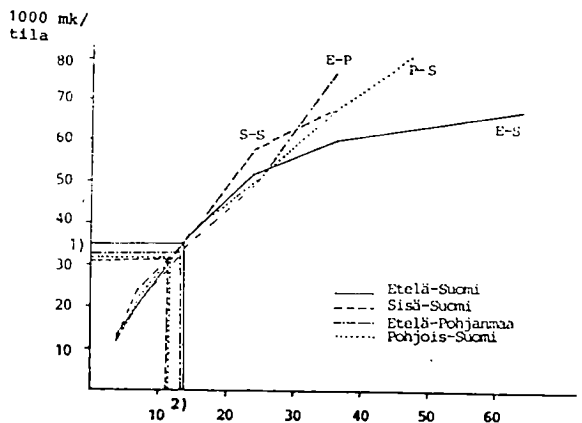
Kuvio 22. Maataloustulo nautakarjatiiloilla työtuntia kohti maan eri osissa vuonna 1981.

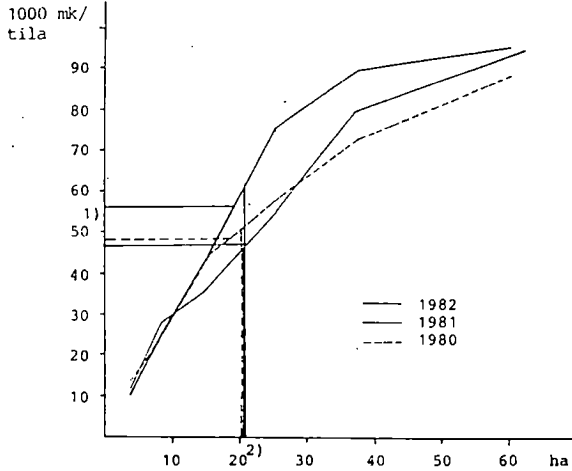
Kuvio 21b. Maataloustulo nautakarjatiiloilla tilaa kohti vuonna 1981.

1) Maataloustulo keskimäärin

2) Peltoala keskimäärin

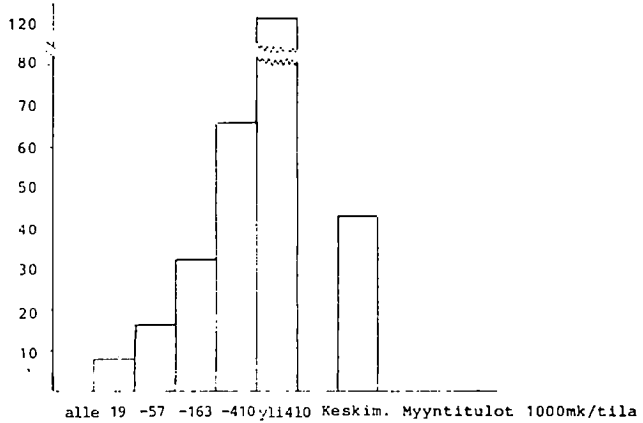
Kuvio 21c. Maataloustulo nautakarjatiiloilla tilaa kohti vuonna 1980.

Kuvio 23.

Maataloustulo sikati-
loilla keskimäärin
tilaa kohti vuosina
1980-1982.

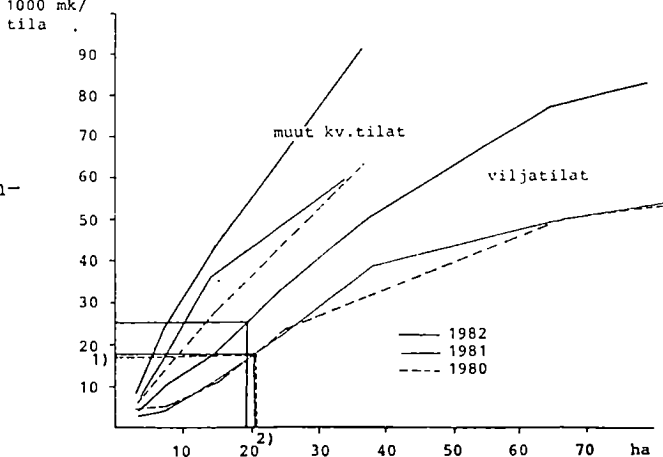
Maataloustulo
1000 mk/tila

Kuvio 24.

Maataloustulo siipi-
karjatiloiilla keski-
määrin tilaa kohti
vuonna 1982. Siipi-
karjatilat ryhmitel-
y siipikarjatalouden
myyntitulojen mukaan.

1000 mk/
tila

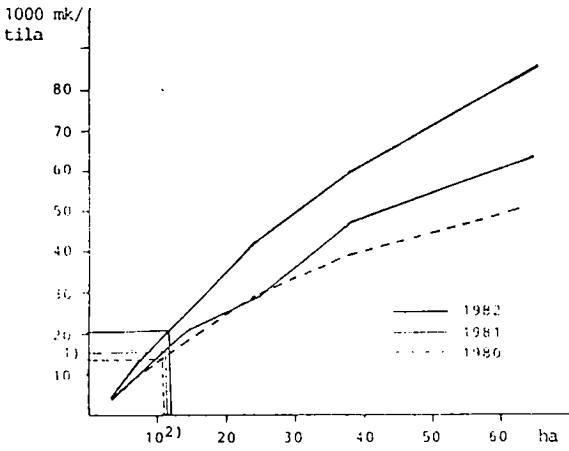

Kuvio 25.

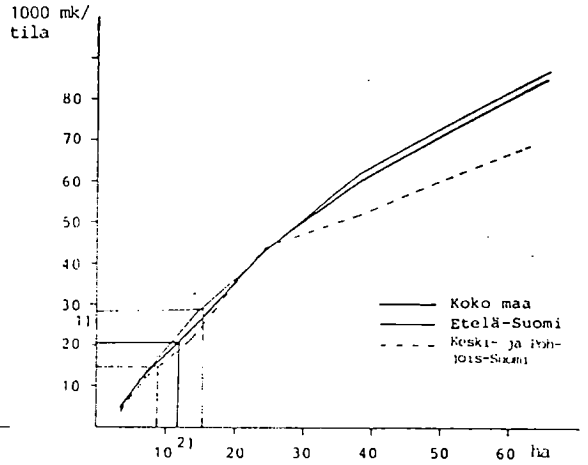
Maataloustulo viljati-
loilla ja muilla kasvin-
viljelytiloilla keskim.
tilaa kohti vuosina
1980-1982.

1) Maataloustulo ja

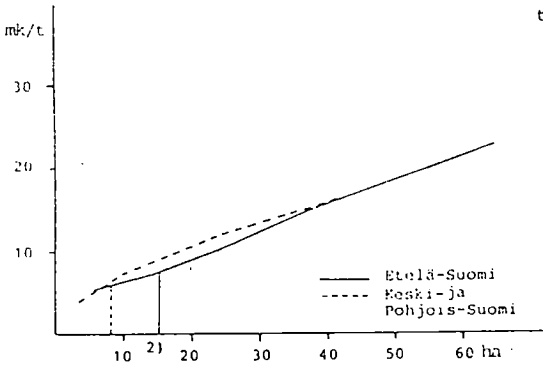
2) peltoala keskimäärin

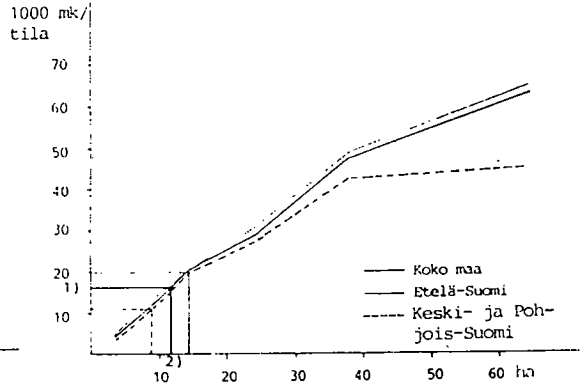
Kuvio 26. Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiloilla keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.

Kuvio 27a. Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiloilla maan eri osissa vuonna 1982.

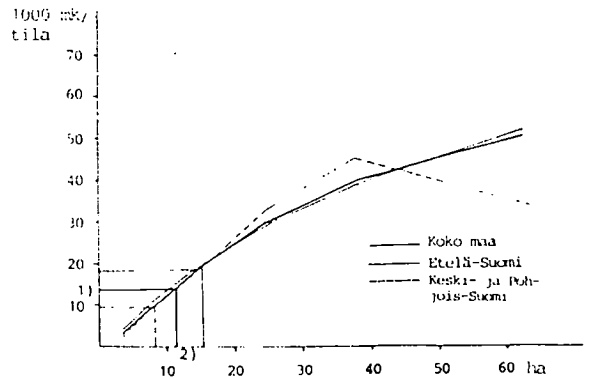

Kuvio 28. Maataloustulo työtuntia kohti monipuolisen tuotannon tiloilla Etelä-Suomessa ja maan muissa osissa vuonna 1981.

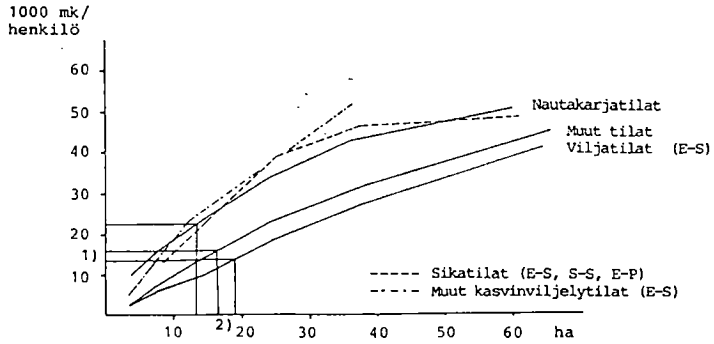

Kuvio 27b. Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiloilla vuonna 1981.

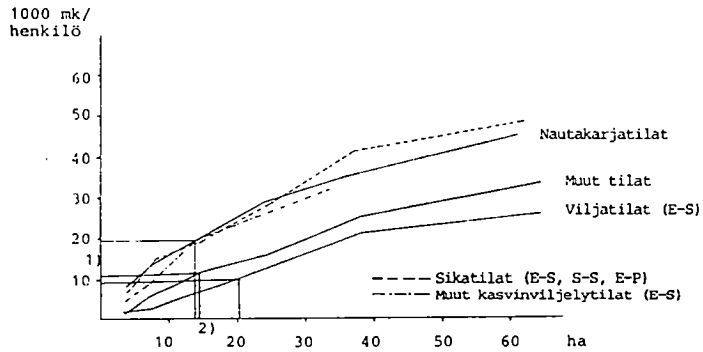
- 1) Maataloustulo ja
- 2) peltoala keskimäärin

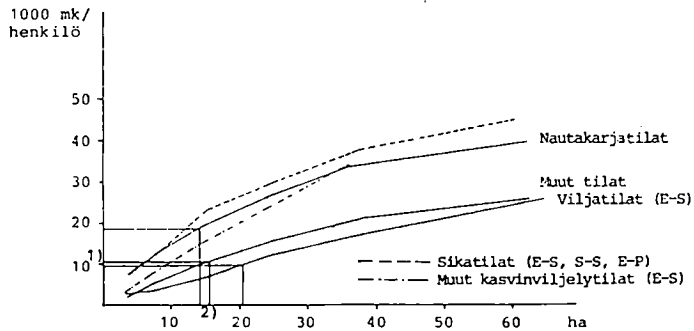
Kuvio 27c. Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiloilla vuonna 1980.

Kuvio 29a. Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti (mk/henkilö) eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiloilla vuonna 1982.

Kuvio 29b. Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti (mk/henkilö) eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiloilla vuonna 1981.

Kuvio 29c. Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti (mk/henkilö) eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiloilla vuonna 1980.

1) Maataloustulo ja 2) peltoala keskimäärin eri tuotantosuunnissa.

B. Viljelijäväestön ansiotulot

1. Ansiotulot keskimäärin koko maassa

Viljelijäväestön ansiotuloihin¹⁾ on seuraavassa luettu maataloustulo edellä selvitetyllä tavalla laskettuna, metsätalouden tulot ja palkkatulot. Vaikka tutkimuksen pääasiallinen tulotarkastelu kohdistuu viljelijäväestön maataloustuloon ja teollisuustyöntekijöiden palkkatuloihin, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi selvittää myös molempien osapuolten muita tuloja niiltä osin kuin ne tilastoista ovat saatavissa. MYTT:ssa on viljelijäväestön osalta tilastoitu verosäädösten mukaiset ansio- ja tuotantontekijätulot. MYTT:ssa tulokset ovat viljelijää ja puolisoa kohti. Teollisuustyöntekijöiden vastaavat tulotiedot saadaan tulonjakotilastosta. Siinä ansiotulot on tilastoitu tulonsaaja-kohtaisesti, mutta tuotantontekijätuloihin kuuluvat omaisuustulot ainoastaan kotitalouskohtaisesti, mikä osaltaan vaikeuttaa tulosten vertailtavuutta viljelijäväestön vastaaviin tuloksiin. Ansiotulojen lisäksi tutkimuksessa on tarkasteltu myös käytettävissä olevia tuloja, jotka jo käsitteenä ovat kotitalouskohtaisia.

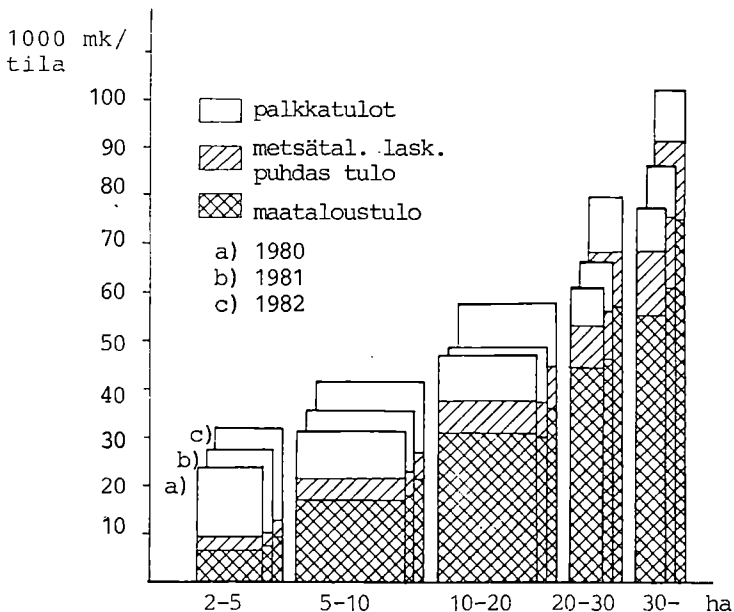
Ansiotulon saajina ovat tässä kuten edellä maataloustulon tarkastelussa tilaa hallitsevat viljelijä ja puoliso. Metsätalouden osalta on saatavissa ainoastaan verotuksen laskennallinen puhdas tulo. Se kuvaa lähinnä eri alueiden välisiä eroja metsänmyyntimahdollisuuksissa ja sitä kautta myös metsätuloissa. Metsätalouden puhtaan tulon laskeminen verotuksessa perustuu arvioituun metsämaan hyvyteen ja kolmen edellisen vuoden keskimääräiseen puun hintatasoon paikkakunnalla. Todellisten metsätulojen taso ja vuosittainen vaihtelu ei näin ollen ilmene metsätalouden laskennallisessa tulossa. Viljelijän ja puolison hankintatyön arvo omassa metsässä on luettu vuosittain metsätalouden laskennalliseen tuloon. Osa hankintatyön arvosta (alle 150 m³:n osalta) on

1) Verotuksessa ansiotulokäsitteellä on erilainen merkitys:

Verotuksessa erotetaan maa- ja metsätalouden tuloista ansiotulojen ja pääoman osuus erilaista verotusprosessia varten.

verovapaata tuloa, joten verotustietojen mukainen viljelijäpuolisoiden tekemän hankintatyön arvo cmassa metsässä jää tältä osin todellista pienemmäksi. Tässä yhteydessä ei ole lähdetty arvioimaan kyseisen verovapaan tuloeran suuruutta. Viljelijäpuolisoiden palkkatulot saadaan henkilöverotuksen tiedoista, jotka on tulos-tettu MYTT:ssa samoilta tiloilta kuin maa- ja metsätalouden vero-tustiedot. Palkkatulot koostuvat viljelijän ja puolison eri lähteistä saamista palkoista.

Viljelijäväestön ansiotulot ovat olleet tilaa kohti vuonna 1980 keskimäärin 41 400 mk, vuonna 1981 45 900 mk ja vuonna 1982 54 400 mk. Pienimmissä tilakokoluokissa nimellisten ansiotulojen nousu on lähinnä palkkatuloista aiheutuvaa ja suuremmissa tila-kokoluokissa maataloustulon nimellistä muutosta (kuvio 30). Metsätalouden laskennallisen puhtaan tulon kasvu vaikuttaa mer-kittävämmiin ansiotulojen muutoksiin ainoastaan kaikkein suurim-missa tilakokoluokissa. Maataloustulon osuus ansiotuloista on keskimäärin lähes 60 %, metsätalouden laskennallisen tulon osuus 14 % ja palkkatulojen osuus noin 26 %. Palkkatuloilla on ainoas-taan vähäisessä määrin maataloustulon vuotuisia vaihteluita kom-pensoiva vaikutus. Sitä vastoin palkkatulot tasoittavat ensisi-jaisesti tilakoosta aiheutuvia tuloeroja pienillä ja keskisuuril-la tiloilla.

Kuvio 30. Viljelijän ja puolison ansiotulot keskimäärin tilaa kohti vuosina 1980-1982.

Maatilatalouden osuus ansiotuloista kasvaa tilakoon myötä. 2-5 peltihehtaarin tilaryhmissä maataloustulon osuus on neljännes, metsätalouden 10 % ja palkkatulojen lähes 65 % ansiotuloista. Maataloustulon osuus on suurin (72.3 %) 30-50 hehtaarin tilakokoryhmissä. Toisaalta palkkatulojen osuus (11.7 %) jää vähäiseksi näillä tiloilla. Metsätulojen osuus vaihtelee tilaryhmittäin 10-20 %:iin ansiotuloista.

Liitteissä 6 - 8 on esitetty MYTT:n mukaisten ansiotulojen lisäksi myös muut valtionveronalaiset tulot, jotka eläketuloja lukuunottamatta muodostavat tuotannontekijätulot. Eläketulot kuuluvat itseasiassa käytettävissä olevien tulojen käsitteeseen (vrt. s. 8 tulokäsitteet). Muita valtionveronalaisia tuloja ovat mm. liike-, ammatti-, kiinteistötulot, asunto- ja vuokratulot sekä muut omaisuus- ja yhtymätulot. Näistä liike-, ammatti- ja yhtymätulot kuuluvat yrittäjätulon piiriin ja siten myös ansiotuloihin, joskin ne tässä yhteydessä on määrältään vähäisinä tuloerina jätetty erittelemättä ansiotulojen ulkopuolelle. Eläketulot ovat keskimäärin varsin pieni tuloerä, sillä po. vuosina verotuksen piiriin ovat kuuluneet vain työ- ja yrittäjäläkkeet. Ne ovat olleet vuonna 1982 2-10 ha:n tiloilla keskimäärin 4 100 mk/tila ja muissa tilaryhmissä alle 3 000 mk/tila. Muut valtionveronalaiset tulot ovat vaihdelleet keskeisimmissä tilakokoluokissa 2 700 mk:sta 4 200 mk:aan.

2. Ansiotulot eri alueilla

Ansiotulojen alueittainen vaihtelu on vähäisempää kuin maataloustulon vaihtelu (kuvio 31a, s.123) Metsä- ja palkkatuloilla näyttää olevan selvästi maataloustuloa tasapainottava vaikutus maan eri osissa (vrt. kuvio 16b, s.98). Metsätalouden tulot nostavat Sisä-Suomessa keskikokoisten ja niitä suurempien tilojen ansiotulot Etelä-Pohjanmaan tulosten kanssa samalle tasolle. Vaikka Etelä-Suomen maataloustulo osaksi kasvituotantovaltaisuuden takia jää muiden alueiden maataloustuloa pienemmäksi, ansiotulot Etelä-Suomessa ovat maan keskitasoa vastaavat ja hieman korkeammat kuin Pohjois-Suomessa. Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjois-Suomessa

palkkatuloilla on maataloustulon ohella merkittävä osuus (31-32 %) viljelijäväestön keskimääräisissä ansiotuloissa (taulukko 7). Metsätulojen osuus näillä alueilla jää keskimäärin 6-8 %:iin ansiotuloista. Sisä- ja Etelä-Suomessa metsätulojen laskennallisuus korostuu, koska niiden keskimääräinen osuus ansiotuloista on suurempi kuin muilla alueilla.

Taulukko 7. Ansiotulot tilaa kohti keskimäärin maan eri osissa vuonna 1982.

Alue	Maatalous- tulo %	Laskennall. metsätalous- tulo %	Palkka- tulo %	Yht. % mk/tila
Etelä-Suomi	60.0	14.4	25.6	100.0 60 100
Sisä-Suomi	56.1	22.0	21.9	100.0 50 700
Etelä-Pohjanmaa	61.8	6.6	31.6	100.0 55 600
Pohjois-Suomi	60.8	8.2	31.0	100.0 44 200
Koko maa keskim.	59.6	13.9	26.5	100.0 54 400

Ansiotulojen alueittaista vaihtelua saman tuotantosuunnan sisällä on tarkasteltu nautakarjatiljoilla (kuvio 31b, s.123). Tilakoko huomioon ottaen ansiotulot tilaa kohti ovat olleet mm. vuonna 1982 nautakarjatiljoilla keskimäärin lähes yhtä suuret maan eri osissa. Pohjois-Suomen tilojen tulokset ovat jääneet suurimpia tiloja lukuunottamatta jonkin verran muiden alueiden tuloksia pienemmiksi. Sisä-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan nautakarjatiljoilla on päästy hyvin samanlaisiin tuloksiin kaikkina kolmena tutkimusvuotena. Ansiotulojen alueittaiset erot ovat olleet vuosina 1980 ja 1981 muilla alueilla vähäisemmät kuin tässä tarkasteltuna vuotena 1982.

3. Ansiotulot eri tuotantosuunnissa

Verrattaessa eri tuotantosuuntia edustavilla tiloilla saatuja ansiotuloja (kuviot 32 a-c) ja maataloustuloa (kuviot 17-19, s.112) voidaan havaita tuloerojen tasoittumista paitsi tilakokoluokkien välillä myös tuotantosuuntien välillä. Viljatilojen ja monipuolista tuotantoa harjoittavien tilojen ansiotulot lähes-tyvät kotieläintuotannon ja erikoiskasvien viljelyn tilojen tuloksia. Kasvinviljelytiloilla ja monipuolisen tuotannon ti-loilla palkkatulojen osuus ansiotuloista on varsin huomattava 33-47 % (taulukko 8).

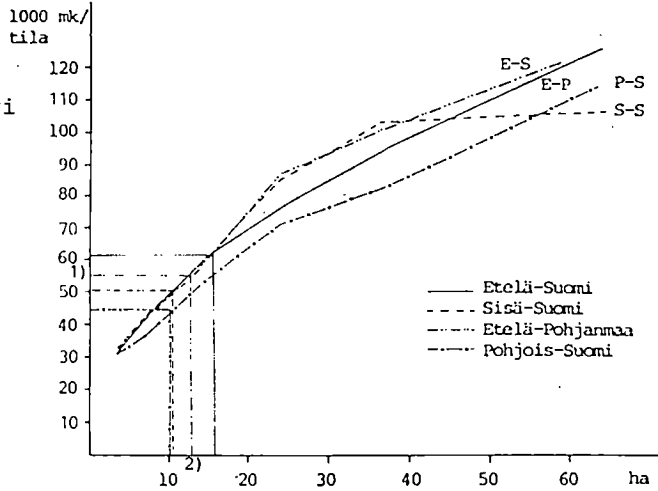
Taulukko 8. Ansiotulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiloilla Etelä-Suomessa vuonna 1982.

	Maatalous- tulo %	Laskenn. metsätal. tulo, %	Palkka- tulo %	Yhteensä % mk/tila
Nautakarjatilat	71.5	14.6	13.9	100.0 60 500
Sikatilat	74.5	10.4	15.1	100.0 85 700
Siipikarjatilat	70.0	9.6	20.4	100.0 61 600
Viljatilat	42.0	10.9	47.1	100.0 58 500
Muut kasvinvilje- lytilat	58.2	7.8	34.0	100.0 71 000
Monipuolisen tuotannon tilat	49.7	17.0	33.3	100.0 55 200
Keskimäärin	60.0	14.4	25.6	100.0 60 100

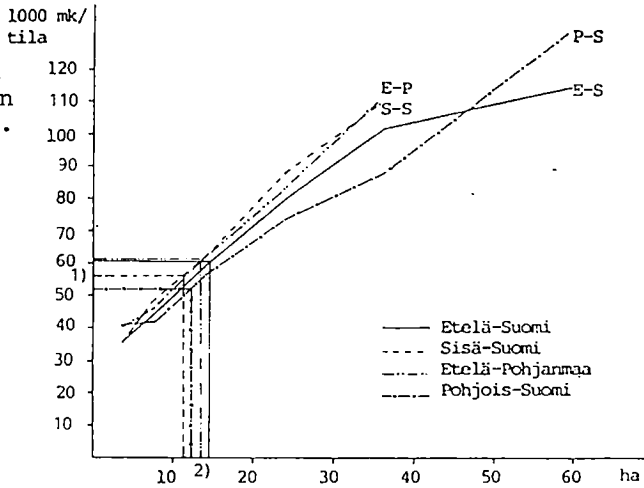
Kotieläintuotannon tiloilla palkkatulojen osuus jää vajaaseen viidennekseen. Niillä taas maataloustulolla on keskeinen asema tulonmuodostuksessa. Maataloustulon osuus kotieläintilojen ansiotuloista on keskimäärin 70-75 %. Myös metsätulojen osuus ansiotuloista on eri tuotantosuuntia harjoittavilla tiloilla erilainen. Erikoiskasvien tuotannon tiloilla metsätulon osuus on pienin, vajaa 8 %, ja monipuolisen tuotannon tiloilla suurin, noin 17 % ansiotuloista.

Ansiotulot keskimäärin eri tuotantosuunnissa vaihtelevat mm. tuotantosuunnalle tyypillisestä tilakoosta ja työvaltaisuudesta riippuen. Viljatiloiilla ja monipuolista tuotantoa harjoittavilla nk. muilla tiloilla ansiotulot ovat jääneet kotieläintiloilla ja erikoiskasvien tuotannossa saatuja vähäisemmiksi. Määrällisesti ja suhteessa maataloustuloon suuremmat palkkatulot viljatiloiilla ja monipuolisen tuotannon tiloilla eivät ole riittäneet kotieläintilojen ansiotulotason saavuttamiseen. Erikoiskasvien tuotannossa on saatu keskimäärin korkeampi maataloustulo kuin viljatiloiilla, minkä lisäksi niillä on voitu hankkia lähes yhtä suuret palkkatulot kuin viljatiloiilla. Keskimääräistä pienemmistä metsätuloista huolimatta ansiotulot erikoiskasvien tuotannossa ovat olleet suuremmat kuin keskimäärin suunnilleen saman kokoisilla nautakarjatiloiilla. Sellaisenaan työvaltaisilla kotieläintiloilla mahdollisuudet tilan ulkopuolisten palkkatulojen hankkimiseen ovat vähäisemmät kuin kasvinviljelytiloilla. Monipuolisen tuotannon tiloihin kuuluu sekä kasvinviljelyä että kotieläintaloutta harjoitettavia tiloja ja lisäksi näiden yhdistelmiä. Ansiotulot ja niiden hankintamahdollisuudet riippuvat näillä tiloilla paljolti harjoitettavasta maataloustuotannosta. Maataloustulo monipuolisen tuotannon tiloilla viittaa kasvinviljelyyn ja palkkatulojen vähäisyys kotieläintiloille tyypilliseen työvaltaisuteen.

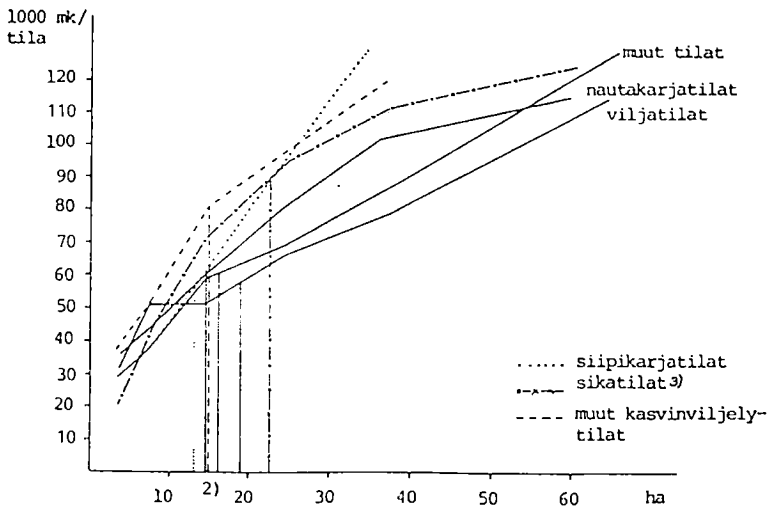
Kuvio 31a. Viljelijän ja puolison ansiotulot tilaa kohti maan eri osissa vuonna 1982.

Kuvio 31b. Viljelijän ja puolison ansiotulot nautakarjatiloidella maan eri osissa vuonna 1982.

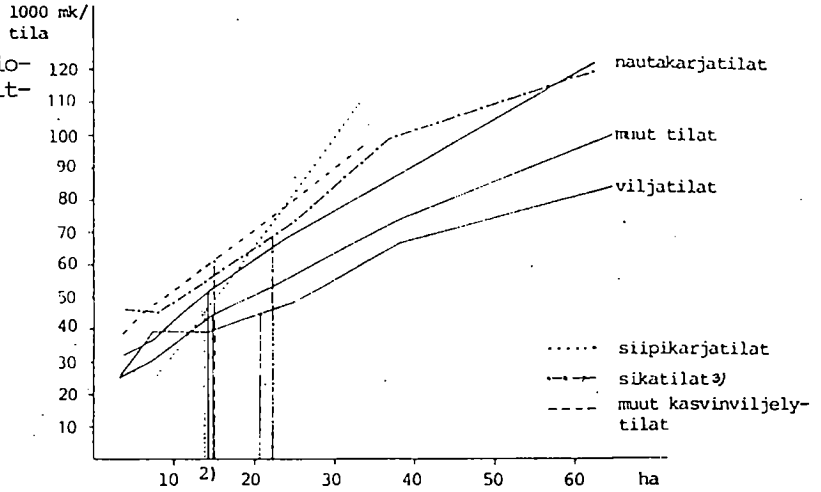

Kuvio 32a. Viljelijän ja puolison ansiotulot tuotantosunnittain Etelä-Suomessa vuonna 1982.

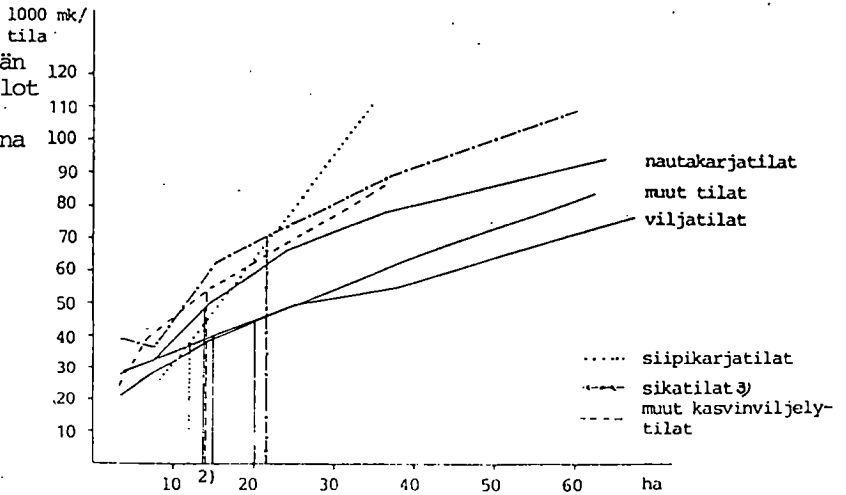

1) Ansiotulot ja 2) peltoala keskimäärin
 3) E-S, S-S, E-P

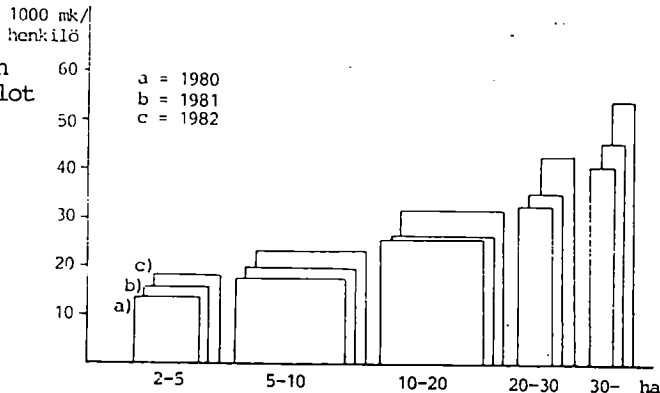
Kuvio 32b. Viljelijän ja puolison ansiotulot tuotantosuunnittain Etelä-Suomessa vuonna 1981.

Kuvio 32c. Viljelijän ja puolison ansiotulot tuotantosuunnittain Etelä-Suomessa vuonna 1980.

Kuvio 33. Viljelijän ja puolison ansiotulot henkilöä kohti vuosina 1980-1982.

1) Ansiotulot ja 2) peltoala keskimäärin
3) E-S, S-S, E-P

4. Ansiotulot henkilöä kohti

Viljelijää ja puolisoa kohti jaettu ansiotulo on ollut vuosina 1980 keskimäärin 22 800 mk/henkilö, vuonna 1981 25 200 mk/henkilö ja 1982 29 900 mk/henkilö. Henkilöä kohti laskettu ansiotulo nousee tilakoon kasvun myötä hitaammin (kuvio 33, s.124) kuin tilaa kohti laskettu ansiotulo, sillä pienillä tiloilla on tulonsaajana keskimääräistä useammin yksinäisviljelijä ja suuremmilla tiloilla taas molemmat puoliset. Henkilöä kohti lasketut ansiotulot ovat vaihdelleet alueittain suunnilleen samassa suhteessa kuin tilaa kohti lasketut ansiotulot, sillä viljelijän ja puolison henkilö- luku tilaa kohti on ollut keskimäärin sama maan eri osissa. Kotieläintuotannon tiloilla viljelijän ja puolison henkilö- luku on keskimäärin noin 1.9 henkilöä ja kasvituotannon tiloilla 1.8 henkilöä/tila. Näin ollen henkilöä kohti laskettujen ansiotulojen kohdalla myös tuotantosuuntien väliset erot hieman tasoittuvat.

Työpanostilastosta johdettu viljelijän ja puolison ansiotuloja vastaava työpanos sisältää maatilan töiden osalta myös muiden perheenjäsenten työpanoksen, mutta maatilan ulkopuolisten töiden (palkkatyö) osalta ainoastaan viljelijän ja puolison oman työpanoksen. Työpanostilaston mukaan vuonna 1981 viljelijäperheen kokonaistyöpanos (pl. kotitaloustyöt) yli 2 ha:n tiloilla ja tilojen ulkopuolella on ollut keskimäärin 4 070 t/tila. Viljelijän ja puolison osuus siitä on ollut 3 250 t/tila ja muiden perheenjäsenten osuus 820 t/tila. Viljelijäperheen työpanos omalla tilalla on ollut noin 3 530 t, josta varsinaisia maataloustöitä 2 820 t, maatalouden investointi- ja perusparannustöitä 180 t, metsätaloustöitä 230 t ja muita töitä noin 300 t. Metsätaloustöihin on luettu myyntipuun hankintatöiden lisäksi myös kotitarvepuun hankinta ja metsänhoitotyöt. Muut maatilan työt sisältävät varsinaisen maatalouden ulkopuoliset työt (turkistarhaus, puutarhatyöt, asuinrakennuksien kunnostus yms.)

Tilan ulkopuolella viljelijäperhe on työskennellyt noin 540 t/tila, josta viljelijä ja puoliso 410 t/tila. Kun viljelijän ja puolison työpanokseen luetaan maatilan ulkopuoliset työt ja maatilan työt investointi- ja perusparannustöillä vähennettynä, saadaan

viljelijäpuolisoiden ansiotuloa vastaavaksi viljelijäperheen työpanokseksi noin 3 760 tuntia tilaa kohti. Maatilan ulkopuolisista töistä maataloustöitä on ollut noin 6 %, metsätaloustöitä 14 % ja muita töitä noin 80 %. Näin ollen viljelijäväestön sivuansioden palkkataso määräytyy pääasiassa muiden kuin maatilatalouden toimialojen palkkakehityksen mukaan, sillä sivuansiotöistä on tehty ainoastaan noin viidennes maatilatalouden piirissä.

C. Viljelijäväestön käytettävissä olevat tulot

1. Tulonjakotilaston ja kotitaloustiedustelun tulokset verrattuna MYTT:n vastaaviin tuloksiin

Eri väestöryhmien käytettävissä olevia tuloja kuvataan vuosittain tulonjakotilastossa. Sen lisäksi käytettävissä olevat tulot saadaan viiden vuoden väliajoin kotitaloustiedusteluista, joista viimeisin on vuodelta 1981. Käytettävissä olevat tulot on ilmoitettu kotitaloutta kohti ja ne ilmentävät lähinnä kotitalouden kulutusmahdollisuuksia. Tulonjakotilastosta ja kotitaloustiedustelusta saadaan maatalousyrittäjien kotitalouksia koskevat tulokset peltoalan mukaan neljään tilakokoryhmään luokiteltuina. Viljelijäkotalouksia näissä tilastoissa ovat taloudet, joissa päämiehen varsinainen ammatti on maatalousyrittäjä¹⁾ ja tilakokoluokittaisessa tarkastelussa nimenomaan maanviljelijä. Näiltä osin tulonjakotilastosta saatavat maatalouden tulokset koskevat päätoimisempia viljelijöitä kuin mm. MYTT:n mukaiset luonnollisten henkilöiden tilojen keskimääräiset tulokset.

Toisaalta tulonjakotilastosta on saatavissa myös sellaisten viljelijäkotalouksien tulotietoja, joissa kotitalouden päämies voi olla ammattiasemaltaan myös muu kuin viljelijä. Tarkasteluun kuuluvat tällöin myös osa-aikaviljelijöiden tilat. Tämän laajemman viljelijäkotalouksien joukon voidaan katsoa vastaavan lähinnä MYTT:n mukaista luonnollisten henkilöiden tilojen joukkoa.

1) Maatalousyrittäjiin (125 000 kotitaloutta) sisältyvät maatalouden liitännäiselinkeinojen päätoimiset harjoittajat, kun taas maanviljelijöihin (116 200 kotitaloutta) tällaisia ei sisälly

Näiden viljelijäkotitalouksien lukumäärä on ollut vuonna 1980 155 100 taloutta. Lähinnä vastaava MYTT:n mukainen luonnollisten henkilöiden tilojen lukumäärä on ollut 150 300 tilaa. Tulonjakotilaston mukaiseen viljelijäkotitalouksien lukumäärään sisältynee jossakin määrin myös perikuntien ja perheyhtymien tiloja. MYTT:n mukaiseen tilalukuun näitä ei tässä sisälly. Seuraavassa on pyritty tilastoerojen selville saamiseksi vertaamaan tulonjakotilaston mukaisen laajemman viljelijäjoukon ansiotuloja lähinnä vastaaviin MYTT:n mukaisiin ansiotuloihin luonnollisten henkilöiden tiloilla. Koska kotitaloustiedustelun mukaiset viljelijäväestön ansiotulot ja käytettävissä olevat tulot eivät juuri poikkea tulonjakotilaston vastaavista tuloksista, MYTT:oon on seuraavassa rinnastettu ainoastaan tulonjakotilaston tuloksia. Vertailu koskee molemmissa tilastoissa vuotta 1980, sillä viimeisimmät tulonjakotilaston tulokset vuodelta 1981 ovat olleet ennakkollisia.

MYTT:on perustuvissa tuloksissa ansiotulot sisältävät tilakoh-
taisen maataloustulon ja metsätalouden laskennallisen tulon sekä
viljelijän ja puolison palkkatulot. Tulonjakotilastossa maata-
louden tulot vastaavat käsitteenä suunnilleen maataloustuloa.
Metsätalouden tulot perustuvat tulonjakotilastossa toisin kuin
MYTT:ssa metsän myyntituloihin. Palkkoihin sisältyvät tulonjako-
tilastossa viljelijätaloudessa saadut kaikki palkkatulot. Maata-
louden tulojen osalta tulonjakotilaston tulokset ovat suunnil-
leen samassa tasossa MYTT:n vastaavien tulosten kanssa
(kuvio 34). Metsätalouden tulokset ovat tulonjakotilastossa noin
kaksinkertaiset MYTT:on verrattuna. Määrältään metsätuloja huo-
mattavasti suuremmat palkkatulot ovat niinikään noin kaksi kertaa
MYTT:n vastaavien tulosten suuruiset.

Tulonjakotilastossa palkansaajina tulevat kysymykseen viljelijä-
puolisoiden lisäksi myös muut samaan talouteen kuuluvat henkilöt
(mm. tilalla asuvat ansiotyössä käyvät viljelijäperheen lapset).
MYTT:n mukaisissa tarkasteluissa varsinaisina tulonsaajina (hanki-
joina) ovat ainoastaan tilaa hallitsevat viljelijä ja puoliso.

Heidän keskimääräinen henkilöluku on ollut vuonna 1980 1.82 henkilöä/tila (taulukko 9). Tulonjakotilastossa ei esiinny verotustietoja vastaavaa viljelijän ja puolison henkilölukua. Siinä viljelijäkotitalouksista on selvitetty ammatissa toimivien henkilöiden lukumäärä kotitaloutta kohti. Ammatissa toimiviin on luettu pääsääntöisesti tilastovuonna vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan yrittäjinä tai palkansaajina osallistuneet henkilöt. Ammatissa toimivia on ollut vuonna 1980 viljelijäkotitalouksissa keskimäärin 2.1 henkilöä. Heistä maataloudessa on toiminut keskimäärin 1.5 henkilöä.

Taulukko 9. Viljelijän ja puolison henkilöluku MYTT:ssa ja viljelijäkotitalouksien koko tulonjakotilaston mukaan vuonna 1980.

Peltoala ha	MYTT Viljelijä ja puoliso henk./tila	Tulonjakotilasto		
		Ammatissa toimivat, Maataloudessa	Muulla	Yhteensä
2 - 5	1.75	0.7	0.8	1.5
5 - 10	1.81	1.3	0.6	1.9
10 - 20	1.84	1.7	0.6	2.3
Yli 20	1.90	1.9	0.4	2.3
Keskim.	1.82	1.5	0.6	2.1

Viljelijäväestön suuremmat ansiotulot tulonjakotilastossa johtuvat mm. siitä, että tulonhankkijoita on keskimäärin 2.1 henkilöä, kun taas MYTT:n mukaisissa ansiotulojen tarkasteluissa tulonhankkijoita on keskimäärin 1.8 henkilöä tilastoyksikköä kohti. Tulonjakotilaston mukaan viljelijäkotitalouksiin on kuulunut keskimäärin 0.6 sellaista henkilöä, jotka ovat vakinaisesti maatalouden ulkopuolella ansiotyössä. Heidän palkkatulonsa ovat osaltaan korottamassa tulonjakotilaston mukaisia viljelijäkotitalouksien ansiotuloja.

2. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot

Eri tilastojen välisistä viljelijäväestön ansiotuloja koskevista tuloeroista päätellen myös käytettävissä olevat tulot muodostuvat tulonjakotilaston mukaan tarkasteltuina jonkin verran korkeammiksi kuin miksi ne mm. verotustietoihin perustuvan tulotarkastelun perusteella saatettaisiin olettaa. Koska tilastoperusteet ovat monilta osin erilaiset, käytettävissä olevien tulojen tarkastelu tulisi nähdä tässä osittain aikaisemmin esitetystä poikkeavasti määritellyn viljelijäryhmän kulutusmahdollisuuksia kuvaavana erillisselvityksenä. Tarkastelussa ovat mukana kotitaloudet, joissa päämiehen ammattiasema on maanviljelijä. Tarkastelu kohdistuu tässä päätoimisempaan harjoitettuun maatalouteen kuin mm. edellä MYTT:oon perustuvat maataloustuloselvitykset. Tulonjakotilaston piiriin kuuluvien viljelijäkotitalouksien lukumäärä on vuonna 1980 ollut noin 116 200.

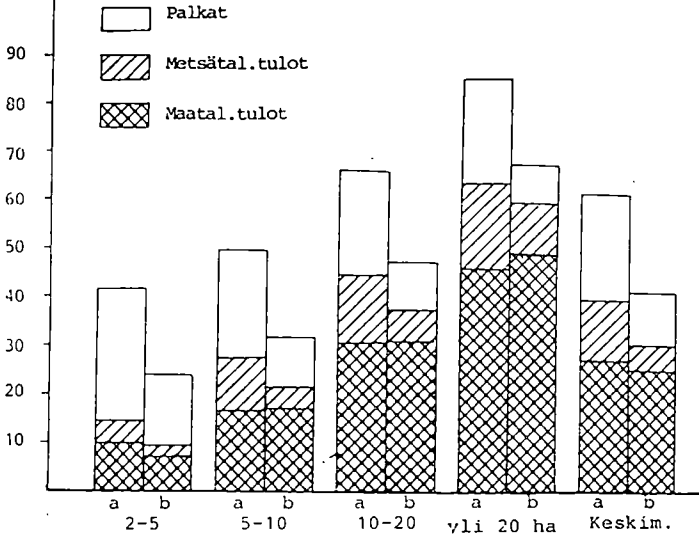
Tulonjakotilaston mukaan viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat pysyneet vuosina 1978 - 1979 lähes samansuuruisina. Vuonna 1980 keskimääräiset käytettävissä olevat tulot ovat nousseet edellisen vuoden 53 600 mk:sta 66 300 mk:aan/kotitalous. Vuonna 1981 käytettävissä olevat tulot ovat olleet keskimäärin 71 300 mk viljelijäkotitaloutta kohti. Vuotta 1980 koskeva tulojen nousu voi aiheutua osaksi tilastossa tehdyistä viljelijäkotitalouksien määrittelyyn liittyvistä tarkennuksista. Toisaalta myös maataloustulo on noussut vuonna 1980 enemmän kuin vuonna 1979. Vuonna 1981 myös maataloustulon nousu on jäänyt poikkeuksellisten tuotanto-olosuhteiden takia keskimääräistä vähäisemmäksi. Vastaava kotitaloustiedustelun mukainen tulos vuodelta 1981 on 70 900 mk/kotitalous. Kotitaloustiedustelun tulokset ovat lähes samansuuruiset tulonjakotilaston tilakokoluokittaisten tulosten kanssa. 2 - 5 ha:n tilakokoryhmään on kuulunut päätoimisista viljelijäkotitalouksista ainoastaan noin 5 %. 5 - 10 ha:n tiloilla käytettävissä olevat tulot ovat olleet vuonna 1981 noin 59 300 mk/kotitalous ja yli 20 ha:n tiloilla 81 400 mk/kotitalous (kuvio 35a). Tilakoolla ei ole ollut kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin niin selvää vaikutusta kuin esim. tilaa kohti laskettuun maataloustuloon. Toisaalta

tulonjakotilaston mukaisten päätoimisten viljelijöiden kotitalouksia koskevat tulokset eivät juuri poikkea vastaavista kaikkien viljelijäkotitalouksien tuloksista. Käytettävissä olevat tulot ovat olleet päätoimisemmilla viljelijöillä ainoastaan noin 100 - 200 mk/kotitalous korkeammat kuin keskimäärin kaikissa viljelijäkotitalouksissa.

Tulonjakotilaston mukaan tilalla tai tilan ulkopuolella ammatissa toimivia viljelijäkotitalouksien jäseniä on ollut vuosina 1980 ja 1981 keskimäärin 2.1 henkilöä tilaa kohti. Käytettävissä olevat tulot viljelijäkotitalouksien ammatissa toimivia jäseniä kohti ovat olleet vuonna 1980 keskimäärin 31 600 mk ja vuonna 1981 33 800 mk/henkilö (kuvio 36b). Viljelijäkotitalouksien keskikoko on ollut 3.7 henkilöä. Käytettävissä olevat tulot vuosina 1980 - 1981 ovat olleet 17 900 mk - 19 300 mk kotitalouden jäsentä kohti. Kotitaloustiedustelun mukainen viljelijäkotitalouksien henkilönluku vuonna 1981 on ollut suunnilleen sama kuin tulonjakotilastossa. Kulutusyksiköihin jaettuna (ks. ss.28-29) viljelijäkotitalouksien koko on ollut 2.76 yksikköä. Käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohti ovat vastaavasti olleet noin 25 700 mk.

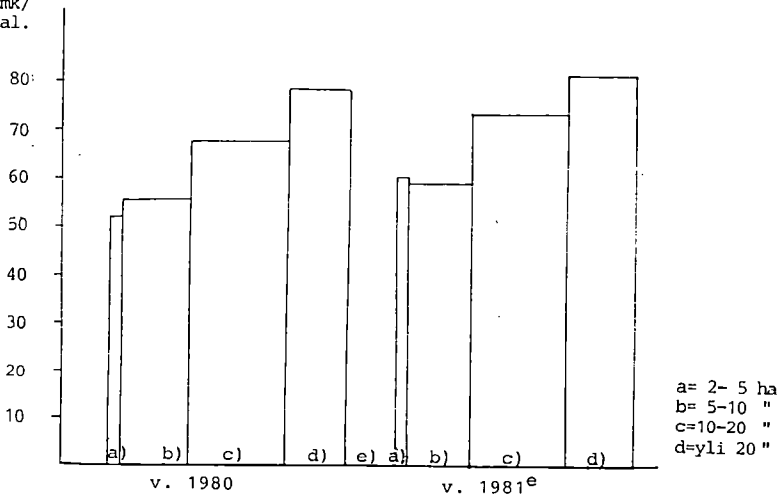
Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot muodostuvat maa- ja metsätalouden tuloista, palkkatuloista ja muista tuloista sekä saatujen ja maksettujen tulonsiirtojen erotuksesta. Maa- ja metsätalouden tulot, palkkatulot ja muut tulot; ts. tuotannontekijätulot, ovat olleet keskimäärin hieman käytettävissä olevia tuloja suuremmat. Kun kokonaistuloista (tuotannontekijätulot ja saadut tulonsiirrot) vähennetään maksetut tulonsiirrot (verot), päästään käytettävissä oleviin tuloihin. Käytettävissä olevien tulojen muodostumista on tulonjakotilastossa voitu selvittää maatalousyrittäjien (118 200 kotitaloutta) osalta. Maatalousyrittäjiin sisältyvät varsinaisten viljelijäkotitalouksien lisäksi myös maatalouden liitännäiselinkeinojen harjoittajat (noin 2 000 kotitaloutta). Käytettävissä olevien tulojen rakenne maatalousyrittäjäkotitalouksissa on ollut keskimäärin lähes sama kuin varsinaisissa viljelijäkotitalouksissa. Jos viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevia tuloja vuonna 1980 merkitään suhdeluvulla 100,

1000 mk/
kotital./
tila

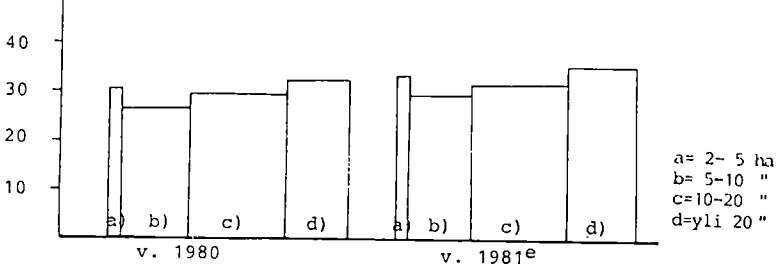
Kuvio 34. a) Viljelijäkotitalouksien ansiotulot tulonjakotilaston mukaan ja b) viljelijäpuolisoiden ansiotulot MYTT:n mukaan vuonna 1980.

1000 mk/
kotital.

Kuvio 35a. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti vuosina 1980 ja 1981 (ennakko).

mk/amm.
toim.henk.

Kuvio 35b. Viljelijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot ammatissa toimivaa henkilöä kohti vuosina 1980 ja 1981 (ennakko).

maatalouden tulot ovat olleet keskimäärin 49 ja metsätalouden tulot 21. Palkkatuloja vastaa suhdeluku 24 ja muita tuloja 6. Saadut tulonsiirrot mukaan lukien tuloja yhteensä kuvaa suhdeluku 119, josta osa on ollut maksettuja tulonsiirtoja. Seuraavasta asetelmasta ilmenevät maatalousyrittäjäkotitalouksien käytettävissä olevien tulojen rakennetta kuvaavat suhdeluvut tilakokoryhmittäin:

Peltoala ha	Maatila- tal.tulot 'sl	Palkka- ja muut tulot sl	Tulonsiirrot saadut sl	maks. sl	Käytettävissä olevat tulot sl
2 - 10	54	35	25	14	100
10 -20	71	31	16	18	100
yli 20	84	31	13	27	100
Keskimäärin	70	31	18	19	100

Maatalouden tulot suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin kasvavat tilakoon myötä. Palkkatulojen osuus laskee ainoastaan vähän tilakoon kasvun myötä, sillä kyseessä ovat varsin päätoimiset maatalousyrittäjät. Kun tarkasteluun otetaan myös osa-aikaviljelijät, palkkatulojen osuus käytettävissä olevista tuloista muodostuu varsinkin pienimmissä tilakokoryhmissä huomattavasti suuremmaksi. Maatilatalouden tulot keskimäärin kaikissa viljelijäkotitalouksissa jäävät edellä esitettyä pienemmiksi. Päätoimisen pien maatalousyrittäjäkotitalouksien tarkastelussa on ollut mukana 2-5 ha:n pientiloista noin 35 %. Yrittäjäkotitalouksista ne ovat olleet ainoastaan noin 3 %.

Maatalousyrittäjäkotitalouksien saadut tulonsiirrot ovat olleet 2-10 ha:n tiloilla keskimäärin suuremmat kuin maksetut tulonsiirrot. Kotitalouksiin on pienillä tiloilla kuulunut ilmeisesti keskimääräistä enemmän eläkeläisiä. 2-10 ha:n tiloja on ollut noin 34 % tarkasteltavista tiloista. 10-20 ha:n tiloilla saadut ja maksetut tulonsiirrot ovat olleet suunnilleen yhtäsuuret.

Näitä tiloja on ollut runsaat 40 % po. tiloista. Yli 20 ha:n tiloilla maksetut tulonsiirrot ovat olleet keskimäärin noin kaksinkertaiset saatuihin verrattuna. Viimeksi mainittuun tilakokoryhmään on kuulunut noin 25 % tarkastelluista maatalousyrittäjätalouksien tiloista.

IV. PALKANSAAJIEN TULOJA KOSKEVAT LASKELMAT

A. Palkkatulot

1. Palkansaajien tulot

Kansantulolaskelmien (KTT) mukaan palkansaajia on ollut vuosina 1978 - 1982 noin 1.83-1.96 miljoonaa. Palkansaajiin on tällöin luettu kaikki palkkatyöhön osallistuneet työlliset henkilöt ts. toimihenkilöt ja työntekijät. Palkansaajien lukumäärä on kansantulolaskelmien mukaan kasvanut noin seitsemällä prosentilla kyseisenä ajanjaksona. Teollisuuden suhteellinen osuus palkansaajista on pysynyt suunnilleen samana koko tarkasteluajanjakson. Kansantalouden tilinpidossa teollisuuden palkansaajiin on luettu toisin kuin teollisuustilastossa myös alle 5 hengen yritysten työntekijät ja toimihenkilöt. Vajaa 10 % kaikista teollisuuden palkansaajista työskentelee pienissä yrityksissä.

KTT:n mukainen palkansaajien keskimääräinen palkkatulo (kaikkine lisineen) työllistä henkilöä kohti on ollut vuonna 1978 noin 35 350 mk ja vuonna 1982 noin 56 000 mk. Teollisuuden palkansaajien palkkatulot ovat olleet suunnilleen samalla tasolla. KTT:n perusteella lasketut palkkatulot henkilöä kohti eri toimialoilla ovat perusteiltaan varsin keskimääräiset, sillä palkkasumman jakajana käytetty työllisten henkilöiden lukumäärä sisältää myös osa-aikatyöntekijät ja vain osan vuotta työskennelleet henkilöt. Kaikkiaan osa-aikaisten osuus ei ole kovin merkittävä. Vuoden 1981 työvoimatutkimuksen mukaan työllisistä vajaa 7 % oli osa-aikaisia.

Teollisuuden piirissä osa-aikaisuus on yleensä vähäisempää kuin muilla toimialoilla (vuonna 1981 2.4 %). Palkkatulojen kehitystä mittaava palkansaajien ansiotasoindeksi (vuosi 1975=100) on noussut vuosina 1978-1982 keskimäärin 11.7 % vuodessa. Teollisuuden palkansaajilla ansiotulokehitys on ollut suunnilleen sama. Kuluttajahintaindeksi on noussut vastaavana ajanjaksona runsaat 10 % vuodessa, jolloin reaalisesti tulonnousuksi teollisuuden palkansaajilla on jäänyt noin 1.5 % vuodessa.

Palkansaajien tekemät työtunnit ovat olleet henkilöä kohti laskettuna vuonna 1978 teollisuudessa noin 1 730 tuntia ja muilla aloilla 1 736 tuntia. Vuonna 1982 teollisuudessa on työskennelty vastaavasti 1 660 tuntia ja muilla aloilla 1 712 tuntia työllistä henkilöä kohti. Henkilöä kohti laskettuihin tehtyjen työtuntien määriin vaikuttavat niinkään osa-aikatyön yleisyys ja osan vuot-ta työskennelleiden määrä. Työtuntien määrä vaihtelee lisäksi vuosittain lakkojen, lomautusten yms. seurauksena. Kaikkien palkansaajien palkkatulot tehtyä työtuntia kohti ovat olleet vuosina 1978 - 1982 keskimäärin noin 20.32 mk - 33.00 mk. Teollisuuden palkansaajien (toimihenkilöt ja työntekijät) tuntiansio on ollut vuonna 1978 20.55 mk, josta se on noussut vähän keskimääräistä tuntiansiota nopeammin ollen vuonna 1982 34.04 mk.

Tutkimuksessa on palkansaajien osalta keskitytty tarkastelemaan lähinnä teollisuustyöntekijöiden tuloja. Teollisuustyöntekijöiden palkkatulolaskelmat perustuvat pääasiassa teollisuustilastoon ja palkkatilastoihin. Kuten kansantulolaskelmissa myös näissä tilastoissa teollisuuden piiriin on luettu kuuluvaksi kaivos- ja muu kaivannaistoiminta (TOL 2), varsinainen tehdasteollisuus (TOL 3) sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuollon toimialat (TOL 4). Pienet, lähinnä alle viiden palkansaajan yritykset jäävät teollisuustilastossa tilastoimattomina tarkastelun ulkopuolelle. Teollisuustilasto kattaa kuitenkin yli 90-prosenttisesti kaikki teollisuuden palkansaajat. Siinä teollisuuden työntekijöihin luetaan valmistustyöntekijät, apuosastojen työntekijät sekä välittömästi valmistusprosessin tai apuosastojen työnjohtotehtävissä olevat henkilöt. Osa-aikatyöntekijät on teollisuustilastossa muutettu

laskennallisesti kokoaikatyöntekijöiksi aina vuoteen 1980 asti, josta lähtien kyseistä tarkennusta ei ole enää suoritettu. Koko teollisuutta koskeviin keskimääräisiin tuloksiin tällä ei kuitenkaan sanottavammin ole merkitystä, sillä mahdollisesti joi-takin yksittäisiä toimialoja lukuunottamatta osa-aikatyö on yleensä vähäistä teollisuudessa.

Teollisuustyöntekijöitä on tilastoimaton teollisuus mukaan lukien yli 20 % kaikista palkansaajista ja runsaat 70 % teollisuuden palkansaajista. Teollisuustyöntekijät muodostavat tutkimuksen tulovertailun kannalta varsin laajan väestöryhmän. Esim. luonnol-listen henkilöiden tiloilla on vuonna 1982 ollut yhteensä noin 264 000 viljelijää ja puolisoa maataloustuloa jakamassa. Tutki-muksen piiriin kuuluvia teollisuustyöntekijöitä on ollut vas-taavana ajankohtana noin 410 000 henkilöä. Teollisuustyönteki-jöitä on ollut noin puolitoiskertainen määrä viljelijäväestöön verrattuna. Karkeasti arvioituna tutkimuksen tulotarkastelut koskevat laajimmillaan yhteensä yli 700 000 henkilön yrittäjä- ja palkkatuloja.

2. Teollisuustyöntekijöiden palkkatulot

a) Teollisuustyöntekijöiden palkkatulot keskimäärin koko maassa

Teollisuustyöntekijöiden keskimääräisiä palkkatuloja on seuraa-vassa tarkasteltu teollisuustilaston ja vuoden 1981 kotitalous-tiedustelun pohjalta. Teollisuustilastossa on selvitetty teolli-suuden piirissä työskenteleville maksetut kaikki rahapalkat lisi-neen. Kotitaloustiedustelun mukainen tarkastelu on enemmän tulon-saajakohtainen ja siinä päätoimesta saadun palkkatulon lisäksi on tarkasteltu myös muita palkkatuloja. Teollisuustilaston piiriin kuuluvien työntekijöiden lukumäärä on noussut vuodesta 1978 vuo-teen 1980, jonka jälkeen se on kääntynyt laskuun ollen vuonna 1982 noin 409 500 henkilöä (taulukko 10).

Teollisuuden työntekijöille maksetut palkat kaikkine lisineen ovat olleet vuonna 1978 31 700 mk/henkilö ja viimeisimpänä tilastovuonna 1982 50 100 mk/henkilö. Vuosittainen nimellispalkan muutos on ollut keskimäärin noin 12 % tarkasteltavalla ajanjaksolla. Kuluttajahintaindeksiin verrattuna reaalisiksi palkkatulon nousuksi on jäänyt noin kaksi prosenttia vuodessa.

Taulukko 10. Teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut ja palkkatulo vuosina 1978 - 1982.

	1978	1979	1980	1981	1982
Työntekijöitä	388 320	402 810	424 840	420 180	409 470
Palkkatulo, mk/henkilö	31 700	35 500	39 900	45 400	50 100
Työaika, t/henk.	1 730	1 743	1 730	1 713	1 698
Tuntipalkka, mk	18.35	20.40	23.10	26.50	29.50

Teollisuustyöntekijöiden tehdyn työn aika on ollut vuonna 1978 1 730 t/henkilö, vuonna 1979 1 743 t/henkilö ja vuonna 1982 1 698 t/henkilö. Vuosittain tehty työaika vaihtelee työaikasäästösten, lakkojen yms. poissaolojen seurauksena. Työntekijöitä on ollut ajoittain lyhennetyllä työviikolla ja toisaalta lomat ovat pidentyneet. Teollisuustilaston mukainen palkkatulo tehtyä työtuntia kohti on ollut vuonna 1978 keskimäärin 18.35 mk/t, josta se on noussut vuosittain ja on ollut vuonna 1982 29.50 mk/t. Teollisuustilaston mukainen tuntipalkka poikkeaa eri alojen sopimuspalkoista, sillä siinä eri toimialoille kuuluu varsin erilaisten alojen työntekijöitä aina harjoittelijoista ammattihenkilöihin asti. Teollisuustilastossa tuntipalkka saadaan jakamalla työntekijöille maksettu palkkasumma tehdyillä työtunneilla. Näin ollen teollisuustilaston mukainen tuntipalkka riippuu paljon myös eri aloilla tehtyjen työtuntien määrästä.

Liitteessä 10 (taulukko 1) on esitetty teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut, työtunnit ja palkkatulot eri toimialoilla Tilastokeskuksen 2-numeroisen toimialaluokituksen (TOL) mukaisesti. Teollisuustilaston mukaan vuonna 1981 keskimäärin 94.8 % työntekijöistä on työskennellyt tehdasteollisuuden piirissä (TOL 3), kaivos- ja kaivannaistoiminnassa (TOL 2) on työskennellyt 1.4 % ja sähkö-, kaasu- ja vesihuollon aloilla (TOL 4) 3.8 % työntekijöistä. Teollisuudessa on työskennelty kyseisenä vuonna keskimäärin 1 713 tuntia henkilöä kohti. Palkkatulo on ollut vastavasti keskimäärin 45 370 mk/henkilö. Palkkatulo on jäänyt alimmaksi vaetetusteollisuuden aloilla, 33 900 mk/henkilö. Korkein palkkatulo on saavutettu paperiteollisuuden piirissä, 53 000 mk/henkilö. Tehty työaika on ollut pisin elintarviketeollisuuden piirissä, 1 780 t/henkilö. Elintarviketeollisuus kuuluu keskimääräistä pienipalkkaisempiin toimialoihin. Tehtyjen työtuntien määrä on ollut alin paperiteollisuudessa, 1 648 t/henkilö. Työtuntia kohti saatu tulo on ollut korkein (32.19 mk/t) niinkään paperiteollisuudessa.

b) Palkkatulot eri alueilla

Palkkatulot vaihtelevat alueittain lähinnä sen mukaisesti, mitä toimialoja kullakin alueella on edustettuina. Valtaosa (67.5 %) teollisuustyöntekijöistä työskentelee Etelä-Suomessa. Näin ollen teollisuustyöntekijöitä koskevat keskimääräiset tulokset painottuvat myös lähelle Etelä-Suomen tuloksia. Tutkimuksessa käytetyn aluejaon (liite 1) mukaan Sisä-Suomessa on vuonna 1981 työskennellyt 15.0 %, Etelä-Pohjanmaalla 8.9 ja Pohjois-Suomessa 8.6 % teollisuustyöntekijöistä. Keskimääräinen palkkatulo on ollut pienin (41 000 mk/henkilö) ja tehty työaika suurin (1 716 t/henkilö) Etelä-Pohjanmaalla. Korkeimmat palkkatulot on saatu Pohjois-Suomessa (47 500 mk/henkilö), missä tehdyn työn aika on jäänyt vastavasti alimmaksi (taulukko 11).

Taulukko 11. Teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut, palkkatulo ja tehdyt työtunnit maan eri osissa vuonna 1981.

	Etelä- Suomi	Sisä- Suomi	Etelä- Pohjanmaa	Pohjois- Suomi
Työntekijöitä	283 640	63 023	37 430	36 084
%	67.5	15.0	8.9	8.6
Palkkatulo,				
mk/henkilö	46 100	43 600	41 000	47 500
Työaika, t/henkilö	1 715	1 705	1 716	1 700
Tuntipalkka, mk	26.86	25.58	23.89	27.95

Tarkasteltaessa liitteen 10 taulukossa 2 esitettyjä toimialoit-
taisia henkilöjakaumia eri alueilla voidaan matalapalkkaisten
alojen todeta olevan keskimääräistä yleisempiä Etelä-Pohjanmaal-
la. Myös Sisä-Suomessa keskimääräistä suurempi osa teollisuus-
työntekijöistä työskentelee ns. matalapalkka-aloilla. Taulukossa
12 on poimittu koko maan keskimääräisten tulosten mukaan neljä
matalapalkkaisinta ja neljä parhaiten palkattua toimialaa ja
tarkasteltu näiden alojen työntekijöiden osuuksia eri alueiden
koko työntekijämäärästä.

Taulukko 12. Matala- ja korkeapalkkaisten toimialojen yleisyys
(%:a teollisuustyöntekijöiden lukumäärästä alueella)
maan eri osissa vuonna 1981.

Toimialat	Koko maa	Etelä- Suomi	Sisä- Suomi	Et.Poh- janmaa	Pohjois- Suomi
Neljä matalapalkkai- sinta toimialaa, %	36.6	33.2	46.5	51.0	33.7
Neljä korkeapalkkai- sinta toimialaa, %	23.6	22.6	22.5	12.4	39.6

TOL:n 2-numerotason mukaisesti alimmat palkat ovat elintarvike-
ja vaatetusteollisuuden aloilla sekä puutavaran ja muun valmis-
tusteollisuuden piirissä. Parhaiten palkattuja aloja ovat taas

kaivos- ja muu kaivannaistoiminta, paperiteollisuus, metallien valmistus ja sähkö-, kaasua- ja vesihuollon alat. Ensin mainituilla matalapalkka-aloilla työskentelee 36.6 % työntekijöistä ja viimeksi mainituilla korkeapalkka-aloilla 23.6 % työntekijöistä.

Etelä-Pohjanmaalla yli puolet teollisuustyöntekijöistä työskentelee neljällä matalapalkkaisimmalla alalla ja lähes neljännes nimenomaan vatetusteollisuuden piirissä. Korkeapalkkaiset toimialat, kuten kaivostoiminta ja paperiteollisuus, ovat keskimääräistä huomattavasti vähemmässä määrin edustettuina tällä alueella. Pohjois-Suomessa taas suhde on lähes päinvastainen. Siellä kaivostoiminnassa, metallien valmistuksessa ja sähkö-, vesi- ja lämpöhuollon aloilla työskentelevien osuus alueen työntekijöistä on selvästi korkeampi kuin muualla maassa. Myös paperiteollisuuden piirissä pohjoisessa työskentelee suurempi osuus alueen teollisuustyöntekijöistä kuin muualla maassa.

Yksittäisen toimialan sisällä tapahtuvan alueittaisen palkkatulojen vaihtelun tarkastelemiseksi on poimittu vaatetusteollisuus tyypillisenä matalapalkka-alana ja metalli- ja konepajatuotteiden valmistus keskimääräistä palkkatasoa kuvaavana kaikilla alueilla esiintyvänä toimialana. Paperiteollisuus edustaa tässä keskimääräistä paremmin palkattua toimialaa (taulukko 13). Vaatetusteollisuudessa palkkaero eri alueiden välillä on ollut vuonna 1981 enimmillään runsaat 4 300 mk/henkilö. Alin palkkataso on ollut Etelä-Pohjanmaalla ja korkein Etelä-Suomessa. Paperiteollisuuden piirissä työskentelevillä palkkaerot ovat olleet enimmillään noin 2 500 mk/henkilö. Myös tällöin alimmat palkat ovat olleet Etelä-Pohjanmaalla, missä toisaalta paperiteollisuutta harjoitetaan vähemmässä määrin. Korkeimmat palkat paperiteollisuudessa ovat olleet Itä- ja Pohjois-Suomessa. Metalli- ja konepajatuotteiden valmistuksessa palkat Etelä-Pohjanmaalla ovat jääneet noin 3 300 mk/henkilö vastaavia palkkoja Etelä-Suomessa alemmiksi.

Taulukko 13. Vaatetusteollisuuden, paperiteollisuuden ja metalli- ja konepajatuotteiden valmistuksen työntekijöiden keskimääräiset vuosipalkat maan eri osissa vuonna 1981.

Toimiala	Koko maa	Etelä- Suomi	Sisä- Suomi	Et.Poh- janmaa	Pohjois- Suomi
Vaatetusteolli- suus, mk/henkilö	33 900	35 100	32 700	30 800	31 300
Paperiteollisuus, mk/henkilö	53 000	52 900	53 700	51 200	53 700
Metalli- ja kone- pajatuott. valm., mk/henkilö	47 700	48 300	46 500	45 000	46 200
Koko teollisuus keskim., mk/henk.	45 400	46 100	43 600	41 000	47 500

Alueiden väliset palkkaerot eri toimialoilla eivät välttämättä kuvasta tässä saman ammattiryhmän piirissä ilmeneviä palkkaeroja, sillä samalla toimialalla voi toimia erilaisissa suhteissa eri ammattiryhmiin kuuluvia työntekijöitä. Toimialan määrittäminen on työpaikkakohtainen ja näin ollen eri osissa maata saman toimialan piirissä voi työskennellä hyvin erilaisia palkansaajaryhmiä. Paikkakuntakalleusluokitus vaikuttaa myös osaltaan alueiden välisiin palkkaeroihin. Ensimmäiseen kalleusluokkaan kuuluvat Etelä-Suomen suurimmat asutuskeskukset ja Lapin lääni. Eräitä pienempiä poikkeuksia lukuunottamatta muu osa maasta kuuluu toiseen kalleusluokkaan. Kalleusluokituksen vaikutusten tarkastelu edellyttää ammattiryhmittäistä kuntatason selvitystä. Tutkimuksessa käytetyssä aluejaotuksessa paikkakuntakalleusluokituksella voi olla vaikutusta ainoastaan Etelä- ja Pohjois-Suomen tuloksiin. Pohjois-Suomen osalta on huomattavaa, että tutkimuksessa siihen on luettu Lapin läänin ohella myös Oulun lääni, jonka painoarvo teollisuustyöntekijöiden palkkatuloa tarkasteltaessa on merkittävä.

c) Kotitaloustiedustelun ja tulonjakotilaston mukaiset palkkatulot

Kotitaloustiedustelusta on saatavissa teollisuustyöntekijöiden palkkatiedot vastaavalla toimialaluokituksella kuin teollisuustilastosta. Kotitaloustiedustelusta on ollut mahdollista tehdä lisätulostuksia ja selvittää laajemmin mm. teollisuustyöntekijän puolison palkkatuloja. Kotitaloustiedustelun mukainen teollisuustyöntekijöiden lukumäärä on erilaisten tilastointiperusteiden takia pienempi kuin teollisuustilaston mukainen työntekijämäärä. Mm. teollisuuden apualoilla toimivat muiden ammattiryhmien työntekijät puuttuvat kotitaloustiedustelun mukaisesta tarkastelusta. Kuitenkin työntekijät jakautuvat eri toimialoille kotitaloustiedustelussa lähes samalla tavalla kuin teollisuustilastossa (liite 10, taulukko 1). Suurimmat poikkeukset ovat vaatetusteollisuuden kohdalla, jossa kotitaloustiedustelun mukaisessa jakaumassa on 4.2 prosenttiyksikköä enemmän työntekijöitä ja elintarviketeollisuuden kohdalla, jossa kotitaloustiedustelussa on 2.2 prosenttiyksikköä vähemmän työntekijöitä. Muiden toimialojen kohdalla poikkeamat ovat näitäkin vähäisempiä.

Teollisuustyöntekijöiden keskimääräinen palkkatulo päätoimesta on vuoden 1981 kotitaloustiedustelun mukaan 43 600 mk/henkilö, mikä on noin 1 800 mk lähinnä vastaavaa teollisuustilaston mukaista tuloa pienempi. Kotitaloustiedustelussa eri toimialojen väliset palkkaerot ovat hieman suuremmat kuin teollisuustilastossa. Erot teollisuustilastoon eri toimialoilla ovat kuitenkin enimmillään vajaan 2 000 mk. Kotitaloustiedustelussa on mukana pienempien teollisuusyritysten työntekijöitä kuin teollisuustilastossa. Tilastointiin liittyvät erot ja kotitaloustiedustelun otoksen koko huomioon ottaen kotitaloustiedustelun tulokset ovat hyvinkin lähellä teollisuustilaston vastaavia tuloksia.

Tulonjakotilastosta saadaan teollisuustyöntekijöiden palkkatulot tässä vaiheessa ainoastaan vuoteen 1980 asti ja ennakkollisina vuodelta 1981. Tulonjakotilasto perustuu suurempaan otokseen kuin kotitaloustiedustelu. Tulonjakotilaston mukaan teollisuustyöntekijöiden palkkatulot ovat olleet vuonna 1978 31 900 mk/henkilö,

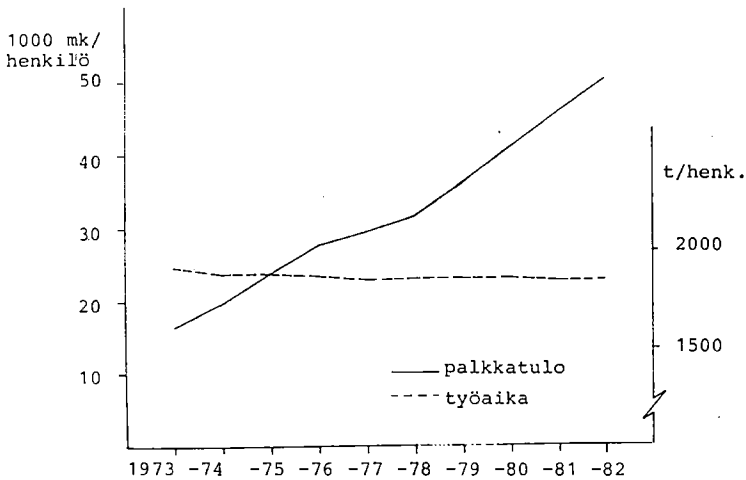
josta ne ovat nousseet vuoteen 1981 mennessä 45 100 mk:aan/henkilö. Tulonjakotilaston mukaisissa palkkatuloissa ovat kaikki palkkatulot mukana. Kotitaloustiedustelun perusteella muiden kuin päätoimesta saatujen palkkatulojen osuus on ollut keskimäärin noin 3.1 % kokonaispalkkatulosta. Vähennettäessä tulonjakotilaston mukaisista teollisuustyöntekijöiden palkoista muiden kuin päätoimesta saatujen palkkojen osuus, tulonjakotilaston ja teollisuustilaston tulosten välinen ero on vuonna 1981 jäänyt noin 1 700 mk:aan/henkilö. Kotitaloustiedustelun ja tulonjakotilaston välillä ei ole ollut eroja teollisuustyöntekijöiden palkkatuloissa juuri lainkaan. Tilastointiin liittyvät erot huomioon ottaen näyttää siltä, että teollisuustyöntekijöiden keskimääräiset palkkatulot saadaan verraten yhtäpitävästi niin tulonjakotilastosta, kotitaloustiedustelusta kuin myös teollisuustilastosta.

3. Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot

Ammattitaitoiset teollisuustyöntekijät on tutkimuksessa pyritty määrittämään mahdollisimman laajaksi työntekijäjoukoksi. Sopiva perusta ammattitaitoisten rajaamiselle on saatu STK:n palkkatilastosta. Siinä seurataan sopimusaloittain varsinaisten työntekijöiden tuntiansioita, jolloin mm. opiskelijat ja harjoittelijat ovat jääneet tarkastelun ulkopuolelle. Tutkimuksessa ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden vuosipalkat on laskettu STK:n palkkatilaston mukaisten tuntipalkkojen ja teollisuustilaston mukaisten työtuntien avulla. Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatuloa koskeva laskelma on esitetty liitteessä 11.

Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden vuosipalkat ovat nousseet varsin tasaisesti vuodesta 1973. Vastaava tehtyjen työtuntien määrä henkilöä kohti on laskenut vuosina 1973-1982 1824 tunnista 1698 tuntiin/henkilö. Tehtyjen työtuntien määrän pieneneminen on ollut noin 10.5 tuntia vuodessa (kuvio 36).

Vuonna 1978 ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulo on ollut noin 31 900 mk/henkilö, josta se on noussut vuoteen 1982 49 800 mk:aan/henkilö (taulukko 14). Vuosittainen tulonnousu on ollut keskimäärin noin 11.8 %, josta kuluttahintaindeksiin verrattuna reaalista tulonnousua on ollut vajaat kaksi prosenttia. Tehtyjen työtuntien määrä on laskenut vastaavana ajanjaksona 1730 tunnista 1698 tuntiin/henkilö. Tuntiansio on noussut viitenä viimeisenä tilastovuotena 18.43 mk:sta 29.35 mk:aan.

Kuvio 36. Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulo ja tehty työaika henkilöä kohti vuosina 1973-1982.

Taulukko 14. Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot ja vastaavat tehtyjen työtuntien määrät vuosina 1978-1982.

	1978	1979	1980	1981	1982
Palkkatulo, mk/henkilö	31 882	35 870	40 348	45 293	49 839
Tehtyt työtunnit, t	1 730	1 743	1 730	1 713	1 698
Tuntipalkka, mk	18.43	20.58	23.32	26.44	29.35

Verrattaessa ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulolaskelmaa kaikkia teollisuustyöntekijöitä koskeviin teollisuustilaston tuloksiin voidaan todeta, että tulokset ovat lähes yhteneväiset. Näin ollen teollisuustilaston piiriin kuuluvien harjoittelijoiden yms. ammattitaidottomien määrä on pieni ja siihen kuulumattomien alle viiden hengen yritysten vaikutus vähäinen, tai palkkaerot ammattitaitoisten ja ammattitaidottomien välillä ovat vähäiset. Toisaalta palkkatilastossa ja siten myös tutkimuksen palkkatulolaskelmassa teollisuustyöntekijöiden ammattitaitoisuus on ymmärretty varsin laajaksi.

Ammattikoulutuksen saaneita teollisuustyöntekijöitä on tulonjakotilaston mukaan vuonna 1978 ollut noin 30 % ja vuonna 1981 noin 37 % teollisuustyöntekijöistä (taulukko 15). Vuodelta 1981 on ollut käytettävissä myös kotitaloustiedustelun vastaavat tulokset, joiden mukaan ammattikoulutettujen teollisuustyöntekijöiden osuus kaikista teollisuustyöntekijöistä on ollut noin 39 %. Ammattikoulutus voi olla eräs kriteeri ammattitaitoisuudelle, mutta koska suurin osa teollisuustyöntekijöistä on saavuttanut pätevyyden työhönsä muuta kautta, koulutus ei voi olla ainoana ammattitaitoisuuden määrittelevänä tekijänä.

Taulukko 15. Ammattikoulutuksen saaneiden ja ammattikouluttamattomien teollisuustyöntekijöiden %-jakauma ja palkkatulot vuosina 1978-1981.

	1978	1979	1980	1981e
<hr/>				
Ammattikoulutetut				
työntekijät, %	30.7	32.9	35.4	37.3
Palkkatulo, mk/henkilö	33 300	36 800	41 100	46 400
Ammattikouluttamattomat				
työntekijät, %	69.3	67.1	64.6	62.7
Palkkatulo, mk/henkilö	31 300	35 100	38 800	44 400
<hr/>				
Yhteensä, 1000 henkilöä	307.8	327.3	349.2	345.3
Palkkatulo, mk/henkilö	31 900	35 700	39 600	45 100

Tulonjakotilaston mukaan koulutetun ja kouluttamattoman työntekijän vuosipalkat ovat eronneet vuosina 1978-1981 keskimäärin noin 2 000 mk. Vuoden 1981 kotitaloustiedustelun lisätulosteiden mukaan vastaava ero on ollut 4 400 mk. Vähäinen ero koulutettujen ja kouluttamattomien työntekijöiden palkkatuloissa kuvastanee mm. sitä, että koulutetut työntekijät ovat nuoria henkilöitä, joiden palkkatulot ja ammattiasema eivät vielä ole vakiintuneet pitkäaikaistyöntekijöiden palkkoja ja asemaa vastaavalle tasolle.

STK:n palkkatilaston ja teollisuustilaston avulla tutkimuksessa laskettu ammattitaitoisen teollisuustyöntekijän palkkatulo jää noin 1 700 mk/henkilö tulonjakotilaston ja noin 1 000 mk/henkilö kotitaloustiedustelun mukaisen ammattikoulutuksen saaneen teollisuustyöntekijän palkkatulon alapuolelle. Tulonjakotilaston mukaisista palkkatuloista on tällöin vähenetty muiden kuin päätoimesta saatujen palkkatulojen osuus, 2.4 %. Kotitaloustiedustelun mukaan ammattikoulutetuilla teollisuustyöntekijöillä on muiden palkkatulojen osuus ollut hieman keskimääräistä pienempi. Palkkatilaston mukainen ammattitaitoisten työntekijöiden joukko sisältää lisäksi myös muita työntekijöitä. Silti palkkatilaston perusteella lasketut vuosipalkat vaikuttavat yhtäpitäviltä tulonjakotilaston ja kotitaloustiedustelun mukaisten ammattikoulutuksen saaneiden teollisuustyöntekijöiden palkkatulojen kanssa.

B. Teollisuustyöntekijöiden ansiotulot

Palkansaajien ansiotulot muodostuvat palkkatuloista ja mahdollisista yrittäjätuloista. Teollisuustyöntekijöiden kohdalla ansiotulojen tarkastelu perustuu pääasiassa tulonjakotilastoon ja sen ohella myös vuoden 1981 kotitaloustiedusteluun. Tulonjakotilastossa ansiotulot on laskettu tulonsaajaa kohti palkka- ja yrittäjätuloihin eriteltyinä. Kotitaloustiedustelussa ansiotulot julkaistaan ainoastaan kotitalouskohtaisina tietoina, joskin tässä tutkimuksessa tehdyistä erillisselvityksistä ne on voitu saada myös henkilöä kohti laskettuina. Väestö- ja asuntolaskennan tulosten käyttöä teollisuustyöntekijöiden ansiotulojen selvittämisessä ovat vaikeuttaneet mukana olevat toimihenkilöiden tulokset. Teollisuustyöntekijöiden ansiotulot saadaan mainituista tilastoista ammattikoulutusta koskevilla ryhmityksillä. Viimeisimmät tutkimuksen käytettävissä olevat teollisuustyöntekijöitä koskevat ansiotulotiedot ovat vuodelta 1981.

Tulonjakotilaston mukaan teollisuustyöntekijöiden ansiotulot ovat vuonna 1978 olleet keskimäärin 32 700 mk/henkilö ja vuonna 1981 46 300 mk/henkilö (taulukko 16). Teollisuustyöntekijöiden ansiotulot ovat lähinnä palkkatuloja. Yrittäjätulojen osuus on noin 2.5 % tulonjakotilaston mukaisista tulonsaajakohtaisista ansiotuloista. Kotitaloustiedustelun tulokset viittaavat lähes samaan yrittäjätulo-osuuteen (2.4 %) myös kotitaloutta kohti lasketuissa ansiotuloissa.

Taulukko 16. Teollisuustyöntekijöiden ansiotulot vuosina 1978-1981.

	1978	1979	1980	1981e
Palkkatulot, mk/henkilö	31 300	35 700	39 600	45 100
Yrittäjätulot, mk/henkilö	1 400	800	1 100	1 200
Ansiotulot, mk/henkilö	32 700	36 500	40 700	46 300

Ammattikoulutettujen ja -kouluttamattomien teollisuustyöntekijöiden ansiotulot ovat poikenneet toisistaan vuosina 1979-1981 enimmillään noin 2 400 mk/henkilö. Suurin osa tästä selittyy

palkkatulojen eroilla. Yrittäjätulojen määrään ammattikoulutuksella ei näytä olleen vaikutusta. Sekä ammattikoulutettujen että -kouluttamattomien teollisuustyöntekijöiden yrittäjätulot ovat vaihdelleet 800 mk:sta 1 400 mk:aan tarkasteltavina vuosina. Kotitaloustiedustelun perusteella ammattikouluttamattomilla teollisuustyöntekijöillä on ollut hieman keskimääräistä enemmän muita kuin päätoimesta saatuja palkkatuloja. Muilta osin kotitaloustiedustelun mukaiset teollisuustyöntekijöiden ansiotulot ovat lähes samat kuin tulonjakotilastossa.

C. Käytettävissä olevat tulot teollisuustyöntekijäkotalouksissa

Teollisuustyöntekijäkotalouksien käytettävissä olevat tulot ovat olleet tulonjakotilaston mukaan vuonna 1978 keskimäärin 46 200 mk/kotalous ja vuonna 1981 64 100 mk/kotalous. Vuosittainen käytettävissä olevien tulojen nousu on ollut 8-14.5 % tarkasteluajanjaksona. Teollisuustyöntekijäkotalouksien koko on ollut keskimäärin 2.8-3.0 henkilöä, joista ammatissa toimivia on ollut 1.6-1.7 henkilöä. Päämiestä lukuunottamatta muut kotalouden jäsenet ovat voineet toimia myös teollisuuden ulkopuolella. Käytettävissä olevat tulot ammatissa toimivaa henkilöä kohti ovat olleet vuonna 1978 28 900 mk/henkilö ja vuonna 1981 37 700 mk/henkilö (taulukko 17).

Taulukko 17. Teollisuustyöntekijäkotalouksien henkilöluvut ja käytettävissä olevat tulot vuosina 1978-1981.

	1978	1979	1980	1981e
<hr/>				
Henkilöitä/kotalous:				
ammatissa toimivia	1.6	1.6	1.7	1.7
yhteensä	3.0	2.9	2.9	2.8
Käytettävissä olevat tulot:				
mk/kotalous	46 200	51 800	56 000	64 100
mk/amm.toim. henkilö	28 900	32 400	32 900	37 700

Perheen päämiehen ammattikoulutuksella ei näytä olevan tulonjakotilaston mukaan vaikutusta teollisuustyöntekijöiden kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Kotitaloustiedustelun mukaan käytettävissä olevat tulot ammattikoulutuksen saaneiden teollisuustyöntekijöiden kotitalouksissa olivat vuonna 1981 63 700 mk ja ammattikouluttamattomien kotitalouksissa noin 61 400 mk. Kotitaloustiedustelun mukaan teollisuustyöntekijäkotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat olleet keskimäärin 62 500 mk/kotitalous. Kotitaloustiedustelun mukaiset tulokset ovat varsin lähellä tulonjakotilaston vastaavia tuloksia, vaikka kotitaloustiedustelussa käytettävissä olevien tulojen tilastointi ei ole niin yksityiskohtainen kuin tulonjakotilastossa.

Jos teollisuustyöntekijäkotitalouksissa käytettävissä olevia tuloja vuonna 1980 merkitään suhdeluvulla 100, palkkatuloja voidaan merkitä vastaavasti suhdeluvulla 114. Palkkatulot sellaisenaan ovat olleet suuremmat kuin käytettävissä olevat tulot. Yrittäjä- ja muita tuloja vastaava suhdeluku on ollut 6 ja saatuja tulonsiirtoja kuvaa suhdeluku 11. Teollisuustyöntekijäkotitalouksien tuloja yhteensä kuvaa suhdeluku 131 ja maksettuja tulonsiirtoja näin ollen suhdeluku 31. Käytettävissä olevien tulojen rakenne on ollut lähes sama ammattikoulutettujen ja -kouluttamattomien teollisuustyöntekijöiden kotitalouksissa.

V. TILASTOJEN KEHITTÄMINEN

Viljelijäväestön ja teollisuustyöntekijöiden tulotason selvittämiseksi tutkimuksessa on jouduttu tarkastelemaan melko yksityiskohtaisesti keskeisempiä tulo- ja työpanostilastoja. Eri väestöryhmiä ja asia-alueita koskevat tilastot on laadittu varsin erilaisia tilastojen käyttötarpeita silmälläpitäen. Keskeisimpiä tilastojen käyttöön liittyviä ongelmia tutkimuksessa on ollut yhteisten tulokäsitteiden löytäminen tulovertailun eri osapuolia koskevista tilastoista ja toisaalta eri tilastolähteistä saatavien tietojen yhteensovittaminen. Viljelijäväestöä ja palkansaajia koskevia tilastoja on pyritty arvioimaan ensisijaisesti nykyisen maataloustulolain mukaisten tulotasoselvitysten kannalta. Tässä yhteydessä on pyritty esittämään lähinnä sellaisia tilastojen kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä, jotka tuloselevitystä tehtäessä ovat osoittautuneet ongelmallisiksi. Toisaalta tilastojen kehittämistarpeita arvioitaessa on pyritty kiinnittämään huomiota myös entistä laajempiin tilastojen käyttömahdollisuuksiin vastaisuudessa. Maatalouden eri tilastojen rakennetta ja niiden kehittämistä on tarkasteltu aiemmin mm. maataloustilastojen koordinoitutyöryhmän raportissa vuodelta 1983. Maatalouden työpanosta koskevien tilastojen rakennetta ja kehitystä on lisäksi tarkasteltu em. raporttia yksityiskohtaisemmin maatalouden työpanostoimikunnan mietinnössä vuodelta 1981.

A. Maatalouden tilastot

1. Kokonaislaskelmatyyppiset tilastot

Maataloustulon tasoa ja kehitystä seurataan kokonaistasolla maatalouden kokonaislaskelmien (MTTL) ja osin myös kansantalouden tilinpidon (KTT) avulla. Näistä kokonaislaskelmaa on kehitetty paremmin päätöksentekijöiden tarpeisiin soveltuvaksi. Maatalouden tulosten laskenta KTT:ssä on sidottu koko kansantaloutta koskevaan muuhun tilinpidon rakenteeseen. Viimeisten tasotarkistusten yhteydessä tehtyjen uudistusten jälkeen KTT:n varsinaisen maata-

louden yrittäjätulon laskenta on entistä lähempänä kokonaislaskelmien mukaista maataloustulon laskentatapaa. Kolmas maatalouden tuloksia kokonaistasolla kuvaava tilasto on maatilatalouden yritys- ja tulotilasto (MYTT). Sen laadinta perustuu maatalouden verotukseen ja siten tilaston kehittäminen riippuu viime kädessä maatalouden verosäädöksistä ja niiden muutoksista. Kun otetaan huomioon verovapaat tuloerät ja poistetaan verosäädösten mukainen poistojen laskentatapa, MYTT:n tulokset eivät juuri eroa KTT:n ja kokonaislaskelmien mukaisista vastaavista tuloksista (ks. kohta III A 1 a).

2. Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto

Laajasta otannasta johtuen MYTT:n voidaan katsoa kuvaavan varsin hyvin maatalouden keskimääräisiä tuloksia eri tilakoko- ja alueryhmittäyksillä. Maatilatalouden veroilmoituslomakkeen mukainen jaotus on nykyisellään mahdollistanut monipuolisen tilastoaineiston luokittelun ja yksityiskohtaiset tulokset. Tulo- ja menoerien ryhmittely ja se, kuinka yksityiskohtaista tietoa tilasto voi sisältää, riippuvat ensisijaisesti maatilatalouden verolomakkeilla verotusta varten kerättävästä aineistosta. Tilaston tietosisältöön vaikuttaa myös otoksen koko, mikä puolestaan on kustannuskysymys. Maatilatalouden verolomakkeen selkiennyttäminen ja yksinkertaistaminen on verotusmenettelyn ja ilmeisesti myös verotettavien kannalta toivottavaa. Kuitenkin MYTT:n laadinnan kannalta mm. eri tuotannonalojen tulotietojen yhdistely maatilatalouden verolomakkeella vaikeuttaisi olennaisesti juuri näihin tietoihin perustuvaa tuotantosuuntajaotusta tilastossa.

MYTT:ssa tarkastellaan maatilatalouden tuloverolain perusteella verotettavien yli 2 ha:n viljeltyjen tilojen tuloksia toisaalta kaikkien tilojen osalta ja toisaalta luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevien tilojen osalta. Mukana perusjoukossa on tällöin varsinaista tuotantotoimintaa harjoittavien tilojen ohella myös mm. tuotannonrajoitustoimenpiteiden tai muiden syiden takia maataloustuotannon keskeyttäneitä tai vastikään lopettaneita tiloja. Tuotantotoimintaan aktiivisesti osallistuvien

tilojen tarkastelu erillään em. passivisessa tuotantovaiheessa olevista tiloista on viljelijäväestön tulospelvitysten kannalta eräs varsin keskeinen näkökohta MYTT:n edelleen kehittämässä. Aktiivisessa tuotannossa olevat tilat saadaan erotetuksi muista tiloista mm. asettamalla alaraja kotieläintalouden ja kasvinviljelyn myyntituloille. Tuotannonrajoitustoimenpiteiden alaisten tilojen lähempi tarkastelu edellyttää valtiolta saatujen avustusten ja korvausten tarkempaa jaottelua tilastossa. Maatilat talouden verolomakkeen kehittämässä tulisi ottaa huomioon maataloudelle maksettavien erilaisten korvausten ja avustusten lukumäärän lisääntyminen ja mm. näiden erien tilastointimahdollisuuksien kehittäminen.

MYTT:sta on tulotasotutkimusta varten laadittu lisätulosteita, joihin maatilat talouden tulosten ohella on liitetty myös viljelijän ja puolison henkilöverotuksen tiedot. Maatilat talouden verotustietoja vastaavat henkilöverotuksen tiedot koskevat ainoastaan luonnollisten henkilöiden tiloja, mikä viljelijäväestön tulospelvityksien kannalta on sellaisenaan keskeisin tila-aineisto. Tilat on ryhmitelty alueittain, tuotantosuunnittain ja tilakokoluokittain. MYTT:n julkaisussa käytetty läänijako on yhdistetty neljäksi suuralueeksi. Lisäksi tilakokoluokittaisia tuloksia on yhdistetty siten, että tutkimus on voitu tulotietojen osalta perustaa vähintään 30 otostilan tuloksiin. Tuotantosuunnittaisten tuloksien kokoaminen po. lisätulostuksia vastaavilla luokituksilla luonnollisten henkilöiden tiloilta on tulotasotutkimuksen kannalta myös jatkossa varsin toivottavaa. Henkilöverotuksen tietojen liittäminen maatilat talouden tulotietoihin antaa hyvän kuvan viljelijäväestön kokonaistuloista. Jos otannan koko pidetään ennallaan, otostilojen lukumäärä eri tuotantosuunnissa riittää nykyisellä tilakokoryhmityksellä ainoastaan koko maata tai muutamia suuralueita koskevaan tarkasteluun. Koska otos on ositettu ainoastaan tilakoon ja aluejaotuksen huomioon ottavalla tavalla, tuotantosuunnittaiset tulokset voivat jäädä tilakokoluokittaisia ja alueittaisia tuloksia epävarmemmalle pohjalle. Tuotantosuuntajaotuksen huomioon ottamiseen jo otoksen poimintavaiheessa tulisi kiinnittää huomiota tilastossa.

Tutkimuksessa on käytetty tuotantosuuntajaotusta, jossa maatalouden myyntituloista 60-100 % on peräisin po. tuotantosuunnalta. Tilat, jotka jäävät tämän tuotantosuuntaryhmittelyn ulkopuolelle muodostavat monipuolista tuotantoa harjoittavien nk. muiden tilojen ryhmän. Tämä on nautakarjatilojen jälkeen suurin tilaryhmä. Monipuolisen tuotannon tilojen ryhmittely edelleen esimerkiksi kotieläinvaltaisiin ja kasvinviljelyvaltaisiin tiloihin saattaisi osaltaan selkeyttää tämän erotuksena muodostuvan tilaryhmän tuloksia. Nautakarjatilojen osalta vastaavanlainen alaryhmitys maitotiloihin ja lihakarjatiloihin mahdollistaisi tietojen saannin myös lypsykarjataloudesta paljon poikkeavasta naudanlihan tuotannosta. Lypsykarjatilojen suuresta määrästä johtuen nautakarjatilojen tulokset ovat painottuneet nykyisellään enemmän maidontuotantoa koskeviin tuloksiin. Kasvinviljelytiloja koskevaa ryhmitystä tulisi tarkentaa viljatilaille tyypillisen rypsin ja herneenviljelyn osalta. Viljan ohella rypsiä ja hennettä viljelevät tilat joutuvat nykyisessä MYTT:n tuotantosuuntaryhmittelyssä pääasiassa muiden kasvinviljelytilojen tai monipuolista tuotantoa harjoittavien tilojen ryhmiin.

Maatilatalouden ja henkilöverotuksen tulokset on tulostettu myös viljelijän iän ja maatilatalouden tulo-osuuden mukaan viljelijän ja puolison kokonaistuloista. Molemmat tulostukset ovat tulotasotutkimuksen kannalta keskeistä aineistoa. Eläkeikäisten viljelijöiden tulotietoja tullaan selvittämään tutkimuksessa erilliselivityksenä. Maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavien viljelijöiden tuloksia on tarkasteltu tutkimuksen tulovertailuosassa. Viimeksi mainittu tulostus on tehty koeluo-nto- sesti ainoastaan vuodelta 1982. Siinä maatilatalouden tulo-osuus viljelijän ja puolison kokonaistuloista on ollut 0-50 %, 50-75 % ja 75-100 %. Tulostus on laadittu yhdistetyllä alue-, tuotantosuunta- ja tilakokoluokituksella. Tutkimuksessa on käytetty koko maata koskevia tulo-osuuksittaisia tuloksia ja tällöinkin ainoastaan niiltä osin kuin otostilojen lukumäärä eri tilaryhmissä on ollut riittävä. Suurimmalla osalla kotieläintalouden tiloista pääosa toimeentulosta saadaan maatilataloudesta ja 0-50 % ja 50-70 % maatilatalouden tulo-osuuden tilojen luku määrät ovat vähäisiä. Kasvituotannon tiloilla suhde on päinvastainen ja tilaluvut päätoimisten viljelijöiden osalta jäävät liian pieniksi.

Tulo-osuuksittaisten luokitusten avulla voidaan tulotietojen kautta välillisesti tarkastella maatilatalouden harjoittamisen osa-aikaisuutta ja päätoimisuutta. Lisäksi verotustiedoista saadaan tilaa hallitsevia viljelijää ja puolisoa koskevat henkilöluvut. Maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavien viljelijän ja puolison kohdalla ao. henkilölukuja on sovellettu sellaisenaan maataloustuloa henkilöä kohti laskettaessa. Osa-aikaisemman maatalouden harjoittamisen kohdalla maataloustulon laskeminen henkilöä kohti muodostuu verotusaineiston perusteella ongelmalliseksi. Tällöin tarvittaisiin työpanostietoja samoilta tiloilta, jotta maataloustulo voitaisiin kohdistaa siitä pääasiallisen toimeentulonsa saavan henkilön kohdalle. Maatilatalouden tuloksia on julkaistu MYTT:ssä tulo-osuuksittaisilla luokituksilla ainoastaan alue- ja tilakokoryhmytyksellä. Tuotantosuuntajaotuksen huomioon ottaminen myös näiden tulosten osalta on tilaston kehittämisen kannalta toivottavaa. Tuotantosuunnit-
taisissa tarkasteluissa otannan tilaluvut eivät riitä kovin tark-
koihin alueittaisiin tilaryhmytyksiin. Alueittainen vaihtelu saman tuotantosuunnan tuloksissa on osoittautunut keskeisimmissä tilakokoluokissa varsin vähäiseksi. Eri alueiden keskimääräiset tulokset vaihtelevat lähinnä siitä riippuen, mitä tuotantosuuntia siellä on edustettuna.

Peltoalaan perustuva tilakokoluokitus kuvaa tuotannon laajuutta parhaiten kasvinviljelytiloilla, mutta kotieläintalouden tiloilla, joilla tuotanto voidaan perustaa suurelta osin tai kokonaan ostorehun varaan, tilakokoluokituksella ei ole enää vastaavaa merkitystä. Kotieläinten lukumäärät tai kotieläintalouden liikevaihto saattaisivat olla mm. sika- ja siipikarjatiloiilla peltoalan ohella keskeisiä luokittelutekijöitä. Verotustiedoista saatavat eläinten lukumäärät eivät sellaisenaan sovellu luokittelutekijöiksi, sillä ne kuvaavat ainoastaan vuoden lopun tilannetta. Luokittelutekijöinä käytettävien eläinmäärien tulisi kuvata vuoden keskimääräistä eläinlukua tilalla. Sen sijaan liikevaihdosta verotuksessa on tarkat tiedot olemassa.

Tulotasotutkimuksen kannalta ihanteellinen tilastoratkaisu viljelijäperheelle täystyöllisyyden antavien tilaryhmien tulosten selvittämiseksi olisi tulo- ja työpanostietojen selvittäminen

samoilta tiloilta. Tämä edellyttäisi MYTT:n ja Maatilahallituksen työpanostilaston otantojen yhdistämistä. Tutkimus kohdistuisi tällöin maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavien luonnollisten henkilöiden tilojen tuloksiin MYTT:ssä. Työpanostilaston kautta saataisiin viljelijäperheiden työtunnit työlajeittain ja henkilöluvut samoilta tiloilta MYTT:n tulo- ja tuotantosuuntajaotuksen mukaan luokiteltuina. Henkilö- ja työpanostiedot maatilataloudesta pääasiallisen toimeentulonsa saavien viljelijöiden tiloilla selkiyttäisivät tällöin oleellisesti viljelijäperheen täystyöllisyyden määrittämistä eri tapauksissa. Tällöin myös työn- ja pääomankäytön välisten suhteiden tarkasteluun yhdessä tulotietojen kanssa olisi paremmat mahdollisuudet eri tuotantosuunnissa. Verotuksen mukaiset pääoma-arvot eivät sellaisenaan kuvaa maatilalan pääoman käyttöä, mutta jonkinlaisen selvyyden tuotantosuuntien välisistä eroista ne silti antanevat. Edellä mainittujen tietojen kerääminen samoilta tiloilta edellyttäisi yhteisen otoksen käyttöä MYTT:ssä ja maatilahallituksen otospohjaisissa tiedustelussa, johon myös maataloustilastojen koordinointoryhmän raportissa on ao. tilastojen kohdalla viitattu.

Viljelijäväestön tulotasoa verotustietojen perusteella selvitetäessä ongelmallisiksi ovat muodostuneet verovapaat tuloerät (omien tuotteiden kulutus yksityistaloudessa ja pinta-alalisät), jotka mm. maataloustuloa laskettaessa on jouduttu lisäämään muiden suppeampien tilastotarkastelujen pohjalta. Metsätulot ovat MYTT:ssä laskennallisella verotusarvolla mukana ja maatalouden osuudesta maksetuista velkojen koroista on olemassa ainoastaan kokonaistason arvio. Verotuksen poistot on voitu todeta kokonaistasolla merkittävästi pienemmiksi kuin mihin todellista kiinteän pääoman kulumista kuvaavissa kansantalouden tilinpidon laskelmissa on päädytty. Poistojen ero riippuu mm. inflaation nopeudesta. Maatilatalouteen on verotustietojen perusteella jouduttu lukemaan joukko tilalla tapahtuvan sivuansiotalouden tuloksia. Tällaisia ovat mm. tilan muun toiminnan laajuudesta riippuen pienessä mitassa tilalla harjoitettu turkiseläintarhaus, kalastus, soran yms. myynti, koneiden vuokraus ja muu toiminta, jota verotuksessa ei ole katsottu erilliseksi liikkeeksi. MYTT:n tuloksia on tulo-

tasotutkimuksessa jouduttu täydentämään muilla tilastoilla ja erillisselvityksillä ja yleensäkin ottamaan huomioon ensijaisesti verotuksen toimittamista varten tehdyt säännökset tilaston perusteissa ja sitä kautta myös tulosten tulkinnessa.

3. Kannattavuustutkimuksen kirjanpitotilat

Kirjanpitotiloilta saadaan yksityiskohtaisimmat tilakohtaiset tulokset erikseen maa-, metsä-, sivuansio- ja yksityistalouden osalta. Tilastossa sovelletaan maatilatalouden liiketulokäsitteistöä. Keskeisimpänä kirjanpitotilojen tulosten käyttöä rajoittavana tekijänä on toiminnan vapaaehtoisuudesta johtuva tilojen vähyyys ja valikoituneisuus. Kirjanpitotilat ovat tilakooltaan keskimääräistä suurempia ja niitä voidaan pitää jonkin verran keskimääräistä tehokkaammin hoidettuina. Tilojen tuotantosuuntajakauma poikkeaa myös osaksi maan keskimääräisestä. Toisaalta kirjanpitotiloilta saadan yksityiskohtaisemmat tiedot ja pitemmät aikasarjat kuin muista maatalouden tilastoista. Niiltä saadaan maataloutta koskevien liiketalouskäsitteiden mukaiset tulokset erotettuina muista tilan toiminnoista. Tulosten avulla voidaan seurata myös työkäyttöä tiloilla. Tila-aineisto on vaihtunut vuosittain tasaisesti 5-10 % ja tilaluku on kasvanut viime vuosina. Tällaisenaan kirjanpitotilat soveltuvat varsin hyvin mm. maatalouden tulokehityksen seurantaan.

Tutkimuksessa on kirjanpitotilojen tuloksia käytetty hyväksi mm. maatilalla omaan käyttöön otettujen maataloustuotteiden arvon selvittämisessä sekä työpanoksen tarkastelussa. Omien tuotteiden kulutuksessa on kirjanpitotila-aineiston mukaan päädytty keskimäärin lähes samoihin tuloksiin kuin kokonaistasoa osoittavissa tilastoissa (liite 4d). Kirjanpitotilat ovat olleet tähän asti ainoa tilasto, josta on saatu työpanostiedot myös tuotantosuuntajaotuksella. Kirjanpitotilojen työpanostiedoilla on voitu täydentää MYTT:n ja työpanostilaston yhteisiltä otostiloilta saatuja tietoja eri tuotantosuunnissa. Ongelmana eri tilastolähteiden

tietojen yhteensovittamisessa ovat kuitenkin usein erilaiset luokitukset. Työpanostietojen osalta kirjanpitotiloilta on ollut käytettävissä MYTT:n tulotietoja vastaava tuotantosuuntajaotus (HEIKKILÄ 1984).

Kirjanpitotilojen työpanostiedot perustuvat päivittäisiin muistiinpanoihin. Koska vuosittaiset muutokset kirjanpitotilaineistossa ovat melko vähäisiä, työpanoksen vaihtelu kuvastaa ensisijaisesti tuotanto-olosuhteiden vuosivaihteluita ja pitämällä ajanjaksolla osaltaa myös keskimääräistä teknistä kehitystä. Kirjanpitotilojen työpanostietoja on tutkimuksessa käytetty mm. tilakohtaisen työpanoksen kehityksen arviointiin viime vuosina. Lisäksi kirjanpitotilojen työpanostiedot on tutkimuksessa selvitetty myös kuukausittain, jolloin niiden avulla on voitu erikseen tarkastella työnkäytön kausivaihtelua eri tuotantosuunnissa. Työpanostiedot sisältävät viljelijäperheen ja palkkaväen koko työpanoksen maa-, metsä-, sivuansio- ja yksityistalouden töihin eriteltynä.

Tulotasoselvityksen ja seurannan kannalta kirjanpitotilojen tuloslaskentaa tulisi kehittää siten, että niiltä myös jatkossa saataisiin mahdollisimman monipuolisesti sellaista yksityiskohtaista tietoa, mitä muista laajemmista maatalouden tilastoista ei ole mahdollista saada. Eräs keskeisimmistä ongelmista tulotasotutkimuksessa on ollut maataloustulon jakaminen henkilöä kohti eri tuotantosuunnissa. Koko viljelijäperhettä koskevat henkilöluvut on voitu saada tuotantosuunnittain ainoastaan MYTT:n ja työpanostilaston otoksille yhteisiltä tiloilta, mikä sellaisenaan on liian pieni aineisto MYTT:n mukaisia tulotietoja vastaaviin alue-, tuotantosuunta- ja tilakokoryhmittäisiin. Toisaalta näiden henkilölukujen käyttö tutkimuksessa kariutui työpanostilastossa havaittujen puutteiden takia. Kirjanpitotiloilta on tiloilla työskentelevien osalta tilastoitu ainoastaan työpanos, mutta ei työntekijöiden henkilölukuja. Kuitenkin tiloilla työskentelevien henkilöiden lukumäärä on keskeinen tekijä verrattaessa eri tyyppisten tilojen tuloksia keskenään. Mm. verotustietojen perusteella on voitu todeta, että viljelijäperheen keskikoko on erilainen eri kokoisilla tiloilla ja eri tuotantosuunnissa.

Maatilan taloudellinen tulos voi riippua myös viljelijäperheen työpanoksesta ja myös työntekijöiden iästä. Työn käytön luokittelun muuttaminen enemmän maatilan toimintoihin osallistumista kuvaavaksi voisi parantaa työpanostietojen käyttömahdollisuuksia.

Maatalouden tulokehityksen seuranta on perustettu osin kirjanpito-tilojen tuloksiin. Tällöin tuotto- ja kustannustietojen lisäksi keskeisiä tietoja ovat mm. tuotosmääriin liittyvät tiedot. Tuotantokustannusten laskemisessa tuoteyksikköä kohti tarvitaan tiedot myydyistä tuotemääristä mm. seuraavien tuotteiden osalta: maito, naudanliha, sianliha, porsaas, kananmunat ja -liha sekä kasvinviljelytuotteet. Vastaavasti tiedot tiloille ostettujen porsaiden ja kananpoikasten lukumääristä ovat keskeisiä. Maatalouden tuki- ja rajoitustoimenpiteistä johtuen tuottajaintojen taso vaihtelee eri tilaryhmissä, joten tuotosmäärät ja hinnat on mahdollista saada ainoastaan kysymällä ne ao. tiloilta. Tämä puolestaan lisää jo ennestään suurta tiloilta kysyttävän tiedon määrää. Kirjanpito toiminnan ilmaisperiaate ja vapaaehtoisuus rajoittavat tiloilta kysyttävien tietojen lisäämistä.

Vastapainoksi tiloilta kerättävien tietojen lisääntymiselle näyttäisi kohtuulliselta tarkistaa myös tietojen säännöllistä muistiinmerkitsemistyötä koskevaa ilmaisperiaatetta. Koska neuvontajärjestöt ovat muutoinkin keskeisesti mukana tietojen keruussa kirjanpito-tiloilta, korvausten suorittaminen kirjanpito-tilallisille mm. neuvontaan liittyvien palvelujen kautta varmentaisi osaltaan tilamäärän pysymistä tarvittavan kokoisena. Kirjanpito toiminnassa, kuten muussakin tiedonkeruussa ja tilastoinnissa, tilaston laajentaminen edellyttää vastaavasti myös tilaston laatijan käytettävissä olevien resurssien tarkistamista.

4. Maatilahallituksen työpanostilasto

Maatilahallituksen työpanostilasto on otantapohjaltaan laajin viljelijäväestön työpanosta koskeva tilasto. Siinä on pyritty selvittämään maatiloilla työskentelevien tekemä koko työpanos maatilatalouden ulkopuoliset työt mukaan lukien. Työpanostiedustelu suoritetaan ositettuna postikyselyinä, jolloin jokainen otostila joutuu vastaamaan 6 tai 7 kertaa vuodessa ja merkitsemään laskentaviikon aikana tehdyt työtunnit. Töihin osallistuneiden henkilöiden lukumäärät tiloilla on kysytty samassa yhteydessä (liite 3). Työpanostiedot kysytään kaksi kertaa vuodessa myös haastatteleamalla kaikilta otostiloilta samalla, kun kysytään muihin Maatilahallituksen tilastoihin tulevia tietoja.

Maatilahallituksen työpanostilaston kehittämistä on tarkasteltu yksityiskohtaisesti maatalouden työpanostoimikunnan mietinnössä vuodelta 1981. Siinä esitetyistä kehittämistoimenpiteistä osa on toteutettu tilastovuodesta 1981 lähtien. Työvoiman käyttöä koskevaa kyselykaaviota on tarkennettu maatilan töiden osalta ja kyselytoimenpiteitä tehostettu. Työpanostiedustelussa kato on ollut varsin suuri, noin 30 % ja aika-ajoin jopa 50 %. Tehostettujen kyselytoimenpiteiden vuoksi katoa on saatu hieman pienemmäksi. Työpanostoimikunnan esittämiä katotutkimuksia ei ole tehty. Tilaston luotettavuuden kannalta kaikki kadon pienentämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat tilaston kehittämisessä keskeisellä sijalla. Kadon jakautuminen tulisi selvittää ja mahdolliset viivoutumat tilastossa korjata myös aiempien vuosien tuloksiin niiltä osin kuin se tässä vaiheessa tehtyjen katoselvitysten perusteella vielä on mahdollista. Työpanoksen tarkastelu pitemmällä ajanjaksolla on vaikeaa mm. katotutkimuksen puuttumisen takia.

Työpanostilaston otos vaihdetaan noin kerran kolmeen vuoteen kokonaan uuteen. Koko otoksen vaihtaminen kerralla lisää osaltaan tilaston laadintatavasta aiheutuvaa vaihtelua tuloksissa etenkin aikasarjojen kohdalla. Tilaa kohti lasketuna työpanostilaston

tulokset mm. vuodesta 1981 lähtien eivät ole olleet vertailukelpoisia aikaisempien vuosien tuloksiin (vrt, kuvio 2, s.59). Kyselytoimenpiteiden tehostumisesta johtuen vuodesta 1981 lähtien saatuja tietoja on voitu kuitenkin pitää aikaisempia luotettavampina. Toisaalta työpanostiedustelussa seurataan lähinnä maatalouden kokonaistyöpanoksen kehitystä, ei niinkään tilaa tai henkilöä kohti laskettua työpanosta. Kokonaistyöpanos maataloudessa on laskenut vuosittain. Se, kuinka suuri osa työpanoksen vähenemisestä aiheutuu samanaikaisesti tapahtuvasta tilaluvun laskusta ja viljelijäväestön vähenemisestä, ei ilmene selvästi tilastosta.

Työpanostilaston otoskehikkona on ollut kaikki tilat sisältävä Maatilarekisteri. Tilastoinnin kohteena on ollut tällöin työpanos sekä viljellyillä että viljelemättömillä tiloilla. Tutkimuksen tulotiedot ovat koskeneet ainoastaan viljeltyjen tilojen joukkoa. Viljelemättömien tilojen työpanos on tutkimuksessa oletettu vähäiseksi. Viljelijäperheen työpanos on tällöin voitu laskea tilaa kohti jakamalla maatalouden kokonaistyöpanos viljeltyjen tilojen lukumäärällä. Viljeltyjen tilojen lukumäärä on saatu MYTT:n otantakehikosta. Viljeltyjen tilojen lukumäärä on tilastoitu vuodesta 1981 lähtien myös työpanostilastossa. Tulotasotutkimuksen kannalta keskeisiä työpanostilaston tietoja ovat nimenomaan viljeltyä tilaa kohti lasketut työpanostiedot. Kaikkien tilojen ohella myös luonnollisten henkilöiden tiloja koskevat työpanostiedot tulisi saada tarvittaessa selvitettyä tilastosta.

Työpanostilasto on keskeisin maatalouden tilasto myös viljelijäperhettä koskevien henkilölukujen osalta. Nykyisellään tilastosta saatavat henkilöluvut kuvaavat pikemmin työhön osallistumista keskimäärin vuoden aikana kuin todellisia henkilöiden lukumääriä tiloilla. Työntekijöiden lukumäärien tilastoimista tulisi tarkentaa mm. siten, että tilastosta saataisiin tietyllä tavalla määritettyinä tiloilla vakinaisesti työskentelevien henkilöiden lukumäärä ja erikseen tilapäistyövoimaan lukeutuvat henkilöt.

Viljelijäperheen jäsenten ja palkattua työvoiman välinen ero tulisi myös tehdä selväksi. Palkkaa vastaan työskentelevien viljelijäperheen jäsenten, joiden palkat ilmenevät maatilatalouden verotuksessa menoina, tulisi kuulua myös työpanostilastossa palkattuun työvoimaan. Viljelijäksi voidaan tilastossa ilmoittaa ainoastaan yksi henkilö tilaa kohti. Viljelijä on yleensä sama henkilö kuin verotustiedoissa. Luonnollisten henkilöiden tiloilla on yleensä yksi viljelijä tilaa kohti, mutta mm. verotusyhtymien ja mahdollisesti myös perikuntien kohdalla osa viljelijöistä puolisoineen on tilastoitu avustaviksi perheenjäseniksi. Myöskään tältä osin tilastosta ei saada yksiselitteisesti laskettua viljelijäperhettä koskevia henkilölukuja tilaa kohti, koska henkilölukujen jakajana käytettäviä tilalukuja ei tilastossa ole tarkemmin määritetty.

Viljelijäperheen jäsenet (ja samalla myös heidän työpanoksensa) on jaoteltu tiedustelulomakella kuten palkattu työvoimakin miehiin ja naisiin. Viljelijää ja puolisoa koskevasta henkilöluvusta edellä esitetty huomioon ottaen ei näin ollen saada pääteltyä enempää viljelijöiden kuin puolisoittenkaan todellista lukumäärää (tai työpanosta) tiloilla. Palkattua työvoiman osalta sukupuolen mukainen jaottelu saattaa olla aiheellinen, koska palkkataso maataloudessa on miehillä ja naisilla erilainen, mutta viljelijäperheen sisällä sille on vaikeata löytää perusteluita. Henkilölukujen tilastoinnissa tulisikin kiinnittää enemmän huomiota varsinaiseen työskentelyyn tilalla, jotta tilastosta voitaisiin saada laskettua tilaa kohti mm. tietynä tavoin määritettynä tiloilla vakinaisesti työskentelevien viljelijöiden (sukupuolesta riippumatta) ja erikseen heidän puolisoitensa lukumäärät. Myös avustavat perheenjäsenet ja heidän työpanoksensa tulisi jaotella ensisijaisesti työskentelyn vakinaisuuden mukaan.

Työpanoksen jaottelu erilaisiin töihin on vuodesta 1981 tehtyjen tarkennusten jälkeen sellaisenaan selkeä. Verotustietoihin perustuvan tuloksetyksen kannalta kuitenkin liikeverovelvollisuutta edellyttävä toiminta ja siihen liittyvät työt tulisi erottaa omaksi ryhmäkseen. Nykyisellään ne on luettu yleensä maatilalla

tehtävien sekalaisten muiden töiden ryhmään. Maatilan ulkopuolella tehtävän ansiotyön jaottelua tulisi myös tarkentaa siten, että siitä saataisiin erikseen vakinaisesti palkkatyössä käyvien viljelijäperheen jäsenten työtunnit ja henkilöluvut.

Työpanostilastosta saadaan tulokset ainoastaan tilakokoluokittain ja alueittain. Joitakin tuotantosuunnittaisia tuloksia tilastosta on viime vuosina pyritty selvittämään, mutta sekä tuotantosuuntajako että po. tulokset ovat olleet varsin summittaisia ja lukeutuvat nk. julkaisemattomaan osaan tilastossa. Työpanostilasto on aikanaan rakennettu kuvaamaan maatalouden työpanosta ja työvoimaa koko maan tasolla ja maan eri osissa eikä niinkään tilaryhmittäisten erojen selvittämistä varten. Kuitenkin tilastointimenetelmiä kehittämällä siitä voitaisiin saada myös tilaryhmittäisiä tuloksia. Tuotantosuuntajaotuksen aikaansaaminen tilastossa tulisi ottaa huomioon jo seuraavia otantoja suunniteltaessa.

Eräänä vaihtoehtona tuotantosuuntajaotuksen aikaansaamiseen työpanostilastossa on kehittää tilastomenetelmiä siten, että työpanostilastossa ja maatilatalouden yritys- ja tulotilastossa (MYTT) voitaisiin käyttää samaa otosta. Tuotantosuuntaryhmitys perustuisi tällöin myös työpanostietojen osalta tulotietoihin. Toisaalta MYTT:n mukaista tulotietoihin perustuvaa tuotantosuuntaryhmitystä ja tilakokoluokitusta voitaisiin kehittää edelleen esimerkiksi Maatilahallituksen tilastoimat eläinmäärät huomioon ottavalla tavalla. MYTT:n kanssa yhteisen asteittain vaihtuvan otoksen käyttöönotto on nähty keskeisenä työpanostilaston kehittämistoimenpiteenä myös maatalouden työpanostoimikunnan mietinnössä vuonna 1981 ja maataloustilastojen koordinoitutyöryhmän raportissa vuonna 1983.

MYTT:ssa otoksen osittaisella vaihtamisella pyritään saamaan siitä johtuva vaihtelu mahdollisimman pieneksi. Työpanostilaston nykyisen käytännön mukaisen rotaationa etenevän kyselyn sovittaminen osittaiseen otoksen vaihtumiseen saattaa olla

tilastoteknisesti ongelmallinen. Toisaalta työpanostilasto on ainoastaan osa Maatilahallituksen vuosiotantaan liittyvästä tilastotoimesta. MYTT:n kanssa yhteiseen otokseen siirtymisen tulisi palvella myös Maatilahallituksen muiden tilastojen kehittämistarpeita. Näiltä osin yhteiselle otokselle asetettavat edellytykset saattaisivat olla aiheena tilastointimenetelmien uudelleen arvioimisella myös MYTT:ssä.

B. Palkansaajia koskevat tilastot

1. Palkkatilastot

Palkkatilastoihin kuuluu noin 20 erilaista eri alojen palkkatuloja käsittelevää tilastoa, jossa on tilastoitu toimialoittain työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkkatietoja. Samaa toimialaa koskevia palkkatietoja saadaan erikseen julkisen ja yksityisen sektorin palveluksessa olevien osalta niin ikään eri tilastoista. Osa tilastoista on otantapohjaisia ja osa kokonaisaineistoon perustuvia. Mm. teollisuuden ja kaupan aloilla tilastointi koskee ainoastaan järjestäytyneiden työnantajien (STK, LTK) yrityksissä työskenteleviä palkansaajia. Tilastoinnin ulkopuolelle jäävät tällöin lähinnä pienten yritysten työntekijät niiltä osin kuin yritykset eivät ole järjestäytyneitä.

Palkkatilastojen osalta ensisijaisena kehittämistoimena on nähty tilastojen yhtenäistäminen siten, että eri alojen palkkatuloja voidaan vertailla saman tilaston ja mahdollisesti myös tilastojulkaisun puitteissa. Tällöin tulisi kysymykseen paitsi tilastointimenetelmien myös tilastoissa käytettävien ansiotulokäsitteiden yhtenäistäminen. Palkkausmuodot ovat erilaisia eri aloilla; esimerkiksi teollisuudessa tuntipalkkaus on yleistä, toimihenkilöillä ja virkamiehillä kuukausipalkkaus ja eräillä aloilla myös urakkapalkkauksella on merkitystä. Palkkatulo voi olla toisaalta tehdyn työajan tai maksetun työajan mukainen tai esimerkiksi provisioperusteinen. Palkkoihin kuuluu eri aloilla erilaisia olosuhde-, ylityö- yms.lisiä. Eri aloille tyypilliset

palkkausmuodot, palkkatulokäsitteet, henkilölukujen ja työtuntien laskemiseen liittyvät tekijät tulisi pyrkiä saattamaan tilastossa keskenään vertailukelpoisiksi ja selvittämään eroihin liittyvät tekijät yhtenäisessä palkkatilaston julkaisussa tai julkaisusarjassa.

Palkkatilastossa pyritään seuraamaan lähinnä tuntipalkkojen kehitystä. Tuntipalkkojen seuranta tulisi yhtenäistää mm.kausipalkkattujen ja vuorotyötä tekevien kohdalla. Kausipalkka ei riipu palkanmaksukauden aikana tehtyjen työtuntien vaihtelusta. Keskimääräisen tuntiansion kehityksessä ei myöskään saisi ilmetä työtuntien vaihteluista aiheutuvia vaihteluita. Palkkatilastoissa ilmenevä epäyhtenäisyys tunti- ja kausipalkkaisten välillä vaikeuttaa myös pääosin palkkatilastoihin perustuvan ansiotasoindeksin laatimista.

Tulotasotutkimuksen kannalta keskeisimmät palkkatilaston tiedot teollisuustyöntekijöiden palkoista perustuvat STK:sta saatuihin palkkatietoihin. STK:n keräämiä teollisuustyöntekijöiden palkkatietoja julkaistaan Tilastokeskuksen tilastotiedotuksia-sarjassa. Siinä palkkatilaston perusteista on esitetty ainoastaan kirjallisuusviite vuodelta 1953 olevaan julkaisuun. Tilastointiperusteet ovat saattaneet muuttua tämän jälkeen, joten niistä tulisi tehdä uusi selvitys esimerkiksi. ao. tilastotiedotukseen.

2. Teollisuustilasto

Teollisuustilastosta saadaan kaivos- ja muun kaivannaistoiminnan, teollisuuden sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuollon aloilla toimivien henkilöiden lukumäärät, tehdyt työtunnit ja maksetut palkat. Nämä tiedot on tilastoitu erikseen toimihenkilöiden ja työntekijöiden osalta. Työntekijöistä on vielä erotettu varsinaiset valmistustyöntekijät. Tilastosta saadaan varsin tarkka toimialoittainen ryhmitys läänitason aluejaotuksella. Toimialajaotus on toimipaikkakohtainen ja ao. toimialoille on luettu myös toimipaikan yhteydessä olevat apuosastot ja niissä työskentelevät henkilöt.

Maksettuihin palkkoihin teollisuustilastossa sisältyvät kaikki rahana tai luontaisena maksetut palkat. Näin ollen mm. tehtyä työtuntia kohti tilastosta saadaan laskettu tuntipalkka, joka sisältää muiden maksettujen lisiön ohella mm. loma- ja sairasajan palkat, erilaiset palkkiot ja bonukset sekä työnantajan kustantamat luontaisedut. Eri muodossa maksettujen palkkojen erittelemisen lisäksi tältä osin tilaston käyttömahdollisuuksia Tulotasotutkimuksen kannalta keskeinen palkkojen ryhmittely on tehtyä työaikaan vastaava palkka, loma-ajanpalkka ja lomarahat, muu rahana maksettu palkka ja luontaisedut. Tehtyä työaikaan vastaavan palkan osalta tilastossa jouduttaisiin ratkomaan tuntipalkkaisten ja kausipalkkaisten osalta ilmeisesti samoja ongelmia kuin edellä palkkatilastossa. Toisaalta teollisuustilastossa seurataan palkkoja lähinnä teollisuuden palkkamenojen ominaisuudessa, jolloin tuntipalkkojen laskeminen jää maksettujen palkkojen ja työpanoksen seurannan ohella toissijaiseksi tavoitteeksi tilastossa.

Henkilölukujen osalta teollisuustilastossa on pyritty selvittämään toimipaikkakohtaisesti henkilöstön keskimääräinen vahvuus vuodessa. Toimipaikan henkilökuntaan on luettu tällöin myös tilapäisesti (vuosiloman, sairauden tms. syyn takia) poissa olevat henkilöt. Osa-aikatyöntekijät ja harjoittelijat sisältyvät niinkään henkilölukuun. Osa-aikatyöntekijät on aikaisemmin muutettu kokopäivätyöntekijöiksi, mistä kuitenkin on vuonna 1980 luovuttu tilastossa. Henkilöä kohti laskettavien vuosipalkkojen osalta aikaisempi menettely on ollut selkeämpi. Henkilölukujen tulisi vastata tilastosta saatavia palkkaryhmittelyjä siten, että palkkatulot voitaisiin laskea henkilöä kohti erilaisin ryhmittelyin. Tällöin mm. edelläesitetyt maksettujen palkkojen ryhmittelyt huomioon ottaen teollisuustilastosta saataisiin laskettua lähes kokonaisuuteen perustuvana myös tutkimuksessa tarkasteltava teollisuustyöntekijän keskimääräinen palkkatulo vuodessa.

C. Kotitalouksien tuloja ja menoja koskevat tilastot

1. Tulonjakotilasto ja kotitaloustiedustelu

Tulonjakotilastossa ja kotitaloustiedustelussa tarkastellaan hyvin samantyyppisesti kotitalouksien tuloja. Ne ovat lähes ainoat tilastot, joista saadaan eri väestöryhmiä koskevat tulotiedot käytettävissä olevien tulojen käsitteeseen asti. Tulonjakotilasto perustuu käsitteiltään kansainväliseen tulonjakotilastosuositukseen ja pyrkii antamaan tietoa paitsi kotitalouksien käytettävissä olevista tuloista myös ansiotulonsaajakohtaisesti palkka- ja yrittäjätuloista sekä tulojen jakautumisesta ja rakenteesta. Tulonjakotilasto on varsin uusi ja vielä kehittelyväiheessä oleva tilasto. Ensimmäinen tilastojulkaisu on vuodelta 1977. Tulonjakotilastosta saadaan tiedot vuosittain ja jo vakiintuneimmasta kotitaloustiedustelusta viiden vuoden väliajoin. Molemmat tilastot koskevat koko maan kaikkia väestöryhmiä. Laajoista otannoista huolimatta eri väestöryhmiä koskevien otosyksiköiden määrät eivät riitä kovin moniin alaryhmiin. Viljelijäkotitalouksien osalta tulokset saadaan tilakokoluokittain ja lisäksi karkeahkolla tuotantosuuntajaotuksella. Teollisuustyöntekijöiden osalta tulokset on selvitetty erikseen ammattikoulutettujen ja kouluttamattomien osalta.

Ammatissa toimiviksi luetaan pääsääntöisesti vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet henkilöt. Kotitalouden sosioekonominen asema määräytyy kotitalouden päämiehen tietojen mukaisesti. Viljelijäkotitalouksia, joissa päämiehen ammattiasema on maanviljelijä, on ollut vuonna 1980 noin 116 200 kpl. Nämä on jaettu ainoastaan neljään tilakokoluokkaan. Tiheämmän tilakokoluokituksen aikaansaaminen tilastossa olisi varsin toivottavaa. Viljelijäkotitaloudet jakautuivat eri tilakokoluokkiin suunnilleen samoin kuin maatilataloudesta 75-100 % kokonaistuloistaan saavat viljelijäpuolisot ja heidän tilansa maatilatalouden yritys- ja tulotilastossa samana vuonna.

Tulonjakotilaston pienimmässä tilakokoluokassa on suhteessa MYTT:ön vähemmän kotitalouksia (tiloja). Päätoimisiin viljelijöihin pienillä tiloilla on MYTT:ssä lukeutunut osa pientuloisista eläkeläisviljelijöistä.

Käytettävissä olevien tulojen käsitteeseen pääsemiseksi kotitalouksilta joudutaan tulonjakotilastossa kysymään useita tietoja haastattelemalla, joten tulosten luokittelumahdollisuudet riippuvat paljolti haastatteluotoksen koosta. Vuonna 1980 haastattelun piiriin on kuulunut kaikkiaan noin 7 000 kotitaloutta, joista maanviljelijäkotitalouksiksi luokiteltuja on ollut noin 580 kpl. Mikäli kotitaloudet yli 20 ha:n tiloilla tulonjakotilastossa jakautuisivat tilakoon mukaan samoin kuin maatilataloudesta 75-100 % kokonaistuloistaan saavien viljelijöiden tilat MYTT:ssä, yli 20 ha:n tilakokoluokan jakaminen edelleen 20-30 ha:n ja yli 30 ha:n tilakokoryhmiin näyttäisi vuoden 1980 otoskotitalouksien perusteella hyvinkin mahdolliselta.

Tulonjakotilastossa tarkastellaan toisaalta myös kaikkia viljelijätalouksia, jolloin kotitalouden päämies voi olla ammattiasemaltaan myös muu kuin viljelijä. Viljelijätalouksien joukko on tällöin verrattavissa lähinnä MYTT:n luonnollisten henkilöiden tilojen joukkoon. Vuonna 1980 tulonjakotilaston viljelijätaloudet ja MYTT:n luonnollisten henkilöiden tilat jakautuivat tilakokoluokkiin seuraavasti:

	Viljelijätaloudet (tulonjakotilasto)	Luonnoll.henk.tilat (MYTT)
2 - 5 ha	12.4 %	19.8 %
5 -10 ha	31.2 %	33.4 %
10-20 ha	35.4 %	30.7 %
Yli 20 ha	21.0 %	16.1 %

Viljelijätalouksia on tulonjakotilaston mukaan ollut vuonna 1980 155 100 kpl. MYTT:n mukaan luonnollisten henkilöiden tiloja oli 150 300 kpl. Perusjoukkojen koon osalta ei ero ole merkittävä. Sitävastoin erot tilakoon mukaisessa jakaumassa aiheuttavat eroja

myös tuloksiin. Tulonjakotilastossa on suhteessa enemmän mukana yli 10 ha:n viljelijäkotalouksia, mikä puolestaan aiheuttaa keskimääräisten tulosten painottumisen suurempiin tiloihin kuin MYTT:ssä. Keskimääräisen tilakoon puuttuminen tulonjakotilastosta vaikeuttaa tulosten vertaamista muihin tilastoihin.

Viljelijätaloudet on jaettu tulonjakotilastossa tuotantosuunnan mukaan kotieläintalouden, kasvinviljelyn, erikoisviljelyn (=puutarhatuotanto), metsätalouden ja muun maataloustuotannon harjoittajiin. Näistä erikoisviljelyn ja muun maataloustuotannon harjoittajien osalta haastatteluotannon tilaluvut ovat jääneet melko pieniksi. Toisaalta kotieläintalouden ja mahdollisesti myös kasvinviljelyn osalta otoksen tilaluvut näyttäisivät riittävän tarkempiinkin ryhmittelyihin. Tuotantosuunnittaisen luokituksen tarkentamisessa tulisi ottaa huomioon tulosten vertailtavuus muihin maatalouden tilastoihin. Kovin tarkkoihin tuotantosuunta- ja tilakokoluokituksiin tulonjakotilaston otoskoon huomioon ottaen tuskin on mahdollisuuksia. Keskimääräisen peltoalan saaminen tilastosta osaltaan auttaisi tulosten arviointia eri tuotantosuunnissa. Vastaavasti metsätuloja selittäväenä tekijänä tulisi tilastosta saada myös metsäalat. Tulonjakotilaston ja MYTT:n yhteen sopivuuteen vertailtavissa olevilta kohdin tulee kiinnittää huomiota jo tilaston laadintavaiheessa.

Käytettävissä olevien tulojen tarkastelu on perustettu tulotasotutkimuksessa molempien vertailuosapuolien osalta ja teollisuustyöntekijöiden osalta myös ansiotulojen tarkastelu tulonjakotilastoon. Kotitaloustiedustelusta tutkimuksessa on saatu mm. päätoimisten viljelijäpuolisoiden yrittäjätulot ja toisaalta erikseen teollisuustyöntekijöiden ja heidän puolisoidensa palkkatulot. Tulotasotutkimuksen kannalta on toivottavaa, että vastaavanlaiset tuloseselvitykset olisivat mahdollisia myös vuoden 1985 kotitaloustiedustelun perusteella.

Kotitaloustiedustelusta on voitu tulostaa tietoja tilaston normaalista laadintatavasta poikkeavilla ryhmityksillä. Myös tulonjakotilaston laadintamenetelmiä kehitettäessä tulisi kiinnittää huomiota erilaisiin aineiston ryhmittelyihin ja mahdollisimman monipuolisen tiedon saatavuuteen mm. erillistuloksina tilastosta. Tulonjakotilaston käyttöä tutkimuksessa on häirinnyt sen pitkä valmistusviive. Vuoden 1981 tulokset on

saatu ennakkollisina kesällä 1984. Lopullisten tulosten saaminen on antanut odottaa tilastoperusteissa havaittujen epäselvyyksien takia. Tulosten saannin nopeuttamiseen jouduttaneen vastaisuudessa kiinnittämään erityistä huomiota. Muissa tulotilastoissa lopulliset tulokset julkaistaan yleensä po. tilastovuoden lopusta noin puolentoista vuoden kuluttua.

Tulonjakotilaston perusaineisto kerätään tilastovuodesta 1982 lähtien haastattelemalla kaikkia otokseen poimittuja kotitalouksia ja täydentämällä tietoja hallinnollisista rekistereistä. Tähän asti otos on vaihdettu joka vuosi, mutta vuodesta 1983 lähtien tarkoituksena on pitää jokainen otoskotitalous kahtena peräkkäisenä vuonna mukana tilastoinnissa. Tällöin otoskotitalouksista vaihdetaan vuosittain ainoastaan puolet uusiin, joten siitä johtuva vaihtelu jäänee vastaisuudessa vähäiseksi. Toisaalta haastatteluotoksen kokoa on lisätty siten, että se vuonna 1982 on 10 000 kotitaloutta ja vuodesta 1983 lähtien 14 000 kotitaloutta. Vuodesta 1984 lähtien otos myös ositetaan tulojen ja verovelvollisuutta koskevan ryhmittäjä, palkansaaja jne.) mukaan. Vuoden 1984 otoksessa on kuitenkin vielä mukana puolet edellisen vuoden osittamattomasta otannasta. Näin ollen kokonaan ositettuun haastatteluotokseen päästään siirtymään vasta vuodelta 1985 laadittavassa tilastossa. Tilaston muun kehittämisen myötä myös sen valmistusviive tulee vastaisuudessa pienenevä. Uudistuksen toteutuessa tulee mm. otokseen kuuluvien maatalousyrittäjien määrä kaksinkertaistumaan. Tämä lisännee osaltaan aineiston käyttöarvoa myös maataloutta koskevissa erillisselvityksissä.

KIRJALLISUUSLUETTELO

AALTONEN, S. 1981. Maatalouden tuloista ja tulonjaosta. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 78: 23-87.

Ajankohtaista maatalousekonomiaa. Kirjanpitotilojen tuloksia. Tilivuodet 1978-1982. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 62, 75, 87, 95 ja 103.

Eri tuotantosuuntaa harjoittavien kirjanpitotilojen tuloksia. Tilivuodet 1978-1982. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 63, 76, 88, 96 ja 104.

A system of National Account. United Nations. 1968 . Series F:2. Rev.3.

ERICSON, T. 1979. Jordbrukets inkomster. Sver. lantbr.univ. Inst. för ekon. och statist. Rapp. 152.

GRANBERG, L., HAKATIE, H., HEIKKILÄ, T., PIHLATIE, J., SALONEN, J., TOIVANEN, V. & VÄNSKÄ, P. Maatalouden tuet ja tulot. Selvitys alueellisen ja tilakoon mukaisen tuen vai kutuksesta mautilojen tuloihin. Maatilahallituksen julkaisu 7. 50 s. 5 liit. Helsinki 1982.

HANHILAHTI, H. 1980. Maataloustuotteiden aluetuki ja viljelijöiden tulot maan eri osissa. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 71: 60 s. 8 liit.

HASSINEN, S. 1981. Maatalouden kokonaislaskelmat. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 82: 31-36.

HEIKKILÄ, A-M. 1984. Perheviljelmän koko ja viljelijäperheen toimeentulon lähteet. Summary: The size of family holdings and the sources of farm family income. Maatal. tal. tutk.lait. julk. 48. 95 s. 9 liit.

IHAMUOTILA, R. 1968. Viljelijöiden työtulojen taso kirjanpitotiloilla 1956-1965. Summary: Labour income level of farmers on Finnish book-keeping farms in 1956-1965. Maatal. tal. tutk.lait. julk. 10. 172 s.

- 1983. Suomen maatalouselinkeinon pääomakanta ja velkaisuusaste vuosina 1961-1980. Helsingin yliopiston maatal. ekonomian lait. julk. 10.

JAKOBSSON, S. 1977. Levnadsnivå och privatekonomi i glesbyggd och tätort. En jämförelse mellan industriarbetare och jordbrukare. Examensarbete. Lantbrukshögskolan Inst. för ekon. och statist. Lantbrukets drifts- ekonomi 1977/Ld 1.

Jordbruks- och livsmedelspolitik. Huvudbetänkande av 1983 års livsmedelskommitté. Delarna 1-3. Jordbruksdepartementet. Statens offentliga utredningar 1984: 86.

KETTUNEN, L. 1977. Maatalouden tulotason kehitys 1970-luvulla. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 48. 14 s.

Kotitaloustiedustelu 1981. Osa I. Kotitalouksien kulutusmenot sosioekonomisen aseman mukaan. Osa II. Kotitalouksien kulutusmenot alueittain. Tilastokeskus. Tilastollisia tiedonantoja 71. Helsinki 1984.

LAURILA, E. 1981. Maatalouden kokonaislaskelmat 1975-1980. Maatal. tal. tutk.lait. tied. 77. 24 s.

LAAKSONEN, S. 1984. Maatalousyrittäjien ja teollisuustyöntekijöiden tulot, kulutus ja kestokulutustavaroiden omistus vuonna 1981. Työväen tal. tutk.lait. tutk. selost. 27

- Viljelmistä ja viljelijöiden työstä ja tuloista 1980-luvun alussa. Työväen tal. tutk. lait. tutk. selost. 28.

- Teollisuustyöntekijöiden asema tulo- ja työaikatilastojen mukaan 1980-luvun alussa. Työväen tal. tutk.lait. tutk. selost. 29.

Levnadstandarden för jordbrukare och jämförbara grupper. Rapport avgiven av levnadsstandardgruppen 1980 och 1981. Lantbr. ekon. samarbetsnämnden.

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman työryhmän selvitys maatalouden tulotason kehityksestä vuosina 1968-1971.

Maatalouden tuet ja tulot. Selvitys alueellisen ja tilakoon mukaisen tuen vaikutuksesta maatalojen tuloihin. Maatalahallituksen julkaisuja 7. 50 s., 5 liit. Helsinki 1982.

Maataloustuotteiden tuotantokustannuksia ja viljelijäväestön tulotason kehitystä selvittävän toimikunnan mietintö. Osa II, tulotaso. Komiteanmietintö 1975: 124. 61 s., 2 liit.

Maatalouden työnormit 1980. Summary: Task times for farm work. Työtehoseuran julk. 222. 156 s.

Maatalouden työpanostoimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 1981: 5. 99 s.

Maatalouden vuositilasto. Maatalahallitus. Suomen virallinen tilasto III.

Maataloustilastojen koordinoitutyöryhmän raportti. Maatalahallitus. Helsinki 1983. 125 s. 16 liit.

Maataloustilastolliset kuukausikatsaukset. Maatalahallitus.

- Maataloustulolaki 1102. Suomen asetuskokoelma 1977:
2175-2178.
- Maataloustuloasetus 44. Suomen asetuskokoelma 1978: 73-74.
- Maataloustulolaki 629. Suomen asetuskokoelma 1982:
1215-1219.
- Maataloustuloasetus 1115. Suomen asetuskokoelma 1982:
2090-2091.
- Laki maataloustulolain muuttamisesta 444. Suomen asetus-
kokoelma 1984. 907-908.
- Maataloustuloneuvottelukunnan mietintö. Komiteanmietintö
1978: 56.
- Maataloustulolakitöimikunta 1980:n mietintö. Komiteanmie-
tintö 1982: 8.
- Maataloustulotoimikunnan mietintö. Komiteanmietintö 1975:
114.
- Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto. Tilastokeskus. Suo-
men virallinen tilasto XXXIX.
- Maatilatalouden yritys- ja tulotilasto. Tulo- ja verotus-
tiedot. Tilastokeskuksen tilastotiedotus. KT-sarja.
- Maatilarekisteri Maatilahallitus. Suomen virallinen tilasto
XLIII.
- MÄKELÄ, P. 1980. Maatalouden yritystilastojärjestelmän ke-
hittäminen Tilastokeskus. Tutkimuksia 59. 35 s.
- & NURMINEN, R. 1980. Kansatalouden tilinpito. Maa-, metsä-
ja kalatalous sekä metsästys kansantalouden tilinpidossa.
Tilastokeskus. Tutkimuksia 61. 129 s.
- Provisional Guidelines on Statistics of the Distribution of
Income, Consumption and Accumulation of Households.
United Nations 1977. Series M: 22.
- Pääasiallisen toiminnan ja toimeentulolähteen luokitukset.
Tilastokeskus. Käsikirjoja 11. 24 s.
- SÖDER, L. 1984. Inflaatiovaikutusten huomioonottamisesta
tulojen määrittelyssä. Ajankohtaista maatalousekonomiaa.
Maatal. tal. tutk.lait. tied. 108: 55-71.
- SÖDERSTRÖM, L. 1976. Inkomstens innebörd och mätande.
Promemorior från Statist. centralbyrån 1977: 4. 103 s.
- Talousneuvoston mietintö tulopolitiikan kehittämistä.
Komiteanmietintö 1967: B 1.

Teollisuustilasto. Osa I. Toimialatietoja. Tilastokeskus.
Suomen virallinen tilasto XVIII A.

Teollisuustyöntekijöiden palkat. Tilastokeskus. Tilasto-
tiedotuksia PA.

Tilasto-opas. Maatalous. Tilastokeskuksen käsikirjoja 4.

Tilastotoimen kehitys. Selvitys valtion tilastotoimen kehi-
tyksestä verrattuna valtion tilastotoimen kehittämishjel-
maan sekä kehittämishjelmaehdotuksien 1981-85 perus-
teista ja siihen liittyvistä kehittämishankkeista. Tilas-
tokeskus. 1980.

TORVELA, M. 1980. Viljelijöiden tuloista ja maatalouden kan-
nattavuudesta kirjanpitotiloilla. Maatal. tal. tutk.lait.
tied. 68: 43-45.

Työvoimatiedustelut. Tilastokeskus. Suomen virallinen
tilasto XL.

Työvoimatutkimus 1982, vuosihaastattelu. Tilastokeskuksen
tilastotiedotus TY 1984:3.

Tulonjakotilasto. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto
XLI.

Tulo- ja varallisuustilasto. Tilastokeskus. Suomen viral-
linen tilasto IV B.

Tulotasokomitean mietintö. Komiteamietintö 1966: B9 4.
95 s.

UHLIN, H. 1977. Resursbesparingar i svenskt jordbruk
1956-1974. En förberedande analys samt några fråges-
ställningar. Sver. lantbr.univ. Inst. för ekon. och
statist. Rapp. 114.

Verohallinnon käsikirja. Maatilatalouden verotus. Lain-
säädäntö, verohallituksen ohjeet ja oikeustapaukset. Vero-
vuosi 1982. Verohallituksen julk. 238. 219 s. Helsinki.

- Henkilö- ja varallisuusverotus sekä verotusmenettely.
Vero vuosi 1982. Verohallituksen julk. 240. 415 s.
Helsinki 1983.

Viljelijäväestön ja palkansaajien tuloja selvittävän
komitean mietintö. Komiteamietintö 159: B 26.

Väestö- ja asuntolaskenta 1980. Osa III. Tulot. Osa XVIII.
Hakemisto. Osa XV Maanviljelijät. Tilastokeskus. Suomen
virallinen tilasto VI C: 106.

Liiteluettelo

1. Alueluokituksen suuralueet
2. Maatilatalouden verolomake vuodelta 1981
3. Työpanostilaston kyselylomakkeet vuosilta 1980 ja 1981
4. Maataloustulo ja teollisuustyöntekijöiden palkkatulo eri tilastoissa
5. 1-5. Kaikkia tiloja koskevat alueittaiset ja tilasuuruusluokittaiset tulokset vuosina 1978-1982
6. 1-13. Luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevia tiloja koskevat tuotantosuunnittaiset tulokset vuodelta 1980
7. 1-13. Luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevia tiloja koskevat tuotantosuunnittaiset tulokset vuodelta 1981
8. 1-13. Luonnollisten henkilöiden hallinnassa olevia tiloja koskevat tuotantosuunnittaiset tulokset vuodelta 1982
9. 1-5. Kirjanpitotiloja koskevat tulokset vuosina 1980-1982
10. 1-2. Teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut, tehdyt työtunnit ja palkkatulo päätoimesta eri toimialoilla vuonna 1981
11. Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot.

Läänijaosta poikkeavat aluejaotukset eri tilastoissa

Kannattavuustutkimuksen kirjanpitoilat:

Etelä-Suomi	Uudenmaan maatalouskeskus
	Varsinais-Suomen "
	Satakunnan "
	Pirkanmaan "
	Hämeen Läänin "
	Itä-Hämeen "
	Kymen Läänin "
	Finska Hushållningssällskap
	Nylands svenska lantbrukssällskap
Sisä-Suomi	Mikkelin Läänin maatalouskeskus
	Keski-Suomen "
	Kuopion Läänin "
	Pohjois-Karjalan "
Etelä-Pohjanmaa	Etelä-Pohjanmaan maatalouskeskus
	Österbottens svenska lantbrukssällskap
Pohjois-Suomi	Oulun maatalouskeskus
	Kainuun "
	Lapin Läänin "

Tulonjakotilasto ja kotitaloustiedustelu:

Helsinki	Helsingin kaupunki
Etelä-Suomi	Uudenmaan lääni pl. Helsinki
	Turun ja Porin lääni
	Hämeen "
	Kymen "
	Ahvenanmaa
Väli-Suomi	Mikkelin "
	Pohjois-Karjalan "
	Kuopion "
	Keski-Suomen "
	Vaasan "
Pohjois-Suomi.	Oulun "
	Lapin "

Tutkimuksessa viljelijäväestön osalta käytetty aluejaotus:

Etelä-Suomi	Uudenmaan lääni	
	Turun ja Porin lääni	
	Ahvenanmaa	
	Hämeen	-"-
	Kymen	-"-
Sisä-Suomi	Mikkelin	-"-
	Pohjois-Karjalan	-"-
	Kuopion	-"-
	Keski-Suomen	-"-
Etelä-Pohjanmaa	Vaasan	-"-
Pohjois-Suomi	Oulun	-"-
	Lapin	-"-

} Väli-Suomi

LIITE 2

Veroilmoituksen no (kotikunta) _____ Veroilmoituksen no (sijaintikunta) _____

MAATILATALOUDEN VEROILMOITUS

2
1981

Tätä lomaketta käytetään kotikunnan verolautakunnalle annettavan pääveroilmoituksen (lomake 1) liitteenä. Milloin maatila sijaitsee muualla kuin kotikunnassa, on tämä ilmoitus annettava kaksin kappalein.

Verovelvollisen nimi ja ammatti tai toimi		Henkilötunnus
Nykyinen lähiosoite		Postinumero ja -toimipaikka
Puhelin		
Henkikirjoituskunta 1. 1. 1981 (kotikunta)	Seurakunta tai väestörekisteri 1. 1. 1981	
	ev.lut.	ortodoks.
		väestörekisteri
		Hgin saks.
		Turun saks.
Siviilisääty 31. 12. 1981		Avioititon solmimisvuosi
1. naimaton	2. naimisissa	3. asumus-erossa
		4. leski
		5. eronnut
Pästitilan nimi ja rek.no		Sijaitsemiskunta ja -kylä

I Maatalouden puhdas tulo

Tulot	Verovelvollisen ilmoitus	Veroviranomaisen merkintöjä
Rahatulot		01
1. Maitotaloustuotteiden myyntitulot ¹⁾		
2. Muut koti-eläintalouden tulot ¹⁾		02
3. Kasvinviljelytulot ¹⁾		03
4. Puutarhatuotteiden myyntitulot ¹⁾		04
5. Maatalous- ja puutarhatuotteiden koti- ja torimyyntitulot		05
6. Koneista, kalustosta ja laitteista, hevosista sekä muista tuotantovälineistä saadut vuokrat ja muut käyttökorvaukset (erittely sivulla 8 kohdassa »Lisätietoja» tai eri liitteessä)		06
7. Muut vuokratulot (mm. rakennuksista sekä maasta saadut vuokrat kohdasta 101)		07
8. Valtiolta saadut avustukset ja korvaukset		08
811 pellonvarauskorvaus	812 lehmänpitoavustus	813 kotivoin hinnanalennuskorvaus
814 katokorvaus	815	
9. Tulot ostettujen maataloustarvikkeiden sekä sellaisten koneiden, kaluston ja laitteiden myynnistä, joiden hankintameno on vähennetty tuloista kokonaisuudessaan hankintavuonna, sekä niistä saadut vahingon-, vakuutus- ja muut korvaukset		09
10. Tilalta otetusta sorasta, savesta, mullasta, turpeesta, jäkälästä yms. saadut luovutushinnat ja muut vastikkeet sekä niistä saadut vahingon-, vakuutus- ja muut korvaukset		10
11. Vahingon-, vakuutus- ja muut korvaukset kotieläimistä, sadonvarasta, sadosta ja muusta sellaisesta		11
12. Tilalla olevan tuotantolaitoksen tuotteiden luovutushinnat sekä tilalla harjoitetusta muusta toiminnasta saadut korvaukset, mikäli tuotantolaitosta tai toimintaa ei ole pidettävä eri liikkeenä		12
13. Muut rahatulot, mm. kalastuksella ja metsästyksellä saatujen tuotteiden luovutushinnat		13
14. Vuodelta 1980 siirtyneet tulot	141 kotieläintulot	142 rakennuskorvaukset
Muut tuloksi luettavat erät	151 vakituudesta asunnosta	152 vapaa-ajan asunnosta
15. Asuntotulo tilalla olevasta		15
16. Verovelvollisen toiseen tulolähteeseen siirtämien tai maatilataloutensa ulkopuolelle vastikkeetta luovuttamien maatalous- ja puutarhatuotteiden sekä tilalta otetun soran, saven, mullan, turpeen, jäkälän yms. todennäköinen luovutushinta		16
17. Tulot kohdista 1—16 yhteensä (siirretään kohtaan 45)		17

Veroviranomaisen merkintöjä

Veroyrityksen kiinteistöistä	Veronkorotussyrit	Veronkorotus	yläraja	tulosta	Verovuoden tappio kiinteistöistä
Ennakon määrääminen	Mettään tuotto		%		
Vorosta vastaa				Vastaanotettu	
				1982	

¹⁾ Lukuun ottamatta suoraan kuluksi tapahtuvaa koti- ja torimyyntiä.
VEROH 3002

Menot	Verovelvollisen ilmoitus	Veroviranomaisen merkintöjä
Rahamenot	18	
18. Rahana maataloudessa työskennelleille henkilöille maksetut palkat sekä työnantajana suoritettut sosiaaliturvamaksut lukuun ottamatta puolisolle ja sellaiselle perheenjäsenelle, joka on syntynyt vuonna 1967 tai sen jälkeen, maksettua palkkaa (erittely kohdassa 100)	19	
19. Kotieläinten hankintamenot	20	
20. Rehujen yms. hankintamenot (mm. väkirehujen, kivennäisaineiden ja kuoritun maidon hankintamenot)	21	
21. Muut kotieläintalouden menot (mm. eläinlääkäri-, lääke-, astutus- ja keinosiemennysmenot)	22	
22. Väkilannoitteiden (ei metsälannoitteiden) ja kalkin hankintamenot	23	
23. Siementen, hyötykasvien taimien yms. hankintamenot sekä kuivaus-, lajittelu-, peittäus- ja kasvinsuojelumenot	24	
24. Poltto- ja voiteluaineiden hankintamenot	25	
Vähennetään oman asunnon osuus *) (selvitys lomakkeessa 25)	25	
25. Sähkön käyttömenot	26	
Vähennetään oman asunnon osuus *) (selvitys lomakkeessa 25)	26	
26. Maatalouskoneiden, -kaluston ja -laitteiden korjaus- ja kunnossapitomenot	27	
27. Sellaisten maataloudessa käytettyjen koneiden, kaluston ja laitteiden hankintamenot, joiden todennäköinen taloudellinen käyttöaika on enintään kolme vuotta *)	28	
28. Koneista, kalustosta ja laitteista, hevosista sekä muista tuotantovälineistä maksetut vuokrat ja muut käyttökorvaukset (erittely sivulla 8 kohdassa »Lisätietoja» tai eri liitteessä)	29	
29. Muut vuokramenot (mm. maasta maksetut vuokrat kohdasta 102) *)	30	
30. Tilalla olevien rakennusten ja rakennelmien korjaus- ja kunnossapitomenot	31	
Vähennetään oman asunnon osuus *) (selvitys lomakkeessa 25)	31	
31. Maataloudessa käytettyjen ojen, siltojen, aitojen, teiden (ei metsäteiden) yms. korjauksesta ja kunnossapidosta johtuneet menot	32	
32. Suoritetut vakuutusmaksut (mm. työntekijän tapaturma-, työttömyys- ja eläkevakuutusmaksut sekä eläin-, palo- ja traktorin vakuutusmaksut)	33	
Vähennetään oman asunnon osuus *) (selvitys lomakkeessa 25)	33	
33. Muut rahamenot mm. tiemaksut (ei metsäteiden), käyttömaksuina suoritettut vesijätevesimaksut, rahat, rahana maksetut eläkkeet työntekijöille ja heidän omaisilleen sekä työmarkkinajärjestön jäsenmaksu *)	34	
Vähennetään oman asunnon osuus *) (selvitys lomakkeessa 25)	34	
34. Vuodelta 1980 siirtyneet kotieläinten hankintamenot	35	
Muut menot		
35. Maatalouden osuus	351 kulkuneuvoista johtuneista menoista kohdasta 106	352 puhelinmenoista *)
36. Palkatuille ja eläkkeellä oleville työntekijöille luontoisetuna annettujen ostettujen elintarvikkeiden hankintamenot (selvitys kohdassa »Lisätietoja» tai eri liitteessä)	36	
37. Maatalouskoneiden, -kaluston ja -laitteiden hankinta- ja peruserparannusmenojen poisto kohdasta 82	37	
38. Rakennusten ja rakennelmien hankinta- ja peruserparannusmenojen poisto kohdasta 96 *)	38	
39. Salajien, siltojen, patojen ja muiden sellaisten hyödykkeiden hankinta- ja peruserparannusmenojen poisto kohdasta 89	39	
40. Tilan metsästä maatalouden käyttöön otetun polttopuun kantohinta sekä rakennusten, rakennelmien, koneiden, kaluston ja laitteiden korjaukseen ja kunnossapitoon ynnä yleisenä tarvepuuna käytetyn puutavaran kantohinnat *)	40	
a) polttopuu	b) tarvepuu	c) rakennuspuu
m ³ à	mk	m ³ à mk
		m ³ à mk
41. Muut poistot ja menot (ei rahamenoja; eriteltävä liitteessä)	41	
42. Menot kohdista 18—41 yhteensä		

*) Oma asuntona tai muuten yksityistaloudessa käytetyn rakennuksen osalta ko. menot eivät ole vähennykselpoisia. — *) Ko. menoista on esitettävä selvitys esim. lomakkeen kohdassa »Lisätietoja». — *) Eriteltävä liitteessä.

Siirto sivulle 3

LIITE 2 jatkuu

III Maatilatalouden puhtaan tulon jakaminen ansiotuloksi, metsätalouden puhtaaksi tuotoksi ja muuksi tuloksi sekä jako puolisoiden kesken valtionverotuksessa

Seuraavat kohdat 58, 59 ja 591—593 täytetään vain, milloin ansiotulo siirretään jaettavaksi puolisoiden kesken.

58. Maatilatalouden ansiotulo vaaditaan jaettavaksi puolisoiden kesken

- a) maatalouden osalta kohdan 593 ja hankintatyön arvon osalta lomakkeen 2 A kohdan II 8 mukaan b) metsän puhtaasta tuotosta ansiotuloksi luettavan tulon osalta tasan puolisoiden kesken

59. Selvitys omasta ja puolison työskentelystä maatilataloudessa

591 Varsinainen yrittäjä osallistunut maataloustöihin

- a) kuukautta vuodessa b) päivittäin ajoittain c) kokopäivätyö osapäivätyö
Puoliso osallistunut maataloustöihin
a) kuukautta vuodessa b) päivittäin ajoittain c) kokopäivätyö osapäivätyö

592 Puolison maatilataloudessa suorittamat tehtävät

	Verovelvollisen ilmoitus	Veroviranomaisen merkintöjä
593 Puolison osuus maatalouden ansiotulosta (prosentti- tai murto-lukuna)		
60. Maatilatalouden tulo jakoa		
601 Maatilatalouden puhdas tulo kohdasta 53 ja 57 Vähennetään		
602 Maatalouden muu tulo kuin ansiotulo lomakkeen 26 kohdasta 13		602
603 Metsätalouden puhdas tuotto (= jäännös) lomakkeen 26 kohdasta 15		603
604 Jäännös = ansiotuloa ilman eri selvitystä 87 000 markan määrään saakka ja ylimenevä osa muuta tuloa		604

	Verovelvollisen ilmoitus			Veroviranomaisen merkintöjä		
	Yhteensä	Varsinainen yrittäjä	Puoliso	Yhteensä	Varsinainen yrittäjä	Puoliso
605 Maatalouden ansiotulo kohdasta 604					651	652
606 Metsätalouden puhdas tuotto kohdasta 603 ')					661	662
607 Muut tulo kohdasta 602 ja 604					607	
608 Yhteensä (= maatilatalouden puhdas tulo kohdassa 601)						

Milloin maatilatalouden ansiotulo tai metsätalouden puhdas tuotto tulee jaettavaksi puolisoiden kesken, siirretään mainittujen tulojen jako-osat kohdista 605 ja 606 kummankin puolison omaan lomakkeeseen 1 ja muu tulo kohdasta 607 varsinaisen yrittäjän lomakkeeseen 1. Muussa tapauksessa tulot siirretään kohdista 602, 603 ja 604 varsinaisen yrittäjän lomakkeeseen 1.

IV Maatilatalouden varat 31. 12. 1981

	Verovelvollisen ilmoitus	Veroviranomaisen merkintöjä
61. Maatalousmaa lomakkeen 2 A kohdasta I 1		61
62. Maatalousmaan arvonalisäys salaojituksen yms. perusteella lomakkeen 2 A kohdasta I 2		62
63. Metsä lomakkeen 2 A kohdasta I 3		63
64. Rakennuspaikka (rakennusten alla oleva maa ja pihamaa 76 kohdassa tarkoitettua kontinuaattilukuun ottamatta) lomakkeen 2 A kohdasta I 4		64
65. Muu maa (esim. tie- ja joutomaa)	ha	65
66. Maatilan kuuluvan rakennusmaa-alueen lisäarvo 661 asema- tai rakennuskaava-alueella 662 muulla alueella	m ² mk m ² mk	66
67. Maatalouskoneet, -kalusto ja -laitteet kohdasta 83		67
68. Maatalousrakennukset (Verotusarvo saadaan vähentämällä kohdan 97 summasta samaan kohtaan sisältyvien asuinrakennusten poistamattomat hankinta- ja peruserparannusmenot)		68
Siirto sivulle 5		

) Metsätalouden puhdas tuotto jaetaan puolisoiden kesken lomakkeen 2 A kohdassa II 7 mainitun omistussuhteen mukaisesti.

**TYÖVOIMAN KÄYTTÖ MAATILALLA SEKÄ ANSIOTYÖT MAATILAN ULKOPUOLELLA
LASKENTAVIUKOLLA 19. 7.—25. 7.**

Turustuksia kääntöpuolella oleviin täytösohjeisiin.

Laskentaviikko 19. 7.—25. 7.		Vielijä ja puoliso		Palkattu työvoima		Lomittaja	
Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Naiset	Mies	Naiset
Laskentaviikko 19. 7.—25. 7.		Muut viljelijäperheen jäsenet ja sukulaiset		Palkattu työvoima		Lomittaja	
Mies	Naiset	Mies	Naiset	Mies	Naiset	Mies	Naiset

Työntekijöiden luku laskentaviukolla

1. Varsinaiset maataloustyöt:					
a) Kasvinviljelytyöt					
b) Kotieläinholityöt					
c) Muut varsinaiset maataloustyöt					
2. Uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt					
3. Maatalouden peruserämuutustyöt					
4. Metsätaloustyöt					
5. Kotitaloustyöt maatilalla					
6. Muut työt maatilalla					

B. Ansiotyöt maatilalla ulkopuolella

1. Maataloustyöt					
2. Lomitusyöt (vieraila tilalla)					
3. Metsätaloustyöt					
4. Muut edellä mainitsemattomat työt					

Laskentaviikon työtunnit yhteensä A+B

Tilasta myrty vuokratu peltoa ha

Ostajan/vuokranajan/porjijan nimi ja osoite:

Tilan peltoma ha

Onko mailla tai on tilasta myrty tai vuokratu tilaa maaksi ei on mailla koko mailla di

Onko peltot pakoitu kyllä ei

Vielijän tai ostajan nimi _____

Postiosoite ja -numero _____

Maatilalle kuuluu maatalouslaitoksen osantamennimillä velittämien tilastotiloihin, joita kaikista tiedustellaan työvoiman käyttöä. Vielijä on velvollinen antamaan lomakkeella kysytyt tiedot maataloustilasta 25. 8. 1975 annetun lain 2 §:n perusteella. Tiedot käsitellään luottamuksellina ja niitä käytetään ainoastaan tilastollisiin tarkoituksiin.

OHJEITA LOMAKKEEN TÄYTTÄJÄLLE

Tarkitkaa nimenne ja osoitteenne ja tehkää tarvittavat korjaukset.

Vielijäillä tarkoitetaan henkilöä, jota verotetaan itsännän työssä. Pikkain tilalla on useampia viljelijöitä, merkittävä viljelijäparakeiteena van yhden viljelijän työt. Muiden viljelijöiden työt merkitään kohtaan ammut viljelijäperheen jäsenet ja sukulaisten.

Merkittävä lomakkeelle kaikki laskentaviukolla tilalla ja tilan ulkopuolella tekemänne työtunnit.

A. Maatilalla suoritetut työt

- a) Kasvinviljelytyöt
- sadonkorjuu, -kellutus ja -käsitelytyöt (oman tilan tuotteet)
 - avomaan vihannes- ja juurikasviljely (pääasiassa myyntitarkoitukseseen)
 - aitojen, siltojen yms. korjaukset, ollen perkaus
- b) Kotieläinholityöt
- toistuvat ruokinta-, lypsy-, puhdistus- ym. työt
 - eläinlääkintä ym. satunnaiset työt
- c) Muut varsinaiset maataloustyöt
- maatalouden johto-, suunnittelu- ja kirjainpito
 - koneiden korjaus, kunnossapito- ja huollotyöt
 - tuotanto- ja talousrakennusten korjaukset

2. Maatalouden uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt

- tuotanto- ja talousrakennukset, silot
- sillat ym. (asuinrakennukset kohtaan 6)

3. Maatalouden peruserämuutustyöt

- saajoitus, muut peruskorjaukset, uudisraivaus
- kivenraivaus, pellontasaus

4. Metsätaloustyöt

- puutavaran hakkuu ja metsäkultutus
- kyvä, istutus ja lannoitus, metsäsojitus

5. Kotitaloustyöt

- kodinhoitotyöt
- lasten ja vanhuksen hoito, ostokset

6. Muut työt maatilalla

- tilan ajankäyttö, maatalouskoulutus
- poutarhojen ja kasvihuoneiden
- asuinrakennuksen uudistus ja peruskorjaukset
- maatalouksen koulutuksen muut erämuutustyöt
- muut edellä mainitsemattomat työt

Harvateena ehdotet käsitetyt, metsästyö ja kalastus yms. eivät kuulu tiedustelun piiriin.

B. Ansiotyöt maatilalla ulkopuolella

Työntekijöihin lasketaan selvitetään maatilalla ulkopuolella viikon aikana tehdty työtunnit jaoteltuna siten kuin ne on 1—4 kohdissa edetty.

Jos maatilalla on myrty, vuokratu tai perinnönsiirto siirtynyt uudelle omistajalle, tarkitetaan ostajan, vuokranajan tai porjijan nimi ja osoite selvitetä niille, onko tilalla mailla myrty, vuokratu tai porjettu peltoa lehtareissa. Mailla myrtyä tai vuokraus lisämaksu tai peltojen pakoitusta ilmoitetaan merkittämällä rasti (X) asianomaiseen ruutuun.

Maatalouden vuositilasto
Ilmoitus työvoiman käytöstä

VIKKALÄHETYK

MAATILAHALLITUS

Tilastotoimisto

Postilokero 250

00171 HELSINKI 17

Maataloustulo eri tuotilastoissa

TIILASTO	Kansantalouden tilinpito (KTT)	Kansantalouden tilinpito (KTT)	Maatalouden yritys- ja tuotilasto (MYTT)	Tulonjakotilasto	Kirjanpito-tilit
TULOT (vars. maatal., kotieläin, kasvinviljely, puutarha)	Tuotanto (hyöt.) *myydyt *omat (R+C) *vuokrat tuot.v. *eläin kannan muutokset	Tuotanto (hyöt.) *myydyt *omat (C) - *eläin kannan muutokset	Luovutushinnat ⁴⁾ (raha t. rahan arv.) *vain myynnit *vuokrat (tuot.väl. rakenn. ja maa) *sora, turve ym. *vahinko vak. korv. *muut kuin maatal. *ed. vuod. siirt. *asuntoetu *toiseen tuotl. siirt. *verotettavat valtion avustukset	Maatalouden puhdistulo ⁵⁾ *omat (C) *sienet, metsäm. *kalastus, mets. *maatal. perusparannus työt *sora, turve, ym. *valtion avustukset	Luovutushinnat ⁶⁾ *omat tuotteet (C)
MENOT (paikat, sos.vak., raaka-aine ym. osat, korj. + kp., yleiskust., pöistöt)	*sama (pl. korot) ³⁾ *vuokrat (tuot.väl.)	*sama (ml. korot)	*sama *vuokrat (tuot.väl., rak. ja maa) *ed. vuod. siirt.meno *mets. otettu puu *pl. ei väh. keip. menot	*MYTT:n mukaiset *varasto vähenn. *as.rak. menot	
JÄÄ	Toiminta ylijäämä (sis. korot)	Maataloustulo	Maatal. verotettava puhdistulo (sis. korot)	Yrittäjätulo (maatal. verotettava puhdistulo korjattuna, pl. korot)	Maataloustulo ylijäämä (sis. korot, vuokrat, eläkkeet)
KOHDEJOUKKO	Funktionaal. maatal. tuotanto (kaikki maatal. tuottajat)	sama	2ha viljelyä peltoa tilat; maatalouden tuoverolaki	2ha peltoa tilat; pääasiail. tuot. lähte/työaika	2ha peltoa tilat
PERUSYKSIKÖ	-	-	Maatila 2ha	Kotitalous	Maatila (yksit.)
OTOS	-	-	12 800 - 16 500	Postiedustelu n. 35 000 kotital. (3 000 maatilaa) haastatt. n. 9 000 Kotital. (280 maatilaa)	n. 1 000 vapaaehtoisuuteen perustuvaa
LUOKITUKSET	-	-	158nit, 7 tilakokoa 6 tuot.suuntaa	Suuraluejako 4 tilakokoa (tuot. suunta kysyttäv.)	Suuraluejako 5 tilakokoa, 5 tuotanto-suuntaa
VILJ. TULOKSET YLITÄ	1982, e1983	1982, e1983	1982	1981	1982

*merkityt keskeään vertailukelpoisia
C=kulutus
R=välituoteapanos

- 1)Koko tuotanto ajoitettu satovuodelle
- 2)Kuten MYTT:n kl., pl. satovahinko-korvaus ja ml. lomitusostoiminnan tukeminen
- 3)Lannoitteet ajoitettu käytön muk. lannoitevuodelle, palkkoihin sis. lomitusoim.
- 4)Verolomake 2:n tiedot (kasaperuste)
- 5)Verolomake 1:n tiedot, joita täydennetty haastatteluin
- 6)Maatalouden osuus puhdistettu sivuansio luonteisista eristä

Liite 4 b

Teollisuustyöntekijän palkkatulo eri tilastoissa

	Palkkatilasto	teoll.tilasto	tulonjakotil.	Kansantal.tilinp.(KTT)
*Säännöll.työajan tunti-palkka palkkausvuodittain (aika-, urakka- ja palkkiotyö) yht. ml. luontaisedut	saadaan ei sisälly	ei erikseen (työnant.kust.)	ei erikseen (markkina-arv.)	ei erikseen (verolusarvo)
*erill.olosuhte- ja vuorotyölisät, sunnunt.- ja ylityökorotus (*kokonaiskeskituntipalkk.)	saadaan	ei erikseen	ei erikseen	ei erikseen
*Tehdyn työajan kokonaiskeskituntiansio	saadaan	ei erikseen	ei erikseen	ei erikseen
*arkkipyhäkorvaus	"	"	"	"
*loma-ajan palkka	ei sisälly	"	"	"
*lomeraha (lomaltapaluu- raha)	"	"	"	"
*koulutus- ja sairaus-ajan palkka	"	"	"	"
*erill.tuotantopalkkiot (tms. edell. kuulutt.)	"	"	"	"
*äitiys- ja sairausajan sv.-korv., jotka maks. työnantajalle	"	"	(nettoutettu)	nettoitetaan - palkkasummaton
*TES:n mukaiset työvälineet ja varusteet	"	ei sisälly	saadaan	" (kuluun sisälly)
*Palkkatulo tulonjakotilastokäsitteen mukaan	voiaan laskea lisäämällä puuttuvat erät	vastaa lähes-tulkoon ko. tulokäsitettä	saadaan suoraan	saadaan ko. käsitteen mukaan KTT:n palkkasummatasolla
Kahdejoukko	STK:n jäsenrytysten teollisuustyöntek.(n.65% teoll.tilaston työntekijöistä)	kaikki >5 palkatun toimipaikkojen työntekijät (yli 90% KTT:n teoll.työntek.)	kotitaloudet, joiden päämiehen pääasiall.tulolähde palkkatulo teollisuudesta	kaikki teollisuuden palkansaajat ml.toimipaikat, joissa <4 palkattua(ei erill. ryhmitettyjä)
Perusyksikkö	mk/t/työntek.	toimipaikka(maksetut palkat voidaan jakaa joko mk/t tai mk/vuosi/työntekijä)	Kotitalous (mk/vuosi)	(palkat voidaan jakaa työnt.kohden mk/t tai mk/vuosi)
Luokitukset	-teollisuusalat 36(julk.21) -2 kalleusryhm. -sukupuoli	-TOL(1-5 n.-taso) -alue (läänit, kunnat)	-TOL:teoll.yht. -ammattikoul/ei-alue (4 suur- aluetta)	-TOL (1-3 n.-taso)
Otos, koko	(ei vars. otos)		postitied.noin 30 000(teoll.3270) ja haastatt.n.8000 (teoll.923)	

Liite 4 C. KANSANTALouden TILINPITO (KIT), MAATALouden KOKONAISLASKELMIA (MITL) JA MAATILATALouden YRITYS- JA TULOTILASTOA (MYTT) KOSKEVA VERTAILU VUOSINA 1982.

	KIT	MITL	MYTT
TULOT	MMK	MMK	MMK
Kasvinviljely	4 257.6	3 046.4	3 166.8
-Ruis	56.8	67.2	62.5
-Vehnä	742.3	544.3	533.4
-Ohra	1 090.1	826.2	923.2
-Kaura	691.3	488.2	547.7
-Ruokaperuna	668.1	362.3	281.2
-Teoll.peruna		110.6	
-Sokerijuurikas	373.5	349.6	299.1
-Öljykasvit	263.7	264.3	519.9
-Herne, "muut"	371.8	33.7	
-Omat siemenet		-	
Puutarha	631.0	631.0	187.2
-Vihannekset	-	396.3	83.5 ¹⁾
-Juurekset	-	38.5	
-Hedelmät	-	29.7	
-Marjat	-	166.5	
Koti- ja torimyynti	-	-	-
Vuokrat tuot.väline	452.6	-	452.6
Kotieläintalous	12 754.1	12 785.6	12 291.5
-Maito	6 850.1	6 881.9	6 301.3
-Naudanliha	2 594.9	2 588.6	2 635.4
-Pikkuvasikka	-	4.2	-
-Stanliha	2 334.4	2 338.2	2 594.1
-Lampaanliha	-	28.4	97.4 ²⁾
-Hevoseliha	199.9	12.5	
-Siipikarjanliha	-	156.4	663.5
-Kananmunat	735.5	764.2	
-Villa	9.3 ³⁾	1.8	-
-Eläinten vienti	-	9.4	-
-Eläinkannan muutos	+30.0 ⁴⁾	-	+85.8 ⁴⁾
Maatalouspalv. ⁵⁾	-	-	-
"Muut" tulot	-	-	370.1 ⁶⁾
TUET	1 237.0 ⁷⁾	1 128.6	715.6
-Vilj.koko, lypsyl. ym.	1 237.0	519.8	715.6
-Sativahingot	-	608.8 ⁸⁾	
TULOT YHTEENSÄ	19 332.3	17 591.6	17 352.4
MENOT			
-Väkilannoitteet	1 513.7	1 635.8	1 563.1
-Maatalouskalkki	-	72.8	-
-Väkilrehut	3 626.2	3 752.4	3 409.4
-Kuorittu maito	-	24.4	-
-Omat siemenet	410.0	-	-
-Osto siemenet	542.7	378.2	596.5
-Rehunsäil.aineet	..	93.6	-
-Kasvinsuoj.aineet	..	140.7	-
-Poltto- ja voitt.aineet	866.9	866.9	660.5
-Sähkö	273.7	273.7	261.6
-Poltto ym. tarvepuu	140.0 ⁹⁾	-	140.0
-Eläinten ostot ⁹⁾	1 045.3
-Ed.vuoden siirt.ostot	-	-	56.1
-Eläinten tuonti	..	0.3	-
-Muut kotieläinmenot	..	-	307.8 ¹¹⁾
-Yleismenot	888.8 ¹⁰⁾	888.8	555.6 ¹²⁾
-Työvälin. <3v. ostot	..	96.7	96.7
-Muut	140.1	-	27.8 ¹³⁾
-Korj. ja kunnossapito ¹⁴⁾	874.0	874.0	874.0 ¹⁴⁾
-Poistot	2 986.0 ¹⁵⁾	2 986.0 ¹⁶⁾	2 100.5 ¹⁴⁾
-Palkat	869.0 ¹⁷⁾	304.7	410.4 ¹⁸⁾
-Sos.vak.maksut	179.0	135.1	258.2 ¹⁸⁾
-Vuokrat tuot.väl.	244.8	-	244.8
- " " - muusta	-	-	140.7 ¹⁹⁾
-Ei väh.kelp. meno	-	-	52.4 ²⁰⁾
-Muut välill. verot	70.0 ²¹⁾	-	-
MENOT YHTEENSÄ	13 625.2	12 524.1	12 695.6
JÄÄ	5 707.1	5 067.5	4 656.8
Josta: korot ²²⁾	613.0	613.3	612.8
- maanvuokrat	173.0	-	-
- yhteiskäyttöisten yritysten osuus	1.0	-	-
Yrittäjätulo (KIT)	4 922.1	-	-
Maataloustulo (MITL)	-	4 454.2	-
Maatal. verotett. puhdas tulo (MYTT)	-	-	4 044.0

- KIT ja MITL sis. sekä mydyt että oman kulutukseen ja MYTT vain mydyt tuotteet.
- MYTT:n koti- ja torimyyntiin voi sis. sekä kasv.viljely- ja puutarhatuloja että kotieläin tal.tuloja.
- MYTT:n "muut tulot" sis. mm. lampaista ja hevosista saadut tulot.
- KIT:ssa muut tuotteet, sisältää villan, kotivoin ja juuston.
- KIT:n eläinten ostot ja myynnit nettoutettu, MYTT:ssä ko. erä ed.vuosilta siirt. tulot (lähinnä eläint. myynnistä).
- KIT:n maatalouspalv. siirretty eri tileille v:n 1984 tasotarkistuksissa.
- MYTT:n tuloista tähän erään luetaan vuokrat rak.+ maa (108.0 milj.mk), tuot.välineiden myynnit (19.5), sora, turve ym.myyntit (55.2), vah.vak.korv. (62.3), muusta kuin maatal. myyntituott. "sivutulot" (113.7), asunto-tulot (6.1), toiseen tuloläht.siirt. (5.3).
- Sisältää mm. lomitustoinnin tukemisen.
- Sisältää myös "sopimuskorvaukset", esim. tuotannonmuutosopp., kananmunantuot. väh.sop. ym.
- Eläinten ostot nettoutettu KIT:ssa, ks.5).
- Yleismenot sis. MYTT:n muut kotieläintal. menot, auto, puh. ym., vak.maksut, muut rahamenot, pl. kananmunien markk.maksu ja moottoriajoneuvovero (=välill.vero).
- Eläinlääkäri, lääke-, astutus, keinosiemennys.
- Muut rahamenot + auto, puhelin ym. menot.
- MYTT:n "muut poistot ja menot".
- Sis. rakennukset, koneet ja kalusto, salaajat.
- Sis. yllämainittujen poistot.
- Poistoissa arvostusero, KIT ja MITL jälleenhank.hinta tasapoisto, MYTT jäännös-poisto hankintahinnasta.
- Sis. myös lomitajat.
- Sis. myös vahinkovak. eläin-, palo- ja traktorivakuutuksesta.
- Rakennukset ja maa.
- Maatal.palkattujen palkoista vähenn. metsänhoitotyöt, koneitten ja rakenn. ja salaajien hank. ja per.par.,/yks.tal.vast. (palkat, hevos- ja trakt.t.).
- Muista välillisistä veroista on tilinpidossa kohdannettu maatalouteen 70.0 milj.mk v.1982.
- KIT ja MITL sama MYTT:ssa maatilatal. korot vähenn. vasta maatilatal. tuloksista (tässä maatal. osuus MYTT:n maatilatal. koroista laskettu KIT:n varsin. maatalouden korkojen suhteella, 80.9 %).

Tilatason maataloustulolaskelmien summautuminen kokonaistason maataloustuloon vv. 1980-1982.

	Kokonaistason laskelmat		Tilatason laskelmat
	milj.mk	mk/tila	mk/tila
1980			
Maatalouden puhdas tulo (MYTT)	3730.7	20 232	20 528
+pinta-alalisät ¹⁾	358.5	1 944	2 013
+omien tuotteiden kulu- ²⁾ tus yksityistaloudessa	561.9	3 047	3 243
-maatal. osuus koroista (KTT) ³⁾	425.0	2 305	2 351
Maataloustulo	4226.1	<u>22 918</u>	<u>23 433</u>
1981			
Maatalouden puhdas tulo (MYTT)	4041.3	22 356	22 369
+pinta-alalisät ¹⁾	444.7	2 460	2 193
+omien tuotteiden kulu- ²⁾ tus yksityistaloudessa	574.2	3 176	3 376
-maatal. osuus koroista (KTT) ³⁾	514.0	2 843	2 867
Maataloustulo	4546.2	<u>25 149</u>	<u>25 071</u>
1982			
Maatalouden puhdas tulo (MYTT)	4656.8	26 409	26 428
+pinta-alalisät ¹⁾	547.2	3 103	2 977
+omien tuotteiden kulu- ²⁾ tus yksityistaloudessa	650.1	3 687	4 492
-maatal. osuus koroista (KTT) ³⁾	613.0	3 476	3 478
Maataloustulo	5241.1	<u>29 723</u>	<u>30 419</u>

1) Kokonaistasolla maksuunpannut pa.lisät ja tilatasolla maatilatal. tukimailin mukaiset pa.lisät, molemmissa tulovero-osuudella lisättyinä

2) Kokonaistasolla Maatilahallituksen tilastojen muk., tilatasolla kirjanpitotilojen painotetut tulokset

3) Kansantalouden tilinpidon (KTT) muk. varsinaisen maatalouden maksamat korot ja tilatasolla KTT:n osuus MYTT:n mukaisista korkomenoista

LIITE 5/1

Taulukko 1.

Maataloustulo tilaa ja työp.osta kohti keskimäärin kaikilla tiloilla vuosina 1978-1982 sekä vastaava työpanostilaston mukainen viljelijäperheen työpanos vuonna 1981.

Koko maa	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>1978</u>								
Tilaluku, kpl	43 149	67 221	55 714	16 269	7 717	2 260	363	192 693
Peltoala, ha	3.44	7.34	14.06	24.12	37.19	64.88	145.23	11.98
Maataloustulo, mk/tila	5 835	11 495	24 287	34 918	39 091	39 504	-16 111	17 799
Maataloustulo, mk/työ-t	5.18	4.22	6.68	9.01	10.94	13.75	-10.57	6.31
<u>1979</u>								
Tilaluku, kpl	41 279	64 719	55 033	16 607	8 003	2 310	368	188 319
Peltoala, ha	3.44	7.34	14.09	24.01	37.40	65.13	146.02	12.12
Maataloustulo, mk/tila	6 329	13 481	25 833	36 463	43 833	40 323	-31 009	19 692
Maataloustulo, mk/työ-t	5.62	4.95	7.10	9.41	12.27	14.04	-20.34	6.98
<u>1980</u>								
Tilaluku, kpl	39 409	62 136	54 584	17 059	8 409	2 435	368	184 400
Peltoala, ha	3.44	7.31	14.24	24.18	37.25	64.62	142.82	12.51
Maataloustulo, mk/tila	7 499	15 862	29 459	43 200	51 968	51 652	19 997	23 433
Maataloustulo, mk/työ-t	6.66	5.83	8.10	11.15	14.56	17.98	13.12	8.32
<u>1981</u>								
Tilaluku, kpl	37 846	60 045	54 058	17 287	8 640	2 514	382	180 772
Peltoala, ha	3.44	7.34	14.17	24.25	37.18	64.70	141.53	12.68
Maataloustulo, mk/tila	8 107	17 500	29 870	45 638	57 746	62 870	5 851	25 071
Maataloustulo, mk/työ-t	7.20	6.43	9.22	11.78	16.18	21.89	3.84	8.90
<u>1982</u>								
Tilaluku, kpl	36 303	57 466	53 132	17 509	8 931	2 621	375	176 337
Peltoala, ha	3.45	7.37	14.23	24.22	37.12	64.96	141.13	12.94
Maataloustulo, mk/tila	9 573	20 476	35 312	55 749	68 966	82 483	26 343	30 419
Maataloustulo, mk/työ-t	8.50	7.53	9.71	14.39	19.32	28.72	17.29	10.79
<u>Työpanos</u>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 126	2 721	3 635	3 874	3 570	2 871	1 524 ¹⁾	2 818
Vilj. + puoliso, mies	500	1 286	1 831	1 966	1 793	1 553	840	1 380
nainen	481	977	1 133	1 095	953	635	258	925
Avustavat perh. jäsenet	145	458	671	813	824	684	426	513

¹⁾ Viljelijäperheen maatal.työ luonnoll. henk., yhtymien ja perikuntien tiloilla 1857 t/tila, josta vilj. mies 1085 t, nainen 316 t ja avust. perh. jäs. 516 h/tila

Taulukko 2.

Maataloustulo tilaa ja työpanosta kohti keskimäärin kaikilla tiloilla vuosina 1978-1982 sekä vastaava työpanostilaston mukainen viljelijäperheen työpanos vuonna 1981.

<u>Etelä-Suomi</u>	<u>2-5</u>	<u>5-10</u>	<u>10-20</u>	<u>20-30</u>	<u>30-50</u>	<u>50-100</u>	<u>100-</u>	<u>Keskim.</u>
<u>1978</u>								
Tilaluku, kpl	14 106	21 413	22 889	8 796	5 371	1 880	319	74 774
Peltoala, ha	3.44	7.44	14.36	24.45	37.55	65.45	146.82	15.02
Maataloustulo, mk/tila	5 583	12 305	23 764	32 546	37 814	38 656	-21 268	19 806
Maataloustulo, mk/työ-t	5.15	4.89	6.87	8.66	11.01	13.07	-13.75	6.75
<u>1979</u>								
Tilaluku, kpl	13 502	20 571	22 399	8 842	5 523	1 922	325	73 084
Peltoala, ha	3.44	7.38	14.24	24.24	37.71	65.68	148.15	15.27
Maataloustulo, mk/tila	6 196	12 277	24 602	32 869	40 084	37 671	-37 004	20 586
Maataloustulo, mk/työ-t	5.71	4.88	7.11	8.74	11.67	12.73	-23.93	7.02
<u>1980</u>								
Tilaluku, kpl	12 943	19 762	22 059	8 941	5 738	1 997	322	71 762
Peltoala, ha	3.43	7.37	14.39	24.28	37.66	65.11	145.22	15.58
Maataloustulo, mk/tila	7 435	14 189	27 860	40 175	47 955	50 181	19 928	24 853
Maataloustulo, mk/työ-t	6.85	5.64	8.06	10.69	13.96	16.97	12.89	8.48
<u>1981</u>								
Tilaluku, kpl	12 431	19 058	21 734	8 932	5 853	2 045	331	70 384
Peltoala, ha	3.42	7.44	14.47	24.39	37.62	65.04	144.00	15.85
Maataloustulo, mk/tila	7 973	15 776	27 769	42 153	55 099	62 611	3 163	26 671
Maataloustulo, mk/työ-t	7.36	6.28	8.03	11.22	16.05	21.17	2.05	9.10
<u>1982</u>								
Tilaluku, kpl	11 838	18 272	21 214	8 913	6 004	2 118	325	68 684
Peltoala, ha	3.46	7.51	14.54	24.40	37.55	65.47	143.86	16.21
Maataloustulo, mk/tila	9 055	19 609	35 083	52 787	67 429	84 798	30 401	33 892
Maataloustulo, mk/työ-t	8.35	7.80	10.15	14.05	19.64	28.68	19.66	11.57
<u>Työpanos</u>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 084	2 513	3 458	3 757	3 434	2 957	1 546	2 930
Vilj. + puoliso, mies	485	1 228	1 797	1 978	1 782	1 629	883	1 493
nainen	485	917	1 114	1 069	909	615	256	951
Avustavat perh. jäsenet	114	368	547	710	743	713	407	486

LIITE 5/3

Taulukko 3.

Maataloustulo tilaa ja työpanosta kohti keskimäärin kaikilla tiloilla vuosina 1978-1982 sekä vastaava työpanostilaston mukainen viljelijäperheen työpanos vuonna 1981.

Sisä-Suomi	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>1978</u>								
Tilaluku, kpl	13 526	20 619	13 179	2 458	774	150	16	50 722
Peltoala, ha	3.42	7.35	13.75	23.62	36.29	63.71		9.42
Maataloustulo, mk/tila	6 449	13 463	22 585	34 134	33 520	19 502		15 733
Maataloustulo, mk/työ-t	4.78	4.21	5.66	9.02	9.12	14.47		5.59
<u>1979</u>								
Tilaluku, kpl	12 873	19 862	13 136	2 592	821	148	18	49 449
Peltoala, ha	3.42	7.32	13.86	23.64	36.34	63.16		9.63
Maataloustulo, mk/tila	6 797	14 775	24 814	40 661	43 997	34 196		19 240
Maataloustulo, mk/työ-t	5.04	4.62	6.22	10.75	11.97	25.38		6.83
<u>1980</u>								
Tilaluku, kpl	12 294	19 023	13 196	2 754	881	163	18	48 329
Peltoala, ha	3.45	7.29	14.07	23.87	36.28	63.33		9.90
Maataloustulo, mk/tila	8 347	18 228	30 635	44 525	52 768	41 955		21 733
Maataloustulo, mk/työ-t	6.19	5.71	7.67	11.77	14.35	31.14		7.72
<u>1981</u>								
Tilaluku, kpl	11 770	18 416	13 179	2 860	932	162	19	47 338
Peltoala, ha	3.44	7.27	14.00	23.99	36.26	63.57		10.00
Maataloustulo, mk/tila	9 093	19 589	30 358	44 477	57 366	32 379		22 860
Maataloustulo, mk/työ-t	6.75	6.14	7.61	11.76	15.61	24.04		8.12
<u>1982</u>								
Tilaluku, kpl	11 274	17 663	13 075	2 983	964	166	16	46 141
Peltoala, ha	3.43	7.27	13.98	24.03	36.53	64.87		10.21
Maataloustulo, mk/tila	11 101	21 823	35 301	53 421	65 090	27 953		26 781
Maataloustulo, mk/työ-t	8.24	6.84	8.85	14.13	17.71	20.75		9.52
<u>Työpanos</u>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 348	3 192	3 989	3 782	3 675	1 347		2 814
Vilj. + puoliso, mies	598	1 415	1 901	1 832	1 723	720		1 293
nainen	562	1 133	1 246	1 060	1 047	357		952
Avustavat perh. jäsenet	188	644	842	890	905	270		569

Taulukko 4.

Maataloustulo tilaa ja työpanosta kohti keskimäärin kaikilla tiloilla vuosina 1978-1982 sekä vastaava työpanostilaston mukainen viljelijäperheen työpanos vuonna 1981.

Etelä-Pohjanmaa	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>1978</u>								
Tilaluku, kpl	6 024	11 209	12 453	3 454	1 022	117	12	34 291
Peltoala, ha	3.45	7.33	14.09	23.69	36.24	60.21		11.89
Maataloustulo, mk/tila	5 702	11 149	23 115	36 653	46 079	56 388		18 768
Maataloustulo, mk/työt	6.09	4.96	6.68	8.92	12.49	17.78		7.93
<u>1979</u>								
Tilaluku, kpl	5 766	10 821	12 335	3 536	1 085	113	10	33 666
Peltoala, ha	3.43	7.44	14.17	23.81	36.66	62.35		12.14
Maataloustulo, mk/tila	6 016	13 005	28 957	40 165	57 592	69 817		22 612
Maataloustulo, mk/työt	6.43	5.79	8.37	9.77	15.62	22.02		9.56
<u>1980</u>								
Tilaluku, kpl	5 502	10 464	12 213	3 648	1 161	130	11	33 129
Peltoala, ha	3.44	7.45	14.39	24.42	36.50	61.36		12.52
Maataloustulo, mk/tila	8 679	14 920	30 393	47 014	63 017	81 276		25 445
Maataloustulo, mk/työt	9.28	6.64	8.78	11.44	17.09	25.63		10.76
<u>1981</u>								
Tilaluku, kpl	5 308	10 162	12 042	3 716	1 210	142	11	32 591
Peltoala, ha	3.44	7.43	14.02	24.17	36.08	62.65		12.46
Maataloustulo, mk/tila	7 165	16 557	32 088	54 082	68 375	91 131		27 537
Maataloustulo, mk/työt	7.66	7.37	9.28	13.17	18.54	28.75		11.65
<u>1982</u>								
Tilaluku, kpl	5 122	9 716	11 792	3 784	1 261	164	13	31 852
Peltoala, ha	3.45	7.45	13.94	24.07	36.11	60.50		12.64
Maataloustulo, mk/tila	9 318	19 725	35 592	63 773	79 415	97 906		32 518
Maataloustulo, mk/työt	9.97	8.78	10.29	15.53	21.54	30.89		13.76
<u>Työpanos</u>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	935	2 246	3 459	4 107	3 687	3 170		2 364
Vilj. + puoliso, mies	468	1 174	1 809	2 098	1 863	1 536		1 225
nainen	404	794	1 036	1 163	979	765		746
Avustavat perh. jäsenet	63	278	614	846	845	869		393

Taulukko 5.

Maataloustulo tilaa ja työpanosta kohti keskimäärin kaikilla tiloilla vuosina 1978-1982 sekä vastaava työpanostilaston mukainen viljelijäperheen työpanos vuonna 1981.

Pohjois-Suomi	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>1978</u>								
Tilaluku, kpl	9 493	13 980	7 193	1 561	550	113	16	32 906
Peltoala, ha	3.45	7.18	13.70	24.02	36.68	61.64		9.09
Maataloustulo, mk/tila	5 082	11 473	21 728	36 522	44 595	61 216		14 379
Maataloustulo, mk/työ-t	4.87	4.25	5.80	8.75	9.81	18.71		4.71
<u>1979</u>								
Tilaluku, kpl	9 136	13 483	7 148	1 637	574	127	15	32 120
Peltoala, ha	3.44	7.34	14.09	24.01	37.40	65.13		9.33
Maataloustulo, mk/tila	5 252	13 215	24 536	43 501	53 972	58 728		16 461
Maataloustulo, mk/työ-t	5.04	4.90	6.55	10.43	11.87	17.95		5.39
<u>1980</u>								
Tilaluku, kpl	8 670	12 887	7 116	1 716	629	145	17	31 180
Peltoala, ha	3.45	7.15	13.78	23.65	36.25	62.14		9.47
Maataloustulo, mk/tila	6 407	15 682	30 789	48 832	67 207	55 397		20 258
Maataloustulo, mk/työ-t	6.14	5.81	8.22	11.71	14.78	16.93		6.63
<u>1981</u>								
Tilaluku, kpl	8 337	12 409	7 103	1 779	645	165	21	30 459
Peltoala, ha	3.48	7.21	13.85	24.13	36.58	63.34		9.73
Maataloustulo, mk/tila	7 601	17 705	30 550	47 713	62 624	70 179		21 582
Maataloustulo, mk/työ-t	7.29	6.57	8.16	11.44	13.78	21.45		7.07
<u>1982</u>								
Tilaluku, kpl	8 069	11 815	7 051	1 829	702	173	21	29 660
Peltoala, ha	3.45	7.23	13.95	23.92	36.03	63.04		9.93
Maataloustulo, mk/tila	8 410	20 343	35 301	54 443	71 193	87 428		25 255
Maataloustulo, mk/työ-t	8.07	7.55	9.43	13.06	15.66	26.73		8.27
<u>Työpanos</u>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 042	2 696	3 745	4 170	4 545	3 271		3 052
Vilj. + puoliso, mies	425	1 259	1 809	1 867	1 939	1 562		1 411
nainen	427	976	1 123	1 155	1 192	1 089		1 020
Avustavat perh. jäsenet	190	461	813	1 148	1 414	620		621

LIITE 6/1, 2

Taulukko 1 Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Kaikki tuotantosuunnat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	29 690	50 196	46 153	14 878	7 253	1 944	221	150 333
Peltoala, ha	3.46	7.35	14.27	24.23	37.21	63.29	130.49	12.71
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.75	1.01	1.84	1.90	1.90	1.90	1.89	1.82
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	6 859	17 095	31 043	44 915	54 076	59 559	61 078	25 210
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 594	4 366	6 604	8 688	11 260	17 389	37 783	5 644
Palkkatulot	14 520	10 232	9 577	7 791	8 376	11 626	10 396	10 565
Eläketulot	3 562	2 546	1 942	1 389	1 154	1 294	15 566	2 363
Muut tulot	2 259	2 811	1 975	2 060	3 908	6 492	20 251	2 497
Tulot yhteensä	29 794	37 050	51 141	64 843	78 776	96 360	145 074	46 299
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 126	2 721	3 635	3 874	3 570	2 872	1 528	2 818
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.09	6.28	8.54	11.59	15.15	20.74	39.97	8.95
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	3 919	9 445	16 871	23 639	28 461	31 347	32 316	13 852
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	13 699	17 510	25 665	32 313	38 797	46 618	57 808	22 758

Taulukko 2 Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	9 200	27 669	29 754	8 031	2 571	332	20	77 577
Peltoala, ha	3.67	7.45	14.28	23.93	36.04	61.96		12.54
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.86	1.90	1.93	1.95	1.89		1.88
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	13 726	22 846	36 445	51 046	65 867	75 338		32 373
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 291	4 323	6 496	8 229	11 163	19 607		5 617
Palkkatulot	12 937	7 502	6 849	4 553	4 442	8 292		7 495
Eläketulot	3 105	2 015	1 540	1 186	1 146	1 590		1 851
Muut tulot	1 359	1 969	1 381	1 521	2 711	6 296		1 676
Tulot yhteensä	33 418	38 655	52 711	67 535	85 329	111 123		49 012
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	2 231	3 711	4 449	4 953	4 957	5 057		3 986
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.15	6.16	8.19	10.51	13.29	14.90		8.12
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	7 419	12 283	19 182	26 449	33 778	39 861		17 220
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 651	18 640	26 205	33 072	41 781	54 623		24 194

¹⁾ Maataloustulo, metsätal. lask. puhdastulo ja viljelijän ja puolison palkkatulot

LIITE 6/3, 4

Taulukko 3

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	2 615	6 815	9 538	3 125	1 281	195	14	23 582
Peltoala, ha	3.63	7.54	14.43	24.00	36.37	63.82		14.18
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.82	1.88	1.93	1.94	1.87		1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	13 998	20 566	37 199	51 535	59 586	66 667		33 733
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 037	4 272	7 129	9 776	13 093	22 771		6 555
Palkkatulot	12 698	7 739	5 551	4 676	5 406	4 744		6 854
Eläketulot	3 193	2 015	1 444	1 031	1 074	1 137		1 742
Muut tulot	889	2 355	831	1 622	2 971	6 510		1 564
Tulot yhteensä	32 815	36 947	52 154	68 640	82 130	101 829		50 448
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 467		4 747	5 098	4 818	...		4 282
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	5.41		7.84	10.11	12.37			7.88
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	7 566	11 300	19 787	26 702	30 714	35 651		18 039
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 531	17 899	26 531	34 190	40 250	50 365		25 210

Taulukko 4

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Sisä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	3 697	10 290	8 937	1 764	485	49	1	25 231
Peltoala, ha	3.64	7.39	14.17	23.58	35.33	61.11		11.02
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.87	1.92	1.94	1.95	1.87		1.89
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	12 295	24 717	36 085	57 232	66 688	70 932		31 057
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 141	5 946	9 614	12 757	16 436	34 399		7 570
Palkkatulot	11 820	6 221	4 692	2 929	6 241	30 142		6 316
Eläketulot	2 609	1 679	1 599	1 072	965	1 791		1 732
Muut tulot	963	1 734	1 771	1 323	4 387	3 943		1 661
Tulot yhteensä	30 828	40 297	53 761	75 313	94 717	141 207		48 336
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 376		4 180	3 972	3 966	...		3 692
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.35		8.63	14.41	16.81			8.41
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	6 646	13 218	18 794	29 501	34 199	37 932		16 432
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	14 733	19 724	26 245	37 587	45 828	72 445		23 779

Taulukko 5

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Pohjanmaa								
Tilaluku, kpl	1 310	4 161	6 589	1 799	377	23	-	14 259
Peltoala, ha	3.75	7.58	14.34	24.52	36.11			13.32
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.78	1.83	1.91	1.97	1.97			1.86
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	10 387	21 424	34 876	49 529	76 342			32 311
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 061	2 260	3 604	4 507	6 076			3 160
Palkkatulot	15 305	9 939	11 046	4 539	1 757			10 035
Eläketulot	2 824	2 169	1 426	1 608	1 186			1 787
Muut tulot	3 760	2 076	895	2 030	2 264			1 681
Tulot yhteensä	33 397	37 868	51 847	62 213	87 625			48 974
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	...	2 841	3 490	4 960	4 721			3 337
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		7.54	9.99	9.99	16.17			9.68
Maatalousto viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	5 835	11 707	18 260	25 142	38 752			17 372
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 030	18 373	25 930	29 734	42 728			24 466

Taulukko 6.

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Pohjois-Suomi								
Tilaluku, kpl	1 578	6 394	4 691	1 343	428	66	5	14 505
Peltoala, ha	3.73	7.39	14.10	23.42	35.82			11.76
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.86	1.92	1.92	1.91	1.94			1.91
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	11 679	22 966	37 277	49 616	74 327			31 768
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 743	3 106	3 330	3 664	3 901			3 111
Palkkatulot	13 982	7 728	7 695	6 425	1 886			8 093
Eläketulot	4 357	2 456	1 786	1 128	1 533			2 298
Muut tulot	1 073	1 866	2 440	862	432			1 680
Tulot yhteensä	32 834	38 122	52 528	61 695	82 079			47 150
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 597		5 229	5 833	5 702			4 380
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	5.76		7.13	8.51	13.04			7.25
Maatalousto viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	6 279	11 961	19 415	25 977	38 313			16 632
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	14 733	17 604	25 157	31 259	41 296			22 498

LIITE 6/7, 8

Taulukko 7.

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Sikatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi, Sisä-Suomi ja Etelä-Pohjanmaa</u>								
Tilaluku, kpl	243	1 105	2 338	1 505	969	183	17	6 360
Peltoala, ha	3.71	7.51	15.29	24.67	37.29	60.28		20.61
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.81	1.87	1.91	1.92	1.95	1.96		1.91
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	13 544	22 146	44 438	56 935	72 935	88 632		48 234
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 391	4 691	6 442	8 078	9 491	12 228		7 018
Palkkatulot	24 377	9 931	11 618	9 201	6 440	7 897		8 988
Eläketulot	1 149	1 506	746	386	370	194		1 131
Muut tulot	9 843	1 750	843	2 226	4 247	3 718		2 283
Tulot yhteensä	50 305	36 481	64 086	76 826	93 482	112 670		68 606
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 438	3 872	3 521	3 342		3 282
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t			12.93	14.70	20.71	26.52		14.70
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	7 483	11 843	23 266	29 654	37 403	45 220		25 253
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	21 719	19 662	32 721	38 653	45 572	55 488		33 634

Taulukko 8

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Siipikarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	303	591	320	135	60	37	2	1 448
Peltoala, ha		7.88		34.56				12.28
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila		1.87		1.91				1.86
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo		12 010		90 146				26 469
Metsätal. lask. puhdas tulo		2 879		11 527				4 321
Palkkatulot		9 618		8 548				9 431
Eläketulot		4 179		1 839				3 800
Muut tulot		328		605				376
Tulot yhteensä		29 014		102 278				44 397
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila					2 559
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t								10.34
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö		6 422		47 197				14 231
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö		13 105		57 707				21 624

Taulukko 9

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Viljatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	936	1 580	1 535	770	873	433	50	6 178
Peltoala, ha	3.27	7.11	15.23	24.79	38.14	67.17	133.75	20.38
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.74	1.78	1.63	1.83	1.89	1.91	1.97	1.81
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	4 662	5 334	11 443	23 461	32 414	50 630	63 447	16 899
Metsätal. lask. puhdas tulo	917	2 002	4 313	6 444	9 860	13 750	26 285	5 099
Palkkatulot	21 880	24 911	24 654	19 540	12 709	12 043	29 419	21 128
Eläketulot	3 291	2 322	3 514	1 678	1 737	1 848	8 214	2 617
Muut tulot	3 460	6 560	3 237	1 055	4 707	11 205	10 744	4 676
Tulot yhteensä	34 210	41 129	47 161	52 178	61 427	89 476	138 109	50 419
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila		772		1 587		1 779	1 861	1 065
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		9.70		17.78		28.46	34.09	15.87
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 679	2 997	7 020	12 820	17 150	26 508	32 207	9 336
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 781	18 116	24 791	27 019	29 092	40 012	60 483	23 827

Taulukko 10

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Muut kasvinviljelytilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	377	249	485	111	136	42	2	1 403
Peltoala, ha	3.16	6.67	14.43		36.28			14.74
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.74	1.82	1.82		1.86			1.81
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	5 897	13 144	27 886		63 426			27 288
Metsätal. lask. puhdas tulo	636	2 995	4 630		9 331			4 285
Palkkatulot	17 369	22 847	21 934		13 453			19 113
Eläketulot	4 796	5 666	1 432		1 720			3 146
Muut tulot	4 364	1 339	12 208		4 307			6 525
Tulot yhteensä	33 062	45 991	68 090		92 237			60 357
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila		1 862			2 328			1 787
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		12.29			27.24			15.27
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	3 389	7 222	15 322		34 100			15 076
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	13 736	21 421	29 918		46 349			28 003

LIITE 6/11, 12

Taulukko 11 Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	17 113	16 990	10 204	3 819	2 338	825	124	51 413
Peltoala, ha	3.38	7.15	14.03	24.59	38.03	62.47	131.75	11.15
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.70	1.75	1.79	1.88	1.89	1.92	1.90	1.76
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	3 224	9 361	17 993	29 858	39 946	50 064	67 517	13 708
Metsätal. iask. puhdas tulo	2 806	5 030	8 023	10 749	13 214	20 780	46 909	6 035
Palkkatulot	14 506	11 856	11 664	9 262	10 215	12 600	14 262	12 450
Eläketulot	3 812	3 415	3 086	2 018	1 261	1 243	7 744	3 256
Muut tulot	2 374	3 309	3 287	3 519	4 466	5 412	25 644	3 149
Tulot yhteensä	26 722	32 971	44 053	55 406	69 102	90 099	162 076	38 598
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	716	1 592	2 623	2 686	3 090	2 597	1 021	1 657
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	4.50	5.88	6.86	11.12	12.93	19.28	66.13	8.27
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	1 896	5 349	10 052	15 882	21 135	26 075	35 535	7 789
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	12 080	14 998	21 050	26 526	33 532	43 460	67 731	18 291

Taulukko 12 Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	5 411	6 244	5 459	2 826	1 918	753	116	22 727
Peltoala, ha	3.40	7.35	14.20	24.50	38.18	62.36	132.57	15.25
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.72	1.76	1.81	1.89	1.88	1.93	1.92	1.79
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	4 282	10 381	18 735	29 018	38 871	51 485	75 185	18 106
Metsätal. iask. puhdas tulo	2 825	4 914	7 826	9 211	13 016	20 443	43 874	7 040
Palkkatulot	13 795	12 824	11 918	10 521	10 298	12 151	13 239	12 318
Eläketulot	3 810	2 754	2 844	2 275	1 226	1 329	7 805	2 817
Muut tulot	3 089	2 953	2 804	3 853	4 309	4 459	25 982	3 344
Tulot yhteensä	27 801	33 826	44 127	54 878	67 720	89 867	166 085	43 633
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 468		2 759	3 003	3 216	2 877	1 130	2 113
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	5.14		6.79	9.66	12.09	17.90	66.54	8.57
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 490	5 898	10 351	15 353	20 676	26 676	39 159	10 115
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	12 152	15 977	21 259	25 794	33 077	43 564	68 905	20 934

Taulukke 13

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1980.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Sisä-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	11 702	10 747	4 745	993	420	71	8	28 687
Peltoala, ha	3.36	7.04	13.82	24.85	37.34	63.58		7.90
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.69	1.74	1.77	1.84	1.92	1.86		1.72
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	2 265	8 767	17 038	32 803	44 577	33 102		10 041
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 797	5 098	8 249	15 116	14 107	24 401		5 232
Palkkatulot	14 834	11 294	11 372	5 679	9 832	17 379		12 555
Eläketulot	3 814	3 799	3 365	1 284	1 425	343		3 603
Muut tulot	2 043	3 516	3 844	2 569	5 181	15 475		2 996
Tulot yhteensä	25 753	32 474	43 868	57 451	75 122	90 700		34 427
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	732	1 762		2 294		2 656		1 369
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	3.09	6.41		14.30		16.16		7.33
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	1 340	5 039	9 626	17 828	23 217	17 797		5 838
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	11 773	14 459	20 711	29 129	35 685	40 260		16 179

LIITE 7/1,2

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Taulukko 1

Kaikki tuotantosuunnat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	28 979	49 191	46 719	15 329	7 585	2 040	242	150 082
Peltoala, ha	3.45	7.36	14.17	24.27	37.15	63.85	126.54	12.92
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.75	1.81	1.84	1.90	1.90	1.90	1.89	1.82
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	7 173	18 458	30 765	46 630	59 516	68 671	51 491	26 616
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 847	4 919	7 139	9 764	12 512	20 023	41 822	6 353
Palkkatulot	17 831	12 712	11 208	10 397	9 571	13 695	15 071	12 886
Eläketulot	4 244	2 901	2 392	1 760	1 228	1 556	6 159	2 728
Muut tulot	2 870	3 215	2 895	2 731	3 292	7 852	21 013	3 095
Tulot yhteensä	34 965	42 205	54 399	71 282	86 119	111 797	135 556	51 678
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 126	2 721	3 635	3 874	3 570	2 871	1 524	2 818
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.37	6.78	8.46	12.04	16.67	23.92	33.79	9.44
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	4 099	10 198	16 720	24 542	31 324	36 143	27 244	14 624
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 915	19 939	26 691	35 153	42 947	53 889	57 346	25 195

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Taulukko 2

Nautakarjarilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	8 154	26 364	27 761	7 980	2 654	348	21	73 280
Peltoala, ha	3.70	7.49	14.17	23.95	35.98	61.32		12.71
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.86	1.89	1.93	1.94	1.92		1.86
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	15 033	25 175	37 193	55 621	68 103	66 231		34 404
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 674	4 933	7 031	9 522	12 360	20 637		6 324
Palkkatulot	16 220	9 499	7 613	5 111	5 352	10 864		8 916
Eläketulot	3 357	2 212	1 797	1 477	1 058	980		2 061
Muut tulot	1 828	1 938	2 025	1 592	2 434	5 341		1 984
Tulot yhteensä	39 112	43 757	55 668	73 323	89 307	124 053		53 689
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	2 231	3 711	4 449	4 953	4 957	5 057		3 986
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.74	6.78	8.36	11.23	13.74	17.05		8.63
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	8 126	13 535	19 679	28 819	35 105	44 912		18 300
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	18 339	21 294	27 427	36 401	44 235	61 319		26 406

¹⁾ Maataloustulo, metsätal. lask. puhdistulo ja viljelijän ja puolison palkkatulot

Taulukko 3

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	2 377	6 479	8 761	3 321	1 352	195	14	22 498
Peltoala, ha	3.72	7.57	14.42	24.12	36.17	62.60		14.55
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.84	1.81	1.87	1.93	1.92	1.91		1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	15 509	23 024	37 727	51 644	63 746	85 993		35 787
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 287	4 625	7 756	10 693	15 163	25 256		7 312
Palkkatulot	14 561	9 992	6 981	5 990	6 029	10 926		8 486
Eläketulot	3 337	2 261	1 713	1 346	831	874		1 950
Muut tulot	1 347	2 090	1 796	1 508	1 925	5 552		1 919
Tulot yhteensä	37 041	41 992	55 973	71 181	87 694	128 601		55 364
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 467		4 747	5 098	4 818	...		4 282
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.04		7.95	10.13	13.23			8.36
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	8 429	12 720	20 175	26 759	33 201	45 023		19 137
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	17 585	20 796	28 056	35 403	44 239	63 966		27 586

Taulukko 4

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Sisä-Suomi								
Tilaluku, kpl	3 289	9 732	8 534	1 911	505	47	-	24 018
Peltoala, ha	3.65	7.36	13.94	23.73	35.64	60.97		11.19
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.86	1.86	1.91	1.93	1.95	1.93		1.89
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	13 526	26 074	37 164	56 774	66 334	64 092		32 669
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 568	7 126	10 507	14 826	16 506	36 927		8 708
Palkkatulot	15 148	8 086	6 213	3 086	6 510	26 770		7 994
Eläketulot	2 789	1 802	1 820	1 381	1 039	527		1 891
Muut tulot	1 776	1 475	2 098	2 149	5 104	3 245		1 871
Tulot yhteensä	36 807	44 563	57 802	78 216	95 493	131 561		53 133
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 376		4 180	3 972	3 966	...		3 692
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.78		8.89	14.29	16.73			8.85
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	7 272	14 018	19 458	29 417	34 017	33 208		17 285
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	17 334	22 197	28 212	38 697	45 821	66 212		26 122

LIITE 7/5, 6

Taulukko 5

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Pohjanmaa</u>								
Tilaluku, kpl	1 083	4 070	5 752	1 527	381	32	-	12 845
Peltoala, ha	3.71	7.62	14.23	23.97	35.17			13.13
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.75	1.83	1.90	1.88	1.95			1.85
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	11 255	24 454	38 110	63 470	89 643			36 384
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 635	2 600	3 620	5 058	6 006			3 379
Palkkatulot	18 306	11 751	11 116	3 900	2 509			10 340
Eläketulot	3 336	2 596	1 753	1 874	864			2 137
Muut tulot	3 029	2 203	1 736	608	1 084			1 846
Tulot yhteensä	37 561	43 604	55 335	74 910	100 106			54 086
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	...	2 841	3 490	4 960	4 721			3 337
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		8.61	10.92	12.80	18.99			10.90
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	6 431	13 363	20 058	33 761	45 971			19 667
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	17 826	21 205	27 814	38 526	50 337			27 083

Taulukko 6

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Pohjois-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	1 405	6 083	4 713	1 221	416	74	7	13 920
Peltoala, ha	3.76	7.49	14.02	23.81	36.53			11.97
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.87	1.91	1.88	1.93	1.96			1.90
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	12 825	26 148	35 022	54 334	64 483			32 868
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 035	3 312	3 551	3 615	4 043			3 329
Palkkatulot	19 926	9 727	8 322	7 403	4 357			9 891
Eläketulot	4 737	2 560	1 967	1 484	1 994			2 463
Muut tulot	1 839	2 342	2 669	2 177	2 084			2 410
Tulot yhteensä	41 362	44 089	51 531	69 013	76 961			50 961
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 597		5 229	5 833	5 702			4 380
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		6.57	6.70	9.31	11.31			7.50
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	6 858	13 690	18 629	28 152	32 899			17 299
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	18 602	20 517	24 944	33 861	37 185			24 257

LIITE 7/9, 10

Taulukko 9. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Viljatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	862	1 497	1 860	845	862	468	52	6 446
Peltoala, ha	3.44	7.32	14.36	24.70	38.20	64.79	117.33	20.30
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.72	1.69	1.68	1.79	1.84	1.92	1.89	1.78
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	3 098	4 280	11 139	22 748	38 875	49 744	64 728	17 299
Metsätal. lask. puhdas tulo	802	1 895	4 983	8 607	11 605	19 211	24 095	6 255
Palkkatulot	22 029	33 210	22 817	16 786	16 277	15 236	19 607	22 884
Eläketulot	5 030	3 597	5 450	2 482	1 082	2 040	3 011	3 723
Muut tulot	4 036	5 123	8 520	4 742	6 339	8 928	8 817	6 377
Tulot yhteensä	34 995	48 105	52 909	55 365	74 178	95 159	120 258	56 538
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila		772		1 587		1 779	1 861	1 065
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		9.15		19.47		27.96	34.78	16.24
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	1 801	2 533	6 630	12 708	21 128	25 908	34 248	9 719
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 075	23 305	23 178	26 894	36 281	43 849	57 370	26 089

Taulukko 10. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Muut kasvinviljelytilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	312	357	490	182	133	44	8	1 525
Peltoala, ha	3.52	6.70	13.84		33.60			15.22
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.79	1.88	1.85		1.87			1.84
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	7 401	15 795	35 971		59 776			31 973
Metsätal. lask. puhdas tulo	637	1 635	6 396		9 971			5 006
Palkkatulot	30 528	28 521	16 716		26 911			24 721
Eläketulot	5 614	4 099	1 568		2 084			3 101
Muut tulot	3 314	1 499	6 575		6 083			4 594
Tulot yhteensä	47 494	51 549	67 226		104 825			69 395
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila		1 862			2 328			1 787
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		14.75			25.68			17.89
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	4 135	8 402	19 444		31 966			17 377
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	21 545	24 442	31 937		51 689			33 533

Taulukko 11 Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	17 558	17 044	11 903	3 841	2 365	876	127	53 715
Peltoala, ha	3.34	7.17	14.28	24.43	37.99	64.72	134.25	11.33
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.71	1.75	1.75	1.87	1.89	1.89	1.88	1.76
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	3 617	9 801	20 253	29 541	47 417	62 893	35 614	15 029
Metsätal.lask. puhdas tulo	3 290	5 746	8 782	11 780	14 791	21 858	57 592	6 832
Palkkatulot	17 979	14 734	14 708	14 078	10 148	13 836	14 665	15 525
Eläketulot	4 570	4 006	3 303	2 563	1 715	1 621	5 321	3 796
Muut tulot	3 217	4 143	3 584	3 899	3 432	8 376	18 272	3 770
Tulot yhteensä	32 673	38 430	50 630	61 861	77 503	108 644	131 464	44 952
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	716	1 592	2 623	2 686	3 090	2 597	1 021	1 657
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	5.05	6.16	7.72	11.00	15.35	24.22	34.88	9.07
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 115	5 601	11 573	15 797	25 088	33 277	18 944	8 539
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	14 533	17 303	24 996	29 625	38 284	52 162	57 378	21 242

Taulukko 12 Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	5 613	6 236	6 006	2 502	1 836	776	115	23 083
Peltoala, ha	3.32	7.32	14.68	24.50	38.28	64.85	135.16	15.16
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.72	1.78	1.76	1.89	1.99	1.90	1.90	1.78
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	4 086	11 075	20 424	30 956	48 882	65 106	39 057	19 681
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 216	5 600	8 040	11 618	14 684	21 541	55 136	7 813
Palkkatulot	17 619	14 428	15 505	13 251	9 704	13 194	14 870	14 941
Eläketulot	4 591	3 157	3 034	2 628	1 468	1 799	5 009	3 246
Muut tulot	3 978	3 490	3 219	3 464	2 520	7 644	19 718	3 676
Tulot yhteensä	33 490	37 350	50 222	61 917	77 258	109 284	133 790	49 357
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 468		2 759	3 003	3 216	2 877	1 130	2 113
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	5.51		7.40	10.31	15.20	22.63	34.56	9.31
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 376	6 222	11 605	16 379	25 863	34 266	20 556	11 057
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	14 489	17 474	24 982	29 537	38 767	52 548	57 402	23 840

LIITE 7/13

Taulukko 13

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1981.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Sisä-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Suomi								
Tilaluku, kpl	11 944	10 808	5 897	1 339	529	100	13	30 632
Peltoala, ha	3.35	7.09	13.88	24.30	36.99	63.76		8.44
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.70	1.74	1.76	1.87	1.91	1.88		1.74
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	2 890	9 075	19 535	27 465	42 238	44 770		11 370
Metsätal. iask. puhdas tulo	3 325	5 830	9 538	12 081	15 169	24 234		6 092
Palkkatulot	18 148	14 911	13 897	15 621	11 691	18 813		15 965
Eläketulot	4 560	4 496	3 577	2 443	2 569	765		4 210
Muut tulot	2 860	4 519	3 956	4 710	6 598	14 041		3 841
Tulot yhteensä	31 783	38 831	50 503	62 320	78 265	102 623		41 478
Viljelijäperheen maatalous-työ, t/tila	732	1 762		2 294		2 656		1 369
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	3.95	7.25		11.97		16.05		8.31
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	1 700	5 216	11 099	14 687	22 114	23 814		6 534
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	14 331	17 136	24 415	29 501	36 177	46 711		19 211

Taulukko 1. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Kaikki tuotantosuunnat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	27 274	46 258	45 652	15 480	7 830	2 133	230	144 856
Peltoala, ha	3.46	7.38	14.22	24.27	37.14	63.66	134.16	13.24
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.75	1.61	1.84	1.88	1.90	1.90	1.88	1.82
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	9 798	21 317	36 452	57 638	72 330	87 868	51 808	32 404
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 325	5 859	8 528	11 168	14 187	21 229	58 168	7 550
Palkkatulot	18 953	14 899	13 315	11 266	9 469	14 474	21 950	14 422
Eläketulot	5 250	3 459	2 620	2 126	1 884	2 896	4 601	3 298
Muut tulot	3 078	2 713	3 331	3 306	4 207	7 817	26 365	3 233
Tulot yhteensä	40 404	48 047	64 246	85 504	102 077	134 284	152 902	60 907
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 126	2 721	3 635	3 874	3 570	2 872	1 528	2 818
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	8.70	7.83	10.03	14.88	20.26	30.59	33.91	11.50
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	5 599	11 777	19 811	30 659	38 068	46 246	27 557	17 804
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	18 329	23 135	31 682	42 591	50 519	65 037	70 179	29 877

Taulukko 2. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Koko maa								
Tilaluku, kpl	6 851	23 267	26 108	7 845	2 771	305	19	67 167
Peltoala, ha	3.67	7.51	14.33	24.17	36.01	59.88		13.16
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.85	1.87	1.91	1.95	1.93		1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	18 108	29 153	43 739	64 763	83 140	97 455		41 315
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 101	5 779	8 582	11 147	14 549	16 682		7 648
Palkkatulot	17 918	10 601	7 991	5 867	4 290	8 252		9 513
Eläketulot	3 581	2 699	1 799	1 636	1 374	2 802		2 262
Muut tulot	1 750	1 727	1 754	2 663	3 387	4 069		1 932
Tulot yhteensä	44 458	49 959	63 865	86 076	106 740	129 260		62 670
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	2 231	3 711	4 449	4 953	4 957	5 057		3 986
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	8.12	7.86	9.83	13.08	16.77	19.27		10.37
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	9 788	15 758	23 390	33 907	42 636	49 495		22 094
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	21 150	24 612	32 252	42 815	52 297	63 414		31 271

¹⁾ Maataloustulo, metsätal. lask. puhdastulo ja viljelijän ja puolison palkkatulot

Taulukko 3. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	1 862	5 909	8 404	3 016	1 388	158	14	20 751
Peltoala, ha	3.77	7.63	14.62	24.27	36.28	59.91		14.93
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.82	1.87	1.91	1.94	1.86		1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	19 214	27 600	44 143	62 573	79 233	87 233		43 239
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 870	5 531	9 325	12 703	17 532	20 452		8 834
Palkkatulot	14 143	11 184	7 040	4 925	4 697	6 849		8 405
Eläketulot	3 677	2 694	2 029	1 265	938	4 771		2 207
Muut tulot	908	2 249	1 517	1 625	2 770	4 436		1 801
Tulot yhteensä	40 812	49 258	64 054	83 091	105 170	123 741		64 486
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 467		4 747	5 098	4 818	...		4 282
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	7.38		9.30	12.27	16.45			10.10
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	10 386	15 165	23 606	32 761	40 842	46 899		23 122
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	19 582	24 349	32 357	41 990	52 300	61 577		32 341

Taulukko 4. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Sisä-Suomi								
Tilaluku, kpl	2 914	8 693	8 056	1 971	533	41		22 207
Peltoala, ha	3.60	7.40	14.09	24.05	35.69	64.34		11.59
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.85	1.85	1.87	1.91	1.94	2.00		1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	15 784	30 436	44 059	66 255	84 799	81 866		39 263
Metsätal. lask. puhdas tulo	4 092	8 453	12 554	16 927	20 195	32 296		10 446
Palkkatulot	15 804	9 220	5 428	4 376	4 109	12 806		8 162
Eläketulot	3 437	1 939	1 821	1 812	1 803	260		2 075
Muut tulot	2 030	1 209	2 209	4 481	3 202	4 273		2 023
Tulot yhteensä	41 147	51 257	66 071	93 851	114 108	131 501		61 969
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 376		4 180	3 972	3 966	...		3 692
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	7.93		10.54	16.68	21.38			10.63
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	8 532	16 452	23 561	34 688	43 711	40 933		20 996
Ansiotulot ¹⁾ viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	19 286	26 005	33 177	45 842	56 239	63 484		30 928

¹⁾ Maataloustulo, metsätal. lask. puhdastulo ja viljelijän ja puolison palkkatulot

Taulukko 5. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Pohjanmaa</u>								
Tilaluku, kpl	926	3 481	5 164	1 671	415	28	-	11 685
Peltoala, ha	3.66	7.50	14.20	24.21	35.47			13.65
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.79	1.82	1.89	1.90	1.98			1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	14 878	29 415	43 883	69 251	97 783			43 716
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 662	2 612	4 626	5 852	7 069			4 059
Palkkatulot	23 781	13 978	13 793	8 143	4 619			13 476
Eläketulot	3 255	3 328	1 265	2 236	718			2 156
Muut tulot	2 364	1 669	701	3 185	3 137			1 574
Tulot yhteensä	45 940	51 002	64 268	88 667	113 326			64 981
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	...	2 841	3 490	4 960	4 721			3 337
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		10.35	12.57	13.96	20.71			13.10
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	8 312	16 162	23 219	36 448	49 385			23 378
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	22 526	25 277	32 964	43 814	55 288			32 755

Taulukko 6. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Nautakarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Pohjois-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	1 149	5 182	4 485	1 187	435	79	6	12 524
Peltoala, ha	3.71	7.55	14.35	24.07	36.02			12.57
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.91	1.88	1.87	1.92	1.97			1.90
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	13 976	28 140	41 881	61 014	79 400			38 519
Metsätal. lask. puhdas tulo	2 123	3 703	4 608	5 052	5 250			4 070
Palkkatulot	24 670	9 984	7 697	7 532	2 898			10 044
Eläketulot	4 053	3 559	1 944	1 443	2 864			2 782
Muut tulot	1 908	2 037	2 292	1 550	5 818			2 323
Tulot yhteensä	46 729	47 423	58 722	76 591	96 230			57 738
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 597		5 299	5 833	5 702			4 380
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		7.11	7.90	10.46	13.92			8.79
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	7 317	14 968	22 396	31 778	40 305			20 273
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	21 345	22 248	28 976	38 332	44 441			27 702

LIITE 8/7, 8a

Taulukko 7. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden ti-loilla vuonna 1982.

Sikatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi, Sisä-Suomi ja Etelä-Pohjanmaa</u>								
Tilaluku, kpl	189	1 055	2 219	1 356	1 011	208	14	6 051
Peltoala, ha		8.28	14.65	24.93	37.32	60.65		21.06
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila		1.90	1.86	1.94	1.95	1.96		1.92
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo		24 861	42 769	75 632	89 912	95 176		55 846
Metsätal. lask. puhdas tulo		4 279	6 163	9 895	11 487	19 697		7 926
Palkkatulot		16 566	22 279	9 565	9 647	9 520		15 590
Eläketulot		1 122	1 152	476	512	861		1 035
Muut tulot		2 126	4 256	4 469	3 516	6 670		3 825
Tulot yhteensä		48 954	76 618	100 039	115 073	131 924		84 222
<hr/>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	3 438	3 872	3 521	3 342		3 282
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t			12.44	19.53	25.54	28.48		17.02
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö		13 085	22 994	38 986	46 109	48 559		29 086
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö		24 056	38 285	49 016	56 947	63 466		41 334

Taulukko 8a. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden ti-loilla vuonna 1982.

Siipikarjatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	286	493	321	138	81	61	2	1 381
Peltoala, ha		8.43			34.53			13.82
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila		1.89			1.82			1.87
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo		22 406			109 613			43 128
Metsätal. lask. puhdas tulo		3 880			13 617			5 935
Palkkatulot		14 150			6 325			12 552
Eläketulot		4 142			2 973			3 898
Muut tulot		2 116			2 338			2 162
Tulot yhteensä		46 693			134 865			67 675
<hr/>								
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila				2 559
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t								16.85
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö		11 855			60 227			23 063
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö		21 395			71 184			32 949

Taulukko 8b.

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot siipikarjataloutta harjoittavilla tiloilla vuonna 1982. Luonnollisten henkilöiden tilat, siipikarjatalouden bruttotulojen mukainen ryhmitys.

Siipikarjatilat	-19000	-57000	-163000	-410000	410000-	Keskim.
Koko maa						
Tilaluku, kpl	294	547	709	465	233	2 249
Peltoala, ha	4.98	7.20	10.10	18.17	33.45	12.81
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.77	1.92	1.79	1.91	1.89	1.86
Tulot, mk/tila						
Maataloustulo ¹⁾	7 840	16 652	32 698	66 087	121 592	43 699
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 102	8 593	9 952	7 216	11 294	4 708
Palkkatulot	6 207	10 012	15 114	15 690	9 712	12 265
Eläketulot	5 217	6 259	3 415	2 375	2 644	4 048
Muut tulot	7 383	375	1 788	824	2 421	2 043
Tulot yhteensä	27 749	41 891	62 967	92 192	147 663	66 763

¹⁾ Omien maataloustuotteiden käyttö yksityistaloudessa ja pinta-alalisät otettu huomioon peltoalan mukaan luokiteltuina

Taulukko 9.

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Viljatilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
Etelä-Suomi								
Tilaluku, kpl	876	1 376	1 724	904	626	355	42	5 905
Peltoala, ha	3.48	7.48	14.50	24.41	37.74	64.47	139.82	19.11
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.79	1.74	1.76	1.78	1.88	1.90	1.92	1.81
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	4 307	10 373	17 588	32 986	50 879	77 706	101 885	24 560
Metsätal. lask. puhdas tulo	935	2 635	4 969	9 646	12 003	19 356	34 754	6 367
Palkkatulot	26 745	37 706	28 525	23 376	16 047	16 577	25 549	27 549
Eläketulot	6 785	4 366	5 920	4 526	2 837	1 923	1 258	4 872
Muut tulot	3 393	3 110	5 019	4 949	8 088	5 353	24 360	4 806
Tulot yhteensä	42 165	58 190	62 021	75 483	89 854	120 915	187 806	68 154
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	772		1 587		1 779	1 861	1 065	
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	15.75		25.40		43.68	54.75	23.06	
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 406	5 961	9 993	18 531	27 063	40 898	53 065	13 569
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	17 870	29 146	29 024	37 083	41 984	59 810	84 473	32 307

LIITE 8/10, 11

Taulukko 10.

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Muut kasvinviljelytilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	402	453	338	162	166	63	6	1 590
Peltoala, ha	3.16	7.03	14.69	36.44				15.26
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.84	1.83	1.90		1.81			1.84
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	8 710	23 427	43 333		91 058			41 264
Metsätal. lask. puhdas tulo	1 534	2 734	5 443		12 712			5 569
Palkkatulot	27 172	23 320	31 871		15 726			24 165
Eläketulot	8 276	2 765	1 538		1 415			3 561
Muut tulot	8 996	4 190	2 002		4 628			5 036
Tulot yhteensä	54 688	56 436	84 187		125 540			79 595
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila		1 862			2 328			1 787
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t		17.15			39.11			23.09
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	4 734	12 800	22 807		50 308			22 426
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	20 335	27 039	42 446		66 020			38 586

Taulukko 11.

Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Koko maa</u>								
Tilaluku, kpl	17 353	17 687	13 001	4 399	2 841	1 085	139	56 505
Peltoala, ha	3.38	7.18	14.03	24.17	38.22	65.42	137.15	11.91
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.71	1.75	1.78	1.84	1.87	1.89	1.89	1.77
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	4 322	12 766	24 702	42 630	59 758	85 245	38 142	20 261
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 802	6 872	10 119	12 821	15 755	24 538	71 948	8 086
Palkkatulot	18 841	16 805	18 154	15 205	11 539	16 800	22 609	17 366
Eläketulot	5 814	4 480	3 705	3 182	2 450	3 324	5 195	4 488
Muut tulot	3 200	3 249	5 673	3 720	4 519	9 343	33 665	4 084
Tulot yhteensä	35 979	44 172	62 353	77 558	94 021	139 250	171 559	54 285
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	716	1 592	2 623	2 686	3 090	2 597	1 021	1 657
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.04	8.02	9.42	15.87	19.34	32.82	37.36	12.23
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 527	7 295	13 878	23 168	31 956	45 103	20 181	11 447
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	15 769	20 825	29 761	38 400	46 552	66 975	70 211	25 827

Taulukko 12. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Etelä-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	5 491	5 987	6 195	2 848	2 306	961	127	23 914
Peltoala, ha	3.38	7.37	14.56	24.34	38.28	65.79	139.27	16.37
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.72	1.76	1.80	1.85	1.88	1.94	1.91	1.79
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	4 366	13 759	27 996	42 338	61 652	87 259	43 960	27 417
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 835	6 689	9 683	12 234	15 657	24 687	71 688	9 403
Palkkatulot	20 869	17 567	21 404	14 644	11 062	16 947	19 932	18 331
Eläketulot	5 191	3 629	3 171	3 754	2 506	3 213	5 674	3 770
Muut tulot	3 706	2 382	4 261	3 651	4 469	9 582	34 182	3 983
Tulot yhteensä	37 967	44 026	66 515	76 621	95 346	141 688	175 436	62 904
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	1 468		2 759	3 003	3 216	2 877	1 130	2 113
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	6.31		10.15	14.10	19.17	30.33	38.90	12.98
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 538	7 818	15 553	22 885	32 794	44 979	23 016	15 317
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	16 901	21 599	32 824	37 414	47 006	66 440	70 984	30 811

Taulukko 13. Maataloustulo ja muut viljelijän ja puolison veronalaiset tulot eri tuotantosuuntia harjoittavilla luonnollisten henkilöiden tiloilla vuonna 1982.

Muut tilat	2-5	5-10	10-20	20-30	30-50	50-100	100-	Keskim.
<u>Sisä-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjois-Suomi</u>								
Tilaluku, kpl	11 862	11 700	6 807	1 551	534	125	13	32 590
Peltoala, ha	3.38	7.08	13.54	23.87	37.94	62.61		8.64
Viljelijä ja puoliso, henkilöä/tila	1.71	1.75	1.73	1.86	1.85	1.72		1.74
Tulot, mk/tila								
Maataloustulo	3 676	12 213	21 335	43 783	51 424	68 445		14 792
Metsätal. lask. puhdas tulo	3 787	6 966	10 516	13 900	16 165	23 367		7 120
Palkkatulot	17 902	16 415	15 196	16 237	13 593	15 660		16 657
Eläketulot	6 102	4 915	4 190	2 130	2 208	4 183		5 014
Muut tulot	2 966	3 693	6 959	3 847	4 732	7 497		4 159
Tulot yhteensä	34 434	44 202	58 196	79 897	88 122	119 153		47 742
Viljelijäperheen maataloustyö, t/tila	732	1 762		2 294	2 656			1 369
Maataloustulo vilj.perheen työtuntia kohden, mk/t	5.02	8.84		19.09	20.58			10.80
Maataloustulo viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	2 150	6 979	12 332	23 539	27 797	39 794		8 501
Ansiotulot viljelijää ja puolisoa kohti, mk/henkilö	14 833	20 339	27 195	39 742	43 882	62 484		22 166

Taulukko 1. Maataloustulo keskimäärin kirjanpitotiloilla tilaa ja viljelijäperheen työpanosta kohti vuosina 1980-1982.

Koko maa	2-10	10-20	20-30	30-50	Yli 50 ha	Keskim.
1980						
Tilaluku, kpl	103	323	237	183	87	933
Peltoala, ha/tila	7.74	15.08	24.43	38.10	74.55	26.70
Maataloustulo, mk/tila	23 327	38 625	61 567	80 973	129 578	60 155
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	2 864	3 679	3 885	3 950	3 433	3 665
Maataloustulo, mk/työ-t	8.14	10.50	15.85	20.50	37.74	16.41
1981						
Tilaluku, kpl	102	357	263	218	106	1 046
Peltoala, ha/tila	7.64	15.13	24.60	38.03	72.94	27.41
Maataloustulo, mk/tila	24 246	41 089	54 042	68 504	73 828	51 735
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	2 747	3 640	3 916	4 043	3 521	3 694
Maataloustulo, mk/työ-t	8.83	11.29	13.80	16.94	20.97	14.01
1982						
Tilaluku, kpl	99	343	280	237	103	1 062
Peltoala, ha/tila	7.62	15.16	24.45	37.95	73.11	27.61
Maataloustulo, mk/tila	28 469	51 877	78 860	118 369	167 302	82 843
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	2 630	3 659	4 012	3 990	3 527	3 719
Maataloustulo, mk/työ-t	10.82	14.18	19.66	29.67	47.43	22.28

Taulukko 2. Alueittaisella ja tilakokoluokittaisella peltoalan jakautumisella painotetut kirjanpitotilojen tulokset vuosina 1978-1982.

	1978	1979	1980	1981	1982
Etelä-Suomi					
Peltoala, ha	15.52	15.91	15.95	16.14	16.48
Maataloustulo, mk/tila	22 077	26 537	35 058	32 133	51 893
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 793	2 832	2 839	2 857	2 835
Maataloustulo, mk/työ-t	7.90	9.37	12.35	11.25	18.30
Sisä-Suomi					
Peltoala, ha	10.91	11.22	11.19	11.37	11.50
Maataloustulo, mk/tila	24 122	28 428	36 223	38 241	39 964
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 338	3 142	3 133	3 206	3 105
Maataloustulo, mk/työ-t	7.23	9.05	11.56	11.93	12.87
Etelä-Pohjanmaa					
Peltoala, ha	13.24	13.36	13.62	14.05	14.09
Maataloustulo, mk/tila	22 636	28 720	35 911	39 802	48 437
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 323	3 126	3 051	3 063	2 931
Maataloustulo, mk/työ-t	6.81	9.19	11.77	12.99	16.53
Pohjois-Suomi					
Peltoala, ha	10.99	11.12	11.23	11.09	11.07
Maataloustulo, mk/tila	20 702	24 168	33 015	34 801	40 863
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 374	3 592	3 526	3 260	3 232
Maataloustulo, mk/työ-t	6.14	6.73	9.36	10.68	12.64
Koko maa					
Peltoala, ha	13.05	13.32	13.39	13.54	13.71
Maataloustulo, mk/tila	22 197	26 622	34 760	34 992	45 943
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 058	3 025	3 017	2 969	2 936
Maataloustulo, mk/työ-t	7.26	8.80	11.52	11.79	15.65

Taulukko 3a. Maataloustulo keskimäärin kirjjanpottiloilla tilaa ja viljelijä-perheen työpanosta kohti eri alueilla vuonna 1980.

	2-10	10-20	20-30	30-50	Yli 50 ha	Keskim.
Etelä-Suomi						
Tilaluku, kpl	37	113	116	117	64	437
Peltoala, ha	7.21	15.04	24.79	38.86	76.84	31.79
Maataloustulo, mk/tila	15 747	36 963	59 100	79 481	130 020	71 345
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 391	3 370	3 666	3 615	3 132	3 371
Maataloustulo, mk/työ-t	6.59	10.97	16.12	21.99	41.51	21.16
Sisä-Suomi						
Tilaluku, kpl	20	89	52	51	51	212
Peltoala, ha	7.97	14.84	23.77	42.91	42.91	23.38
Maataloustulo, mk/tila	33 211	40 286	60 193	91 812	56 917	56 917
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 100	3 531	3 922	4 115	3 713	3 713
Maataloustulo, mk/työ-t	10.71	11.41	15.35	22.31	15.33	15.33
Etelä-Pohjanmaa						
Tilaluku, kpl	14	31	25	20	20	90
Peltoala, ha	8.07	14.86	24.57	47.86	47.86	23.84
Maataloustulo, mk/tila	24 685	35 793	72 717	94 776	57 339	57 339
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 509	3 699	3 832	3 753	3 576	3 576
Maataloustulo, mk/työ-t	9.84	9.68	25.68	25.25	16.03	16.03
Pohjois-Suomi						
Tilaluku, kpl	32	90	44	28	28	194
Peltoala, ha	8.06	15.43	24.17	43.21	43.21	20.21
Maataloustulo, mk/tila	25 301	46 494	63 388	95 868	53 964	53 964
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 409	4 242	4 462	5 588	4 358	4 358
Maataloustulo, mk/työ-t	7.42	10.96	14.21	17.16	12.38	12.38

Taulukko 3b. Maataloustulo keskimäärin kirjjanpottiloilla tilaa ja viljelijä-perheen työpanosta kohti eri alueilla vuonna 1981.

	2-10	10-20	20-30	30-50	Yli 50 ha	Keskim.
Etelä-Suomi						
Tilaluku, kpl	40	125	120	132	79	496
Peltoala, ha	7.31	15.03	24.90	38.55	71.50	32.37
Maataloustulo, mk/tila	15 880	36 197	54 257	68 027	69 265	52 666
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 576	3 301	3 734	3 803	3 256	3 463
Maataloustulo, mk/työ-t	4.40	10.97	14.53	17.89	21.27	15.21
Sisä-Suomi						
Tilaluku, kpl	18	98	65	55	55	236
Peltoala, ha	7.92	14.95	24.21	45.47	45.47	24.08
Maataloustulo, mk/tila	40 810	41 011	47 263	68 816	49 198	49 198
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 187	3 523	3 887	4 029	3 715	3 715
Maataloustulo, mk/työ-t	12.81	11.64	12.16	17.08	13.24	13.24
Etelä-Pohjanmaa						
Tilaluku, kpl	13	39	31	22	22	105
Peltoala, ha	8.08	15.39	24.82	49.08	49.08	24.33
Maataloustulo, mk/tila	24 936	49 483	62 619	91 334	59 091	59 091
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 370	3 822	3 919	3 928	3 692	3 692
Maataloustulo, mk/työ-t	10.52	12.95	15.98	23.25	16.01	16.01
Pohjois-Suomi						
Tilaluku, kpl	31	95	47	36	36	209
Peltoala, ha	7.73	15.33	24.23	42.93	42.93	20.96
Maataloustulo, mk/tila	26 293	44 162	57 215	69 831	48 696	48 696
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 009	4 137	4 431	5 208	4 222	4 222
Maataloustulo, mk/työ-t	8.74	10.67	12.91	13.41	11.53	11.53

Taulukko 3c. Maataloustulo keskimäärin kirjjanpottiloilla tilaa ja viljelijäperheen työpanosta kohti eri alueilla vuonna 1982.

	2-10	10-20	20-30	30-50	Yli 50 ha	Keskim.
Etelä-Suomi						
Tilaluku, kpl	37	109	121	141	81	489
Peltoala, ha	7.44	15.35	24.67	38.50	72.00	31.12
Maataloustulo, mk/tila	23 582	51 772	80 816	125 014	178 572	98 939
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 305	3 390	3 843	3 831	3 275	3 529
Maataloustulo, mk/työ-t	10.23	15.26	21.03	32.63	54.53	28.04
Sisä-Suomi						
Tilaluku, kpl	18	99	71	63	63	251
Peltoala, ha	7.98	14.91	24.02	44.02	44.02	24.30
Maataloustulo, mk/tila	31 022	53 331	71 893	93 113	66 967	66 967
Vilj.perh. työpanos, t/tila	3 037	3 489	4 012	4 003	3 735	3 735
Maataloustulo, mk/työ-t	10.21	15.29	17.92	23.26	17.93	17.93
Etelä-Pohjanmaa						
Tilaluku, kpl	13	35	36	19	103	103
Peltoala, ha	7.89	15.08	25.05	48.93	23.90	23.90
Maataloustulo, mk/tila	27 932	51 888	84 755	163 315	80 905	80 905
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 255	3 522	4 118	3 524	3 569	3 569
Maataloustulo, mk/työ-t	12.39	14.73	20.58	46.34	22.67	22.67
Pohjois-Suomi						
Tilaluku, kpl	31	100	52	36	219	219
Peltoala, ha	7.52	15.24	24.12	43.33	20.87	20.87
Maataloustulo, mk/tila	33 043	50 605	79 732	117 371	66 010	66 010
Vilj.perh. työpanos, t/tila	2 943	4 169	4 306	5 125	4 185	4 185
Maataloustulo, mk/työ-t	11.23	12.14	18.52	22.90	15.77	15.77

Taulukko 4. Maataloustulo keskimäärin kirjjanpottiloilla eri tuotantosuunnissa vuosina 1978 - 1982.

Koko maa	1978	1979	1980	1981	1982
Nautakarjatilat					
Tiloja, kpl	521	562	575	631	627
Peltoala, ha	21.10	22.02	21.94	23.03	23.08
Maataloustulo, mk/tila	35 993	44 066	54 001	52 853	70 647
Viljelijäperh. työpanos, t/tila	4 274	4 336	4 297	4 285	4 304
Maataloustulo, mk/työ-t	8.42	10.16	12.57	12.33	16.41
Sikatilat					
Tiloja, kpl	106	115	117	147	154
Peltoala, ha	28.93	30.74	31.73	31.93	31.08
Maataloustulo, mk/tila	55 044	69 768	88 160	69 339	112 195
Viljelijäperh. työpanos, t/tila	3 633	3 605	3 637	3 685	3 752
Maataloustulo, mk/työ-t	15.15	19.35	24.24	18.82	29.90
Muut kotieläintilat					
Tiloja, kpl	59	54	60	71	77
Peltoala, ha	25.76	24.72	27.98	25.64	28.91
Maataloustulo, mk/tila	38 908	40 403	56 531	56 846	84 257
Viljelijäperh. työpanos, t/tila	3 378	3 305	3 125	3 480	3 297
Maataloustulo, mk/työ-t	11.52	12.22	18.09	16.34	25.56
Viljatilat					
Tiloja, kpl	99	95	104	120	125
Peltoala, ha	39.47	43.50	42.61	42.37	40.97
Maataloustulo, mk/tila	7 546	18 049	56 459	23 613	89 876
Viljelijäperh. työpanos, t/tila	1 586	1 754	1 730	1 666	1 765
Maataloustulo, mk/työ-t	4.76	10.29	32.64	14.17	50.92
Muut kasvinviljelytilat					
Tiloja, kpl	59	72	77	77	79
Peltoala, ha	29.20	29.44	32.18	33.00	34.44
Maataloustulo, mk/tila	34 624	34 154	71 358	48 119	98 889
Viljelijäperh. työpanos, t/tila	2 269	2 091	2 198	2 232	2 492
Maataloustulo, mk/työ-t	15.26	16.33	32.46	21.56	39.68

Taulukko 5a. Maataloustulo keskimäärin kirjanpitotiloilla tilakokoluokittain eri tuotantosunnissa vuonna 1980.

Koko maa	2-10	10-20	20-30	30-50	Yli 50 ha	Keskim.
Nautakarjatilat						
Tiloja, kpl	70	247	144	92	22	575
Peltoala, ha/tila	7.77	15.18	24.22	37.10	64.64	21.94
Maataloustulo, mk/tila	24 399	42 387	59 374	84 296	116 737	54 001
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	3 327	4 079	4 556	4 973	5 305	4 297
Maataloustulo, mk/työ-t	7.33	10.39	13.03	16.95	22.01	12.57
Sikatilat						
Tiloja, kpl	5	24	38	36	14	117
Peltoala, ha/tila		15.21	24.58	38.89	69.48	31.73
Maataloustulo, mk/tila		70 587	83 903	91 807	137 479	88 160
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		3 693	3 810	3 449	3 660	3 637
Maataloustulo, mk/työ-t		19.11	22.02	26.62	37.56	24.24
Muut kotieläintilat						
Tiloja, kpl	9	14	16		21	60
Peltoala, ha/tila	7.93	13.86	24.50		48.64	27.98
Maataloustulo, mk/tila	17 788	12 163	67 581		94 297	56 531
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	2 060	2 401	3 353		3 892	3 125
Maataloustulo, mk/työ-t	8.63	5.07	20.16		24.23	18.09
Viljatilat						
Tiloja, kpl	7	19	22	24	32	104
Peltoala, ha/tila		14.88	24.85	39.76	81.13	42.61
Maataloustulo, mk/tila		8 153	29 409	47 607	121 871	56 459
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		1 045	1 439	1 986	2 407	1 730
Maataloustulo, mk/työ-t		7.80	20.44	23.97	50.63	32.64
Muut kasvinviljelytilat						
Tiloja, kpl	12	19	17	17	12	77
Peltoala, ha/tila	7.52	14.73	25.23	38.57	85.25	32.18
Maataloustulo, mk/tila	25 288	29 639	65 857	87 621	168 234	71 358
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	1 905	2 056	2 018	2 468	2 579	2 198
Maataloustulo, mk/työ-t	13.27	14.42	32.63	35.50	65.23	32.46

Taulukko 5b. Maataloustulo keskimäärin kirjanpitotiloilla tilakokoluokittain eri tuotantosunnissa vuonna 1981.

Koko maa	2-10	10-20	20-30	30-50	Yli 50 ha	Keskim.
Nautakarjatilat						
Tiloja, kpl	66	258	164	114	29	631
Peltoala, ha	7.76	15.21	24.35	37.61	62.56	23.03
Maataloustulo, mk/tila	25 757	44 578	52 500	77 775	92 160	52 853
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	3 178	4 145	4 480	4 920	5 184	4 285
Maataloustulo, mk/työ-t	8.10	10.75	11.72	15.81	17.04	12.33
Sikatilat						
Tiloja, kpl	4	34	43	42	22	147
Peltoala, ha		15.63	25.01	38.23	65.67	31.93
Maataloustulo, mk/tila		54 778	75 037	63 189	103 834	69 339
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		3 633	3 768	3 788	3 539	3 685
Maataloustulo, mk/työ-t		15.08	19.91	16.68	29.34	18.82
Muut kotieläintilat						
Tiloja, kpl	12	25	13		21	71
Peltoala, ha	8.04	14.10	24.64		50.06	25.64
Maataloustulo, mk/tila	36 922	26 895	81 228		96 365	56 846
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	2 491	2 954	4 229		4 208	3 480
Maataloustulo, mk/työ-t	14.82	9.10	19.21		22.90	16.34
Viljatilat						
Tiloja, kpl	5	22	28	30	35	120
Peltoala, ha		14.97	25.07	38.34	81.90	42.37
Maataloustulo, mk/tila		1 501	16 038	22 621	47 022	23 613
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		1 088	1 523	1 913	2 096	1 666
Maataloustulo, mk/työ-t		1.38	10.53	11.82	22.43	14.17
Muut kasvinviljelytilat						
Tiloja, kpl	13	18	15	19	12	77
Peltoala, ha	7.47	14.68	25.18	39.29	87.93	33.00
Maataloustulo, mk/tila	11 137	32 965	58 153	75 214	55 469	48 119
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	1 338	2 044	2 399	2 719	2 375	2 232
Maataloustulo, mk/työ-t	8.32	16.13	24.24	27.66	23.36	21.56

LIITE 9/5c

Taulukko 5c. Maataloustulo keskimäärin kirjanpitotiloilla tilakokoluokittain eri tuotantosuunnissa vuonna 1982.

Etelä-Suomi ²⁾	2-10	10-20	20-30	30-	Keskim.
Nautakarjatilat					
Tiloja, kpl	17	55	60	69	201
Peltoala, ha	7.08	15.19	24.27	43.87	27.06
Maataloustulo, mk/tila	23 791	55 665	75 960	128 536	84 044
Viljelijäperheen työpanos, t/tila	2 859	4 267	4 667	5 040	4 537
Maataloustulo, mk/työ-t	8.32	13.05	16.28	25.50	18.52
Sikatilat					
Tiloja, kpl	1	19	19	43	82
Peltoala, ha		15.88	24.99	44.81	33.07
Maataloustulo, mk/tila		66 493	135 413	163 134	132 607
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		3 662	4 452	3 891	3 951
Maataloustulo, mk/työ-t		18.16	30.42	41.93	33.56
Muut kotieläintilat					
Tiloja, kpl	8	5	9	22	44
Peltoala, ha		11.06	24.79	52.08	34.38
Maataloustulo, mk/tila		34 851	66 181	144 721	96 194
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		2 777	3 858	3 857	3 534
Maataloustulo, mk/työ-t		12.55	17.15	37.52	27.22
Viljatilat					
Tiloja, kpl	5	21	20	62	108
Peltoala, ha		15.33	24.96	58.12	41.31
Maataloustulo, mk/tila		28 057	44 073	131 187	89 377
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		1 248	1 555	2 037	1 733
Maataloustulo, mk/työ-t		22.48	28.34	64.40	51.57
Muut kasvinviljelytilat					
Tiloja, kpl	6	9	13	26	54
Peltoala, ha		11.96	25.49	59.91	38.31
Maataloustulo, mk/tila		40 647	83 588	176 442	116 368
Viljelijäperheen työpanos, t/tila		2 221	2 660	3 030	2 717
Maataloustulo, mk/työ-t		18.30	31.42	58.23	42.83

2) Kirjanpitotilojen tiedot vuodelta 1982 saatavissa täällä tilaryhmityksellä ainoastaan Etelä-Suomen osalta.

Taulukko 1. Teollisuustyöntekijöiden henkilölöluvut, tehdyt työtunnit ja palkkatulo päätoimesta eri toimialoilla teollisuustilaston mukaan koko maassa vuonna 1981.

Toimiala	Teollisuustilasto Työntek. lukum. henk.	Tehdyt työtunnit t/henk.	Palkka- tulo mk/henk.	Kotitaloustiedustelu Työntek. lukum. Otos henk.	Perusj. %	Palkkatulo mk/henk.	
2. Kaivos- ja muu kaivannais- toiminta	5 565	1 718	52 782	32	5 242	1.5	41 940
3. Teollisuus	398 532	1 711	44 980	1 548	321 265	94.8	43 316
3.1. Elintarviketeoll.	45 940	1 780	43 176	141	29 454	8.7	41 221
3.2. Vaatetusteoll.	55 592	1 699	33 899	254	57 773	17.0	32 113
3.3. Puutavaran valmistus	48 758	1 690	39 581	219	39 312	11.6	36 600
3.4. Paperiteoll.	62 635	1 648	53 049	231	47 594	14.0	55 290
3.5. Kemian teoll.	26 391	1 738	45 334	88	17 134	5.1	43 093
3.6. Savi-, lasi- yms. valm.	16 289	1 758	45 640	60	11 688	3.4	46 150
3.7. Metallien valm.	14 677	1 682	52 938	43	9 801	2.9	55 111
3.8. Konepajatuott. valm.	124 319	1 723	47 694	489	103 615	30.6	46 228
3.9. Muu valmistus	3 931	1 661	37 134	23	4 894	1.4	34 423
4. Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	16 081	1 742	52 470	66	12 549	3.7	51 776
Koko teollisuus	420 178	1 713	45 370	1 646	339 055	100.0	43 608

LIITE 10/2

Taulukko 2. Teollisuustyöntekijöiden henkilöluvut, tehdyt työtunnit ja palkkatulo päätoimesta eri toimialoilla teollisuustilaston mukaan keskimäärin maan eri osissa vuonna 1981.

Toimiala	Etelä-Suomi		Työtunnit t/henk.	Palkka mk/henk.	Sisä-Suomi		Työtunnit h/henk.	Palkka mk/henk.
	Työntek. henk.	%			Työntek. henk.	%		
2. Kaivos- ja muu kaivannais- toiminta	1 539	0.5	1 823	46 117	1 841	3.0	1 669	52 183
3. Teollisuus	270 943 ¹⁾	96.1	1 724	43 639	58 001 ¹⁾	92.8	1 720	43 447
3.1. Elintarviketeoll.	30 505	10.8	1 778	44 245	6 319	10.1	1 799	41 195
3.2. Vaatetusteoll.	35 839	12.7	1 708	35 116	8 463	13.5	1 726	32 675
3.3. Puutavaran valm.	24 212	8.6	1 687	39 789	14 116	22.6	1 664	39 710
3.4. Paperiteoll.	45 507	16.1	1 647	52 916	9 382	15.0	1 648	53 706
3.5. Kemian teoll.	20 445	7.3	1 751	45 508	2 585	4.1	1 693	43 942
3.6. Savi-, lasi- yms. valm.	12 473	4.4	1 759	46 666	1 894	3.0	1 766	41 459
3.7. Metallien valm.	7 250	2.6	1 668	50 440	157	0.3	1 808	45 795
3.8. Konepajatuott.valm.	91 596	32.6	1 727	48 319	14 885	23.8	1 714	46 509
3.9. Muu valmistus	3 116	1.1	1 653	37 781	200	0.3	1 670	34 500
4. Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	9 485	3.4	1 735	53 837	2 639	4.2	1 768	50 471
Koko teollisuus	281 967 ¹⁾	100.0	1 715	46 063	62 481	100.0	1 705	43 622

Taulukko 2 jatkuu.

Toimiala	Etelä-Pohjanmaa		Työtunnit t/henk.	Palkka	Pohjois-Suomi		Työtunnit h/henk.	Palkka mk/henk.
	Työntek. henk.	%			Työntek. henk.	%		
2. Kaivos- ja muu kaivannais- toiminta	100	0.3	1 640	34 650	2 085	5.9	1 688	59 100
3. Teollisuus	36 039	96.3	1 713	40 662	30 594 ¹⁾	86.6	1 742	47 629
3.1. Elintarviketeoll.	5 278	14.1	1 766	43 400	3 838	10.9	1 785	41 136
3.2. Vaatetusteoll.	8 739	23.3	1 664	30 779	2 526	7.1	1 610	31 275
3.3. Puutavaran valm.	5 003	13.4	1 758	36 299	5 427	15.4	1 711	41 341
3.4. Paperiteoll.	2 085	5.6	1 678	51 182	5 661	16.0	1 645	53 721
3.5. Kemian teoll.	2 262	6.0	1 686	42 761	1 099	3.1	1 708	50 665
3.6. Savi-, lasi- yms. valm.	537	1.5	1 842	41 513	1 370	3.9	1 728	44 008
3.7. Metallien valm.	1 163	3.1	1 678	58 040	3 610	10.2	1 712	58 725
3.8. Konepajatuott. valm.	10 881	29.1	1 717	44 985	6 957	19.7	1 712	46 237
3.9. Muu valmistus	81	0.2	1 667	37 741	106	0.3	1 755	34 754
4. Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	1 291	3.4	1 821	50 780	2 666	7.5	1 703	50 399
Koko teollisuus	37 430	100.0	1 716	40 995	35 345 ¹⁾	100.0	1 700	47 521

¹⁾ Tiedot ainoastaan niiltä aloilta, joilla läänitason tarkastelussa mukana vähintään kolme toimipaikkaa

Ammattitaitoisten teollisuustyöntekijöiden palkkatulot

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
a) SITK:n palkkatilasto													
Teoll. työntek.													
Keskituntiansio, mk/t ¹⁾	5.14	5.95	6.80	7.94	9.72	11.83	13.70	14.93	16.08	17.91	20.21	22.80	25.18
b) Teollisuustilasto													
Tehdyt työtunnit, t/v	1905	1849	1866	1824	1781	1766	1752	1709	1730	1743	1730	1713	1698
c) Työtuntien muk.													
Vuosipalkka, mk/v ²⁾	9792	11002	12689	14483	17311	20892	24002	25515	27818	31217	34963	39056	42756
Sop.muk.lomat, pv/v ³⁾	(20)			(24)						(25)	(26)	(27)	(28)
18-24				24-26						24-30			
"- - " - t/v	160	160	160	192	192	192	192	192	192	200	208	216	224
Lomapalkka, mk/v ⁴⁾	765	882	1010	1413	1730	2124	2469	2701	2897	3340	3908	4579	5262
d) Vuosi- ja lomapalk-													
ka yht., mk/v	10557	11884	13699	15896	19041	23016	26471	28216	30715	34557	38871	43635	48018
Lomarahen vaikutus, %	-	+0.2	+0.7	+1.5	+2.5	+3.4	+3.8	+3.8	+3.8	+3.8	+3.8	+3.8	+3.8
e) Lomaraha, mk/v	-	24	96	238	476	782	1006	1072	1167	1313	1477	1658	1821
Ammattitaitoisten													
teoll.työntekijöiden													
vuosiansio, mk/v	10557	11908	13795	16134	19517	23798	27477	29288	31882	35870	40348	45293	49839
Keskituntiansio, mk/t	5.54	6.40	7.39	8.85	10.96	13.48	15.68	17.14	18.43	20.58	23.32	26.44	29.35
Teoll.tilaston muk.													
vuosiansio, mk/v	10230	11371	13398	15577	19057	23258	26876	28968	31746	35522	39945	45370	50099
Keskituntiansio, mk/t	5.37	6.15	7.18	8.54	10.70	13.17	15.34	16.96	18.35	20.38	23.09	26.49	29.50

¹⁾ Kokonaiskeskituntiansio, joka sisältää yli ja sunnuntaityökorotuksen sekä arkipyhäkorvauksen

²⁾ SITK:n palkkatilaston muk. tuntipalkka x teoll. tilaston muk. työtunnit

³⁾ Vaihtelee eri aloilla, suluissa laskelmaa käytetty loma-aika

⁴⁾ Lomapalkat laskettu säännöllisen työajan tuntiansioiden perusteella

